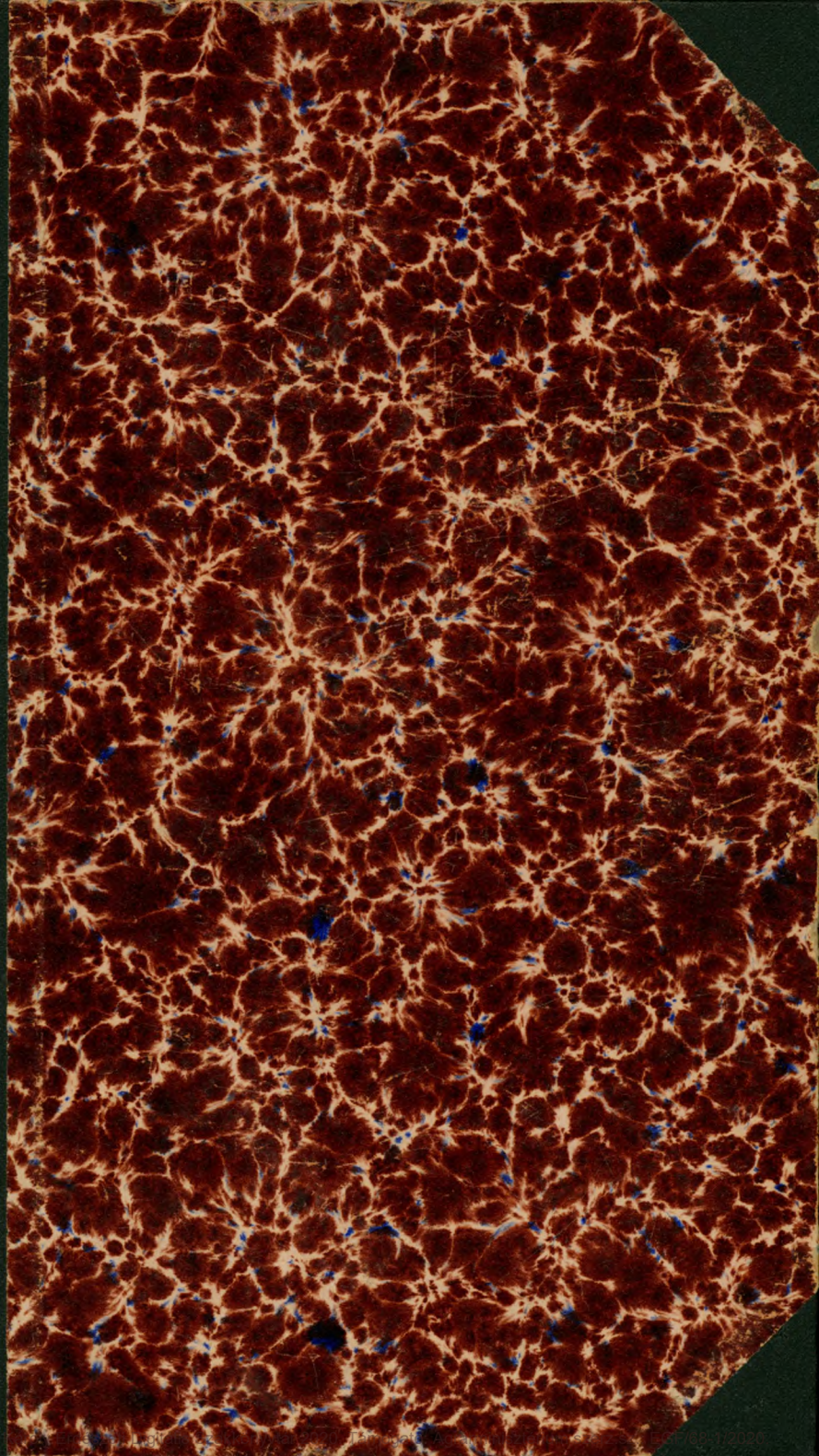

AZ ERDŐ 1932.

OEE Könyvtár
Ápr. 2018

AZ ERDŐ

4361

VI. évfolyam

1932 január

1. szám

Felelős szerkesztő: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, V. Nádor utca 15. III. emelet 31. küldendők.

Telefón: 165—82.

MEGHÍVÓ

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédzemélyzet Országos Egyesületének 1932. évi február hó 28-án, vasárnap délelőtt 9 órakor a „Székesfővárosi Altisztek Közművelődési és Nyugdíjpótló Egyesület” Budapest, VII. Rákóczi út 63. I. emelet helyiségében tartandó

RENDES KÖZGYŰLÉSÉRE

TÁRGYSOROZAT:

1. Elnöki megnyitó.
2. Az igazgató tanács jelentése 1930—31. évi számadások felülvizsgálatáról.
3. Az 1931. évi zárszámadás és 1932. évi költségvetés.
4. Tisztújítás.
5. Esetleges indítványok.

Budapest, 1932 január hó 9-én.

A MEVME vezetősége.

Alapszabályaink 16 §-a értelmében a közgyűlésen csak azt az indítványt lehet tárgyalni, mely a közgyűlés határnapja előtt legalább 14 nappal a vezetőséghez be lett nyújtva.

Meghívó.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete 1932. évi február hó 27-én d. u. 4 órakor a „Székesfővárosi Altisztek Köz-művelődési és Nyugdíjpótló Egyesület“ Budapest, VII., Rákóczi-út 63. I. em. helyiségében tartandó

választmányi gyűlésére.

Tárgysorozat :

1. Elnöki megnyitó.
2. Jelentések.

3. Az 1930/31. évi zárszámadások és 1932. évi költségvetés tárgyalása.
4. Indítványok.

Budapest, 1932. évi január hó 9-én.

Az igazgató-tanács.

SZÓZAT A SZAKVIZSGÁZOTT MAGYAR ERDÉSZETI ÉS VADÁSZATI ALTISZTEKHEZ !

A mai világválság nyomán támadt munkanélküliség rettenetes gondolatai közt, minden nemzet arra törekszik, hogy szabadulva a betolakodott idegenektől, a saját nemzete fiainak biztosítsa a mindennapi kenyeret.

Csonkahazánkban, sajnos, még ma is rengeteg idegen nemzetiségű és még több képesítés nélküli csösz szedi el a magyar vizsgázott erdészeti és vadászati altisztek szája elől a szükséges falatot.

Sürgősen cselekednünk kell tehát, mert ez a szomorú és igazságtalan helyzet tovább nem állhat fenn.

Szakvizsgázott erdőőrök és vadőrök, fogjatok össze mindannyian és kutassátok fel a szakképzettség nélküli erdőcsöszöket, vadpásztorokat és idegeneket, közöljétek velünk ezeknek a nevét, szolgálati helyét, kenyéradóiknak teljes címét, hogy ezekkel a tömeges adatokkal felfegyverezve, az illetékes minisztériumban érdeketekben eljárhassunk.

A szakvizsgázott magyar erdészeti és vadászati altisztikar javára olyan rendelkezés kiadását óhajtjuk keresztülvinni, amely szigorú büntetés terhe alatt kimondja, hogy Magyarországon :

1. csakis magyar honos (nem újonnan honosított) szülőktől származó egyén alkalmazható úgy erdészeti, mint vadászati altisztnak ;
2. csak a szakvizsgázott erdészeti és vadászati altisztek kap hassanak illetékmentes vadászjegyet ;
3. csak a szakvizsgázott erdészeti és vadászati altisztek fegyvere legyen illetékmentes.

Erre az intézkedésre sürgősen szükség van, hogy a sok állás nélküli, családjával együtt éhező vizsgázott altiszt kenyerhez jusson és hogy a külföld ne mutathasson kézzel reánk : ime, Magyarország a műveletlenségnek a pártfogója, ahol a képesítés nélküli kontár mindig előnyben részesül.

Magyar Vadászok Országos Szövetsége

Bpest, V., Ferenc József-tér 5.

Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete

Bpest, V., Nádor-u. 15. III/31.

Hangok a multról . . .

A közelmúltban elhangzott egy érdeemes tagunk panaszos szava, amellyel instruálja ifjú Egyesületünk érdemtelen létét s ennek haszontalanságát, úgymondjam céltalanságát, azért, hogy mindezideig, cca öt esztendőn át mit sem produkált s elhibázta már a kezdetén a lét lehetőségét magas tagdíjakkal megállapításával.

Jóllehet egyes megállapításai helyt állók, mégis rosszul lát a jövőbe, mégpedig azért, mert a tagdíjak magas alapon történt megállapítása nem az akkori vezetőség tévedésén múlott, de a kezdet nehézségein. A mai hátrálék pedig eo-ipso sajnálatos, de ez a gazdasági válság folyománya, ami azonban még mindig reparálható, mert megadatott a mód kedvezmények, előnyök és időbeli haladékok által, hogy ki-ki tehetsége szerint rója le azt az anyagi kötelezettséget, melyet vállalt. De még senkinek sem adatott értésére az, hogy ha nem fizet, úgy elmehet, stb. Fizetni azonban egyszer kell, ma még inkább, mint a kezdet kezdetén! Kilépni lehet, de sajnos akkor, amikor már az elvetett magunk, átiskolázott csemetévé nőtt, nem volna szabad sorsára hagyni, mert még szüksége van ápolásra, gondozásra, hogy terebélyes fává nőhessen.

A vagyongyűjtés igen tág fogalom ma. Erre helyszűke miatt nem térek ki részletesen. Röviden csak annyit, hogy akár a régi, akár a mai tagdíjak mellett — kíváncsi volnék — ki vállalkozna erre? Nem szabad eltéveszteni az utat ilyen tekintetben, különösen nem egy öreg erdésznek, mert akkor hová jutunk, ha már az útnak kezdetén is már a tóba dobott forgácsot nézzük, hogy merre is van kelet, mikor a tó vize forog s vissza-vissza jön a forgács oda, ahonnan azt bedobtuk. Ilyeténpedig saját magunk sem találhatjuk meg a kivezető utat, mert merre-hova menjünk? haza, mert oda talán csak ismerjük az ösvényt, mert hiszen onnan indultunk el a regg hajnalán, nemde? s mire haza érünk, beh' jól esik a friss sült, de lehet, hogy gesztenye?

Ha rajtam függne, inkább hagynám az utóbbit nemes fajú szarvasnak, mert habár ő a gesztenyét csak nyersen szereti, szükség esetén és ínségben a sültet is megeszi, de ha megzavarják, elhagyja a jó csemegét s megelégszik ha már muszáj, a fakéreggel is.

Ami a karunk érdekeit illeti, ebből annyi van a terítéken, hogy ezeket mind feltárlva — ha fel is tárlanánk — ma egy magyar erdész nem is volna képes elfogyasztani, azért, mert ha mindannyit bevinné, bizony mondom, rosszul lenne tőle, hogy miért, mondja meg a lemondott t. Tagtárs?

Abbeli mulasztás, (kudarcc) hogy a karhatalom mellékkilteményei a kartársaknak mellékkilteményeiként beszámíttassanak a nyugdíjba, avagy az egyenlő elbánás elve, mondhatom, tévedésen alapszik, noha mi erdészek törvény szerint felesketve közbizton-

sági közegek vagyunk, de mégsem vagyunk karhatalom, annál kevésbé katonák vagy rendőrök, amikor de facto *erdészek akarunk lenni!*

Távol áll tőlem az eddigi vezetőség ténykedéséért sorompóba állni, habár kötelességem volna, mégsem tehetem, mert be kell vallani, hogy — sajnos — rosszul sáfárkodott, hogy miért, az a Kar hibája, miért nem fordult bizalommal ahhoz, aki biztos kézzel elvetette a magot, mert bizton remélem, hogy ő tudta annak idején, hogy a mag hány %-os. Hogy csiraképes volt, ahhoz kétség nem férhet, mert egyből immár kikelt s nő is szépen közel 1300-ig?!

Ezek volnának a mult, de egyesülésünk ideje alatt nyert tapasztalatok is. A többi olyan, mint egy rosszul kiválasztott sorsjegy, szerencse kell csupán és bevág még véletlenül is!

Internátus célja igen szép és hasznos eszme volt, hogy ma nem aktuális, erre magyaráz Trianon. Talán ott lehetne apellálni, hogy módot és lehetőséget nyujtsanak a szép és nemes eszme kivételéhez. Bár ott tartanánk, eloszlana a hiú ábránd!

Az egyenruha-kérdés, ez ma igazán csak ábránd. Bár én voltam s vagyok a legnagyobb híve és bizony mondom, hogy majd beletörött a bicskám, annyira harcoltam érte. Lett is a ruhából váltság s váltságból ruha. Sajnos, éppen egyenruha nem. Így hát várjuk az erdőtörvényt, amely ezt is a maga során szépen elfogja hozni, *mert hiszen a leendő erdész nem járhat hajdú egyenruhában, vagy így is jó, csak jöjjön?*

Az eddigi széles reprezentációs irányzattal tényleg fel is hagytunk s az most új alapra épül szerényen, de biztos, kemény talajon, avagy mondjam úgy, hogy szikésen, de át lett munkálva termőképessé, mert hoztunk bele televényes húmusról s kiirtottuk belőle a mérges, föld alatt lappangó gázokat, amelyek az életet majd hogy megölték, szerencse, hogy hozzáértő geológusok bíztattak meg a mentőakcióval, akik új, erőteljes életet biztosítottak a már pusztulásban lévő, átiskolázott csemetének.

Titkár vagy jegyző szerintem mintha egy volna, legalább is ikertestvéreknek vélem. Ha ez a titulus nem konveniól a köznek, ezen igazán hamar lehet segíteni. Légyen az ministráns bár, de kell tudni a ministrációt, mert ha nem mondja jól a konfiteort, nem kerül mea culpára a sor, de ha ezt jól elmondja és teljesíti, úgy magyarul dicsőséget mondjunk reája. Avagy nem a kar érdeke, hogy ki adminisztrálja azon ügyeit, amelyeknél az irigylet titkár (pedig talán nem is olyan irigylésre méltó) eddig jól ministrált? S tűzvész esetén ott maradt, ahová állították. Ha nem, feleljen rá a közgyűlés.

Az október 8-iki közgyűlési jegyzőkönyvnek teljes egészében való közzététele oly akadályokba ütközik, hogy azt kívánságra az adott szavunkhoz híven a most összehívandó választmányi és közgyűlésen recitálhatjuk s én bizton remélem, hogy most már az okulás után nem kapok secundát azért, hogy pisztollyal tá-

madtam ott, ahol amint mondtam volt „csak akkor lőjj, ha találni biztos vagy“?! lőttünk, de hála legyen Istennek teljes találattal!

A kifogásolt cikkek megszüntetése iránt az intézkedés megtételét, a szaklapunknak felvirágoztatása és szorgalmazása is. Nincs más hátra, csak az életfenntartáshoz szükséges testvéries, megértő összetartás s főleg bizalom, mert ha az nincs, kezdhjük az elején törekvéseinket.

Ezek után csak annyit, ha Isten velünk, ki ellenünk. Mint egy gyűlésen nem engedték meg felszólalásomat s én mindössze annyit mondhattam: Hit, Remény, Szeretet vezéreljen Tégedet. Ma nagyon sajnálom, hogy az akadályozás dacára nem mondtam többet, mert redukálódott ez a három íge is s mégis bizton remélem, hogy a kitűzött célt elérjük, ha nem is éppen mi, de az utánunk következők. Isten megadja, hogy úgy lesz!

Lehóczky János.

A folyó évi február hó 28-án megtartandó közgyűlésen megjelenni óhajtók ebbeli szándékukat legkésőbb január hó 31-ig feltétlenül jelentsék be, hogy a kedvezményes vasúti jegy váltására jogosító igazolványokat idejében megszerezhessük részükre. A bejelentést elegendő egyszerű levelezőlapon megtenni. **A kiinduló vasúti állomás feltétlenül megirandó!**

Választmányi tagok a bejelentés alól mentesülnek, mert részükre az igazolványokat hivatalból megküldjük.

Fakereskedelmi és fatechnológiai gyakorlati alapismeretek.

(Befejező közlemény.)

Írta **Dr. Fazekas Ferenc**

Fatermékek értékesítésénél melyek a használatos, főbb árúbabocsátási módok?

A fának az eladáskori állapota szerinti, vagy a fának választéka szerinti eladási módok lehetnek: tövön való eladás (tőárú eladás) és ennek ellentéte, a feldolgozott-fa eladása (készárú eladás). Ha azonban nem a fának az eladáskori állapotát tekintjük, hanem az árúbabocsátásnak vagy faeladásnak a módját vesszük alapul, akkor megkülönböztetünk versenytárgyalásokat és szabott árakon való eladásokat. A versenytárgyalások lehetnek olyanok, mikor eladó egyszerűen elfogad valamely ajánlatot a kiírt feltételek mellett — ez a tiszta versenytárgyalás — ilyenek az árverések vagy árlejtések. S a versenytárgyalások másik formája, mikor — esetleg eredeti feltételeit is megváltoztatva —

eladó is hozzájárul az ár kialakulásához: ezek az alkutárgy-
lások, a szabadkézből, alku útjani eladások. Végül a szabott
árakon való eladások: árjegyzékek vagy árszabályok útjani ér-
tékesítési módok.

Vannak-e előnyeik a tövön való eladásoknak (a blokkeladásoknak) s ha igen, melyek azok? Alig számottévők. S ezek a következők, eladó szempontjából tekintve a kérdést: a tövön való eladási mód mentesíti a kitermelési munkálatoktól. Ez tehát eddig csak kényelmi álláspont. De mentesíti a termeléshez szükséges befektetésektől is. Ez pedig már a tőke kérdése. És ezen eladási mód függetleníti eladót bizonyos mértékig a piac helyzetétől is. Rossz konjunktúrák esetén ugyanis eladó csak annyit ad el, amennyi jól értékesíthető, mert tövön álló fa nemcsak az elromlás veszélye nélkül állva hagyható, hanem még növekedik is, míg csak ismét jól eladhatóvá nem válik az. Tövön való eladás mellett eladó biztosítva látja magát az esetleg meg nem felelő választékok visszamaradásának veszélye ellen is.

Vevőnek viszont az jelent előnyt ezen eladási mód mellett, hogy megfelelő ügyes kihasználás és választékolás után ezen szakértő munkálataiért a továbbeladásnál bús prémiumhoz juthat. S mert előre tudja, hogy milyen nyersanyagot vásárolt, előre kalkulálhatja a szerinte kitermelhető választékokat, sőt előre is eladhatja azokat és ezáltal biztosítani képes magát a kockázat ellen is.

Mik a hátrányai a tövön való eladásoknak? Főhátránya: a kihozatalának, az eredménynek a bizonytalansága. Mindkét üzletfél bizonyos fokig rizikót visel s ez az árra érhetően nyomasztólag hat. Vevő nem tudja, hogy bizonyos választékokban szükségletét majd tényleg teljesen fedezni képes-e a megkívánt mértékben?

Melyik a legtokéletlenebb, leghátrányosabb tövön való eladási forma? Az egész vágásnak egyszerre, lábön való eladása u. n. terület szerint.

Melyik a kevésbé hátrányos és végül melyik a legjobb eredményt mutató lábön való eladási mód? A fatömegeknek területi alapon kiszámított összehasonlításos adatainál megbízhatóbb eredményeket szolgáltatnak a fatömegeknek tényleges becslések útján történt felvételei. Az ilyen fatömeg-becslési felvételek útján történő eladások tehát már kevésbé hátrányosak, mert kevesebb csalódás érheti mind az eladót, mind a vevőt. Legelőnyösebb eredményű lábön való eladási mód azonban a majd kikerülő választékoknak mennyisége alapján való előzetes értékesítés, a féltőárú eladás vagy félblokk eladás. Ha a munkálatokat eladó végezteti, akkor saját vagy házilagós kezelésről van szó, ha azonban vevő termeli ki az erdőt, akkor idegen kezelésről beszélhetünk. Házikezelésnél készár, idegen kezelésnél tőár a kötés alapja.

Melyek az előnyei a féltőárú eladásoknak szemben a teljes blokkeladásokkal? Eladó is, vevő is tud alkalmazkodni a piac követelményeihez.

Az erdőbirtokos annyit ad el, amennyire jó vevője van. Vevő pedig előre is befolyhat a választékok megállapításába. Kisebb a hibaszázalék és így kisebb a kockázat.

Melyek a hátrányai a féltőárú eladásoknak? Házitermelés esetén vevő beleszólási jogánál fogva sok kellemetlenség keletkezhetik, majd ugyanígy a választékok átadásánál is sok minőségi félreértés állhat elő, tehát igen jó kötlevél készítése kívántatik meg.

Idegen termelésnél pedig az erdő bizonyos fokig ki van szolgáltatva vevőnek s a választékolásoknál — szintén utólag — sok félreértés keletkezhetik.

Akár terület szerinti favásárlásoknál, akár a fakereskedelem egyéb feladatainál, mint pl. a puhafa fűrészárúk eladásainál, ismernünk kell a méterrendszer és bécsi lábrendszer közötti összefüggéseket. Melyek az idevonatkozó főbb adatok? 1 kat. hold: 1.600 négyszögöl: 5.755 négyzetméter: 0.5755 hektár. 1 hektár: 10.000 négyzetméter. 1 méter: 0.52.729 öl: 3.16375 láb: 37.965 hüvelyk. 1 négyzetméter: 10.01 négyzetláb. 1 köbméter: 31.67 köbláb. 1 öl: 1.89648 méter. 1 láb: (1 sukk) 31.608 centiméter. 1 hüvelyk (1 zoll) 26.340 milliméter. 1 négyzetláb: 0.100 négyzetméter. 1 köbláb: 0.032 köbméter.

Keményia fűrészárúk termelésénél gyakran találkozunk a világ nagyobbik felén használatos angol méretbe vágott faanyagokkal is, mennyi egy ilyen angol hüvelyk a mi méterrendszerünkben? Az angol zoll szemben a fenti 26.3 milliméter bécsi hüvelykkel, csak 25.4 milliméterrel egyenlő.

Melyek a feldolgozott fa eladásának főbb előnyei? Tiszta helyzet. Legszolidabb eladási mód. Biztos kalkulációs bázis. És hogy a vevő a szükségletét fedezve látja. Minőség is jól látható és elbírálni. Egyszerűbb kötlevél szerkesztés is elegendő.

Kész választékok áruba bocsátása rejti-e magában hátrányt is? Eladóra hátrányossá válhat ezen eladási mód is akkor, ha olyan választékokat termel, amelyek a piacnak nem kellenek. Akár, ha többet vág, mint amennyit majd el is tud adni, akár, ha a vágásterv idején keresett cikket kezd termelni, melyek az eladás idején már nem kellenek. Nagyon jól kell tehát ismerni a piaci helyzetet.

Eladó nem veheti már figyelembe, vevő esetleges különleges kívánságait a kidolgozásnál etc.

Vevőre is hátrány, hogy úgy kell vennie a fát, amint az el van készítve. S ha tételben olyan választék is van, amire nincsen szüksége, vagy amely a piacon már nem eléggé keresett, kisebb árat ad az egész tételért.

Ezen ú. n. házikezelésnek egy másik hátránya még az is, hogy eladónál sok tőkét, nagy kereskedelmi szakismereteket és kellő munkásgárdát igényel.

Szabadkézből, u. n. alku-útján eladásoknál hogyan történnek a vételár és az eladási feltételek megállapításai? Alkutatárgyalásoknál mindkét fél,

— eladó és vevő, — közösen állapítják meg úgy az eladási, feltételeket, mint magát az árat is.

Hol alkalmaztatnak a szabadkézből való ezen eladási módok? Kicsinybeni és nagybeni eladásoknál, főként mégis kereskedőknél, ez utóbbiaknak egymásközi faeladásainál, valamint kereskedők és fogyasztók közötti eladásoknál is. Előfordul tövönálló fáknak, — már kidolgozott választékoknak, — sőt ezután termelendő választékoknak az értékesítésénél is.

Melyek az előnyei a szabadkézből való eladásoknak? Rendes piaci viszonyok között is, konjunkturális időkben pedig még inkább van szükség ezen eladási módra, mert gyors, sőt pillanatnyi intézkedésekkel és döntésekkel sikeresen lehet a forgalmat lebonyolítani és a kereskedelmi foglalkozás jövedelmezőségét biztosítani. Előnye még, hogy kikerülhetjük vele az egyébként előnyösebb árverések hátrányait, tehát pl. még mindig jól használhatjuk eredménytelen árverések után is, vagy összebeszélések — komplotok megakadályozására is.

Vannak-e az alkatúrgyalásos eladásoknak hátrányai is s melyek azok? A helyes ár kialakulása esetleg nehezebb, mint árveréseknél, mert árveréseken egyszerre több ajánlattévő vonatik konkurenciába és ez az árra inkább hat emelően.

Szabadkézből eladás lehetővé teszi az eladó részrehajlását. S esetleg kihagyhatunk az alkunál olyan kereskedőket is, akiknek bevonása pedig előnyösebb ár kialakulását vonta volna maga után.

Milyen előnyt biztosít az alku-úttjani eladási mód a gyakorlott szakember részére? A szerződő felek üzletismerete, ügyessége igen előnyösen juttatható érvényre.

Nyilvános árverések vagy árlejtések, valamint zárt írásbeli ajánlatok útján történő eladások esetén, hogyan állapíttatnak meg az ár és az eladási feltételek? A vételárat a vevők szabják meg eladóhoz juttatott ajánlataikban. Rendszerint természetesen a legtöbbet ígérőnek az ajánlata fogadtatik el. Az eladási feltételeket azonban általában az eladó állapítja meg már előzetesen az ú. n. árverési feltételekben.

Mit tartalmaznak az árverési feltételek? Az árveréssel vagy árlejtéssel kapcsolatos részleteket, az áron kívül minden egyéb adatot, tehát a mennyiségekre, minőségekre, választékokra vonatkozó ismertetéseket, fizetési módozatokat és határidőket; teljesítési helyre és szállítási határidőre vonatkozó adatokat; bánatpénzek és óvadékok kikötését etc.

Az árveréses eladásoknak mik az előnyei? Elegendő versenyző jelenlétében az árképződés lehetőleg természetes és eredménye a piaci helyzet képét mutatja; lebonyolítása rendszerességgel és gyorsan megy előre. Nyilvánossága biztosítja a pártatlanságot; de ezen nyilvánosság kontrollt is képez állami és más erkölcsi

testületek eladásainál. Sőt a lefelé menő árveréseknek még saját külön előnyeik is vannak: idegen versenyzőt a helybeliek nem nyomhatják el; az árverés gyorsabb és csendesebb lefolyású s tárgyilagosabb, mert szertelenségek, mint szenvedélyek etc., nem játszhatnak szerepet.

Melyek a hátrányai az árveréseknek? Csak élénk kereslet mellett tartathatók. Eladóra veszélyt jelenthetnek a vevők előzetes összebeszélései, komplotjtjai, egymásközti megállapodásai. Előkészítése és lebonyolítása rendszeren hosszabb időt vesz igénybe. A sokszor csak pillanatnyilag jelentkező alkalmat kihasználni nem lehet. De nem is honosodhatik meg ezen eladási mód olyan vidékeken, ahol a vevők kevésbé jártasak erdőbecslésekben és faválasztékok kellő felértékelésében. Ott sem kecsegtet sikerrel ezen eladási mód, ahol az ajánlattévők tartózkodók. Lefelé menő árveréseknek külön hátránya még, azoknak szokatlansága,

Milyen faanyagok eladásánál használatosak az árverések? Lábon álló fáknál épenúgy, mint már kitermelt egyes faválasztékoknál. Nagykereskedelemben és a kicsinyben is. Mégis különösen állami eladásoknál és vételeknél.

Melyek az előnyei és hátrányai a zárt írásbeli versenytárgyalásoknak a szóbeli árverésekkel szemben? Előnyei: a versenyzők összebeszélése nehezebb; nagy mennyiségek eladására igen alkalmas, mert nagy vevők — messze vidékekről is — tehetnek ajánlatokat, nem kell személyesen megjelenniök; kedvezőtlen ajánlatok beérkezése esetén — ha döntés nem is történik — a résztvevők idő- és pénzveszteségei kiküszöbölhetnek.

Hátrányai: hogy kisebb kereskedők a zárt írásbeli árveréseket nem kedvelik és hogy némi titkossága is meggyanúsításokra adhat alkalmat.

Az árverések mikor és hogyan képeznek átmenetet a szabad kézből való eladásokhoz? Fenntartások kikötése melletti árveréseknél. Így magánosoknál gyakori, hogy a lefolytatott árverés után az árral még tovább manővrozik eladó. Pl. kedvenc házi vevőjének utólag felajánlja, hogy az árverésen kialakult legmagasabb áron neki elsőséget biztosít.

Szabott árak, u. n. árjegyzékek útján eladásoknál hogyan állapíttatnak meg az ár- és az eladási feltételek? Egyoldalúan, eladó által.

Hol használatosak a szabott árak melletti eladások? Detail eladásoknál. Egész éven át, raktárról, kicsinybeni értékesítéseknél, olcsóbb választékoknál.

Árjegyzéki árakról mely választékoknál nem lehet szó? Speciális választékoknál. Ezek ugyanis a sokféle minőségek és igen változatos igények miatt raktáron tartásra nem alkalmasak, — eltekintve attól, hogy azoknak raktáron tartása kár nélkül különben sem eszközölhető. Ugyanígy nem alkalmasak árjegyzéki eladások számára a nagy mennyiségek vagy nagy tételek sem.

Előnyei melyek a szabott árakon való eladásoknak? A helyesen megállapított szabott árak jó alapul szolgálhatnak a kisebb árverések kikiáltási árainak megállapításainál. Helyi szükséglet fedezésénél, az u. n. kicsinybeni eladásoknál a legalkalmasabb eladási mód.

Melyek a hátrányai az árszabályok melletti eladásoknak? Nehéz megállapítani a helyes árszabályi árakat. Magasra emelt árak csökkentik a forgalmat és így hatnak károsan; a túl alacsonyan tartott árak pedig kicsiny jövedelmezőséget eredményeznek.

Szabott árak esetén hogyan alakul ki ezen helyi ár? A helyi érdeklődéstől függ és azon relatív ártól, amely a legközelebbi termelési vagy eladási helyen ugyanazon választékra vonatkozik. Hatással vannak az árjegyzékek kialakulására még: az előző évek tapasztalatai, a nagykereskedelmi árak, az árverések eredményei, a piaci tudósítások etc.

A császármadárról.

Írta **Dr. Vasvári Miklós**, a M. Kir. Madártani Intézet asszisztense.

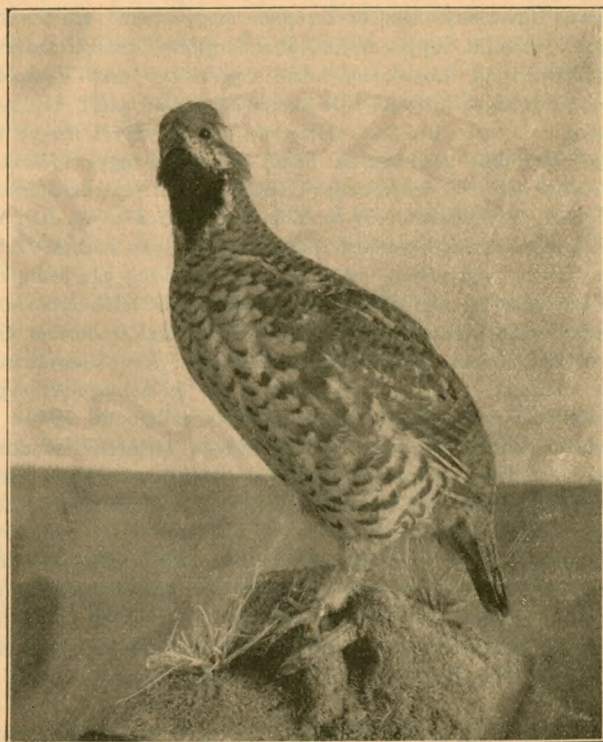
Jelenleg hazai tyúkféléink közül — a süketfajdot kivéve — kétségtelenül legérdekesebb a *császármadár*. A legérdekesebb, mert a legeredetibb a szó szoros értelmében. Nemcsak azért eredeti, mert ahol előfordul, ott őshonosnak tekinthető, — ellentétben a fácánnal és bizony némi tekintetben még a fogolylyal is, — hanem kiválóan azért, mert sokban különbözik gyakoribb rokonaitól. Elég egy szóval megjelölnünk a különbözőség forrását azzal, hogy azt mondjuk: *fajd*. Mert a császármadár a fajdok (Tetraonidae) családjába tartozik és mint ilyen, már „eleve” sejthető róla, hogy az úgynevezett „fácánok” családjához (Phasianidae) szokott szemünkben csaknem „különcnek” tűnik fel. A fácánok családjába tartoznak ugyanis a fácánfajdokon kívül „legmegszokottabb” tyúkféléink: a fogoly és a fűrj, sőt még a házityúk is.

A császármadár leírása, „külemének” ismertetése itt nem lehet célom és ez azt hiszem, fölösleges is volna. Csupán annyit kell mint reánézve nagyon jellemzőt kiemelni, hogy eltérőleg a süketfajdtól és nyírfajdtól, lába nem annyira gatyás, hanem a csüdnek a lábujjak töve fölötti része csupasz. Az is ényeges tulajdonsága, hogy említett két nagy rokonával szemben az ivarok nagyságra és színezetre nézve kevésbé térnek el egymástól, miként ezt a hófajdnál is találjuk.

Madarunk sajátosságának, sőt mondhatnám különtségének megfelelően nagyon válogatós tartózkodási helyeit illetőleg és különösen a vegyesállományú csöndes erdőket szereti, de mindenképp fontos számára az aljnövényzet bősége és különösen a boggyótermő cserjék igen szükségesek táplálkozása szempontjából.

Hogy egy kissé vázolhassam, mit is eszik a császármadár, megemlítem, hogy 41 példány gyomortartalma közül mintegy tizenegyben találtam apró barkákat, főleg a mogyorócserje és nyírfa barkáit, egyben pedig fűzbarkák voltak.

A mogyorócserte termése, a mogyoró csak 1—2 példány gyomrában volt képviselve ugyan, de a kupacs hasogatott levélkéi néhány gyomorban megvoltak. Egyikben bükkfa-magvak is voltak, más magvak, így pl. gyomnövényeké, szintén többször előfordultak. Elég nagy mértékben, körülbelül 10 esetben van a gyomrokban „bogyó” és pedig boróka, galagonya (2 esetben) és egyéb bogyó, egyben csipkebogyó is. *Altum* szerint a császármadár különösen szereti a vö-

Császármadár-kakas.

rösberkenye bogyóit. A császármadár érdekes táplálkozásbeli sajátága az is, hogy igen szereti a rügyeket és ha csőrét közelebről megnézzük, valami hasonlóságot mutat egy rügycsipdeső madárnak, a piróknak vagy süvöltőnek csőréhez, amennyiben a császármadár csőre is elég rövid, vastag, hajlott „rügyvágó;” igaz, hogy a többi fajoké is általában vaskosabb, hajlottabb, mint például a fácán-féléké, azután meg a császármadár-gyomrokban kiválóan hegyes, vékony rügyeket találtam, a süvöltő pedig mint tudjuk, a vaskos, gömbölyded rügyeket is ügyesen csipegeti. Feltűnő, hogy állati tápláléknak alig akadtam nyomára a 41 gyomortartalomban; egyikben valami kevés bogártöredék volt, — ámbár lehet, hogy a növényvel együtt szedte fel, — másokban egy kis csigát találtam. Megjegyzendő, hogy a gyomortartalmak közül a legnagyobb rész az őszi és téli hónapokból származik, amennyiben márciusból 2 darab, áprilisból 1 darab és augusztusból

6 darab való, a többi főleg szeptember—december hónapokból. Tudjuk azonban, hogy a fiatalok nagyon is ro varevők. Általában azért erdészetileg nem mondható számottevő madárnak. *Chernel István* szerint a császármadár „kivéve Bács-Bodrog, Baranya, Békés, Csanád, Csongrád, Fejér, Győr, Hajdú, Jász-Nagy-Kún-Szolnok, Komárom, Moson, Pozsony, Somogy, Szabolcs, Tolna, Torontál, Veszprém vármegyéket, majd mindenütt előkerül, legtöbb azonban Máramaros, A.-Fehér, Csik, Gömör-K.-Hont, Liptó, Sáros, Szeben, Solnok-Doboka Torda-Aranyos, Udvarhely, Ung és Zemplén megyékben.” Ha tehát az utóbb említett megyék névsorát, vagyis azokét, ahol „legtöbb” császármadár van, áttekintjük, megállapíthatjuk, hogy azok közül úgyszólván csak Zemplén megye egyrésze tartozik jelenleg hozzánk. De szerencsére, van azért még néhány oly megyénk, ahol ez a szép kis fajd előfordul, így pl. Heves megye (a Mátra), Borsod megye (a Bükk) területén, a budai hegyvidék egyes részein, a Börzsönyi hegységben (Nógrád megyében). *Chernel* szerint Vas és Sopron megyék középhegységében is előfordul. A fentebb említett és a M. Kir. Madártani Intézet gyűjteményében levő gyomortartalmak közt is van három Vas megyéből való (*Chernel* István gyűjtéséből), még pedig kettő Cákrol, egy pedig Bozsokról. Ugyancsak Esztergom is szerepel a gyomortartalmak lelőhelyei közt. *Zalamegyében*, Bánokszentgyörgy vidékén néhány évvel ezelőtt *Barthos Gyula* szerint elejtettek egy kakast. Az országos vadlelővési kimutatásokban találtam azonban más adatokat is *Zala-*, sőt *Baranya (!)*- és *Somogy (!)*-megyéből is.

A fentiekből kiviláglik, mennyi érdekes és hézagpótló adatot tudnának t. Olvasóim összegyűjteni, ha ki-ki a maga-kezelte területén gondosan feljegyezné ennek az érdekes vadnak előfordulási viszonyaira vonatkozókat. Szükséges kiemelnem e helyen azt is, hogy madarunk a *Bakonyból és Mecsekből eddig még ismeretlen*.

Magyarország vadlelővési kimutatásában az 1896. évből 5192 db császármadár szerepel és az utána következő években is állandóan átlag négyezren felüli számban van kimutatva, ellenben 1909-ben ismét 5749 van a kimutatásban, sőt 1907-ben 8159 db (ha ugyan utóbbi szám nem sajtóhiba a „Vadász Lap” 1908. évi kötetének 486. oldalán). A számok mind a Horvát-Szlavon területek nélkül értendők.

Akinek módja van rá, igen jól tenné, ha tüzetesen számontartaná a terület nagyságához mérten feljegyezve, a császármadár-állományt. Nagyon tanulságos volna az ilyen *állomány-számbavétel* nemcsak vadászati, de madártani tekintetben is, annál inkább, mert a császármadár jórészt állandó madárnak tekinthető és azért nagyon alkalmas vizsgálati lehetőséget nyújtana a természetes viszonyok közt való esetleges állományzaporodás, illetőleg fogyás kérdésének tanulmányozására, illetve az állomány egyensúlybeli viszonyainak ismertetére. Mint tudjuk, a császármadár a süket- és nyírfajddal ellentétben egynejtűségben él és ami a tojások számát illeti, azoknál alig szaporább, minthogy tojásainak száma 8—12 szokott lenni. Utóbbi szempontból is nagyon érdemes feljegyezéseket végezni.

A császármadár valóban megérdemli a gondos megfigyelést, mert a nevében kifejezett előkelő hely nemcsak kitűnő pecsenyéje után „jár” neki vadjaink sorában, hanem valahogyan érdekessége, sajtyszerűsége révén is.

Vadgazdaság (vadtenyésztés) az erdőgazdaság megvilágításában.

Irtó Orosz Imre

Ma világszerte minden üzemnél a többtermelés problémáját kürtölik, azonban sok esetben indokolatlanul.

Igaz, hogy bármilyen üzem léteérének egyik főtényezője az állandó többtermelés, de mégsem lehet minden üzemet egy kaptafára húzni, nem pedig azért, mert pl. az erdőgazdasági üzem nem bír meg oly vadgazdasági üzemet, amely az erdőgazdaságra nézve már káros hatással jár.

E szerint egyáltalában nem lehet szó az erdőgazdaságban a vadgazdaság terén többtermelésről, illetve folyton fokozódó vadtenyésztésről, mert ennek a két elválaszthatatlan üzemnek párhuzamos termelési tempóban való menetele az erdőgazdaság romlásának a rovására menne.

Röviden kifejezve: Az erdőgazdaság a maga nemében legyen tökéletes, a vadgazdaság pedig kifogástalan és oly állománnyal (létszámmal) fenntartva, amely az erdőre nézve jelentékeny kárt nem okozhat.

Jó előre le kell szegezniem, hogy jelen cikkemet minden elfogultság kizárásával vetem papírra és távol áll tőlem az a gondolat, mely szerint nem volnék híve a vadtenyésztésnek és a vadat egy szálíg ki szeretném irtani. Ó nem! Sőt előbbi cikkeimben egyenesen a vad téli etetését propagáltam tehát azok megdöntenek minden téves felfogást; különben is őszintén megvallom mint szenvedélyes vadász nem is szeretek járni oly területen ahol vad csak itt-ott vagy egyáltalán nincsen.

Egy ízben ugyan már meg is említettem, hogy az erdő díszje a vad, de azt is megmondtam, hogy az csak kellő mennyiséggel díszítve szép és hasznos.

Mi hasznunk van pl. a vadgazdaságból, ha az erdőgazdaság szép fiatalosait vadjaink tönkreteszik főleg akkor, ha a vadgazdaság — ami rendszeren be szokott válni — bevétele nem fedezi a felbecsült vadkár kiadását illetve értékét.

Tehát, hogy a két célt elérhessük t. i. hogy az erdőgazdaság mellékhasználatát képező vadgazdaságot is üzhessük, szükséges, hogy az erdőgazdaság különleges berendezéssel bírjon vagy ennek hiányában a vadállomány tartassék fenn oly létszámmal, amely az erdőgazdaságra nézve káros (érezhető) hatással ne legyen.

Mielőtt cikkem érdemi részére áttérnék, szükségesnek tartom azokat a vadkárokat röviden ismertetni, amelyeket tenyésztett vadjaink az erdőgazdaságban okozni szoktak.

1. Szarvasok és részben dámok által: Úgy a mesterségesen telepített mint a természetes úton felújult fiatalosok lerágása (főleg kőris, tölgy, juhar, hárs), letörése és letaposása, fiatal kőris egyedek kérgének lehántása, ritkábban előforduló fák kérgének

agganccsal való lehántása, nedves időben és főleg hegyes oldalakon lévő csemetéknek csülkükkel történő kihúzása, kitiprása, mezőgazdasági köztes használatú földeken elvetett makknak felevése és az ott termesztett mezőgazdasági terményeknek leevése, lerágása, letaposása stb. stb.

2. Őzek által: Fentiekhez hasonlóan, kivéve a köris kéreg-hántást, de jóval kisebb mértékben.

3. Vaddisznók által (több helyen rendszeresen tenyésztik): A fiatal csemetéknek túrásukkal történő kifordítása, kilökése, erdősítés céljából úgy a soros vetésnek mint az alátelepítéssel elvetett makknak és az önvetényülésre szánt makknak kitúrása és felevése; mezőgazdasági köztes használatú földeken termesztett termények felfalása, letaposása, karbantartott erdei rétek és kaszálók feltúrása stb.

Amint látjuk, mérhetetlen károkat okozhatnak vadjaink erdőgazdaságunkban s az annál nagyobb mértékű, mennél intenzívebb a vadtenyésztés és ennél nagyobb a tél, főleg akkor, ha a vad téli etetéséről kellőképpen nem gondoskodunk.

Szerencse, hogy erdőgazdaságaink nem mindenhol szenvednek vadak által okozott károktól, mert a vadászterületek részben földrajzi fekvésük, nagyobb erdőkkel való összefüggésüknél, sokszor pedig magától az erdőtulajdonosoknak az erdő iránti szeretetétől és megbecsülésétől függ az erdő megvédése, illetve a vadkár csökkenése.

Így a vadászterületeket feloszthatjuk:

1. Földrajzilag: *a.* magashegységi; *b.* középhegységi és síksági területre.

2. Erdőalakilag: *a.* összefüggő-nagyerdő; *b.* vadtenyésztésre alkalmas külön álló erdő mezőgazdasági földekkel határolva; *c.* kisebb erdők (remisek, facsoportok, fa pásztaék) mezőgazdasági földekkel határolva (nagyvadra csak átmeneti helyek).

Ezen kívül nagy befolyással bír minden körülményre az, hogy a vadászatot ki gyakorolja, maga az erdőtulajdonos, bérlő vagy vadásztársaság-e?

A magashegységi erdőben a vadállomány nem tehet nagy károkat, mert maga a faállomány is fenyőfélékből állván, nem szívesen rágja annak gyantás fiatal hajtásait annál is inkább, mert a télen a középhegységekbe levonuló vad mire felhúzódik tavasszal a magas régióba, már pompás fűfélék állanak rendelkezésére a napsütötte déli oldalakon. Különben is az igen magas helyeket nem lepik el nemis vadjaink nagyszámmal és nagyobb zöme lehúzódik a mezőgazdasági földekkel övezett erdőrészekbe és csak bizonyos rész marad a középhegységek összefüggő-nagyerdeiben.

Másként áll a dolog vadkár illetően a közép- és előhegységek, valamint a síksági erdőgazdaságok vadászterületein.

Legyen az a fiatalos keletkezési módjára bármilyen, ha nagy a vadállomány, igen sokat szenved vadragástól.

Ime egy pár eset! Nem egyszer váraozunk a természetes

felújítás céljából vágásra érett tölgy állományokban jó makker-
mésre ami 5—8 évre végre sikerül, természetesen e célból előre
annak rendje és módja szerint meg is ritkítottuk, most ezen meg-
ritkult állomány alatt idővel persze különféle gyomfűvek és cser-
jék fejlődnek, amelyekre a vad szívesen rá jár. (Tapasztalhatta
azt mindenki akinek a vadászat iránt van érzéke, hogy télen a
vad főleg az ilyen vágásokban és egyéb fiatalosokban rügyez,
legelész). No már most, ha leesett vagy 20 cm-es hó és tart ál-
landóan egész télen át, a vadetetés pedig gyenge, hiányos vagy
teljesen elmarad, úgy a vad nekilát a fiatal csemeték lerágásá-
hoz. Az ilyen vadrágott fiatalosból (1—6 éves) soha sem lesz
szép egyenes növésű fa, hanem görbés egyedek fejlődnek majd
belőle ami természetesen a szer- illetve műfa kihozatal rovására
megy.

Hasonlóan esnek áldozatul az elegyetlen kőrís állományok
is, amelyek nemcsak a fiatal csemetekori lerágás veszedelmének,
hanem 10—15 éves korban a kéregnek szarvasok által való le-
hántásának is ki vannak téve. Vannak esetek és helyek, ahol a
kőrís fiatalos úgy néz ki az állandó vadrágásától mint egy sza-
bálytalan méretű hatalmas nyírott élősvény; megvastagodott
(bunkós csúcssal) alig 1 méter magas, vaskos törzsecskéiknek
teteje a bábaprű csomó kinövéséhez hasonlók a roppant sok
oldalhajtások kinövésétől.

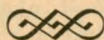
Ki vannak téve úgy a szarvasok, dámok, őzek és nyulak
lerágásának a nagy költséggel elültetett különféle lomb és fenyő
csemetéink is, amelyeknek csúcsait előszeretettel csipkedik le, ami
azután nem csak a fa kifogástalan növekedésére, minőségére lesz
rossz hatással, de egyszersmind növedék veszteséget is okoz és
sok el is pusztul.

A vaddisznók által okozott károk is nagyok szoktak lenni,
így pl. a drága pénzen vett és alátelepítésre továbbá köztes hasz-
nálatú földeknek makkal való beerdősítésére szánt tölgy, esetleg
szelídgesztenye makknak kitúrása és felfalása.

A nyulak is tesznek nagy károkat, ha elszaporodnak.

Nem egy alkalommal tesznek tönkre szépen sikerült fiatalo-
sokat azért, hogy vagy a csemeték csúcsait, vagy már a nagyobb
fácskák kérgét körül rágják, mi által azok elpusztulnak. Lomb-
fáknál ez esetben alkalmazhatjuk ugyan a törevágást, de ez már
költségtöbbletet és növedék veszteséget okoz.

(Folytatjuk.)

K Ü L Ö N F É L É K

Új köntösben. Lapunk szerkesztősége állandóan munkálkodik azon is, hogy az „Az Erdő”-t ne csak tartalmában, hanem megjelenésében is imponánssá és praktikussá tegye. Ezért választotta a kisebb, de vastagabb új alakot is. Ugyanis az éveken át szerzett tapasztalatok azt mutatták, hogy a nagyobb alak s vékony fedőlap miatt a lap már a postai szállítás alatt igen sokat szenved. Azoknak pedig, akik bekötés céljából gyűjtik a lapot, sokkal inkább megfelel ez az alak, mert bekötve egy normális nagyságú könyvet kapnak.

De az új alak dacára is kitűzött céljaink szolgálatában megmaradunk s legjobb tudásunkkal azon leszünk, hogy „Az Erdő” hivatásának mindig megfeleljen.

Erdészeti és vadászati alapismereteken kívül a jövőben közölni fogunk a rokonszakmákból is olyan általános érdekű leírásokat és értekezéseket, melyek nemcsak ismeretterjesztők, de egyúttal szórakoztatók is.

Ezúttal is kérjük ennél fogva egyesületünk tagjait és lapunk előfizetőit, hogy törekvéseinket nemcsak az új és hátrálékos *tag, illetve előfizetési díjak pontos beküldése által*, de lehetőleg *új tagok és előfizetők gyűjtése* által is elősegíteni szíveskedjenek.

A tag, illetve előfizetési díjak átutalására jelen lapszámunkhoz mellékelünk postatakarékpénztári befizetési lapot.

Az erdőmérnökök doktori címének megszerzéséről megjelent a szabályzat a Budapesti Közlöny (Hivatalos-lap) folyó évi 8. számában, mely szerint a jövőben oklevelet nyert erdőmérnökök szigorú vizsgálat alapján erdőmérnöki doktorátust nyerhetnek. Az erdőmérnöki doktori cím a műszaki gyakorlat tekintetében különös jogokat nem ad, csak magasabb tudományos fokozatot állapít meg.

(Reméljük, hogy most már a mi jogos kívánságaink is beteljesednek! *A szerk.*)

Kérelem a holló hazai ismerete tárgyában. A „Természettudományi Közlöny” 1931. évi szeptember havi füzetében „A holló települési viszonyai” c. közleményem keretében felhívást intéztem ennek az érdekes és népszerű, de sajnos, nagyon szórványosan előforduló madárra vonatkozólag. E helyen is megismétlem kérésemet: *a holló akár hajdani, akár jelenlegi előfordulására vagy fészkelésére nézve minden adatot* hálás köszönettel fogadnék, a madártani kutatás és a magyar természetvédelem érdekében. Az adatok közlését akár lapunk Szerkesztőségéhez, akár címemre kérném. Dr. Vasvári Miklós, a m. kir. Madártani Intézet asszisztense, Budapest, II., Herman Ottó-út 15.

Irtóháború a pelék ellen. London város vezetősége elhatározta, hogy a peléket az összes nyilvános parkból kiirtatja. A pelék a londoni Rogent-parkban, de különösen a Richmond-

parkban szaporodtak el leginkább. Nagyszámuknál fogva való-
sággal elüldözték a parkokból a kedvelt, közönséges mókusokat.
Majd az énekes madarak tojásait pusztították, sőt — állítólag —
utóbb már a fácánok megtámadásától sem riadtak vissza. Ezt
azután már megelégtették a londoniak s most a peléket kiirtják.

Könyvismertetés. A múlt havi számunkban megemlítettük,
hogy megjelent a „Vadászati Útmutató“ (Vadászati zsebnaptár)
legújabb, 1931—1932. évi kötete. E könyvecske, mely immár
nyolcadik éve jelenik meg, a bő naptári részen kívül olyan
vadászgazdasági ismertetéseket közöl, melyek minden vadász-
embernek szükségesek. Legújabb kötetében többek között dr.
Nagy Jenőnek a víziszárnyasok felismeréséről, Inkey Andornak
a prémállattenyésztésről és olvasóink előtt is immár ismerős
Vasvári dr.-nak a ragadozómadarokról írott cikkei különösen
érdekeseek. De azért cseppet sem érdektelenebbek a többiek sem,
melyek a fegyvertechnika, vadászgazdaság, vadászeb, stb. tárgy-
köréből igen hasznos és értékes leírásokat tartalmaznak. És még
melléklete is van. Ez évben az 1883. évi XX. törvénycikk a
vadászatról. — A könyvecske zsebalakú, igen csinos és tartós
vászonkötésben lett kiadva, a szokásos módon ismertetve „a
könyv. kiállítása a legkényesebb igényeket is kielégíti.”

Összefoglalva ismertetésünket, bátran mondhatjuk e vadászati
évkönyvről, hogy aki egy kötetét kézbe fogja venni, az a jövőben
is minden évben igaz szeretettel fogja várni a következő évit. (—*itk*—)

Nadler Herbert, a székesfővárosi állat- és növénykert nagy-
tekintélyű igazgatójának neve bizonyára már nem ismeretlen
Olvasóink előtt. Nadler igazgató úr nemcsak mint egyetlen magyar
állatkertünk tudós vezetője, hanem mint kitűnő vadászati szakíró
is ismeretes a magyar vadászok s a nagyközönség előtt. Legutóbbi
gyönyörű vadászati élményeit is megírta, s ezeket a „Természet“
c. folyóirat közölte. Most vezetőségünk kérelmére Nadler igazgató
úr megengedte, hogy ezen cikkeit lapunkban közöljük, s így
Olvasóinkkal is megismertethetjük pompás leírásait. A közléseket
már jövő havi lapszámunkban meg is kezdjük.

**HÁTIZSÁK, SÁTOR ÉS
HORGÁSZATI CIKKEK**

olcsón kaphatók

NEDELKO SÁNDOR

utóda

BUDAPEST, KÁROLY-KÖRÚT 15.

VÁROSHÁZ - KAPUVAL
SZEMBEN !

92 ÉVES CÉG

KÉRJEN ÁRLAPOT !

Mikor ezt hírül adjuk Olvasóinknak, nem mulaszthatjuk el, hogy ezúton is ne mondjunk Nadler igazgató úrnak szíves engedelméért újból igen hálás köszönetet. (—*itk*—)

Új svéd ültetési módszerről olvastunk egy hírt a Wiener Allgemeine Forst und Jagd-Zeitung egyik utóbbi számában. E szerint Svédországban egy új ültetési módot vezettek be, mely eljárás Torshildsen norvég erdőmérnök találmánya. A feltaláló azon feltevésből indulva ki, hogy a fiatal magoncok a földben csak igen kevés védelmet találnak, ezért a magvakat géppel előállított kicsiny turfa-labdacsokba zárta, hogy azok ilyenformán egy darabka anyafölddel legyenek körülvéve. Az ily módon megtöltött labdacok kerülnek azután a beerdősítendő terület földjébe. A fiatal gyökérzet így a televényből és turfából előállított labdacokban megtalálja a tápdús talajt s így megerősödve könnyebben fejlődhetnek tovább. A magvak, illetve a labdacok vetése egy arra szolgáló géppel történik. A gép a talajba meghatározott távolságokban lyukakat fúr és a magot tartalmazó labdacot egy ültető rúddal a lyukba tolja. A stockholmi erdészeti kísérleti állomás is kipróbálta ezen eljárást és megelégedettségét fejezte ki ennek az új automatikus ültetési módnak növekedési eredményei felett. A gép percenként cca 40 db labdacot tud előállítani és 8 óra munkaidő alatt 20.000 darabot ültet el. A gép kezelése igen egyszerű. Kézzel való ültetés költségeivel szemben az ismeretett új módszerrel 50—60%-os megtakarítás érhető el.

Vadorzók és erdőőrök puskararca. Csornáról vettük az alábbi hírt: A Szany melletti erdőben Simon Gábor és Nagy József erdőőrök Tóth Antal jómódú szanyi legényt és barátját orvvadászaton érték. Az erdőőrök zseblámpájukkal rávilágítottak a vadorzókra, mire Tóth rájuk lőtt, de a lövés célt tévesztett. A két vadorzó ezután futásnak eredt, s minthogy az erdőőrök felszólítása dacára nem álltak meg, az erdőőrök riasztó lövéseket adtak le. Az egyik lövés Tóth Antalt megsebesítette, mintegy 20 szem sörét fúródott lábába, mégis elmenekült. A csendőrség csak harmadnap fogta el Rábasebesen, rokonai házánál. Tóth tagadta, hogy az erdőőrökre lőtt volna. Puskáját nem találták meg, mert azt elfogatása előtt eldobta. A csendőrség Tóthot letartóztatta.

Kitüntetés. A földművelésügyi miniszter elismerő oklevéllel tüntette ki *Bogyó István* urad. fővadászt, aki *Frigyes* királyi herceg, rajkai vadász- és erdőgazdaságában 38 év óta teljesít szolgálatot. A kitüntetést Rajka községben Vayda Sándor főszolgabíró adta át szép ünnepség keretében. Popovich Jenő főintéző az uradalom ajándékát adta át. Kitüntetett Kartársunknak ez úton gratulálunk a szép kitüntetéshez.

Halálozások. Rajháról vettük a hírt, hogy *Makky János* fővadász tagtársunk 1931. november 30-án elhunyt. December 2-án helyezték örök nyugalomra a rajkai róm. kat. temetőben.

Hajdúsámsonban 1931. december 13-án *Tóth Ferenc* nyug. városi erdőőr tagtársunk meghalt. Megboldogult temetkezési alapunknak pontos fizetője lévén, özvegyének a segílyt kiutaltuk.

Emléküket kegyelettel őrizzük! Béke poraikra!

Vadbőrárak. Őz 0.60—2.00 kg-ként; Szarvas 0.80—2.00 kg-ként; Vaddisznó 5.00—6.00; Róka 6.00—25.00; Vadmacska 3.00—12.00; Mezeinyúl 0.20—0.80; Házinyúl 0.10—0.50; Görény 6.00—12.00; Nyest 20.00—60.00; Hermelin 2.00—5.00; Borz 2.00—8.00 pengő.

Megjegyezzük, hogy most már a beküldött bőrökön nyert tapasztalatok szerint lettek áraink jegyezve, mert ezen árakban bennfoglaltatnak a silányabb bőrök értéke is. Kívánatos volna, hogy a jövőben Tagtársaink néhány szóval értesitenének, cca mennyit óhajtának a küldeményért, mert úgy feleslegessé válna a külön értesítés, ha magasabb árakat tudunk elérni.

A mókus, pele és hörcsög árait egyelőre nem közöljük, mert a kereslet teljesen megszűnt.

Helyreigazítás. Lapunk múlt havi számához mellékelt vadásznaptárunkba (tilalmi idők) sajnálatos nyomdahiba került. Kérjük ezért Olvasóink szíves elnézését s egyben annak kijavítását a következőképpen: *Fogoly, fűrj, haris* vadászati tilalma *december 15-én kezdődik* és *nem szeptember 15-én.*

Méhészeti rovatunk helyszüke miatt maradt ki. Jövő számunkban újra közöljük.

Szerkesztői üzenetek.

Korponay D. Székesfehérvár, tagdíja 1931 végéig, tem. járuléka f. év április végéig rendezve van.

Mindazoknak, akik az újesztendő alkalmából jókívánságokat nyilvánítottak lapunk szerkesztőségének, illetve egyesületünk vezetőségének, fogadják azért ezúton köszönetünket. Adjon a Mindenható mindnyájuknak egy megelégedett, boldog újesztendőt. (A szerk.)

Holczbauer József, tem. járulék hátréléka a múlt évre 2'50 P.

Mazanecz Jenő Öttömös 1'50 P. előfizetési díj hátréléka van még 1930-ról. Ennek átutalása után a múlt év végéig rendezve lesz előfizetése.

Betöltendő állás.

Keresek **albániai kisbérletemre** egy állástalan, 40 év körüli, erős, egészséges, nős, gyermektelen erdőőrt, aki jó vadász, (dúvad mérgezéshez és törözéshez értő) és feltétlenül jó gyakorlati ismeretekkel rendelkezik. A mezőgazdasághoz, kertészkedéshez, (főze-

lék félek) és a szőlő telepítéséhez is kell jól értenie. Feleségének a háztartásban levő munkákat kell vállalnia.

Előnyben részesülnek az állás betöltésénél azok, akik ács-munkában (legegyszerűbb faragás), faszénkitermelésben, halászatban és méhészetben is némi jártassággal bírnak.

Fényképpel és bizonyítvány-másolatokkal ellátott ajánlatokat az „AZ ERDŐ” szerkesztőségéhez kérem továbbítás céljából beküldeni.

Keveset használt jókarban lévő 16-os, esetleg 20-as, füst nélküli löporral belőtt vadászfegyvert keresek megvételre. Drexler Antal erdőőr Piliscsaba, Főhercegi erdőgazdaság.

Keresek megvételre minden elfogadható áron Bedő: „Erdőőr” c. könyvet. Ajánlatokat továbbítás végett az „AZ ERDŐ” szerkesztőségéhez kérem küldeni.

Állást keresők.

Szakiskolát végzett, 28 éves, nős erdőőr, akinek nagy gyakorlata van úgy az erdészletben, mint a vadászatban, erdőőri vagy vadőri állást keres. A magyar nyelven kívül a németet is perfektül beszéli. Szíves megkeresést kér: Buszlauer János erdőőr, Magyarbóly, 79. szám. Baranya vm.

Mielőbbi belépésre állást keres 32 éves, nős, négy gyermekes erdő- és vadőr. Kitűnő bizonyítványokkal és nagy gyakorlattal rendelkezik, különösen a vadgazdaság terén. Címe: Elsik László, Szentendre, IV. 75.

Azonnali belépésre állást keres fiatal, jó megjelenésű, szakiskolát kitűnő eredménnyel végzett, nagy gyakorlattal rendelkező, baromfi tenyésztéshez is jól értő, nőtlen erdőőr. Megkeresést lapunk szerkesztőségéhez, „Jó szakember” jelígre kér.

Állást keres 42 éves, nős ág. ev. vallású, 2 gyermekes erdőőr. Úgy az erdészlet, mint a vadászat, vadászgazdaság minden ágában nagy gyakorlattal bír. Erdőőri szakiskolai és VI. középiskolai végzettsége van. Hosszabb időn át szolgált Herceg Festetich Tasziló Keszthely—berzencei uradalmában, mint erdészeti ellenőr, Gróf Hunyady József főudvarmester kéthelyi uradalmában pedig, mint körederész működtött. Bármily szerény állást is elfogad. Címe a szerkesztőségben megtudható.

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 február

2. szám

Felelős szerkesztő: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, V. Nádor utca 15. III. emelet 31. küldendők.

Telefón: 165—82.

Címkérdésünk és szakoktatásunk megreformálása.

Mult havi lapszámunkban röviden közöltük, hogy az okleveles erdőmérnökök ezután szigorú vizsgálat alapján erdőmérnöki doktorátust szerezhetnek. Igen megörvendtünk e hírnek, mely bizakodóvá tett bennünket az irányban, hogy a régóta óhajtott, de mindig háttérbe szorított rendezése az erdészeti műszaki segédszemélyzet szakoktatásának és címkérdésének aktuálisává válván, ezen kérdések rendeleti úton való megoldása éppen a fenti események folytán immár nem képezhet akadályt.

Igen, most látjuk annak idejét, hogy az erdészeti altisztek oly régen vajudó címkérdése és szakoktatása végre a kor igényeinek megfelelően rendeztessék. Mert miként az erdőmérnöki főiskolát felruházták a doktorrá avatás jogával s az egyeteinikkel teljesen egyenrangúvá emelték, — dacára a mai rettenetes világválságnak — nem hozható fel komolyabb érv annak megvalósítása ellen sem, hogy az erdészeti altisztek mindenképpen jogos kívánásai ezidőszerint teljesíttessenek.

Érezzük, hogy az erdészeti műszaki segédszemélyzet címkérdésének és szakoktatásának elviselhetetlen állapotát átérzik szakunk vezető urai is, s éppen ezért rajta lesznek, hogy a reánk vonatkozó elavult törvények és rendeletek mielőbb, a mai igényekhez mérten, megváltoztattassanak!

Mert, hogy az erdészeti altisztikar még ma is oly alacsony nívón áll a társadalomban, az nem a kar hibája. Miért nem szabályozták már régen rendeleti úton, hogy ki lehet „erdőr”? Még ma is fennállnak az 1879. évi XXXI. t.-c. 37. §. a) és b) pontjai, melyek csak feddhetetlen előéletet és a 24-ik életév betöltését kívánják meg az erdőortól.

Miért kellett megszüntetni a 2 éves szakiskolát és az erdőgazdasági szakiskolát, — az utóbbi lett volna hivatva az erdészetenél a középfokú képzettséget betölteni — s ezáltal a szakoktatást mesterségesen süllyeszteni. Ma minden pályán a nagyobb képzettséggel bírók érvényesülnek — amit bizonyít az erdőmérnöki doktorátus megszerezhetősége is — csak éppen az erdészeti műszaki segédszemélyzetnél van a fordítottja, vagyis csak a szolgálkúség belenevelése, az önértet, önbecsülés béklyóba verése főérdek, a cél, hogy karunk tagjai felhasználhatók legyenek nemcsak szakkörükben, hanem egyéb cseléd-béres munkára, feljebbvalóik cipőtisztítására, belevonva ilyen munkálatok elvégzéséhez az altisztek családtagjait is, ott, ahol alkalom adódik kofferhordozásra s egyéb, nem az erdészeti műszaki segédszemélyzet munkakörébe tartozó munkálatok elvégzésére is. Ezért tapasztalható e pályán sajnálatos módon, hogy a megkívántnál nagyobb intelligenciával s tudással rendelkező kartársak kevésbé érvényesülnek mint a tudatlan hétrégtörnyedők.

Ma, amikor még a legutolsó suszterinastól is megkívánják a négy középiskolai végzettséget, a segédhivatalok tisztviselőitől az érettségét s a fogalmazói kartól a diplomát, doktorátust, hogy lehet egy műszaki és közbiztonsági szolgálatot teljesítő kart meghagyni ott, ahol 50 évvel ezelőtt volt; négy elemi előképzettséggel és egy évig tartó szakoktatással.

Természetes, hogy ilyenformán nem találhatja meg ez a kar az őt jogosan megillető helyet a társadalomban. Úgy a közhivatalok, mint a nagyközönség még az intelligensebb és iskolázottabb egyéneknél is az erdőör elnevezés miatt legfeljebb egy jobb csószt vagy kerülőt lát, mert, sajnos, az senkinek sincs a homlokára írva, hogy az a „csósz“ olyan munkakört lát el, melyet más műszaki pályán a segéd-tiszti státusban lévők végeznek, akiket az „úr“ jelző is megillet.

És milyen sokoldalú képzettséggel kell rendelkeznie egy „erdőör“-nek, hogy mindenütt megállhassa helyét. Pedig négy elemivel és egyéves szakoktatással igazán nem lehet kívánni, hogy a kellő műszaki tudást elsajátíthassa bárki is, olyannyira, hogy tényleg hasznos munkatársa lehessen az immár doktorrá is avatható erdőmérnöknek. Mert nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy ma még azoknak a vállán nyugszik az erdészeti műszaki segéd-szolgálat, akiknek módjukban állott elvégezniök a két éves szakiskolát, sőt a továbbképző tanfolyamot vagy az erdőgazdasági szakiskolát is. Azonban ha ezek az igazi szakemberek kihalnak, hiányozni fog a kellő szakképzettségű utód s a hiányos szaktudású (még a gyakorlati tudás ellenére is) „erdőör“ lép nyomukba. Ne csak a mára gondoljunk, hanem a jövőre is. Arra az időre, amikor újra lesz erdőnk bőven s amikor megbízható, igazi szaktudású emberre lesz az államnak s magánbirtokosoknak szüksége. Elég kárát láttuk már maradiságunknak, ideje, hogy ezen a pályán is a külföld, főként a német szaktudást állítsuk mintaképül s

minden erőnkől azon legyünk, hogy erdészeti műszaki segéd-személyzetünket oly nivóra emeljük, hogy a külföldiek előtt ne kelljen szégyenkezniök. Mi magyar erdész-altisztek is tudunk, ha tanítanak s ha megadják a módot arra, hogy tanulhassunk. Legyen a jelszó a mi pályánkon is „csak előre, a tudás útján!” *Ne gátoljon meg ebben minket egyéni önző érdek. Felülről várjuk e fontos kérdések helyes, sürgős megoldását, mely nyomán jár a vezető tisztikartól kívánt többtudásnak s ezzel méltóvá tételnek a műveltebb, intelligensebb erdőmérnöki karhoz, mint munkatárshoz.*

Itt tehát az utolsó óra, hogy az eddigi állapot megszűnjön s mind a szakoktatás, mind a címkérdés végre rendeztessék. Mivel az új erdőtörvény-tervezetnek a mai súlyos gazdasági viszonyok miatt a törvényhozás elé való kerülése kétes, mert ennek törvényre emelése az erdőbirtokosokra anyagi megterhelést jelentene, nem marad más, mint rendeleti úton megoldani úgy a címkérdést, mint a szakoktatást.

Ez a megoldás már abból a szempontból sem lehet elvethető, mivel ilyenformán egy már kész, a gyakorlatban kellően kipróbált dolgot lehetne törvénybe iktatni, illetve szentesíteni.

A címkérdésnek és szakoktatásnak ilyenképpen való rendezése sem kíván egyebet, mint az arra illetékesek jóakarátát s ezáltal néhány tollvonást, mert csak hatályon kívül kell helyezni az elavult, *a kor igényeinek egyáltalán meg nem felelő* törvényeket. Így egycsapásra meg lehet szüntetni az erdőéri ú. n. magánvizsgát is, melynek megszüntetése egy jelentős lépést jelentene a kibontakozás útján. De haszon is származna a magánvizsgák megszüntetéséből, mert a sok állásnélküli, valóban szakember is kenyérhez juthatna, a sok, karunkba nem illő leendő „erdőőr” kiesése folytán.

A következő lépés a címkérdés megoldásához az intelligencia-vizsga. Miként a vasút és posta kötelezi ennek letételére a segéd tisztikar jelöltjeit, miért ne lehetne az erdészetnél is átmenetileg azt érvénybe léptetni, hogy azok is megkaphassák az erdész-címet, akiknek szakképzettségük azért kevesebb, mert nem állt módjukban a nagyobbakat megszerezni.

A címkérdést, szakoktatást és az átmenetet is, tehát mind meg lehet oldani jóindulattal, elsősorban pedig azzal, hogy a már doktorrá avatható erdőmérnöki kar (a magánszolgálatban állók elsősorban!) mondjon le végérvényesen a 25 év előtt levett erdész címről s ne sajnálja azt arra érdemes derék munkatársainak adományozni, mert ezzel valóban megnyerik maguknak s hű alantasaikká teszik őket.

— *itk* —

Vadásznapló-jegyzetek*

Írta **Nadler Herbert**, állat- és növénykerti igazgató

Olyan hideg volt a decembervégi éjszaka, hogy az erdőörnek egyfolytában kellett tüzelnie, hogy meg ne fagyjunk a kunyhóban.

A kóspallagi vadászkunyhómról van szó, a Börzsönyi-hegyek alján 1927 december 20-án.

Derült, csillagos volt az ég és csikorgós hideg idő egész éjjel, de amikor hajnalban kibujunk a felerészt földalatti kunyhóból, megint beborult. Hajnal alatt ilyenkor reggeli félhét óra értendő, mert csak akkorra világosodik meg annyira, hogy a szálerdőben meg lehet látni a vadat. Nemcsak 3—4 órakor lehet hajnal, mint nyáron! Félórával utóbb, hogy a *Nagyvadállóra* érek, ismét havazik.

Az öreg kannal, a vadállói feketesörtés remetével szeretnék már leszámolni, amely itt, vadászterületem délnyugati sarkában, a fenyves szálerdőnek borókás, aljserdényes sűrűjében tanyázik.

Október közepe óta tudok róla; akkor jelentette az erdőőr első ízben, hogy látta. Lestem akkor néhány októberi estén, majd egy hónappal utóbb, november derekán is, — mindannyiszor hiába.

Most meghajttatom magamnak az erdőörrel a fenyvest, hátha sikerül az öreget felém terelnie.

A fenyves szomszédságában, az alacsony, ritka vágásban, embermagasságú cserje mögött takarva állok, várakozom és elnézegetem, hallgatom és élvezem a telet.

Nagy pelyhekben, sűrűen hull a hó. A hóborította, téli dermedtségbe merült erdőnek a teljes szélcsendben mozdulatlan sötétzöld erdei fenyőknek és sárgabarna cser- és tölgyvágásnak képét megeleveníti a sűrűgve-forogva aláhulló fehér hópelyhek tömege. A kisebb, könnyebb pelyhek lassabban, a nagyobbak súlyosabbak, gyorsabban haladnak céljuk felé; de mintha mind sietne visszatérni a földre, ahonnan a nagy utazás előtt láthatatlan pára alakjában elszármazott és mintha táncos jókedvében mind örülne, hogy hazaérkezett. A messze magasból, az egyenletesen szürke úrből jönnek. Amikor a magasban láthatóvá válnak, előbb szürkének látszanak, majd lejjebb érve, a sötét erdő alkotta háttérben mintha hirtelen változnának fehérre. Iramuk szaporaságának nesztelensége szinte kísérteties. Tenger a számuk és szünet nélkül tart a nagy versengés köztük, melyikük ér előbb a földre, amelynek meleg takarójává lesz a sok összefogódzott, egymásba kapaszkodott, fehérén csillogó, cifra, hideg kis hókristály.

De jól festene ebben a hópelyhes, fehér tarka környezetben a feketecsuhás öreg kan bozontos alakja! Hátha még lövésem

* A „Természet” 1930. évi januári számából.

után futtában vérpiros pettyekkel cifrázná csapáját a havon! — gondolom magamban és hallgatózva, figyelve várakozom tovább.

A nagy némaságban körülöttem minden irányból halk neszezés, szöszmötölés, suhogás, kopogás hallik. Széncinkék, kékcinkék, őszapók röpködnek ágról-ágra, bokorról-bokorra és hol felül, hol alul kerülve keresnek végig minden kis gallyat. A kurtakalapács kúszik, a fák törzsén körbejárva, fel s alá és harkály kopogtatja meg a korhadtt ágakat. A bogáncs száraz kóróját csoportosan lepi el a sok piros-sárga-barnatarka tengelice és mint fehér ruhán a színes drágakő, úgy ékesíti a havas téli képet a havon piszmogó pipacspiromellű pirók.

Az avatlan szemlélő számára csupa életöröm, vidámság és pompa, de a valóságban csupa szorgos kutatás táplálék után, csupa sanyarúság, nélkülözés, gondterhes küzdelem a gyilkos télrel és szívós ragaszkodás az élethez.

Zörögve közeledik lassan felém és éppen velem szemben bontakozik ki a borókabokrok sűrűjéből a várt vadkan... helyett az erdőőr.

A hajtás nem járt sikerrel, mert az öreg kan otthon sem volt. A bűgás ideje még tart, ki tudja, hol s merre udvarol most?

Cserkelni indulok. Egész délelőtt szálerdőben járok. Fehér itt az egész világ! Napok óta havazik, araszos hó borítja a földet és két-három-négyujnyi vastagon fekszik a hó a fák minden ágán, a bokrok gallyain és az avarfü minden szálán. Még a fák törzse is egész hosszában kétoldalt fehér a rátapadt hótól. Tegnapelőtt északnyugati széllel havazott, akkor a fák törzsének csak egyik oldala, a szél iránya felől vált havassá. Tegnapra megfordult a szél, délkelet felől vágta be a havat az erdőbe és fehérre festette a fák törzsének másik oldalát is. Ma aztán teljes szélcsendben havazik és most már nincs az erdőnek olyan része, amely nem lenne fehér.

Ebben a környezetben nem tudnék a vadnak közelébe férközni, ha nem járnék magam is hófehér téli vadászruhában, melyben még az engem vagy 100 lépésnyiről követő erdőőr is szemelől téveszt. Még nem lehet nesztelenül járnom, mert a hórtegeg még nem elég vastag ahhoz, hogy teljesen elnyelje az alatta ropogásra fagyott haraszt zörgését, mégis megközelítek fehér ruhámban őzeket 40–50 lépésnyire anélkül, hogy meglátnának.

Messziről veszem észre a vackában gubbasztó nyulat, melynek csak a feje látszik ki a hóból. Mulattat a becserkelése. Takarás nélkül megyek egyenest feléje. Felém néz, látom rajta, hogy hallja lépteim halk zörejét, de nem lát meg és bevár vagy 40 lépésnyire.

Elgondolkodom rajta, hogy milyen bölcs berendezése a természetnek, hogy a róka nálunk nem fehér. Nyáron talán éhen pusztulna, de télen kipusztítaná még az írmaigát is a nyúlnak, fogolynak, fácánnak. Ott, ahol a róka fehér, az örökös hó világában, a zsákmánya is fehér, tehát egyformán védi őket a mimikri.

Szálerdőben, északi lejtőn haladok fel lassan a hegytető irányában. Vagy 80 lépésnyire vagyok a gerinc alatt, amikor a tulsó oldalról nagy szürke test emelkedik fel az élre. Óriási nagynak látszik sötét alakja a fehér erdőben, a hegygerincen, pedig csak nyolcas, fiatal szarvasbika. De amint a messzelátóval nézegetem, mögötte sötét, vastag száron háromágú koronáját látom egy másik bika agancsának. Aztán lassan feljebb kerül ez is a tulsó oldalról és szabadon láthatóvá válik egész feje és széles nyaka. Az eddig csak hírből ismert „husztinai öreg bika” az a kísérőjével. Nem lehet más, hisz nincs több ilyen erős bika a környéken. Eddig csak a híret és bőgés idején egyszer-kétszer a hangját hallottam. Évek óta tudnak róla az erdőőrök és sokat kerestem, lestem az elmúlt bőgési idő alatt, de nem sikerült vele összeakadnom. Pedig itt volt akkor is, vadászterületem szívében, a *Piroska-tetőn* és a *Husztina-vágásban*, de minden igyekezetem ellenére elkerülte a találkozást velem.

A nyáron jólétben dúskáló, titokzatos életű, csak éjszaka járó, óvatos öreg bika most, amint semmi veszéllyel sem törődve, fényes nappal ritka szálerdőben a fák törzséről szedegeti le a sovány táplálékot képező mohát, önkéntelen emlékeztet a levitézlett, koldusbotra jutott, megalázkodó gavallérra, akinek odavan a büszkesége, önérzete, sőt önbizalma is.

A havazás már régen megszűnt, sőt kiderült az ég és süt a nap, amikor délelőtt 10 óra felé az erdő széléhez közeledem. De közben megkeményedett az idő; jóval hidegebb lett. Valami csodálatos, kápráztató csillogás, fénylés támad a hideg levegőben. A szabadszemmel nem látható, apró jégkristályokká fagyott párának és a faágakról apránként leváló hónak és zuzmarának csillogása, megvillanása ez a napfényben.

Amikor az erdőből kiérek a községi szabad mezőre, vagy 200 lépésnyiről egy egerésző rókán akad meg a szemem. Óvatosan lépked a hóban és figyel maga elé. Kisideig elnézegetem, aztán nekimegyek. Amikor meghallja lépteim ropogását, mintha kétszeresére nyúlna meg, hosszú ugrásokkal méri végig a mezőt, míg be nem ér a szomszédos erdőbe.

Keresztül megyek a mezőn, amelyen túl megint uradalmi erdőbe, a *Tolvajkúti-szálasba* érek. Itt járt a nyáron az egész vadászterületnek állítólag legerősebb őzbakja. Sokat kerestem ezt is augusztusban, szeptemberben, de számomra mindvégig látatlan, ismeretlen maradt.

Ma különös szerencsém van. A terepnek egy kis domborulata fölé érve, szinte meghökkenek, mert ott áll az öreg bak alattam vagy 40 lépésnyire. Ez is azzal van elfoglalva, hogy fa törzséről mohát legel. Jó hatos agancsa még a fején van, ami ilyen erős baknál ilyenkor — december 20-án — ritkaság. Sokáig elnézegetem, de nem kívánom meg, mert ebben a formájában bizony nem vadászszákmány az őzbak.

Az őzbaknak, mint vadászszákmánynak legszebb és legméltóbb kerete a gerle- és kakukszótól, rigófűtűtől hangos, sötétzöld erdőövezte, ezernyi tarka virágtól ékes erdei rét. A terítékre került következő őzbakomról ilyen virágos réten készíték fényképet — gondolom magamban, amikor 1928 június 15-én reggel a kőspallagi erdőben cserkelve, a *Zsirosréten* egy jó őzbakot nézegetek. Riadozására lettem figyelmes és dombtetőről messzelátómmal a hang irányában keresve látom meg, amint magában zsörtölődve, perlekedve, baktat keresztül a réten. Mintha virágárban úszna, csak a sötét feje és vörös háta látszik ki a sok virággal tarkított magas fűből. Nem lövök rá, mert csak egy bakot szándékozom mostanában löni s ennek az egynek a „tolvajkúti baknak“ kell lennie.

Aznap délután 4 óra felé vadászkunyhómban ülve, ennek nyitott ajtaján át nézem az esőt. Majd valamivel később, hogy az eső elállt, a *Tolvajkút* irányában indulok útnak.

Még nem messze járok a kunyhómtól, amikor az eső ismét megered. Aztán egyre sűrűbben esik, sőt időnként csak úgy szakad. Az égen olyan sötét, feketeszürke felhők torlódnak egymásra, hogy — bár még kora délután van — csaknem késő esti homály támad a szálerdőben. Nyári vékony ruhám átázik, haragszom a cudar időre és a sötét erdőben mind lassabban ballagva, kételkedem, hogy érdemes-e egyáltalán tovább mennem.

Az erdőszélen keményen fúj be a mező felől az északi hideg szél és csak úgy veri, vágja az esőt bele az erdőbe. Hajlongnak a fák, rázkódik a lombzatuk és reménytelennek látszik a helyzet. Megállok tehát és egy vastag fa törzsének déli oldalához húzódom, várakozom.

¹/₂₆-ra jár az idő, amikor északnyugat felől megvilágosodnak a felhők, aztán hamarosan ritkul, majd egészen eláll az eső. Neki-rugaszkodom, sietve átvágok a községi mezőn és belépek a tolvajkúti szálalba. Még csöpög a víz a magas fák koronájából és a világosság is még hiányos. A nemrég megtisztított cserkészúton kapaszkodom a hirtelen emelkedő terepen felfelé. Egy sárga kis folt tűnik a szemembe, fölöttem vagy 100 lépésnyire, a sűrű fagyalvesszők között. Mozdulatlan, így első megpillantásra valami elszáradt, sárguló lombnak gondolom, de megnézem a messzelátóval és őznek farát ismerem fel benne. A farának is csak egy kis része látszik. Sokáig nézegetem, vizsgálgatom a messzelátóval, de a sűrű fagyalosban még fák törzse is takarja. Nem tudom mit művel ott, de alig mozog. Folyton figyelem és várom, hogy meglássam a fejét. Hol az egyik fülét, hol a másik fülét, majd a feketélő orrahegyét látom, sőt egy pillanatra a homloka is kilátszott a lomb közül és már tudom, hogy bak, de az agancsának minőségét, nagyságát sokáig nem tudom megállapítani.

Végre megfordul a bak és helyéről elindul. Most már látom, hogy erős az agancsa. Az izgató hosszas várakozástól a rendesnél kissé erősebben ver a szívem, azért nem lövök szabadkézből,

hanem letérdelve és puskámat fához támasztva, sietve célzok és mielőtt a bak a sűrű fagyalosban szemem előtt tűnhetne, megérintem a ravaszt.

Mintha a föld nyelte volna el, úgy tűnik el a bak a lövés pillanatában.

Nagy szökésekkel sietek fel a rálövés helyére, ahol kevés piszkos vért és gyomortartalmat találok. Puskámat lövésre készen tartva, nagyon lassan megyek a vércsapán még egy-két lépéssel tovább és megpillantom a dermedt bakot, amely tőlem alig tíz lépésnyire fekszik. A 6¹/₂-es Schoenauer-golyó alulról puhán érte, de rézsút előrehatolt a testében és benne is maradt.

Másnap a tolvajkúti öreg bakról a vadászkunyhóm előtt, a virágos kis tisztáson készíték fényképfelvételt úgy, ahogyan azt magamnak előre elgondoltam.

Vadgazdaság (vadtenyésztés) az erdőgazdaság megvilágításában.

Írta **Orosz Imre**

(Folytatás.)

A vadkárokat alapiában véve a leggondosabb téli etetés dacára sem tudjuk elkerülni, mert a vad a hosszú téli éjszakákon természetadta sajátságánál fogva állandóan mozog, legelész s e közben az általuk igen kedvelt fák duzzadt rügyeit csipkedik le, természetesen a legifjabb hajtás bizonyos hosszúságú darabkájával együtt.

Valamennyire tudjuk mérsékelni a vadkárokat ott, ahol vág-hatunk részükre nyár és fűz egyedeket, vagy ahol megfelelő nagyságú évi téli vágásaink vannak (kevert állományban tölgy, kőris, juhar, hárs, stb.), ahol bőven rügyezhetnek.

Bármennyire is módunkban áll vadjainkat télen át táplálnunk, még az esetben sem tudjuk erdőgazdaságunkat a vadkártól megkímélni, mert a vadkár a vad létszámától függőleg nagyobb vagy kisebb lesz.

Épen ezért határt kell szabnunk a létszám megállapításánál, vagy különleges védőberendezést (fiatalosok bekerítése) kell létesítenünk, amelyekkel megvédjük erdeinket a vadak károsításaitól.

Ámde, amint előbb említettem, az erdők megvédése nem minden esetben lesz előtérbe helyezve a vadászat érdekeivel szemben, mert míg az erdőt szerető, becsülő és annak nemzetgazdasági fontosságát elismerő erdőbirtokos erdőbirtokát sohasem fogja oly vadállománnyal fenntartani, amely tönkre teheti erdejét, viszont akad oly birtokos is, (ezelőtt bőven) aki nem törődve az erdővel, illetve a vadkárral, hanem csak a vadászati élvezetet tartva szem előtt, a vadállományt a lehető legnagyobb számra

tenyészti. Hasonlóan járnak el a vadászbérlők és vadásztársaságok nagyobb zöme is, amelyeknek érdekük az, hogy az erdő teljesen el legyen lepve vaddal, mert hiszen az ő egyéni érdekeik azt így kívánják és követelik.

Ezért van nagy szükség az erdőgazdaságban a vadászterületek bérbeadásánál annak a kötelezettségnek szigorú kikötésére, hogy milyen erdővédelmi intézkedések teendők és hogy a vadállomány mily fokig tenyészthető és hogy a vadászat mily mértékben és milyen módon gyakoroltassék, mert ezen eljárások kikötésével lényegesen meg tudjuk érdeinket védeni sok-sok vadkártól.

Lássuk tehát a védelmi intézkedések eseteit, mennyire felelnek meg azok és hogyan vihetők azok ma keresztül.

A fiatalosok bekerítése ott, ahol a természetes útoni felújításos szálerdő üzem van alkalmazva, szinte lehetetlen, mert hiszen (100 éves forduló mellett) a félfordulószaki területek ez esetben 20 évre terjednek ki és miután a 20 évi vágásterületek rendszeren több helyen, tehát nem összefüggő területen fekszenek, ezek eltagoltságánál fogva a mai nehéz és rossz pénzügyi viszonyok mellett el sem képzelhető.

Szóba jöhetne a fiatalosoknak kerítéssel való vadkár elleni megvédése ott, ahol az évi mesterséges úton felújítandó területek kicsinyek és lassú növéssű fanemekből állók. Természetesen gyors növéssű sarj állományok bekerítése szükségtelen (pl. akác, nyár).

A legideálisabb mód a vadkár elhárítására a vadállomány létszámának oly fokú megállapítása, amely az szakszerű ápolással (tenyésztéssel) az erdő állományában és egyéb erdőhöz tartozó művelési ágakban legkevesebb (elnevezhető) kárt okozhat.

A vad létszámának emelését vagy csökkentését a szükséghez mérten keresztül tudjuk vinni, de csak vadaskertekben vagy önálló (elszigetelt) erdőgazdaságokban, mert ezen területeken mindenkor számon tudjuk tartani vadjaink létszámát.

Ott azonban, ahol már több erdőbirtokos erdeje összefügg, (kerítés pedig nincsen) vagy a középhegységek erdeje beleolvad a magashegységi erdőkbe, ott a vad létszámának bizonyos fokban való keresztülvitele teljesen lehetetlen, mert amint tudjuk is, a középhegységek vadjainak egy része a magashegységekben ellik, illetve fiadzik és őszi ott marad — ha ugyan ki nem lövik — és így télen át a közép- és előhegységekben egyik-másik évben hol több, hol kevesebb vadat látni. Ez esetben, ha a magashegységekből a középhegységekbe és ezen alul is, télen levonuló vadállomány nagyobb számban jelenik meg a szokottnál, úgy azok csökkentésével biztosítjuk (természetesen szakszerűen végezve az apasztást) érdeinket a téli bekövetkező nagy vadkároktól.

A tenyészthető egyes vadnemek (szarvas, dám, őz és nyúl) létszámát — ameddig azok jelentékeny kárt nem tehetnek — számokban kifejezni teljes lehetetlenség, mert az az erdő nagy-

sága, földrajzi fekvése, az erdő állományától, fajájától, az erdőben levő más művelési ág (rét, szántóföld) területétől, a vadak téli természetes és mesterséges táplálásától, a területen levő víz bőségétől stb. stb. függnék.

Gyakran lehet hallani eme tévelygő szót: „hiszen az a kár, amit a vadak az erdőben okoznak, oly jelentéktelen, hogy kárértéküket jóval felülmulja a vadászatból befolyó jövedelem.” Hát pedig ez nem áll! Nem pedig azért, mert a vadászatból befolyó bevétel csak látszólagos, azonban avval senki sem számol, hogy a megrongált (lerágott) fiatalosok növésben visszamaradnak s így jelentékeny növedékvesztés áll elő azzal a kikerekítéssel, hogy az állomány műfára való használhatóságát is mélyen csökkenti.

Sokan avval érvelnek, hogy a vad nagy nemzetgazdasági kincs, azt fejleszteni kell, ezt nem tagadom, de van ennél még egy nagyobb nemzeti kincs, az erdő, amely még nagyobb fejlesztést és megbecsülést kíván s épen ezért kell lenni egy bizonyos mértéknek, amellyel mind a kettőt megfelelő módon és eredményesen végre tudjuk hajtani.

Vannak, akik azt mondják, hogy pénzügyi mérlegünket az élő és lőtt vad kivitele jelentékenyen növeli, azzal azonban senki sem számol, hogy a kivitellel szemben sokkal többet fizetünk ki a külföldnek vadászati felszerelésért és sportcikkéért (fegyver, puskapor, töltény stb. stb.) De nagyvad-kivitelre nem is lehet számítani, mert a minket körülvevő országok oly hatalmas erdőségekkel rendelkeznek (tehát vadtenyésztésre alkalmasak), hogy nagyvadszükségletük fedezve van.

Egyébként a nagyvad tenyésztésénél nem is a mennyiség nagyságára törekszünk, hanem a minőség fokozására, mert minél több a keresett súlyos, kiváló agancs, annál nagyobb értékű az állományunk. Azt azonban mindnyájan jól tudjuk, hogy a túlhajszolt tenyésztésnek a következménye rendszeren a vad degenerálása és nem egyszer végleges pusztulása is, mert a nagyvadállományban a fertőző betegség futótüzként terjed.

Merem állítani, hogy van csonka Hazánkban nem is egykettő, de több helyen kopár volt erdőterület, amelyeknek elkopárosodását jó részben a fővadak túlhajszolt tenyésztése okozta, pedig mennyire kellene nálunk a sok erdő, hogy fabehozatalunk csökkenne.

Meg kell emlékeznem röviden ama mezőgazdasági vadkárokról is, amelyek a túlságos vadtenyésztés okozói.

Sújtja a mezőgazdasági vadkár magát az erdőbirtokost is, akár van mezőgazdasága az erdőbirtoka mellett vagy abban, akár nincs, mert ha neki nincs, úgy fizet vadkárt másnak. Óriási károkat okozhatnak a nagy vadak a mezőgazdaságokban (volt szerencsém látni és többször becsültem is vadkárt, csak egy földbirtokos birtokán 30—40 millió korona értékű nyári — csak rozs, buza, árpa, zab — vadkár volt, hol van még az őszi kapás vetemény kára, tengeri, burgonya, répa stb.).

Gyakran nagy károkat okoznak nyílt gyümölcsösökben és szőlőkben a gyümölcsfákban nagy telek idején a nyulak is, ha azok tenyésztése mértéken túli.

E hatalmas vadkárok csak a perek özönét szülik meg s ebből folyóan a mezőgazdáknak nemcsak az erdő, de annak birtokosa és személyzete iránt is a gyűlölet csiráját kelti életre.

A nyúl károsításoknak elejét vehetjük azzal is, hogy a nyúl-vadászatokat december 31-ig befejezzük, sajnos a szarvas és dämtehnél nem tehetjük ezt, mert eddig az ideig a vemhességet nem tudjuk megállapítani és így igen sok meddő, öreg és tenyésztésre nem alkalmas egyedek maradnának meg a helyes vadtenyésztés rovására.

Befejezésül csak ennyit: legyen az erdők bámulatraméltó s a benne levő vadállomány megfelelő létszámmal tenyésztve kitűnő, azonban ezeknek a keresztülvitelére olyan ambiciózus szakember kell, aki az erdőt szereti és aki az erdőt nem magán-, de közérdeknek tekinti.

A talajról.

Irta: **Erdély László.**

Állandóan hangoztatják az egész világon, hogy a technika oly óriási előrehaladást tett, hogy ehhez fogható alig lehetett elképzelni és hogy talán ma már nincs is olyan kérdés, amelyet meg ne tudna oldani. Igaz és tagadhatatlan a technika óriási előrehaladottsága, de a tudomány terén egy cseppel sem állunk hátrább. Különösen a mezőgazdasági tudományágak terén tettek kutató tudásaink rendkívül fontos és döntő befolyású felfedezéseket — ebben a részben is különösen a talaj felismerésében.

A mezőgazdasági tudomány legérdekesebb felfedezése az, hogy a talaj él és hogy ez az élet egészen meghatározott törvények keretein belül folyik le. A talajélet törvényeinek a betartása viszont minden gazdálkodónak olyan eszközt ad a kezébe, amellyel terméseinek nagyságát és annak jó minőségét biztosíthatja. A talajélet ténye viszont azt is megokadatozza, hogy a termőföld tulajdonságaiban nem valami mozdulatlan tömeg, hanem a különböző behatások következtében, mint pl. a szántás, boronálás, egyszóval megmunkálás, továbbá trágyázás, vagy javul, vagy romlik, aszerint hogy munkálkodásunk a talajélet követelményeinek megfelel-e, vagy sem.

A talaj életének ismertetése egy cikk keretében természetesen nem fér el. Ez alkalommal azokkal a parányi szervezetekkel akarok foglalkozni, amelyek a növényzet táplálkozásánál játszanak döntő fontosságú szerepet, tehát ezeknek a parányi szervezeteknek élettörvényeinek a kielégítése a talaj termékenységét igen magas mértékben biztosítja.

A talajban a parányi szervezetek milliárdjai élnek. Egy gramm földben, mely megfelel kb. egy gyufafej nagyságának, 1—10 millió ilyen élő szervezet él. Ezek a parányi szervezetek különböző elnevezésűek, vannak baktériumok, bacillusok, protozoák stb. stb. Ezek mind-mind táplálkoznak, szaporodnak, elhalnak óriási gyorsasággal, miközben azokat a tápanyagokat gyártják, amelyekből azután a növények testüket felépítik. Ezek szerint tehát a talajban élő parányi szervezetek szolgáltatják a növényeknek testük felépítése céljából a tápanyagok legnagyobb részét, vagyis a növényeket táplálják. Most már érthető az a megjegyzésem, hogy a talaj parányi szervezeteinek minél megfelelőbb életkörülményeket kell biztosítani, hogy termésünk minél nagyobb és minél jobb legyen.

A talaj mikroorganizmusainak első és legfontosabb kívánása az, hogy megfelelő mennyiségű víz és levegő álljon rendelkezésükre. Az okszerű talajművelésnek tehát oda kell irányulnia, hogy termőföldjeinknek abba a rétegébe, ahol ezek a parányi szervezetek élnek, levegő és víz juthasson, amit helyes szántással, ásással stb. érünk el. Ezek a talajmunkálatok teszik lehetővé, hogy a talaj levegő- és vízátláthatóvá váljék, illetve víztartóképeségét megőrizze.

Nem mulaszthatom el ezt az alkalmat, rámutatni, hogy mennyire fontos ebben a tekintetben az őszi szántás, illetve ásás — és nem a tavaszi talajmunka, mint az hazánkban általában szokásos.

Tudnunk kell mindenekelőtt azt, hogy a talaj hasonlít egy olyan lámpabélhez, amelyben a lámpa petroleumja felfelé száll. A talaj alsó rétegéből a víz is állandóan a felszín felé törekszik és ha odaért, úgy az elpárolog. Tehát a talaj víztartalma a föld ezen tulajdonsága következtében folyton csökken — pedig minden gazdának legfőbb törekvése oda kell, hogy irányuljon, hogy talajában minél több vizet megtartsa. Most pedig lássuk, hogy miért jó ebben a tekintetben az őszi szántás és miért nem az, amelyet tavasszal végeznek?

A legtöbb csapadék ősszel és tavasszal esik le a földekre. Ez a vízmennyiség természetesen beszivárog a földbe. Könnyebben akkor, ha a talaj porhanyó, nehezebben akkor, ha kemény és megüledett. Azt mindenki könnyen beláthatja, hogy az ősszel megszántott, illetve felszántott föld sokkal porhanyóbb, mintha azt megmunkálatlanul hagytuk volna, különösen ha a göröngyöket a téli fagy alaposan széjjelmálasztja, így azután a víz is könnyebben beszivárog. Az ilyen talajt természetesen nem kell tavasszal még egyszer megszántani vagy felásni, teljesen elég, ha csak megboronálják, vagy felgereblyézik.

Az ősszel fel nem szántott, illetve fel nem ásott föld víztartalma nemcsak azért kisebb, mert a víz nehezebben szivárog be, de azért is, mert a tavaszi szántás alkalmával az alsó földréteket a felszínre hozzuk, aminek következménye nem lehet más,

minthogy akarattal párologtatjuk el azt a vízmennyiséget, amely az őszi és tél folyamán ott felhalmozódott.

Az őszi szántás azonban még más okból is fontos a talaj parányi szervezetei tekintetében. Ezek a szervezetek családokat alkotva szaporodnak, tehát nem egyenletesen vannak a talajban eloszolva. Ősztől tavaszig egész törzseket alkotnak, amelyek amint a talaj egy kissé felmelegszik, azonnal megkezdik életműködésüket, amelynek legértékesebb következménye az, hogy a fejlődő növényeknek sok tápanyagot szolgáltatnak. Ha már most ezeket a parányi szervezetek családcsoportjait, amelyek az őszi és a tél folyamán keletkeztek, a tavaszi szántással vagy ásással megbolygatjuk, úgy ezek nem fognak olyan élénk tevékenységet kifejteni tudni, mint azok, amelyek érintetlenül maradtak.

Nem kevésbé fontos a talaj légátjárhatóságára nézve az őszi szántás, illetve ásás, mint a víztartóság tekintetében, mert a porhanyó talaj sokkal több levegőt tartalmaz, mint a kemény, megülepedett föld.

A talajban élő parányi szervezetek első és rendkívül fontos kívánsága, amint az előbb említettem az, hogy elegendő levegő és víz álljon rendelkezésükre, aminek viszont legcélravezetőbb eszköze az, ha talajainkat ősszel szántjuk, illetve ássuk fel — és nem tavasszal. Ezt a követelményt minden gazdának a legalapabbban meg kell szívlelnie és eszerint cselekednie, mert ennek a törvénynek a be nem tartása csak önmagának okoz némelykor nagyon is érzékeny kárt.

A talaj parányi szervezeteinek további követelményeiről a jövőben fogok írni.

A harkályok kártétele a méhészetben

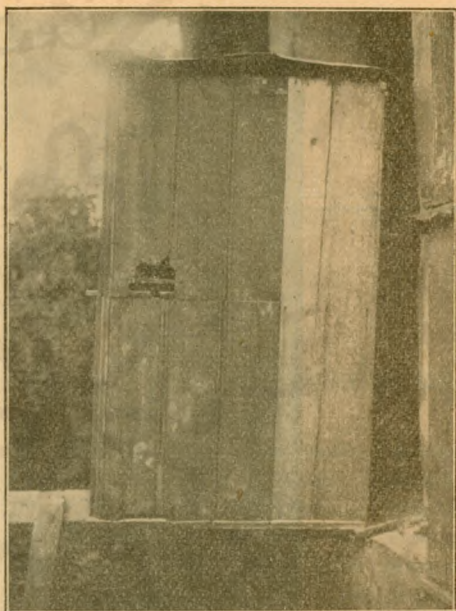
Írta **Dr. Koppán József**

A madárkedvelők és a madarakkal foglalkozó tudósok általában azt tartják, hogy a harkályok semmiféle kárt sem okoznak a méhészetben, vagy legalább is ez a kár számba sem vehető. *Chernel I.* a híres madárkutató szintén védelembe veszi őket a méhészekkel szemben és az esetleges méhészeti kártételüket a kemény tél okozta élelemhiány rovására írja mint ritka eseteket. Kártételükről azt mondja: „A zöld küllő (zöld harhály, *Picus viridis L.*) kivált télen, a falakra is száll, az eresz alatt kutatgat, a méheseket, ablakkereteket kopogtatja s az itt rejtőzködő, repedésekbe, üregékbe menekült legyeket, bábokat stb. szedegeti ki. Hogy a méheket is felfalná, állítják, de biztos tudomást magam erről nem szerezhettem. A szükség talán rákényszerítheti, de inkább hiszem, hogy a méhesek réseiben rejtőzködő bábokat, rovarokat, talán pókokat is rabolja. Az irodalomból ismerek adatokat, melyek a zöld küllő gyomrában talált méhekről szólnak. Így

Hárs P. (*Vadászlap* 1891. 254. l.) említi, hogy egy zöld küllő csikorgó hidegben bekopogatta a kaptár falát s leölvetve, gyomrában 9 db dolgozó méh volt." Az utóbbi időkben pár évvel ezelőtt meg *Varga K.* madarász írt a Növényvédelemben egy cikket, amelyben azt vitatja, hogy a harkály nem tesz jelentékenyebb kárt a méhészetben. Szerinte kárt okozhat ugyan azáltal, hogy a kaptárak falát, rovarok után kutatva, felkopácsolja. Megfelelő sodronyhálózat alkalmazásával azonban ez elkerülhető. Egy más helyen meg azt írja *Varga*, hogy *Csiki E.* a Nemzeti Múzeum állattárának igazgatója 20 példányt vizsgált, de egynek a gyomrában sem talált méhet. Így vélekednek a madarászok. Egészen más véleményen vannak azonban a méhészek, akik gyakorlatilag ismerik a harkály kártételét. A méhészek előtt már igen régóta ismeretes, hogy a zöld harkály a méhesekben igen jelentékeny kárt tesz. Nagy óvatosan megkönyékezi a méheseket és kutatni kezd, megkopogtatja a méh lakásokat s a kijárón kibujó méheket elkapdossa. Ahova egyszer bekapott, ott igen nagy kárt tesz, sokkal nagyobb, mint az egér. A zöld harkály inkább az erdőszéleken, öreg gyümölcsösökben, terebélyes vén fákból álló parkokban tanyázik. Ezeken a helyeken nap-nap után sorban kopácsolja a férges fákat s ügyesen szedegeti a rejtőző rovarokat. A tél beálltával élleme megapad, de egyébként is nehéz a munkája a csikorgó hidegben. Ilyenkor ellátogat a méhesbe is. Elsősorban az erdei méhesekben és gyümölcsösökben elhelyezett méhészetekben garázdálkodik. Ilyen helyeken már október hónapban megkezdik munkájukat, azonban csak a kaptárak tetejét vágják ki. Később, télen, december, január és február hónapokban már beóvakodnak a falvakba is és a kertekben, az emberi lakások közelében elhelyezett méh lakásokra kapnak. Ilyenkor a kaptárak elülső falát, a homlokfalat vágják ki a kijáró nyílás fölött. Bármilyen anyagból készült is a méh lakás, a zöld harkály nem kíméli. A szalma-, gyékény-, vesszőkasokon, fatönkökön, köpükön, deszka- vagy szalmakaptárakon ökölnyi lyukat vág erős csőrével s azon keresztül szedi ki a méheket. Ha nem éri el a méheket, akkor addig kopogtatja a méh lakás oldalát, amíg a fölriadt méhek a kijárón kezdenek kimászni, azután csőrével elkap egy-egy méhet, a legközelebbi fára repül vele, ahol a méh torát megeszi, a potrohát pedig a földre dobja. Nem kíméli az üres kaptárt sem, hanem akkora lyukat vág rajta, hogy azon bebujik s az üres lépeket is összevágja keretestül együtt. Ha valamelyik méhészetbe bekapott, oda gyakran ellátogat s nem mindig egy lyukon szedi ki áldozatait, hanem gyakran másikat kopácsol. Gyakran lehet látni olyan kasokat, amelyeken 5—6, sőt 10—15 lyuk is van. Sokszor a kasokat csak felül vágja ki. A kast hiába tapasztják, újra meg újra kivágja. A fatönkökön és a deszkakaptárakon rendszeren egy lyukat vág a kijáró közelében.

Az egyes méhek pusztításával rendszeren nem okoz jelentékenyebb veszteséget a harkály. Ellenben felbecsülhetetlen kárt

tesz a méhészetben azáltal, hogy a kasokat több helyen meg-
lékeli, mire a család ismételen fölriad, a telető méhfűrt megbom-
lik s a méhek a több oldalról beáramló hidegtől megdermednek
és elpusztulnak. Vagy pedig a kaptárakon való folytonos kopá-
csolásával fölriasztja a méheket, mire azok teleszívják magukat
mézzel. Az ismételt kopácsolás folyton nyugtalanítja, zavarja őket,
minek következtében fokozottabb mértékben táplálkoznak, mire
mind több és több bélsár halmozódik fel bennük, az emésztet-
lent nem tudják kiüríteni, ennek következtében hasmenésbe,
(vérhas) esnek, amelyből csak az ürítkezési lehetőség, vagy a
tisztuló kirepülés sza-
badítja meg őket, de
ha a méhész nem se-
gít rajtuk, akkor el-
pusztulnak. Ismerek
esetet, hogy ilyen mó-
don egy télen át a
harkályok 50 kaptár
méhet tettek tönkre,
mire a méhész észre-
vette a veszedelmet.

*A harkály kártétele a kap-
táron. A bejárat felett tá-
tongó lyukat harkály vágta.
(Dr. Koppán felvétele).*

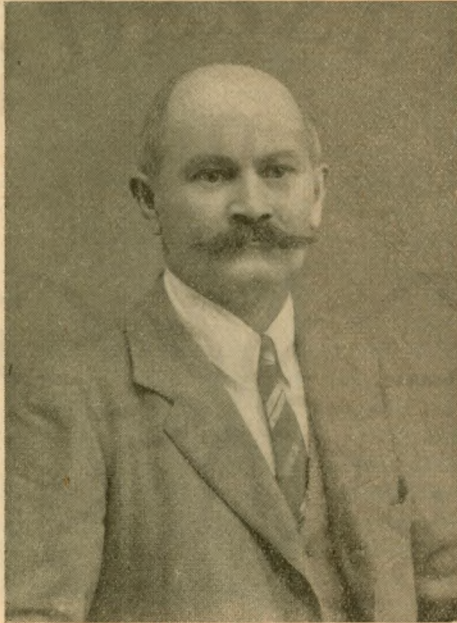
Védekezés. A harkályok ellen már össze meg kell tenni a
védelmi intézkedéseket, ami abban áll, hogy a méhes elejét szalma-
függönnyel, vagy kifeszített sűrűszemű sodronyhálóval borítjuk.
A szabadban felállított kaptárakat pedig esetleg egyesével vagy
többsével télire minden oldalról becsomagoljuk az erre a célra
készült deszkaoldalakkal. E védőburkolásokon keresztül nem hat
olyan közvetlenül a kopácsolás s a harkály sem fér közvetlenül
a méhekhez, mielőtt pedig a burkolatot keresztülvágna, a gondos
és éber méhész elriasztja. Ha az ismételt elriasztás sem segít, ak-
kor nem marad más hátra, mint a harkály lelövése. Ilyenkor,
februárban különösen nagy baj származhat abból, ha a méheket
megzavarja, mert hamarabb esnek vérhasba. Szerencsére azonban
februárban nem igen garázdálkodik, mert az idő enyhére fordul-
tával a fákon is megtalálja az élelmét. Mivel a harkály igen hasz-
nos madár, oktanul ne üldözzük!

KOLB TATA.

Megilletődéssel búcsúztatjuk a 43 évet aktív szolgálatban töltött s most megérdemelt nyugalomba vonuló közismert, kedves öreg Urunkat, Kolb tatát. Kevés ma azoknak száma, akik rögzös pályánkon ily hosszú időn át oly becsülettel, kötelességtudással, lelkiismeretesen és önfeláldozóan végezték munkájukat, mint a a szakiskolások Kolb tatája.

1888 októberében kezdte szolgálatát, mint kiségitő napidíjas

a máramarosszigeti m. kir. erdőigazgatóságnál. Itt szolgált 1895-ig, amikor is a földművelésügyi minisztériumba rendeltetett be szolgálattételre. 1905-ben neveztetett ki mint I. o. m. kir. erdőőr a vadászerdei szakiskolához és azóta, tehát 27 éve megszakítás nélkül teljesített szolgálatot ezen iskolánál, illetve az iskola menekülése után Tatán s végül Esztergomban.

Kolb tatának azt a nagy érdemét, hogy esztendő hosszú során át nem lankadó buzgalommal, szeretettel és hűséges kitartással viselte gondját a reábízott szakiskolai növendékeknek, hogy sokféle nehézséggel, gondterhes idők igen súlyos megpróbáltatásával dacolva nevelte a növendékeket, e sorokkal kellő módon méltatni nem is lehet.

Bár Kolb tata aktív szolgálatát az erdészeti kincstárnál be-

fejezte, szerény egyesületünknek továbbra is igen hasznos segítő tagja marad s reméljük és őszintén óhajtjuk, hogy még nagyon sokáig láthassuk körünkben. Kolb tata egyesületünkkel már annak megalakulása óta annyira összeforrt, hogy ennek a szoros kapcsolatnak megszüntetését el sem tudjuk képzelni,

Bizonyos, hogy az országban szanaszéjjel élő kartársaink között igen sokan vagyunk, akik most gondolatban sok-sok elismeréssel és szívünkben igaz szeretettel köszöntjük Kolb tatánkat: „Élvezze hosszú szolgálata után igazán megérdemelt nyugalját számos esztendőn át Isten segédelmével jó egészségben, megelégedettségben.

Nagyrabecsült munkásságával és jótanácsaival pedig tartson ki mellettünk küzdelmes utunkon, amiért nem szününk meg Kolb tatánkat szeretetünkkel és hálánkkal kárpótolni.”

Éltesse a jó Isten Kolb tatánkat sokáig!

T. M.

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. Horváth Mihály járási erdő-altiszt kar- és tagtársunk Szárváron (Baranya-vm.) elhunyt. Béke poraira!

Milyen legyen a fejsze nyele? A fejsze nyelének egyik legfontosabb kelléke, hogy az könnyen kezelhető, szép, ovális s a különféle célra szolgáló fejszéhez hozzáillő legyen, vagyis ne legyen se túlságos erős, se nagyon gyöngye. Magától értetődik, hogy a fejsze nyelének tartósnak is kell lennie s ezért mindig simarostú fából kell azt készíteni, mert a rossz fából készített fejszenyel nagyon sok bosszúságot és kellemetlenséget szerez a vele dolgozó munkásnak s amellet a végzett munka minősége és mennyisége is mögötte marad a jó szerszámmal végzett munkának.

Fejszenyelnek tagadhatatlanul legjobb és legalkalmasabb az elsőrendű amerikai hikorí-dió (Carya alba); ennek szíjácsa fehér, gésztye barnásszínű, szövete hasonlít a mi diófánk szövetéhez, úgyhogy munkásaink gyakran fehér diófának is nevezik. Fája igen kemény, nehéz, rugalmas és szívós, nagymértékben hajlékony és szilárd, mely tulajdonságainál fogva a kocsigyártásban és gazdasági gépek készítésénél pótolhatatlan. Nálunk is ebből készítették a drágább hintók aljrészeit. Fejszenyelek készítéséhez alkalmas prima fa azonban csak igen kis mennyiségben kerül piacra, hanem inkább csekélyebb értékű, prima árúnak megjelölt szürke, vörösbehajló és vörös nyelek, amelyek azonban a fehér fából készült fejszenyeleket minőség tekintetében meg sem közelítik. A hikorí-dió hazánkban is előfordul, azonban ennek fája már kevésbé szilárd, mint az amerikai hikoríé.

Honi fanemeink közül legjobb fejszenyelet ad a som, de miután erdőgazdasági szempontból a som nem bír jelentőséggel s azt többnyire kivágják,

így ritkán ér el oly méretet, hogy abból pl. egy nehéz pörölynyelet lehetne készíteni. A kőris szintén elég jó szerszámnyélnek, a tölgy azonban nem, mert nagyon ég a kézben.

Legnagyobb elterjedésnek örvend a gyertyánfából készült fejszenyél s ez a legháládatosabb is, mert nem ég a kézben, hanem olyan fogása van, mint a papírnak; minél tovább dolgozunk vele, annál lágyabb fogása lesz. De nem akármilyen és bárhonnán vett gyertyánfa szolgáltat kiváló minőségű fejszenyelet, sőt még az sem mindegy, hogy azt a törzsnek melyik részéből készítjük. Jó termőhelyről, völgyekből, vizenyős vagy homokos területekről származó gyertyánfát nem kell szerszámnyélnek feldolgozni, mert ez nem lesz olyan jóminőségű, mint az olyan fából készült, amely sziklás talajon rőt, ahol a törzs a szélnek és hidegnek jól ki volt téve, amely tehát csekély növekvést mutat és sűrű évgyűrűkkel bír. Az ilyen helyen nőtt fiatal, mintegy 15 cm átmérőn aluli törzseknek két méter magasságig terjedő része adja a legkitünőbb fejszenyélet; a 3—4 méter magasságig terjedő törzsrész is alkalmas ugyan még fejszenyélre, de már nem olyan jóminőségű, mint az előbbi s azért ebből inkább ásóvagy kapanyelet kell készíteni. Az ilyen fa a száradásnál egy igen finom, kemény, az öntöttvashoz hasonló kérget kap.

Hogy egyes iparágnál a gyertyánfából készült szerszámnyeleknek rossz híre van, az abban leli magyarázatát, hogy a gyárosok akármilyen gyertyánfát felhasználnak nyelek készítésére s a fát ritkán hasítják, hanem legtöbbször vastag pallókból fűrészelik, aminek természetesen nem szabadna megtörténnie. Fontos körülmény még az is, hogy a gyertyán télivágású legyen, mert a nedvkeréngés idejében vágott fa szerszámnyeleknek már kevésbé alkalmas.

Sokat szenved a szerszámnyél azáltal, ha a szerszámot — amint ezt legtöbbször teszik — használaton kívül valamely sötét, félreeső zugba, nedves helyre bedobják, ahelyett, hogy azt szellős, világos helyen felakasztanák. A száraz tölgyfából készült nyél ezt az eltevési módot egyideig csak kibírja valahogyan, de a gyertyán hamar megszárad s bár még nem megy tönkre, de nem is lesz már olyan tartós.

Sulykokat a törzseknek abból a részéből kell készíteni, ahol a gyökerek összenőttek.

(—h.)

Ki a közterületre ültetett fa? A 15.439/1908. sz. F. M. határozat szerint a közutak, utcák és gyalogjárók mentén az egyes birtokosok által ültetett élőfák az illetékes község tulajdonai és ha a fákat ültető birtokosok azokat kivágják vagy megrongálják, mezőrendőri kihágást követnek el. Egyébként általános szabály, hogy a fák és egyéb beültetett növények, mihelyt a talajban gyökeret vernek, az ingatlan alkatrészeivé válnak és ilyen minőségben a föld tulajdonosának tulajdonába mennek át, tekintet nélkül arra, hogy az ültetéskor a fák kinek a tulajdonában voltak és hogy az ültető jó- vagy rosszhiszeműen járt-e el. A birtokosok saját tulajdonuként az általuk közterületre ültetett fákkal csak az esetben rendelkeznek, ha az 1886. évi XXII. t.-c. 24. §-ának c) pontja értelmében a község szabályrendeletet alkot és abban a rendelkezési jogot az ültetőnek tartja fenn. A vonatkozó szabályrendeleteknek azonban ebben az esetben is intézkedni kell a visszaélések ellen, mert a fiatal fákat közterületről kivágni nem szabad és a fákat megfelelő gondozásban kell részesíteni.

Nyilvessző az öreg tölgyben. A simontornyai erdőben favágás közben egy nagyon öreg tölgy törzsébe teljesen belenöve egy nyilvessző vashegyét találták a favágó munkások. A fa több száz éves lehet és a nyilat vagy a simontornyai vár környékén vívott csaták közepette lőtték az akkor még fiatal tölgybe, vagy pedig vadat tévesztett a nyíl, amikor a fába fúródott.

Méhészeti tanfolyam Gödöllőn. A földművelésügyi miniszter a gyakorlati méhészeti ismeretek elterjesztése céljából Gödöllőn, az ottani méhészeti gazdaságban, férfiak részére június 6-tól 23-ig és július 4-től 21-ig — amennyiben kellő számú jelentkező akad — a nők részére pedig augusztus 1-től 18-ig egy-egy tizenhét napos — május 18-tól 20-ig és június 2-től 4-ig az anyanevelést és mézminőségi kitermelést bemutató — méhészeti tanfolyamot tartat. A tanfolyamra jelentkezők kérvényeiket erkölcsi bizonyítvány csatolásával a földművelésügyi miniszterhez címezve a gödöllői m. kir. méhészeti gazdaság vezetéséhez minél előbb nyújtsák be. A tanfolyamra felvett hallgatók díjtalan oktatásban és elszállásolásban részesülnek, az egész napi ételmezésért (reggeli, ebéd, vacsora) napi 2 pengő 50 fillért összesen tehát 45 pengőt, azaz negyvenöt pengőt tartoznak a tanfolyam kezdetekor egy összegben a gazdaság pénztárába előre lefizetni. Részletes felvilágosítást a gödöllői m. kir. méhészeti gazdaság vezetősége ad.

Vadbőrarak. Őz és szarvas 0.55—1.80 kg-ként; Róka 6—22; Vadmacska 3—12; Mezei nyúl 0.13—0.40; Házi nyúl 0.10—0.30; Görény 6—12; Nyest 30—60; Hermelin 2—5; Borz 2—8; Vidra 25—45 pengő darabonként.

A szőrmepiacon az irányzat — a külföldi hírek hatása alatt — lanyha, nagyon kedvetlen és a vételkedv fölötte gyenge. Különösen a nyúlőr van elhanyagolva.

A császármadár súlyáról. A „Waidmansheil“ f. évi január 15-én megjelent számában olvashattunk „egy különösen nehéz császármadár“-ról, amely pontosan egy fél kilót nyomott. A közlemény írója említi, hogy régebben lőtt egy még nehezebb kakast 55 $\frac{1}{2}$ dgr. súllyal; különben az eddig elejtett 161 példányt mindig megmérte, de a többi mind könnyebb volt, és pedig 41 $\frac{1}{2}$ —42 dgr-osak. Az Illés-féle „A vadór“ c. munkában megadott „kb. 1 kg.“ súly valószínűleg sajtóhiba. Itt említem meg, hogy a Nimród-Vadászújság 1931 február 10-iki számában igen tanulságos cikk jelent meg e madárra vonatkozólag Szügyi Gyula tollából „Miért nem szaporodik el nálunk a császármadár?“

HÁTIZSÁK, SÁTOR ÉS HORGÁSZATI CIKKEK

olcsón kaphatók

NEDELKO SÁNDOR

utóda

BUDAPEST, KÁROLY-KÖRÚT 15.

VÁROSHÁZ - KAPUVAL
SZEMBEN !

92 ÉVES CÉG

KÉRJEN ÁRLAPOT !

cimen, amelyben az 1929-es szigorú tél pusztító hatásáról is megemlékezik. Nagyon időszerű volna figyelemmel kísérni, helyre jött-e azóta az állomány.

Dr. Vasvári Miklós.

Kérelem az erdészeti és vadászati alkalmazottakhoz. —

Harmincöt évvel ezelőtt, a külföldi szaksajtóban élénk vita folyt afelett, hogy az őzeknél észlelhető nyári és téli üzekeedés közül melyik az igazi? Az egyik tábor azt bizonyította, hogy a nyári üzekeedés a megtermékenyítő és a téli csak olyan enyélgés, mókázás. A másik tábor viszont azt állította, hogy a nyári a szórakozás és a megtermékenyítés a téli üzekeedés alatt történik. Különösen az utóbbiak voltak nagyon hangosak és igazukat azzal igyekeztek bebizonyítani, hogy a suták méhében található megtermékenyített pete csak a téli üzöedés után indul fejlődésnek.

Már-már győzedelmeskedett a biológiai adatokkal alátámasztott téli üzekeedés, mikor a fogságban tartott és csak nyáron összeeresztett őzekkel végzett kísérletek nyomán és a suták méhe tartalmának görcsövi vizsgálata alapján bebizonyosodott, hogy a megtermékenyítés nyáron történik, de más kérdőöktől eltérőleg az őzben lévő pete decemberig stagnál (alvópete) és csak akkor indul erős fejlődésnek.

Jelenleg ilyenformán vagyunk a nyestek párzási idejével is. Úgy a sárgatorkú, mint a fehér-torkú nyestnél két párzás észlelhető: az egyik január-februárban, a másik július-augusztusban.

Az Egyesült-Államok prémtenyésztési kísérleti intézete, fogságban tartott állataival végzett hosszas kísérletek alapján megállapította, hogy az amerikai coboly megtermékenyítő üzekeedése a július-augusztusi párzás. A január-februári csak olyan „nagy hűhó semmiért,” amely soha nem vezet szaporulathoz. Tekintettel arra, hogy az amerikai cobolynak közeli rokona a mi 2 nyestünk, ezen alapon a tudományos világ, a nyestek valódi párosodásának idejéül is július-augusztus hónapokat jelöli meg és a vemhesség idejét 9 hónapra teszi.

Van azonban nekünk egy emlősbiológiával foglalkozó lelkes tudósunk: Vásárhelyi István, Lillafüred, aki már sok tudományos megállapításról bizonyította be, hogy tévesek. Ennek a Vásárhelyi Istvánnak az a „véleménye,” hogy a nyestek téli párzása az igazi. Nem állítja, — mert boncolás céljaira nem állottak rendelkezésére nyesttetemek, — csak a szabadban észlelte után, ez a nézete.

Minthogy pedig, a tudomány világában, a nézetek, vélemények: nem számítanak és csak a cáfolhatatlan, bebizonyított igazságoknak van súlyuk: Vásárhelyi István, a magyar természettudomány dicsőségére, biológiai vizsgálatok alapján akarja véglegesen eldönteni a magyarországi nyestek párosodási és vemhességi ideje körül mutatkozó bizonytalanságot.

Tekintettel arra, hogy ehhez a tudományos, minden kétséget kizáró megállapításhoz, sok felnőtt nőstény nyest tetemére van szüksége (az év minden hónapja fontos), arra kérem zöldgalléros magyar testvéreimet: támogassák Vásárhelyit ebben a hazafias munkájában és minden lött vagy fogott nyestnek a lenyüzött tetemét, fűrészporra és papirosba göngyölve küldjék meg neki azonnal Lillafüredre — akár az ő, akár az én költségemre.

Vadászüdvözzettel

Gyöngyös-halászi Takách Gyula

a „Magyar Vadászújság” szerkesztője

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 március

3. szám

Felelős szerkesztő: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, V. Nádor utca 15. III. emelet 31. küldendők.

Telefón: 165—82.

Közgyűlésünkről.

Köszöntjük mindazon kedves Tagtársainkat, akik akadályozva voltak közgyűlésünkön való megjelenésben, s nem vehettek részt mindazon eszmecserékben, amelyekben ezen összejövetel bővelkedett. Őszinte örömmel állapítottuk meg, hogy — ellentétben az elmúlt esztendőк részvétlenségével — Tagtársaink érdeklődése egyesületünk iránt mindnagyobb mértékben fokozódik, amit többek között az is bizonyít, hogy a most lezajlott közgyűlésen kb. 150 tagtárs vett részt, illetve képviseltette magát. Azoknak, akik figyelemmel kísérték az egyesület kebelében történt változásokat, s ennek kapcsán eszközölt reformokat, nem nehéz a most tapasztalt érdeklődés okának megfejtése.

Elhangzottak a multban is Kartársainkat érdeklő témák, ígéretekkel sem fukarkodtak, amikor azonban cselekvésre került volna sor, megtorpantak, előtérbe került az önérdek s kartársaink ügye megfeneklett.

Az utóbbi hetek eseményei előtérbeszorították a bennünket mindenekfelett érintő fontos problémákat, nevezetesen: címkérdésünk rendezését és szakoktatásunk megreformálását. Ezek lehető megoldására előző lapszámunkban világosan rámutattunk.

Most lezajlott közgyűlésen résztvevők megbeszélésének főtémáját is ez a két fontos kérdés képezte. Kivétel nélkül azt az álláspontot képviselték, hogy úgy címkérdésünk rendezése, valamint szakoktatásunk megreformálása érdekében egyesületünk vezetősége illetékes helyen a szükséges lépéseket haladéktalanul tegye meg. Erre vonatkozólag felhatalmazta a közgyűlés egyesületünk új vezetőségét, hogy megfelelő memorandummal forduljon úgy illetékes fórumunk vezetőjéhez, a m. kir. földművelésügyi Miniszter úr Önagyméltóságához, valamint a Kormányzó úr Öfő-

méltóságához, s végül a m. kir. Miniszterelnök úr Önagyméltóságához.

Ennek a memorandumnak tartalmazni kell mindama sérelmeket, melyek karunkat évtizedek óta érik. Történjen utalás a közelmúltban kiadott rendeletre, s ennek kapcsán a mi kívánságaink megvalósíthatóságára.

Szakoktatásunkra vonatkozólag azt a javaslatot óhajtjuk előterjeszteni, hogy a jelenlegi erdőőri és vadőri iskolák egyszersmindenkorra szüntettessenek meg és ehelyett állíttassanak fel olyan erdészeti szakiskolák, amelyekben a jövő erdésznezmedék legalább három évig terjedő szakoktatásban részesüljön, kívánatos volna azonban a négy éves szakoktatás. Ezen szakiskolákba való felvételnek előfeltételeként a négy középiskola, feddhetetlen előélet, továbbá Kartársaink gyermekeinek elsőbbsége szerepeljen. Utóbbi feltétel nem képezhet vitát, hiszen más pályákon is érvényesül.

Szakoktatásunk ilyképen való kiépítése alapját fogja képezni egy olyan erdésznezmedék nevelésének, amely képzettségével és intelligenciájával hivatva lesz erdészetünk nívóját jónehány fokkal emelni, a külfölddel büszkén vetekedni és azt a nagy vagyont, amely bizonyos mértékben az ő kezükre van bízva, ha lehet, még több lelkiismeretességgel kezelni.

Azt nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy országhatáraink nem maradnak a mostaniak. Addig is, amíg erdős Kárpátunkon újra felcsendülhet a magyar szó, s a magyar erdészskéz megkezdheti termelő munkáját, igenis addig neveljünk szép számú, alaposan képzett, s e pályára termett, született magyar embert, aki magyar szívvel, lélekkel neveli a mi magyar érdeinket.

Él bennünk a remény, hogy szakunk vezető urai, akik közül Papp öméltósága, mint az erdészeti főosztály vezetője, eddig is őszinte megértést és jóakaratot tanusított karunk nemes törekvéseivel szemben, ezeket a törekvéseket kellően méltányolni tudják és segítségünkre lesznek, hogy elgördítsünk minden akadályt, ami útját állja céljaink, igaz kívánságaink megvalósításának.

Kedves Kartársainkhoz pedig, akik távolmaradtak a közgyűlésről, azzal a felhívással fordulunk, hagyjanak fel az egymásközi személyeskedéssel, széthúzással, igyekezzenek fölébe helyezkedni kicsinyes, önző érdekeknek, fordítsanak több figyelmet, megértést egyesületünk munkálkodásának, támogasson bennünket kivétel nélkül minden Kartárs nehéz útunkon, sorakozzunk tiszta lobogónk, az igazság mögé, hisz egységben az erő és mi egyek akarunk lenni! Nem sok kell ehhez, csak jóindulat, egyetértés, s ez bizonynal nem hiányzik egyik kartársból sem.

Amit teszünk, értünk, s utódainkért tesszük egy jobb és szebb jövő reményében, amely el nem maradhat.

— g—i —

J E G Y Z Ó K Ö N Y V

a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének Budapesten 1932. évi február hó 28-án a „Székesfővárosi Altisztek Közművelődési és Nyugdíjpótló Egyesülete” helyiségében tartott rendes évi közgyűléséről.

Jelen voltak: Lehóczky János, az igazgató-tanács elnöke, Daróczy Márton, Tihanyi István, Tánczos Károly, Poláček Kálmán, az igazgató-tanács tagjai, Kolb Gyula pénztáros, Tömösváry Miklós jegyző, Zámbo Miklós, Cseh János, Bölcs István, Szy Ferenc, Klúcs Ferenc, Pintyili László, Molnár Andor, Kovács Antal, Perhás Péter, Szöllősy Sándor, Répásy Ferenc, Schmuck Károly, Cservenka Ferenc, Hornyánszky Antal, Schütz Gyula, Petrovszky Miklós, Bély György, Fekete József, Bratu Lajos, ifj. Fortenbacher Nándor, Gera József, Seifer József, Poláček Béla, vitéz Szekeres Károly, Farkas János, Pölöskey Lajos, Vasvári Vilmos, Kolos János, Farkas Mihály, id. Kolpaszky Gyula, Takács Frigyes, Kirchner Imre, Haverlik István, Tóth József, Steer Ferenc, Körmöczy Illés és még sokan mások.

Lehóczky János elnök megállapítja, hogy a megjelenteken kívül meghatalmazások útján még 91 tag képviseltette magát és a gyűlést ilyképpen határozatképesnek nyilvánítja. Üdvözlí a megjelenteket s a Magyar Hiszekegy elmondása után a jegyzőkönyv hitelesítésére Répásy Ferenc és Zámbo Miklós tagokat kéri fel. Elnöki megnyitójában ismerteti az ideiglenes igazgató-tanács nehéz munkáját. Örömmel jelenti, hogy egyesületünk kis hajója révbe jutott s most már következhetik a szorgos munka, hogy kitűzött céljainkat Isten segítségével el is érhesük, melyhez azonban igazi kartársi szeretet, önzetlenség és összetartás is szükséges.

Javaslatot terjeszt be, hogy Kolb Gyula egyesületi pénztárosunk, aki a számadások felülvizsgálatával felelősségteljes és igen komoly feladatot oldott meg s ezen szívvel-lélekkel, energiával, kiváló szaktudással, önzetlenül, csupán kollégális szeretetből fáradozott, eme munkájáért 100 pengő jutalomban részesíttessék. (*Élénk helyeslés és egyhangú hozzájárulás.*) A továbbiakban felolvassa a következő leveleket:

Budapest, 1932 február 17.

*A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet
Országos Egyesülete t. Elnökségének*

B u d a p e s t.

Földművelésügyi ministerré történt kinevezésem alkalmából hozzám intézett meleg hangú üdvözlő szavakat hálásan köszönöm.

Öszinte nagyrabecsüléssel:
Purgly Emil.

*A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet
Országos Egyesületének*

B u d a p e s t.

Köszönettel vettem az Egyesület folyó hó 28-án tartandó közgyűlésére szóló meghívót.

Végtelenül sajnálom, hogy a közgyűlésen nem vehetek részt, de lellem egész melegeivel kívánom, hogy a közgyűlés bölcseséggel, higgadt nyugalommal és jobb jövőbe néző biztos előrelátással oldhassa meg mostani nehéz feladatát.

Meghívójuk az összefogás himnusza!

Szívből kívánom, hogy a mai verejtékesen nehéz időkben is komoly méltósággal tudjon az Egyesület ennek a magasztos célnak teljes megvalósítása felé haladni s biztosítom az Egyesületet, hogy ebben a józan és komoly keretben mindenkor és minden vonatkozásban a legmesszebbmenő támogatásban fogom részesíteni.

Budapest, 1932. évi február hó 27-én.

Erdész-üdvözlettel:

Papp

ministeri tanácsos.

Hozzáfűzi, hogy azok bizalmat önthetnek az egyesület minden tagjába, mert a legfelsőbb helyen megértéssel fogadják törekvéseinket és támogatásukról biztosítottak.

Egyben javasolja, hogy a Földművelésügyi Miniszter Úr Önagyméltóságát, valamint Papp Úr Öméltóságát, az erdészeti főosztály vezetőjét táviratilag üdvözljük. *(Egyhangú helyeslés.)*

Ezek után Tömösváry Miklóst jelentéstételére szólítja fel.

Tömösváry Miklós jelentésében előadja, hogy az Egyesület jelenlegi taglétszáma 920. Kéri 24 új tag alapszabályszerű felvételét, melyekkel a taglétszám 944-re emelkedik. *(Az újonnan belépők és névszerint megemlítetteknek az Egyesületbe való felvételéhez a jelenlévők egyhangúan hozzájárulnak.)*

Jelenti, hogy a folyó évben 13 tag jelentette be az Egyesületből való kilépését, melyeket az alapszabályok 12. §-a értelmében folyó évi december 31-re előjegyzésbe vett.

Sajnálattal hozza a köz tudomására, hogy az előző évek tagdíjhátrálékai-val a hátrálékok 20.568 pengő 33 fillért tesznek ki. Javaslatot és utasítást kér a hátrálékok behajtására vonatkozólag. *(A közgyűlés a hátrálékosok nevének a lapban való közlése mellett dönt.)*

Javasolja, hogy a múlt évben elhalt Horváth József, Zwörner Sándor, Aschenbrenner Lőrincné, Vancsura Antal, Sipőcz József, Hasznosi János, Mikó Gyula, Takár József, Makki János és Tóth Ferenc tagtársaink emléke jegyzőkönyvileg örökíttessék meg. *(Egyhangú helyeslés.)*

A továbbiakban az Egyesület tevékenységéről tesz jelentést. Ezek közül kiemeli az „Az Erdő“-vel kapcsolatos munkálatokat és javasolja, hogy Nadler Herbert, dr. Vasvári Miklós, dr. Koppán József uraknak, továbbá Orosz Imre kartárs úrnak jegyzőkönyvi köszönet mondassék nobilitásukért, mert a lapban megjelenő cikkeiket ingyen bocsájtják közre. *(Éljenzés, egyhangú hozzájárulás.)*

A továbbiakban jelenti, hogy lapunk már külföldre is eljut és 23 lappal állunk csereviszonyban.

Jelentését az alábbi számadások ismertetésével fejezi be.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének 1931. évi vagyonmérlege.

I. Bevétel.			II. Kiadás.				
1	Beiratási díjakból	118	—	1	Ügyvezető elnök, jegyző, pénztáros tiszteletdíjaira	3154	20
2	Tagsági díjakból	5351	43	2	Leltári tárgyak beszerzése	439	06
3	Lapelőfizetésből	440	—	3	Irodai költségekre	375	65
4	Különféle könyvek eladásából	22	76	4	Távbeszélő előfizetése	295	09
5	Jelvények eladásából	614	—	5	Postai költségekre	262	66
6	Nyugbér-alapra	144	80	6	Postatakarékpénzt. díjjutalék és nyom- tatványért	250	99
7	Tőkekamat címén befolyt.	140	02	7	Útiköltségekre	313	44
8	Vegyes bevételekből	32	—	8	Újságok előfizetésére	27	86
	<i>1931. évi bevétel</i>	<i>6863</i>	<i>01</i>	9	Az <i>Erdő</i> c. lap nyomtatási stb. költsége	1920	80
9	Hozzáadva az 1930. év végével fenn- állott tiszta vagyont	6669	78	10	Írói tiszteletdíjakra	430	60
				11	Nyugbér-alap költségeire	-554	20
				12	Jelvények előállítási költsége	777	66
				13	Lap hirdetési akció költségeire	250	—
				14	Különféle vegyes kiadásokra	463	76
				15	Egyenleg, mint készpénzmaradvány 1931. év végével	4016	82
	Bevételek összege 1931. év végével	13532	79		Kiadások összege 1931. év végével	13532	79

Esztergom, 1932. évi január hó 14-én.

Lezárattott 1932. évi február hó 2-án, amikor is az összes tételek okmányok alapján felülvizsgáltattak és a maradványként kimutatott négyezertizenhat (4016) pengő és 82 fillér maradvánnyal megállapítottat és helyesnek találtatott.

Steer Ferenc s. k.
számv. biz. tag.

Kolb Gyula s. k.
egyesületi pénztári ellenőr.

Cservenka Ferenc s. k.
számv. biz. tag.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete temetkezési segélyalapjának 1931. évi vagyon-mérlege.

I. Bevétel.				II. Kiadás.			
1	Temetkezési tagdíjakból	1393	—	1	Temetkezési segélyekre	1108	50
2	Beiratási díjakból	5	—	2	Segélyezésekre	180	60
3	Kölcsöntőkének törlesztésére	98	—	3	Kölcsönképen kiadott	151	20
4	Tőkekamat címen befolyt	123	40	4	Tagoknál kint lévő kölcsönösszegek 1931. év végével	2457	20
	<i>Összes bevétel 1931. évben</i>	<u>1619</u>	<u>40</u>	5	Egyenleg mint készpénzmaradvány 1931. év végével	<u>3321</u>	<u>66</u>
5	Hozzáadva az 1930. év végével fenn- állott tiszta vagyont	5599	76		Kiadások összege 1931. év végével	7219	16
	Bevétel összege 1931. év végével	7219	16				

Esztergom, 1932. év január hó 14-én.

Kolb Gyula s. k.
egyesületi pénztári ellenőr

Lezáratott 1932. évi február hó 2-án . . . . . **5778 P 86 fill.** maradvánnyal.
Ebből kölcsönadott összegek . . . . . **2457 „ 20 „**
Mutatkozik készpénz- maradvány 1931 végén . **3321 P 66 fill.**

Steer Ferenc s. k.
számv. bizottsági tag

Cservenka Ferenc s. k.
számv. bizottsági tag

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének 1932. évi költségvetése.

I. Bevétel.				II. Kiadás.							
1	Tagdíjakkból	10164	—	1	Tisztviselők tiszteletdíjára	2760	—				
2	Az Erdő c. szaklap előfizetéseiből	900	—	2	Leltári tárgyak beszerzésére	120	—				
3	Az Erdő c. szaklap hirdetéseiből	250	—	3	Irodai költségekre	150	—				
4	Egyéb bevételekből	100	—	4	Távbeszélő költségekre	240	—				
				5	Postataak, díjjutalék és nyomtatványok	250	—				
				6	Utiköltségekre	600	—				
				7	Postaköltségekre	250	—				
				8	Lapelőfizetésekre	60	—				
				9	Az Erdő c. szaklap nyomtatási stb. költségei	2640	—				
				10	Egyéb kiadások	100	—				
						Kiadás :	7170	—			
				11	Egyenleg mint várható maradvány	4244	—				
				Bevételek összege		11414	—	Kiadások összege		11414	—

Budapest, 1932. évi február hó 24-én.

Tömösváry Miklós s. k.
egyesületi jegyző.

Steer Ferenc a számvizsgáló-bizottság jelentését adja elő, melyben közli annak észrevételeit és részletezi a kifogásolt tételket. A jelentést azzal fejezi be, hogy a tisztikar felmentvényének megadását nem javasolják.

Daróczy Márton az igazgató-tanács tagja a tanács nevében és annak munkálkodásáról tesz jelentést. Ismerteti az előző vezetőség munkálkodását, az ellenőrző munkálatok eredményét s ennek kapcsán az elszámolt, de kifogásolt kiadásokat, miközben nem mulasztja el a tapasztalt helytelen eljárásokért megrovását kifejezésre juttatni. Mindamellett szép szavakkal hat oda, hogy az Egyesület ne legyen hálátlan az iránt, aki sokat tett érdekünkben. Jelentése befejezéséül összetartásra, szeretetre buzdít. *(Beszéde nagy hatást vált ki, hosszasan éljenzik és többen üdvözlök.)*

Tömösváry Miklós ismerteti ezután az alábbi, folyó évi költségvetést. *(A költségvetést egyhangúlag elfogadják.)*

Lehóczky János bejelenti, hogy a pénzügyi rész letárgyaltván, a tisztujtás következik, felkéri Tömösváry Miklóst a választmány javaslatának ismertetésére.

Tömösváry Miklós mindenek előtt ismerteti a választmány által elfogadott és kizárólag a tisztségek megváltoztatását célzó alapszabály-módosítási tervezetet és kéri ennek elfogadását. *(Egyhangú hozzájárulás.)* Ezekután rátér a a választmány tisztujtási javaslatára. Az elnöki tisztségre ajánlja Péch Kálmán, Héjjas és Palugyay Móric méltóságos urak egyikét.

Cservenka Ferenc választmányi tag kér szót és előadja azon indítványát, hogy az elnöki tisztség betöltését bízzák a választmányra, illetve a tisztikar javaslata alapján döntsék majd el, hogy kit kérnek fel ezen tisztség betöltésére. *(Az indítványt egyhangúlag elfogadják.)*

Tömösváry Miklós folytatja a tisztujtási javaslat ismertetését:

Ügyvezető elnököknek illetve az alapszabály módosításának jóváhagyása után *alelnököknek*: Lehóczky Jánost és Daróczy Mártont. *(Egyhangúlag elfogadva.)*

Daróczy Márton kér szót és megköszöni a bizalmat, hivatkozik azonban elfoglaltságára és kéri tisztségét mással betölteni.

(Daróczy lemondását nem veszik tudomásul és tiltakozása ellenére egyhangúlag másod-ügyvezetőnek nyilvánítják.)

Daróczy Márton újból megköszöni a kitüntető bizalmat s kijelenti, hogy csak a megnyilvánuló nagy bizalom és ragaszkodás bírja rá e tisztség elfogadására. *(Hosszas éljenzés.)*

Tömösváry Miklós ezekután folytatja a tisztségek betöltéséről szóló választmányi javaslatot s minthogy a jelöltek egyhangúan „éljen“ felkiáltással elfogadták, Lehóczky János elnök határozatilag megerősítette az alább felsoroltakat tisztségükben. Éspedig:

Jegyző illetve titkár: Tömösváry Miklós.

Pénztáros illetve főszámvevő: Kolb Gyula.

Pénztári ellenőrök: Polacsek Kálmán és Kirchner Imre.

A számvizsgáló-bizottság tagjai: Steer Ferenc, Stumpf László, Harihovszky József.

Választmányi tagok: Barnóczky István, Bölcs István, Cservenka Ferenc, Deák László, ifj. Fortenbacher Nándor, Strobl József, Gábris István, Bély György, Gera József, Háber János, Kolos János, Kovács Antal, Mazányi Gyula, Orosz Imre, Stróbenec Géza, Szy Ferenc, Till Gusztáv, Tihanyi István, Ujlaky

Lajos, Vasvári Vilmos, Zámbo Miklós, Hornyánszky Antal, Szöllősy Sándor, vitéz Szekeres Károly, Répásy Ferenc, Schütz Gyula, Schwendtner Antal, Papp István, Tánczos Károly, id. Kolpaszky Gyula.

Póttagok: Stubnya Mihály, Polacsek Béla, Mazányi Géza, Eötvös Béla, Györki László, Karisztli József.

Tömösváry Miklós kéri, hogy a javadalmazásokat hagyja meg a közgyűlés úgy mint eddig volt, vagyis az ügyvezető-elnöknek 40, a jegyzőnek 160 és a pénztárosnak 30 pengő havi tiszteletdíjat.

Cservenka Ferenc indítványozza, hogy az ügyvezető tiszteletdíját osszák kétfelé s ilykép mind a két ügyvezetőt részesítsék tiszteletdíjban. *(Egyhangú helyeslés.)*

Daróczy Márton megköszöni a részére megállapított tiszteletdíjat, de kijelenti, hogy nem fogadja el, mert ő az Egyesület érdekében mindent önzetlenül óhajt megtenni. Egyben a részére felajánlott havi 20 pengőt a temetkezési segély-alap javára ajánlja fel és kéri a titkárt, hogy intézkedjen az összegnek mindenkor átutalása iránt. *(Éljenezés, a megjelentek örömmel veszik tudomásul a nemes szívre valló cselekedetet és jegyzőkönyvi köszönetet szavaznak Daróczy Mártonnak.)*

Lehóczky János szintén felajánlja tiszteletdíját, de *gyermeknevelési-alapra*, mégpedig egy az ő nevét viselő alapítvány formájában. *(Éljenezés, a megjelentek egyhangúlag jegyzőkönyvi köszönetet szavaznak meg Lehóczky Jánosnak követendő cselekedeteért.)*

Tömösváry Miklós jelenti, hogy Szöllősy Sándor és Kirchner Imre alapszabályszerűen bejelentett indítványait óhajtják előadni.

Szöllősy Sándor előadja azon indítványát, hogy az Egyesület vezetősége járjon el illetékes helyen az úgynevezett magánvizsgák megszüntetése, illetve az erdészeti műszaki segédszemélyzet szakoktatásának megreformálása ügyében. *(A tárgyhoz hozzászólnak Cservenka Ferenc, Daróczy Márton, Zámbo Miklós és Farkas János.)*

Tömösváry Miklós ismerteti a választmánynak ez ügyben hozott határozatát, mely szerint az Egyesület memorandummal fordul nemcsak a Földművelésügyi Miniszter Úr Önagyméltóságához, hanem a Kormányzó Úr Öfömméltóságához és a Miniszterelnök Úr Önagyméltóságához is. *(Egyhangú helyeslés és határozat.)*

Polacsek Béla szól még a tárgyhoz és indítványozza, hogy kérje az Egyesület az új erdőtörvény-tervezetben az erdészeti műszaki segédszemélyzetre vonatkozó részeket rendeletileg életbe léptetni. *(Tudomásul szolgál.)*

Kirchner Imre indítványozza a tagdíjak leszállítását, illetve a temetkezési járulékkal való összevonását, hogy minden tag részesülhessen segélyben. *(A tárgyhoz Daróczy Márton és Schütz Gyula szól hozzá. A jelenlévők egyhangúan elvetik az indítványt, mert az Egyesület anyagi helyzete nem engedheti meg a további tagdíjcsökkentést. A temetkezési járulékot pedig nem kapcsolhatja össze a tagdíjjal, mert az egyeseknek megterhelést jelentene.)*

Cservenka Ferenc annak megállapítását kéri, hogy milyen összeg erejéig adhat a vezetőség rendkívüli segélyt az esetleges rászorulóknak. *(Egyhangú határozattal kimondatik, hogy segélyeket egyelőre senkinek és semmiféle címen nem adhat az Egyesület vezetősége. Egyben határozatot hoz az irányban*

is, hogy az Egyesület adósainak egy (1) év határidőt ad kölcsöneik visszafizetésére és a kamatot évi 8 százalékban állapítja meg.)

Lehóczky János kérdést intéz a jelenlévőkhöz, hogy óhajt-e valaki még felszólalni. Minthogy több felszólaló nem volt, Isten áldását kérve az Egyesület munkájára, néhány szép keresetlen szóval a gyűlést bezárja.

A megjelentek a Himnusz eléneklése után széteszlottak.

Kmft.

A cserző- vagy cserhántó erdőüzemről.

Írta **Orosz László**

Azt hiszem, nem lesz érdektelen ezen cikkem közlése, amikorra az erre alkalmas éghajlat alatt és megfelelő termőhelyeken az ezen erdőalakban kezelt erdők alkalmazásával erdőbirtokosainknak többszörösen emelhetjük jövedelmét.

1. A cserzőerdőkről általában.

A cserzőerdők, mint módosított sarjerdők, egyúttal állományalakot képeznek. Ebben az erdőalakban a kocsányos és kocsánytalan tölgy kezelhető cserzőkéreg termelés céljából. A fafaj megválasztása mindig a termőhelytől függ. Tudvalevő, hogy a kocsányos tölgy lapályos és nedvesebb termőhelyet kíván, míg a kocsánytalan tölgy a dombos vidékek szárazabb lejtőit kívánja, ennél az oknál fogva ezt szem előtt tartva fogunk cserzőerdőket nevelni, megfelelő minőségű cserzőkéreg nyereség céljából.

2. A cserzőerdők termőhelyének megválasztása.

A cserzőerdők telepítésénél, hogy azok jól jövedelmezzenek, főfigyelemmel kell lenni a termőhely megválasztására, mivel nemcsak a kéreg mennyiségére, hanem annak jóságára is nagy befolyással van. Szükséges tehát fagy és szél ellen védett, szelid klíma, porhanyó, üde és ásványi anyagokban eléggé gazdag talaj ahhoz, hogy a cserzőerdő jó jövedelmezése biztosítható legyen. Hazánkban a cserzőerdők termőhelye a bortermő- és általában az a vidék, ahol a nemesebb gyümölcsfafajok minden különösebb ápolás nélkül tenyésznek. Talajra nézve legmegfelelőbb a homokos agyagtalajok és különösen jó eredményhez vezet, ha a fekvésük déli, délnyugati és esetleg nyugati, mert a verőfény jobban éri, a talajmelegség pedig a cserzőkéreg minőségét előmozdítja.

3. A cserzőerdők telepítése.

Ez történhetik vetéssel vagy ültetéssel; azon tölgyerdőket azonban, amelyeket cserzőerdőkké óhajtunk átalakítani s ha ezek fái oly erőben vannak, hogy sarjadjásukra biztosan számíthatunk,

a cserzőerdőt a már meglevő faállomány levágása után visszamaradt tuskókból eredő sarjakból nevelhetjük és az esetleges hézagokat, öreg tuskók helyét, melyek sarjadzásra képtelenek, pótoljuk ültetéssel, amelyre legalkalmasabb a csonkított csemete. Abban az esetben, ha az átalakítandó faállomány fái oly öregek, hogy sarjadzásra már nem számíthatunk, magtermő esztendő bevárása szükségessé válik, hogy a cserzőerdővé felújítandó terület természetes úton, magvetésből keletkező csemetékkel telepítessék be.

Ha a cserzőerdő telepítésénél vetést alkalmazunk és módunkban áll a vetéshez szükséges makkot gyűjteni, akkor lehetően egészséges és síma kérű fák alól szedessük a makkszükségletünket, mert az ilyen fák alól gyűjtött csemetékből keletkezett faállomány szolgáltatja a jóminőségű cserkérget.

A vetéssel való telepítéshez szükséges :

a) *teljesvetéshez* :

kat. holdanként kocsánytalan makkból 4—6 Hl., kocsányosból 6—7 Hl.

b) *sorosvetéshez* :

kat. holdankint kocsánytalan makkból 3—5 Hl., kocsányosból 5—6 Hl.

c) *foltosvetéshez* :

kat. holdankint kocsánytalan makkból 2—4 Hl., kocsányosból 4—5 Hl.

Az ültetéssel való telepítéshez legjobban megfelelnek a 3—5 éves csonkított csemeték, mégpedig olyképpen csonkítva, hogy a levágott rész felülete a talaj felületével szintesen legyen.

A cserzőerdők cserzőanyagának minőségére a záródás mértéke elég nagy befolyással van. Tekintettel arra, hogy a cserzőanyag minőségére és jóságára igen kedvező hatással van a fény és a meleg, ennél fogva a cserzőerdőállományokat túlságosan záródottan tartanunk nem tanácsos, mivel ezek a tényezők akkor nem érvényesülhetnek a szükséghez mérten. Viszont a túlságos gyér állás sem felel meg az elérni kívánt célnak, mert a talaj termőerejének csökkentését vonná maga után. Ennél az oknál fogva sűrűbben telepítsünk, hogy a fiatalos mielőbb záródhassék és azután fogjunk hozzá a szükséges gyéritési munkálatokhoz.

4. A cserzőerdők vágáskorának megállapítása.

A vágáskornak megállapítására a cserzőkéreg minősége van döntő befolyással. A vágásfordulót tehát oly korról állapítjuk meg, amelyben a cserzőerdő faállomány a legjobb minőségű cserzőkérget adja. A vágáskort a termőhely szerint lehetően helyi tapasztalatok alapján állapítjuk meg. A cserzőerdőknél a vágásforduló kora 14—20 év között szokott lenni, mert az igen fiatal faegyedek kevés csersavat tartalmaznak, az idős fák pedig nem jó minőségű kérget adnak.

Ha pl. van 100 kat. hold olyan területünk, melyet cserző-erdővé óhajtunk telepíteni és azt 20 éves vágásforduló mellett kezelni, akkor az évi vágásterületünk lesz $100 : 20 = 5$ kat. hold. Ebben az esetben évenként 5 hold kerül beerdősítés alá, melyhez a megfelelő makkot és csonkított csemetéket a viszonyokhoz képest biztosítjuk. Ezt is, mint a rendes sarjerdőt, egymásután sorozott évi vágásokban szokás használni. Az első telepítés alkalmával a vágatáskort 3—4 évvel meghosszabbíthatjuk, mivel a magról kelt erdő fiatal korában lassabban nő, mint a sarjakról keletkezett fiatalosok. Abban az esetben, ha a cserzőkérgen kívül vastagabb tűzifát is óhajtunk esetleg termelni, úgy a vágásfordulót 25—30 évre felemelhetjük.

Egyes helyeken szokásban van, hogy a cserzőerdők vágása alkalmával egyes szebb tölgyfákat visszahagynak a következő vágásfordulóra acélból, hogy értékesebb haszonfaanyagot nyerhessenek. Minthogy azonban ezen túltartott fák a beárnyalásukkal az alattuk levő tölgyfák cserzőkérgének minőségére káros hatással vannak, miért is ezen eljárásnak a mellőzése ajánlható. A gyakorlat azt bizonyítja, hogy ezen eljárás mellett a cserzőkéreg mennyisége 20—25 % -ot veszíthet.

5. A cserzőerdők elegyítése.

Ott, ahol a kedvező termőhely megengedi, elegyetlenül kell tenyésztenünk a cserzőerdőt az okszerű cserkéreg-termelés végett; silányabb, tehát kedvezőtlenebb helyeken azonban legtöbbször, hézagpótlásképen más fafajokkal kell elegyítenünk, mert tudvalevő, hogy a tölgy elegyesen általában jobban fejlődik, mint elegyetlenül. Legcélszerűbb ily hézagpótlásra és talajjavításra az erdei- és feketefenyőt használni.

6. A cserzőerdők gondozása és nevelése.

Ez abban áll, hogy mindenek előtt a telepített vagy felújított cserzőerdőállomány esetleges hézagait az erre a célra legalkalmasabb csonka csemeték kiültetésével kipótoljuk. Ezt az eljárást folytatjuk mindaddig, míg csak hiányok észlelhetők. Ezen pótlások mellett, de legkésőbb a cserzőerdőállomány 2-ik évében kell tisztítóvágást alkalmaznunk, hogy mindazokat a felesleges sarjhajtásokat és cserjéket vagy lágylombfákat, amelyek a tenyészendő csemeték vagy sarjak növekedését megakadályozzák, eltávolíthatók legyenek.

Ezt 3—4 évenként ismételnünk kell, hogy az állomány a már említett fák és cserjék elnyomásától ne szenvedjen és a cserzőkéreg minőségét ne csökkenthessék.

Azon esetben, ha az állomány növekedése folyamán a záródás olyanná válik, hogy a koronák szorongó állásba jutnak, az erdőlést semmi esetre sem szabad elmulasztani, hanem mindinkább az állomány felújításáig ezt ismételni kell, hogy az uralkodó

faegyedek élvezhessék a világosságot a cserzőkéreg minőségének emelésére.

A cserzőkéreg mennyiségét elég jelentékenyen emeli az, ha az állomány faegyedeiről az oldalágak lenyesetnek. Történhetik ezen munkálat kezdete akkor, ha az állomány a 10 évet elérte, melynek kivételére az erdei kacort használjuk éspedig úgy, hogy a törzskérget meg ne sértsük s főkép a lecsüngő ágakat a törzs közvetlen felületén simán vágatjuk le, mivel ez eljárással a gyors beforradást és az új kéreg-képződést biztosítjuk. Az így nyesett faegyedek hosszúságának felső $\frac{1}{3}$ -ába eső ágak érintetlenül hagyatnak.

Hogy a cserzőerdőkben a mellékhasználatok, nevezetesen a legeltetés, alomszedés és fűhasználat gyakoriása káros hatású, az magától értetődik, miért is ennek gyakorlása mellőzendő.

(Folytatása következik.)

Az erdei szalonka gyűrűzésének lehetősége.

Írta: **Rohoska Samu** m. kir. erdőmérnök.

Költözködő madaraink meggyűrűzése, főleg az ornitológiai kutatásoknak nemzetközi megszervezésével kapcsolatban, sok olyan érdekes eddigi rejtélyt oldott már meg, melyekről annakelőtte csak a képzelet szötte regényes feltevéseit vagy népszerű meséit. A gyűrűzéssel tehát vonuló madaraink legnagyobb részének téli tartózkodási helye s vándorútvonala megjelített érdekesség lett, kezdve a fészekből való kirepülésüktől téli hazájukig, majd innét a viszont megfejthetetlen ösztöntől üzve, vissza arra a tájra, sőt szűkebb értelemben vett földdarabra, hol fészük épült vagy éppen „ringott“, ha az történetesen fán vagy bokron épült.

Így tudtuk meg, hogy gólyánk — lefőzve a kérkedni szerető ember világraszóló expedíciós utazásait s rohanó komplikált gépszerkezeteit — már évezredek óta járja és lakja Délafrika és általában Afrika leghozzáférhetősebb, illetve alig néhány évtizede felfedezett, számunkra vad, számára azonban éppoly barátságos vidékeit, mint amily barátságos neki falusi házaink kémenyének teteje, avagy alföldi tanyáink nyárfájának ágközei. De mégis . . . a mi tájaink, úgy látszik, barátságosabb és biztatóbb tartózkodási helyet nyújtanak neki, mert hiszen családot csak itt alapít s gyenge fiókait csak itt tudja felnevelni. Ugyanígy derített fel több vándormadarunk téli tartózkodási helye s vándorútvonala, mint a bibic-, sirály-, gémfélék, sárgarigó, seregély, szárcsa stb. s körülbelül oly mértékben és sorrendben, mint amily mértékben gyűrűzés szempontjából jobban vagy kevésbé jobban hozzáférhetők. Figyelemreméltó azonban, hogy míg az angol fecskék téli tartózkodási helye (Délafrika) fel van derítve, addig

a magyar fecskék téli szállása ismeretlen. Tízezernél több gyűrűzött fecskénk közül egy se került meg téli szállásán, csupán visszajövet a régi fészken.

A legfelderítettebb s házibarátunknak mondható gólya s a többiek mellett azonban van még sok, egyébként nagy érdeklődés tárgyát képező oly madarunk, melyeknek téli tartózkodási helyei s vándorútvonalai kellően felderítve nincsenek s ezek közt is egyike a legérdekesebbeknek s legtitokzatosabbaknak: az erdei szalonka (*Scolopax rusticola*). E madarunk érdekessége és titokzatosága egyrészt sajátos vonulási- és életmódjából ered, másrészt pedig onnét, hogy ornitológiailag sincs kellően felderítve, miután e madár gyűrűzési lehetősége sokkal távolabb esik, semminthogy elegendő példányt lehetett volna visszakapni ahhoz, hogy teljesen felderítve álljon előttünk.

Bármily igyekezetes és dicséretreméltó tevékenységek is történtek ugyan már e téren, úgy hivatalos részről, mint magánbuzgólkodók részéről, mégis sokkal nagyobb eredményre lehetne számítani, ha mindazon alkalmat felhasználnók, melyeket e téren felhasználni lehetséges. Ugyanis az erdei szalonka gyűrűzése körül épp azoknak a személyeknek értékes segítsége nincs távolról sem a lehető mértékben kihasználva, akik pedig részben hivatásuk, részben szenvedélyük, esetleg mindkét körülmény folytán az erdőt gyakran vagy éppen állandóan bújják s abban magukat teljesen otthonosan érzik. Ezek közül azok, kik ebbeli tevékenységüket ott élik, hol az erdei szalonka fészkel, erre sokkal gyakrabban reá is akadnak, mint ahogy ezt sokan hinnék. Hivatásomnál fogva a Dunántúl erdőseit Nyugat-Magyarországtól s a Balatontól felfelé, a Dunavonalig járván, mégis ideirányuló érdeklődésemre több helyen közölték velem az erdei szalonka fészkelésének biztos és „kézzelfogható” adatait, amely ez esetben szószerint értendő, úgyhogy a már futó, de még nem röpképes kicsi szalonkákat — melyeket leginkább a közelükben tartózkodó anyamadár nyugtalansága szokott elárulni — kézbevették s gyűrű meggyűrűzés nélkül el is engedték. Bizonyos pedig, hogyha ezen egyéneknek a zsebükben történetesen benne van a gyűrű, minden egyes ilyen kis szalonka gyűrűzve járja félvilágkörüli utait s itt-ott mégis csak kézrekerülne közülük több példány, és pedig annál számosabb, minél általánosabb lenne a gyűrűzés. Nem is tudhatjuk pontosan, hogy csak csonka hazánkban hány embernek lenne erre lehetősége, de bizonyosan sokkalta többnek, mint ahánynak zsebében van a gyűrű (mert ilyen is van néhány). Hisz nálunk, sajnos, kevés azoknak a száma, kik efféle észleleteiket közlik s miután a legtöbb esetben e téren kellően ki nem képzett egyénekről van szó, — kiknek emellett bizonyára az élet is épp elég gondot ad — így igen sok, egyébként, hogy így mondjam: „hasznosítható” eset megy kárba az ornitológia nagy veszteségére.

Önkéntelenül is felvetődik azonban a kérdés, hogy ezen

„kézzelfogható“ lehetőségek mellett miért ne történhetne meg e madár figyelemreméltóbb eredménnyel biztató általánosabb gyűrűzése ?

A magam részéről szívesen közlöm a m. kir. madártani intézettel azokat a helyeket, ahol az erdei szalonka fészkelésének biztos adataira bukkantam, illetőleg ahol az alkalmazott erdészeti személyzet egész biztosan a legszívesebben hajlandó lesz a gyűrűket a fiókák lábára feltenni, azonban ettől eltekintve, talán lehetne valamely általánosabb s így célravezetőbb módot találni arra, hogy minden erdőjáró s erre önként vállalkozó természetbarát ott, ahol az erdei szalonka fészkel, a fészekaljok kieresztése idejében, erdőjárás közben a zsebében állandóan tartson szalonkagyűrűt. A legnagyobb s nem éppen könnyen elérhető kérdés csak az, hogyan lehetne ezt megvalósítani? Mindenesetre utána járás, türelem s találékonyság kell hozzá, de ezen a kérdés nem múlhat, ha egyébként madártani intézményeink ezen ügyet fel akarják karolni. Nem lehetne-e pl. tavaszoként egy-egy aránylag nem sokba kerülő hirdetést vagy felhívást (legalább kísérletképpen) közzétenni a vadászlapokban és a természeti folyóiratokban, hogy az erdei szalonka minél számosabb példányban való meggyűrűzhetése végett kívánságra a madártani intézet gyűrűket készséggel küld s hogy ezirányban kéri az erre hivatott egyének szíves közreműködését. Fokozni lehetne szerintem az ideirányuló buzgalmat azzal is, ha minden visszajelentett szalonka után a gyűrűző részére — ha erre igényt tart — némi pénzbeli jutalmat helyeznének kilátásba (hasonlóan a kísérleti ballonokat beszolgáltatókhoz) s emellett igen jót tenne a visszajelentett esetnek az említett irányú lapokban való közzététele, a gyűrűző nevének megemlítésével, mert ez bárkiből is csak a szerencsés munka után járó megelégedést válthatja ki, az egyszerűbb embernek pedig egyenesen imponál, ha nevét ily alkalommal a lapokban megforgatni látja. A lapok szempontjából is ugyancsak szívesen látott kis mozaikdarab az ily közlés. Mindezek együttes s következetes alkalmazása csakis előbbre vihetné a szalonkakérdés teljes megoldását s csak öregbíthetné a magyar madártani kutatások sikereit.

**HÁTIZSÁK, SÁTOR ÉS
HORGÁSZATI CIKKEK**

olcsón kaphatók

NEDELKO SÁNDOR

utóda

BUDAPEST, KÁROLY-KÖRÚT 15.

**VÁROSHÁZ - KAPUVAL
SZEMBEN !**

92 ÉVES CÉG

KÉRJEN ÁRLAPOT !

A méhek és a virágpor.

A természetet járó embernek, mint pl. erdészbarátainknak is feltűnhetik, hogy jókelvén még egy-két növény virágzik a bontakozó, ébredő természetben s máris e növényekről már messzire elhallatszik valami csodálatos zsongás. Ha közelebbről szemügyre vesszük, akkor meglepődve látjuk, hogy a mi méhünk sok testvérével együtt lankadatlan buzgalommal sűrűg-forog a virágokon, közben helyet adva egy-egy vad testvérenek is a sürgős munkában. Mit csinálhatnak ezek a méhek a még csak most ébredő természetben: virágport gyűjtenek.

A virágpornak igen nagy jelentősége van a méhek életében, mert a szervezetük fenntartásához szükséges fehérjét és zsírt a virágpor szolgáltatja. A virágporra az ivadék felnevelésekor, a fiasítás táplálására szolgáló méhtej vagy pempő elkészítésekor van szükség. Ugyanis a méz fehérjében nagyon szegény, viszont a virágpor meg éppen a fehérjében gazdag és így a virágpor pótolja a mézben hiányzó anyagot. A virágpor lisztszerű finom por, innen van a neve: virágpor. A virágok porzószálainak portokjában képződik és a portokok felpedésével válik szabaddá. Gyakran mint finom liszt hull alá a virágokból, innen származik a népies neve, virágliszt. Himpornak is nevezik, ami a rendeltetésére mutat: a bibére jutva megtermékenyíti azt és így megindul a magképződés.

A színe nagyon különböző, az egyes növények szerint változik. A görcsöben lehet látni, hogy a virágpor nagy mennyiségű és igen változatos alakú szemecskékből áll. Számuk óriási nagy. Egyetlen mogyoróbarka négymillió porszemecskét tartalmaz. A rovarporozta növények virágporszemecskéi felületén többnyire ragadós anyag van, amivel a rovarokra tapad. A szélporozásra szoruló növények, mint a mogyoró, éger, nyár, szil stb. virágpor szemecskéinek a felülete nem ragadós, a virágpor száraz és könnyen porzik. A virágpor a méhtest felépítéséhez szükséges anyagokat szolgáltatja, éppen azért különösen a fiasítás időszakához van rá nagy szükség. A méhek télen keveset vagy egyáltalán semmit sem fogyasztanak belőle. Tavasszal kiterjedt fiasítás esetén a virágporszükséglet igen nagy. Ilyenkor a méhek tömegesen hordják be a virágport. Szép áprilisi napokon egy-egy jó, erős méhcsalád lakásába egy nap alatt mintegy 50.000 virágport hozó méh tér vissza és így a behordott virágpor mennyisége az 1 kg-ot is meghaladhatja.

A virágpor begyűjtésének módjáról csak röviddel a háború előtt néhány tudósnak a kutatásaiból szereztünk helyes ismeretet. A virágpor gyűjtése olyanformán történik, hogy a virágban ülő vagy a virágra szálló méh a felyilt portokokból a felszínre jutó érett virágport benyálazza és abból mellső állkapcsa segítségével apró csomócskát alakít. Ezeket többnyire a másik virágra szállás közben első lábpárjának sarokkeféivel átveszi, majd a második lábpár sarokkeféinek közvetítésével a harmadik lábpár külső

oldalában lévő kiszélesedett helyre, az u. n. kosárkába nyomkodja. Az első csomócskát követi a második, harmadik és így tovább mindaddig, amíg a kosárka meg nem telik virággporral.

A virággporral való megrakodás igen gyorsan történik. Ezt nagyon jól meg lehet figyelni a tavaszi liszt- vagy paprikaetetés alkalmával. Ha a tepsziben vagy más edényben kitett lisztet vagy paprikát közelebről szemügyre vesszük, akkor látjuk, hogy számtalan méh sűrög rajta. Sajnos, még így sem lehet jól kivenni, hogyan készül a virággporrakomány, mert lábaik olyan gyorsan járnak, mint valami motolla s szemmel szinte lehetetlen követni e boszorkányos gyorsaságú munka menetét. Színes festékekkel megjelölt méhek akaptárból 4—5 méter távolságra lévő növények virágáról két perc alatt megrakodva a kaptárba vitték a virággport. Egy-egy virággporrakomány 100.000 virággporszemecskét is tartalmaz.

Nagyon figyelemreméltó az, hogy egy-egy méh egyszerre mindig csak egy bizonyos növényfaj virággporát szedi fel, az ettől való eltérés kivételes. Amikor a virággporgyűjtő méh a lakásába érkezik, a virággporcsomókat középső lábának a sarkantyúival a sejtbe löki. Amikor a sejtek részben virággporral megteltek, a méhek a fejükkel a virággport lenyomkodják, majd mézréteggel bevonják, hogy azt a megromlástól megóvják. Az így elkészített virággporkészlet a „*méhkenyér*,” csakhogy a méhkenyeret egészen más összetétele miatt a mi kenyérünkkel nem lehet összehasonlítani. Egy-egy sejt megtöltéséhez mintegy 18 hozam szükséges. Nem mindegyik növény egyformán bő virággportadó és nem mindegyik virággport szolgáltató növény virággporát tudják kihasználni a méhek. Januáriusban és februáriusban virágzó mogyoró- és égerbarkák virággporát a kedvezőtlen időjárás miatt a méhek igen sok évben nem tudják kihasználni. A kora tavasz legfontosabb virággport szolgáltató növénye a kecskefűz, amelynek virággporát a méhek annyira keresik, hogy még az éretlen barkákat is felharapják; utána következik a szil, repce, gyermeklancfű. Májusban bőséges virággport szolgáltató az erdei fenyő. A nyári hónapok legfontosabb virággport adó növényei: a vadrózsa, a mák és a hárs. A kender, a mustár és a hajdina pedig össze adnak bőséges virággport.

A virággport nem tudjuk semmivel sem helyettesíteni. Igaz, hogy a méhek a pörkölt paprikát, lisztet, akárcsak a fűrészpórt behordják és a sejtekbe rakják, azonban ez éppen a semminél ér többet. A virággport csak a természetes virággpor helyettesíti. Ha nincs virággpor, akkor nem fejlődik a fiasítás. Ültessünk tehát sok és tavaszi bőséges virággport adó növényt.

A méhek és a virággpor itt vázolt viszonyából látjuk a Gondviselés csodálatos alkotását, amellyel úgy rendezte be a virágokat, hogy azok a beporzást végző, vagyis az őket megtermékenyítő méheket oda csalogassák. Erre való a virággpor, amelyre a méheknek különösen tavasszal van nagy szükségük, hogy egyre szaporodó ivadékaikat felnevelhessék. A Gondviselés útjai mindig célravezetők, bár sokszor kifürkészhetetlenek. *Dr. Koppán József.*

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. Az alábbi megrendítő bejelentést kaptuk Györki László fő-káptalani erdőőr tagtársunktól:

„Tekintetes Egyesület! Megrendülve és fájó szívvel kell jelentenem a következő tragédiát: **Facsók Jánost**, egyesületünk tagját, a kalocsai főkáptalan dusnok-leneserdői védkerületi erdőőret február hó 27-én este fél 9 órakor Dusnok községből hazafelé jövet, az erdőbe mintegy 15—20 lépést beérve, a lakásától 250—300 lépésre, egy az út mentén álló hármás fűzfa mögül, hátulról orvul lelőtték. A lövés színhelyétől még mintegy 100—120 lépést bírt hazafelé menni, mikor összeesett és kimúlt anélkül, hogy valakivel beszélhetett volna. Reggel a felesége ment keresni és találta meg vérbefagyva a férjét.

A tettes kézrekerítése iránt széleskörű nyomozás indult, de még ezideig nincs eredmény.

Nekem különösen megrendítő az eset, mivel 8 évig teljesítettem szolgálatot a fenti helyen és csak a múlt év október 1-én kaptam áthelyezést a benedeki erdőre.

Nem mulaszthatom el megírni még azt is, hogy szerencsétlen tag- és kartársunk a szomorú napon délután 5 órakor bement Dusnok községbe, s először az erdőhivatalba ment papírárt, amelyen a februári havi számadását akarta elkészíteni, majd innen a hűszékbe ment 1 kilogramm húst vásárolni és végül a cipészhez kisleánya cipőjét.

Az 1 kilogramm húst és sétabotját a lövés helyénél elejtette, a papírt szórta az összeesés helyéig, a kisleánya cipőit pedig kihűlt kezeiben szorongatta. Élete delén érte az orgyilkos golyója, 40 éves volt és 12 éve állt a fő-káptalan szolgálatában.

A főkáptalan rendezte temetését és viselte a költségeket s azt hiszem, az özvegyről és a kis árváról sem fog megfeledezni.”

Eddig a tragédiát jelentő levél.

Mi pedig nem mulaszthatjuk el mártír tagtársunk halála feletti szomorúságunknak ezúton is kifejezést adni. Nyugodjon békében, emlékét el nem múló kegyelettel őrizzük.

Miskolcra kaptuk a szomorú hírt, hogy **Bögözy Gyárfás** nyug. járási főerdőőr tagtársunk, f. hó 3-án 75 éves korában elhunyt. A megboldogult egyike volt leglelkesebb tagjainknak. Az egyesület vezetőségében azelőtt a pénztári ellenőri tisztséget töltötte be. Nemes szívére, jóságára, bölcsességére soha el nem múló hálával gondolunk és emlékét mindenkor kegyelettel fogjuk őrizni.

Hess József tag- és kartársunk, a pápa-ugodi hitbizomány főerdőőre február hó 25-én 57 éves korában elhunyt. Február 27-én temették el Bakony-Béren. Főnöke és kartársai őszinte bánattal kísérték utolsó útjára.

Róka Sándor nyug. erdőőr, aki ugyancsak a pápa-ugodi hitbizományt szolgálta, február hó 18-án rövid szeevedés után 81 éves korában meghalt. A megboldogult 49 évig szolgálta a hitbizományt. 1921-ben kezdte meg kiérdemelt nyugalmát. Pápa-ugodon temették el, a temetésen volt főnökein kívül kartársai is igen szép számmal jelentek meg.

Béke poraikra! Emléküket kegyelettel őrizzük!

Szent Hubertusnak a vadászok védőszentjének legendáját elevenítjük fel e sorokban abból az alkalmából, hogy egy nagyon szép kalapjelvény került róla forgalomba, amelyet Maugsch Gyula szobrászművészünk mintázott s Ludvig budapesti éremverő-cég készített.

Hubertus III. Clothar és Teodorich frank királyok uralkodása alatt élt s ez utóbbinak első udvarmestere volt.

A legenda szerint korának legdaliásabb férfja volt, aki nemcsak a harcokban és viadalos játékokban tündökölt, hanem mint vadász és lovas is első volt az első között. Senki nálánál biztosabban nem kezelte a nyilat, senki nálánál szenvedélyesebben nem bújtta az erdőt, de senki nálánál nemesebb felfogással nem űzte a vadászatot. Nemcsak zsákmányt látott a vadban, hanem

Isten érző teremtményét, amelyet ismert és szeretett, mintahogy ismerte s rajongó szeretettel csüngött a nagy Természeten. Ezekhez a nagyszerű férfias tulajdonságokhoz járult még a lelki nemesség: meleg szív, emelkedett lélek, derűs kedély és szerénység. Csak természetes, hogy kortársai a legnagyobb tisztelettel voltak iránta s benne ideáljukat, vezérüket becsülték.

Egy alkalommal, amikor Hubertus kutyáitól kísérvé lóháton vadászott, egy tizes szarvas jelent meg előtte, amelynek agancsai között a Megváltó keresztje ragyogott.* A látomány oly mély hatással volt rá, hogy ettől az időtől fogva csupán a vallási tudományoknak élt. Így lett később lüttichi püspök s mint ilyen halt meg 727-ben.

A legenda szerint holttestét halála után 100 évvel teljesen ép állapotban találták meg. Ekkor avatták szentté. Hogy porhüvelyé hol nyugszik, teljes bizonyossággal nem tudjuk, talán az ardennei kolostorban, amelyet róla neveztek el Szent Hubertus kolostornak.

Szent Hubertust az egész kultúrvilág vadászai védőszentjüknek tartják s kritikusi helyzetekben, hogy a sóvárgott zsákmány szerencsés elejtésében segítségükre legyen, hozzá fohászknak: „*Szent Hubertus légy velem!*”

Nevenapját, november 3-át, ősidők óta Hubertus-versenyyel ünneplik a lovasok, a vadászok pedig Hubertus-vadászattal hódolnak emlékének.

Nem is maga a vadászat fontos ezen a napon, hanem az ezt követő kedélyes lakoma, mely a vadászás nemes tradícióinak ápolását igyekszik ébrentartani a lelkekben.

E sorok íróját is ez a cél vezette, amikor 1925-ben, mint egyik országos vadászegyesületünk ügyvezető igazgatója, „Hubertus Serleget” alapított, hogy minden év november 3-án kiválasztott szónok hirdesse a vadászat és természet igaz szeretetét s a nemes tradíciókhoz való ragaszkodást.

Bánáti Nagy László.

* Ezt a jelenetet ábrázolja a kalapjelvény. (Szerk.)

Farkas-kaland. Nyíregyházáról vettük híret, hogy Dalmady Imre, Vigh Bertalan szabolcsveresmarti birtokának intézője, Kisvárdán végzett bevásárlásai után másodmagával kocsin indult hazafelé. Alighogy Kékcset elhagyták, a kocsi előtt haladó farkasra lettek figyelmesek. Dalmady a nála lévő fegyverrel éppen lövésre készült, mikor a farkas irányt változtatva letért az útról. Közvetlenül a tanya előtt ismét előbukkant s ekkor Dalmady egy jól irányzott lövéssel leterítette.

Örvös ludat (*Branta bernicla* L.) lőtt február hó 14-én Horváth György kartársunk, az „Esztergomi Sportvadászok Társasága” vadőre. A ludat kitömés céljaira az esztergomi m. kir. erdőőri és vadőri iskolának ajándékozta.

Ugyancsak Horváth kartársunk jelentette, hogy február 16-án *szürke gémet* (*Ardea cinerea* L.) látott.

Könyvismertetés. „*Gyümölcsfák, Kerti Vetemények és Virágok műtrágyázása.*” Írta: *Erdély László.* A magyar mezőgazdaság előrehaladása kétségkívül a gyümölcsfák és kerti vetemények intenzívebb termelése felé kell, hogy haladjon.

Pompás dísze a vadásznak a

„Szent Hubertus” kalap-jelvény,
mely most került forgalomba.

Magyar szobrászművész véste,
magyar iparművész készítette.

Művészi, finoman ízléses, erős!

Kapható a VADÁSZATI ÚTMUTATÓ szerkesztőségében (Bpest, VIII., Szigonyutca 34.) és a nagyobb fegyver és sportkereskedésekben. Ára postai szállítás nélkül bronzból P 1.50, ezüstről P 4.—. Utánvételes rendelés közel 1 pengő postai terhelést jelent, ezért ezt célszerű kerülni. Tessék az árhoz postai és csomagolási díj fejében 30 fillért számítani és az összeget előre beküldeni.

Ezeknek a rendkívüli igényteljes növényeknek a termesztése azonban magasabb és nagyobb látókörű tudást is igényel, mint a közönséges szántóföldi növényeké, különösen abban az esetben, ha igazán értékes gyümölcsöket és kerti veteményeket akarunk előállítani.

Igen nagy hibája a magyar gyümölcs- és kerti vetemény termelésnek az, hogy termelésüknél minden ténykedés kimerül abban, hogy legfeljebb nyesik, illetve ott, ahol permetezik, de rendszeres és okszerű táplálásuk teljesen el van hanyagolva. Pedig a szép és bőséges termés legelső és legfőbb követelménye az okszerű és helyes növénytáplálás.

Hogy ez az áldatlan állapot még ma is fennáll, talán oka az is, hogy gazdáinknak nem állt még eddig olyan szakkönyv a rendelkezésükre, amely ebben az irányban kellő felvilágosítással szolgált volna. Különösen nem olyan, amelyet mindenki könnyen, különféle tudományos lexikonok kézbevétele nélkül, megérthetett volna.

Ezt a rendkívül érezhető hiányt pótolja Erdély László mezőgazdasági szakíró, hírlapíró munkája, amely „Gyümölcsfák, Kerti Vetemények és Virágok Műtrágyázása” cím alatt jelent meg. A könyvnek rendkívüli előnye az, hogy nemcsak a gyümölcsfák és kerti vetemények okszerű műtrágyázását ismerteti, de a növények táplálkozásának törvényszerűségeit oly érthetően adja elő, hogy nemcsak a kifejezetten szakember veheti hasznát, de minden olyan kertészkedő ember is, akinek a kertészkedés csak passzió vagy külön kedvtelése. Továbbá előnye a könyvnek az is, hogy részletesebben foglalkozik a talajjal, annak különféle tulajdonságaival, betegségeivel és különböző gyógyítási eljárásaival úgy, hogy a könyv elolvasása után csakugyan azt kell mondanunk, hogy nincsen rossz talaj — csak rossz gazda van.

A könyv igen izléses kivitelben, számtalan képpel, grafikonnal és táblázattal jelent meg, bolti ára 6 pengő. Egyesületünk tagjai, amennyiben arra hivatkoznak, 20% engedményben részesülnek. Megrendelhető a szerzőnél: Erdély László, Budapest, IX. Lónyay utca 24. A pénz előzetes beküldése esetében bérmentve, utánvétellel az utánvételezési költségek felszámítása mellett küldik. — *itk* —

Vadbórákat, mivel a szezon már befejeződött, nem közöljük és a bőrröket át nem vesszük. Kívánatra azonban bárkinek szívesen megadjuk a budapesti szórmetözsdé hivatalos jegyzéseit.

Megszűnik sok gondja, baja, ha házinyúltenyésztéssel foglalkozik, mert a házinyúltenyésztés révén nemcsak hogy húshoz és prémhez jut egész családja, hanem a felesleges állatok értékesítésével szép jövedelemre is szert tehet.

A házinyúltenyésztéshez most a legalkalmasabb hozzáfogni, mert most még sok szép fejlett nyúl akad.

Mivel a házinyulak konyhahulladékkal, árokparti gazzal, lombbal tarthatók, fenti termékek úgyszólván teljesen ingyen állíthatók elő.

Egy-két anyanyúl egy egész család évi hússzükségletét fedezi, ami semmiestre sem megvetendő tétel.

A prémáru is még mindig nagyon drága, úgyhogy csak a vagyonosak szerezhetnek belőle s ıme a házinyúltenyésztéssel, mindenki maga állíthatja elő úgy a maga, mint a családja prémszükségletét.

A trágya sem megvetendő tétel, különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy ma a teher- és személyautók elszaporodásával alig áll állati trágya rendelkezésre, pedig a mezőgazdaságban, kertészetben nélkülözhetetlen.

A Házinyúltenyésztés és Értékesítés című szaklap szerkesztősége Budapest-Csillaghegy, minden házinyúltenyésztési ügyben lapunk olvasóinak díjtalanul rendelkezésére áll. A tenyésztési szándékozókot pedig ennek a lapnak kísérleti telepe: a Nyúltenyésztő Mintatelep, Csillaghegyen, fajtiszta tenyészanyaggal látja el, sőt biztosíték nyújtása esetén, visszaszolgáltatási kötelezettséggel is ad tenyészanyagot.

Ha még megemlítjük azt is, hogy a házinyúl a legigénytelenebb állat, amely minden kis udvarban elhelyezhető faládjában vígan él és szaporít, igazán maga ellen vét, aki nem foglalkozik tenyésztésével.

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 április

4. szám

Felelős szerkesztő: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, V. Nádor utca 15. III. emelet 31. küldendők.

Telefón: 165—82.

Segítsünk állásnélküli kartársainkon!

Ügyszólván napról-napra emelkedik karunkban is az állásnélküliek száma, ami arra indít bennünket, hogy egy hathatósabb akciót indítsunk érdekükben.

Hogy azonban ezen akciónk valóban sikerrel is járhasson, feltétlenül szükségünk van tagtársaink segítő kezére is oly értelemben, hogy jelezzék egyesületünknek a megüresedő helyeket.

Ehhez csak egy kevés jóindulat szükséges, mert sem anyagi, sem másféle áldozatot nem kíván. Ellenben, ha egy éhező és nyomorral küzdő kartársat és annak családját bármilyen darab kenyérhez bírja juttatni, úgy meglelégedéssel könyvelhet el magának egy nemes szívre valló cselekedetet és szerzett magának egy örökre hálás hívet.

De talán ez is a kartársi szeretet és összetartás körébe tartozik s így kötelességgé is válik, hogy elesett társunkat telemeljük és tehetségünkhöz mértén támogassuk.

Kérjük tehát tagtársainkat, adják tudomására egyesületünknek az üresedő állásokat, még azokat is, melyek nem tartoznak szorosan szakunk körébe s ezáltal segítsenek egy-egy sorsüldözött társukon.

Állásnélküli tagtársaink pedig küldjék be azon adataikat, melyek tartalmazzák szakképzettségüket, szolgálati helyeiket és idejüket. Nagyon üdvös volna azonban, ha bizonyítványaik hitelesített másolatát is beküldenék.

A cserző- vagy cserhántó erdőüzemről.

Írta **Orosz László**

(Folytatás.)

7. A cserzőerdők felújítása.

A cserzőerdők vágatási időszaka a tavasz, ennek pedig az a része, melyben a tölgyfák rügyei megdagadtak és feslenek. Ez azon időpont, amely a cserzőkéreg lehántására a legkedvezőbb. Ekkor veszi kezdetét a faállomány levágatása és annak felújítása is. Ezen időpont azonban a klímaviszonyok és az időjárás változása szerint április közepére és május elejére esik. Mindenesetre, ha a tavaszi időjárás hideg, úgy később, ellenkező esetben vagy déli fekvéseken, korábban történhetik. A kocsányostölgy vágatása rendszeren kb. 10 nappal korábban történik, mint a kocsánytalan tölgyé, mert nemcsak a virágzásánál, hanem a levélfakadásnál is tapasztalható a nedv-keringés 7—10 nappal korábbi bekövetkezése.

A cserzőkéreg lehántása bármily módon is eszközöltetett, a vágásterület felújításánál követendő eljárás a következő:

a) A faegyedeken ejtett vágások úgy történjenek, hogy a tuskók felületei (váglapja) simák és lejtősek legyenek, hogy a nedvesség lefolyását elősegítsék.

b) A cserzőkérgyet, ha állófákról hántjuk le, a visszahagyandó tuskók vágási lapjain alól terjedniök nem szabad, mert a tuskók sarjadzási képességét csökkentenék.

c) A faegyedek levágásának minden esetben éles fejszékkel, nem pedig fűrészekkel kell történnie, mivel a fűrészelés után a tuskó felülete durva és rostos, melyen a nedvesség tovább marad meg, ezért azután beeszi magát a tuskó testébe és sokszor annak korhadását okozza. A visszahagyandó tuskókat, különösen sovány, sekély talajon magasan hagyni nem szabad, mert nehezen gyökeresednek. Az ilyen sekély talajokon a faegyedeket a gyökfő felé legfeljebb 4—6 cm. magasságban kell levágnani, míg a jó termőerejű talajokon 10—14 cm-es tuskókat is hagyhatunk, nehogy a nedv-keringés megindulásakor a tuskó saját nedvében megfulladjon.

d) Biztonság kedvéért azokon a helyeken, ahol a cserzőerdők nagyon verőfényes oldalakon fekszenek, a száraz talaj következtében a tuskók kiszáradásnak is ki vannak téve, ezért tanácsos a mélyen vágott faegyedek alacsony tuskóit földdel, vagy gyephantokkal betakarítani, azon esetben pedig, ha a kiszáradástól nem kell tartani, ezen eljárási módot mellőzhetjük. Jó termőhelyen a tuskók betakarását el is hagyhatjuk, mert ha mély vágással történt a fák levágása, a megeredt sarjhajtások csakhamar erőteljessé és önállóvá válnak. Minthogy az új sarjak a fák levágásától számított 10—16 napra eléggé erősen törnek elő, ez alkalommal tehát a szükség úgy kívánja, hogy a vágás teljes kitakarítása megtörténjék.

8. A cserkéreg hántása.

A hántási munkálatokra, ha nem rendelkezünk begyakorlott munkásokkal, úgy legalább csoportvezetésre kell olyanokat szerződtetnünk, akikhez a kellő számú segédmunkásokat a helyi vidékről kiegészíthetjük.

A cserkéreg hántási munkálat háromféle, mégpedig aszerint, amint a fa egészben vagy csak felső fele vágatik le, vagy pedig állva meghagyatik.

Eszerint tehát megkülönböztetjük a fekvő, vegyes és állófa-hántást. Ezen hántási módok közül leginkább a fekvő hántás alkalmaztatik.

a) *A fekvő hántás.* Ennél a hántási módnál egy ügyes favágó két hántómunkást tud foglalkoztatni, ezért legcélszerűbb, ha 3 tagból álló csoportba osztjuk el a munkásokat és pásztánként állítjuk be a vágás területén. Beállítás után mindenekelőtt a faegyedek döntését kezdetjük meg, ügyelve arra, hogy a már említett eszközzel a fát simán vágjuk le. Tekintettel arra, hogy a kéreg a vágás után csak rövid ideig hámlik könnyen, ezért nem szabad annyi fát levágni egyszerre, hogy azt egy pár óra alatt vagy esetleg aznap meg ne hánthassák. Ha már döntve van bizonyos mennyiségű fa, úgy a favágó munkással ezen fáknak ágaiktól s netalán rajta levő mohától stb. megtisztítatjuk és a csúcsát levágatjuk. Azon ágak, amelyek hántás alá kerülnek ez alkalommal, külön rakandók.

A fekvőfa hántásnak két módja ismeretes, melynek általánosabb eljárása az, amikor a favágó munkás a fát a szokásos 1 m. hosszúságra szétfűrészeli vagy ha vékonyabbak, szétvágja. Az így szétdarabolt dorongot a hántó munkás az egyik végét ferdén tartva a földre állítja, a másik végét pedig a melléhez támasztva a dorong hosszúságában egyenes vonalban késsel vagy kisebb balta élével a kérget felhasítja, azután részben hántófával, részben pedig kézzel vagy hántókanállal a kérget a fától elválasztja. Ezen eljárási módot jól hámoló és teljesen ágmentes fánál lehet alkalmazni. A tapasztalat azt bizonyítja, hogy a jó erőben levő erdőtalajokon nőtt vastagabb évgyűrűjű sarjak könnyebben hámolnak, mint pl. a gyenge talajokon nőtt sarjak és magról nőtt egyedek, valamint az ágfák. Ha tehát oly faegyedeket kell hántani, amelyek kevésbé jól hánthatók, úgy legcélszerűbb a talajba egy vastagabb karót veretni és ennek lapjára vagy egyéb szilárd tárgyra kell a dorongot fektetni s azt könnyebb balta fokával egyenes hosszirányban veregetni annyira, hogy a kéreg ezen vonal mentén meglazuljon. Azután ezt követi a hántófa vagy hántókész segítségével a kéregnek a törzstől való elválasztása.

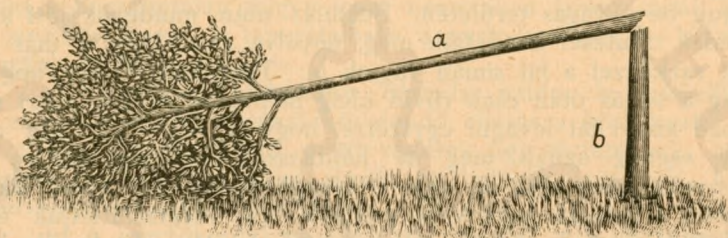
A fekvőfahántásnak a második módja pedig az, amikor a legallyazott s megtisztított rúdfa hántás után lesz 1 m. hosszúságra szétdarabolva. Ezen módnál bakokra helyezik el a rúdfákat vízszintesen, a kérget 1 m. hosszúságú távolságban körülvágják,

azután késsel a kérget egyvonalban a rúdfa hosszúságában végighasítják és megveregetés nélkül, hántófával eszközlik a lehántását.

A fekvő-hántási módnak előnye az, hogy az újjnyi vastagságú ágat is meg lehet hántani, tehát a kéreg teljes felhasználását biztosítja, hátránya viszont az, hogy a munka haladása lassúbb, mint az állóhántással, végül pedig, hogy a kéreg a veregetés által cserzőanyagából veszít és nedvesség hozzáférése esetén könnyen megromlik.

b) *A vegyes hántás.* Ennél is, mint az előbbeni hántási módnál, a vágó- és hántóeszközök használatnak.

Itt a törzs alsórészét 1·5 m. magasságig állva hántjuk, azután levágatjuk a törzs felső részét és fekvve hántatjuk le a fáról a kérget, amelynek befejezése után az álló törzs tőben a favágóval levágattatik. (Lásd 1. ábrát.)

1. ábra.

a) A törzs fekvő felső része. b) 1·50 m. magas a törzs alsó álló része.

c) *Az állófa hántás.* Ez a hántási mód külföldön szokásos inkább, hazánkban kevés helyen alkalmazzák. Az állófa hántás úgy történik, hogy a faegyedeket ágaitól oly magasan megtisztítják, amint csak lehet, azután hántási célra szolgáló kacorral, vagy kéregmetszővel a fakérgen végig 3—5 cm. távolságban két hasítómetézzel tesznek s az így keletkező kéregszíjat felhasítják alulról felfelé és leszakítják, majd laza csomóba kötik és szárítás végett valamely faágra akasztják. A fatörzstől a kéreg többi részét hántókanál segítségével elválasztják és száradás végett a törzsön függve hagyják. Egyes helyeken ezen eljárástól eltérően úgy cselekszenek, hogy a kérget nem egy hüvelyben hagyják, hanem több helyen (2—5) végighasítják s így hagyják csüngni. A törzs felső részének lehántására létrák használatnak. Az állófa hántási módnál az ágak nem lesznek hántva.

Ennél a hántási módnál előny az, hogy a munka gyorsabban halad, mint a fekvőhántásnál, a kéreg szárítása kényelmes és a veregetés mellőzve van, miáltal a kéreg cserzőanyagból nem veszít.

(Folytatása következik.)

Három vadgalambunk.

Írta: dr. Vasvári Mthlós, a m. kir. Madártani Intézet asszisztense.

A szorosan vett magyar madárvilágnak három vadgalambfaja van, mert a negyedik, vagyis a szirti-galamb, házigalambunk öse, csak az u. n. Magyar-Horvát Tengerparton él. Az elvadult házigalambok természetesen nem számítanak vadgalambnak.

Mindhárom faj annyira ismert, mondhatnám népszerű madár, hogy szinte sérteném a t. Olvasót, ha közelebbi leírásukba bocsátkoznék. Inkább más szempontból, főleg előfordulási viszonyaikról mondunk el egyet-mást, érintve egyúttal szerepüket a Természet életében. Valójában csak kettőt nevezünk közülök galambnak, az örvösgalambot és a kékgalambot, míg a harmadik mindig „gerle” volt a magyar nyelv szerint.

Először az *örvösgalamb*-bal (székácsgalamb, *Columba palumbus* L.) foglalkozunk, nem azért, mert a legnagyobb, hanem mert a gerlén kívül gyakoriságra nézve mégis előnyben van a kékgalambbal szemben, aminek okát mindjárt látni fogjuk. A gyakoriságot azonban a fészkelésre értem csupán, minthogy egyébként, pl. költözéskor a kékgalamb is jelentős mennyiségben kerül szem elé. Azt is figyelembe kell vennünk, hogy az örvösgalambot jellemző fehér szárnyfoltjáról, valamint általában feltűnő külsejéről, repüléséről könnyebben megismerhetjük, mint a kékgalambot, tehát mindig nagyobb a lehetősége annak, hogy kétségtelenül, bebizonyítottan ezt a fajt látjuk, míg a kékgalamb néha, hacsak nem reá jellemző viszonyok közt találjuk, bizony összetéveszthető repüléskor a vadóc-színezetű házigalambokkal is. Így mégis az esetek jórésében az örvösgalamb a többször „látható” faj.

Mint ismeretes, ez a legnagyobb vadgalambunk és éppen emiatt már természetes voltával is feltűnik. Nagyobb, mint a rendes nagyságú házigalamb, sőt aligha van nála nagyobb még a legnagyobb fajta „fajgalambok” sorában is. A varjúval vetekszik nagyságra nézve (mintegy $1\frac{1}{2}$ kg súlyú).

Hozzánk korán érkezik, az első tavaszi érkezők közt van, mert érkezésének országos középnapja március 10-e, úgyhogy *Schenk Jakab* szerint Magyarország vonulási naptárában a 17-ik hely illeti meg, vagyis csak 16 olyan madárfajunk van, amely rendszerint korábban érkezik, mint az örvösgalamb. A március 10-e mint középnap természetesen nem zárja ki jóval korábbi érkezését sem, mert sokszor már február végén megjelenik és ritkán át is teel. A nagyon korai érkezést akárhányszor nem is tudjuk teljes határozottsággal ennek minősíteni, mert az alkalmi áttelelők is megjelenhetnek esetleg oly vidéken, ahol a korábbi hetekben nem voltak láthatók, vagyis ugyanolyan elbírálásban kell részesítenünk az efféle érkezéseket, mint más fajoknál, pl. erdei szalonkánál is hasonló körülmények között. Az idei télen is előfordultak nálunk pl. Somogyban örvös- és kékgalambok, melyek közül főleg a szigorú télutó idején sok el is pusztult. Az örvösgalamb különben *Chernel István* szerint érzékenyebb a kékgalambnál és ritkábban teel nálunk.

Madarunk a sík vidéken is, pontosabban mondva Alföldünkön, előfordul ugyan, de könnyen érthető, ha a dombvidék és hegyvidék mégis megfelelőbb számára, mivel ott változatosabb és éppen ezért alkalmasabb terepet talál: ugyanis a fás-bokros-erdős-ligetes táj legjobban megfelel neki. Fészkelésre való

fát könnyen talál, minthogy a gerléhez hasonlóan ez is szabadon fészkel, nem odulakó. Legalább kétszer költ egy idényben, de esetleg háromszor is s tojásainak száma néha a galambokra általában jellemző kettes számot meghaladva, három is lehet. Az örvösgalamb többnyire magasan rakja meg fészket és ez a sajátja éppen ellentétes az igen gyakran alacsonyan fészkelő gerlével szemben. Mint más galambok, úgy az örvösgalamb sem valami tehetséges építész és ezért szívesen kap az alkalmon, hogy idegen, kész fészkekben megtelepedjék, legyen az akár varjú-, akár ragadozómadár- vagy esetleg mókusfészkek. Mindenesetre ez a találékonyága, illetve kényelmessége talán még hasznára is válik, minthogy az említett idegen fészkek is magasan szoktak lenni és azonkívül jobban megépítettek lévén, mint aminőt az örvösgalamb maga tud készíteni, több biztosítékot nyújtanak a tojások, fiókák kiesése ellen szeles időben. Költségi időtartama *Heinroth* szerint $15\frac{1}{2}$ nap, ami nagyon érdekes azért, mert nagysága ellenére is a nála kisebb szirtigalamb és házigalamb tovább ül tojásain, átlag 17 napig és a szintén kisebb kékgalamb fiókái is valamivel később, 16 nap alatt kelnek ki. Az örvösgalamb-fiókák jó három hétig fejlődnek, míg elhagyhatják a fészket, de ilyenkor még nem tudnak jól repülni, hanem csak ágról-ágra ugrálnak, szárnyukkal lendítve magukon. Minthogy madarunk korán megérkezik tavasszal, így kétszer, esetleg háromszor is költhet s ezért fiókákat áprilistól augusztusig találhatunk.

Meg kell emlékeznünk az örvösgalambnak a nyugati országokban való bizalmosságáról, illetve arról a hajlandóságáról, hogy a lakott helyek közelében, sőt a városok parkjaiban és kertjeiben is felüti tanyáját. Bizalmasnak tulajdonképpen sohasem mondható, mert az ember elől már jó előre kitér, de azért feltűnő, hogy míg nálunk csak „kint” találkozhatunk vele, addig több német városban vagy Párizsban és Londonban a sétatereken is ott látható. Érdekes, hogy már több mint száz évvel ezelőtt, nevezetesen 1820-ban költöttek egyes párok Thüringiában emberi lakások közelében, amikor az idősebb *Brehm* (a népszerű „Brehm” szerzőjének atyja) szerint nem volt fenyőmagtermés és ezért ott kevés örvösgalamb telepedett meg és azok is lehúzódtak a völgyekbe. Ebben az esetben tehát különösen a táplálkozással van kapcsolatban az „áttelepedés” az ember szomszédságába. Az igazi okot kideríteni semmiesetre sem könnyű, épúgy, mint ahogy a feketerigónak a városokban való meghonosodása szintén elég nehezen magyarázható meg, de több-kevesebb bizossággal a tápláléköséggel kapcsolatban, melyet a városi kertek és parkok némely erdőterülettel szemben nyújtanak. Ami az ellenségektől való háborgatást illeti, az örvösgalambot a szabadban sem nagyon üldözik állati ellenségek és a parkokban, kertekben káros madárfogó házimacska sem tudja könnyen megkeríteni, így nem lehet a városokba való behúzóadás okául azt felhozni, hogy ott e fajt kevesebb veszély fenyegeti, mert általánosságban ez a kérdés jelen esetben nem oly lényeges. A feketerigóval való összehasonlítás céljából megemlíthető az is, hogy ennek üldözői az erdőben fajszám tekintetében ugyan többen vannak, mint a városok kertjeiben, de ezekben viszont gyakran a garázdálkodó macska felér állítólag az összes „külső” üldözőkkel.

Heinroth,* aki az örvösgalambot úgy, mint a könyvében tárgyalt legtöbb

*Dr. Heinroth Oszkár, a berlini állatkert madártani osztályának volt vezetője, — jelenleg az akváriumé — akinek könyve, melyet feleségével együtt írt Középeurópa madarairól, egyike a legkitűnőbb és legeredetibb munkáknak.

fajt, egészen kis — pelyhes — fiókából nevelve, jól és valóban közelről megismerte, azt írja, hogy ellentétben a szirti- és kékgalambbal, igen nyugodt természetű, kevésbé ijedős és eléggé bátor. Szerinte a lábujjai a faágak átfogására alkalmasabbak, mint a kék- és különösen a szirtigalambéi és az ujjak alján levő „karolótalpak” olyanok, mint a faágakon mozgolódó madaraké, pl. poszátáké; ezt jól megérezzük, ha az örvösgalambot ujjunkon ülve tartjuk. De azzal is bebizonyítja valódi fán élő galamb-mivoltát, hogy szívesen tépegeti le a fák termését úgy, mint a forróégyöv gyümölcssevő galambjai teszik. Erre a tulajdonságára vezethető vissza makk-evése is. Igaz, hogy a hullott makkot a földről szintén felszedheti, de a fáról is leszakítja. Szóval táplálkozásában feltűnik bizonyos sajátserű jellemvonás, amely megkülönbözteti az egymáshoz színezetben s egyebekben is közelebb álló szirti-, illetve házigalambtól és kékgalambtól épúgy, mint a többi galamboktól eltérő gerlétől. Különben mint ismeretes, fű-, gyom- és gabonamagvat, hüvelyes veteményeket, különösen borsót, repcét, bükkönnyt szedeget, továbbá bükkmagot, makkot, bogycát, pl. áfonyát, de kismértékben földigilisztát, rovar és kivált csigát is eszik. Kedvenc tápláléka a fenyőmag, melyet a tobozokból is kicsipeget és ezzel, valamint a Heinroth-tól közölt érdekes ténnyel, hogy t. i. a berlini állatkert környékén fészkelő örvösgalambok fiókáinak kiadósan adják a juharfa éretlen magvát annak héjával és repülőfüggelékével együtt, ismét csak bizonyosságot szolgáltatunk emellett, hogy ez a galambfaj magáról a fáról is táplálkozik.

A második faj a *kékgalamb* vagy vadgalamb (*Columba oenas* L.) jóval kisebb az örvösgalambnál, mintegy házigalamb-nagyságú. Súlya is körülbelül megegyezik a „rendes” nagyságú házigalambéval, illetve a szirtigalambéval, mert átlág 250—300 gr. nehéz (a szirtigalamb kb. 300 gr.).

Ennek a fajnak előfordulása már határozottabban jellemezhető fészkelési időben, mert kizárólag ott költ csupán, ahol odvas fák vannak; többi galambjainkkal ellentétben ugyanis odulakó. Faodvak híján egyes helyeken, pl. Hollandiában üregi nyúl kotorékában is fészkel. Ilyen értelemben azt mondhatnók róla, hogy igényesebb madár mint az örvösgalamb, mert hiszen az erdőgazdálkodás a másik két galambfaj érdekeit ki tudja elégíteni, de a kékgalamb fészkelésére alkalmas odvas fákat kiselejtezi. Ezért aztán megtelepedése ma nem minden vidéken lehetséges, sőt úgy vagyunk vele, hogy az örvösgalambhoz és gerléhez képest szinte örülünk, ha találkozhatunk a költési időszakban. Még talán a ligeterdőkben, folyók mentén vannak meg leginkább fészkelési lehetőségei, ahol az odvas fűzfák elsősorban fontos szerepet töltenek be ebben a tekintetben.

Nem is láttam még annyi kékgalambot máshol, mint pl. a Dráva mentén, Barcs táján, ahol 1929 augusztus második felében nagy csapatban találtam; bizonyos a közeli környék folyómenti füzeseiben tartózkodó és ott kelt példányok összeverődése lehetett ez, mert őszi vonulása csak október-november havára esik. Nem győzöm e helyen eléggé hangsúlyozni, mit jelent az odulakó madárvilág számára egyéb odvas fák híján a fűzfa! A füzes odvasodásra hajlamos fáival valóságos szálloda, sőt ennél sokkal több, mentsvár az oduban költő madarak számára! A nyárfa hasonlóan jelentős az odulakók szempontjából, olykor a vadalma- és vadkörtefa is. Ha a környékben más alkalom nincs, úgy az ilyen odvas fa csaknem madárteleppé, még hozzá több fajból álló vegyes teleppé válik. Esetleg ugyanabban a fában költ valamely harkályfajon (pl. zöld

harkályon vagy nagy fakopáncson) kívül a seregély több párja, a búbos-banka, kékgalamb és talán még a gyönyörű szalakóta vagy kékcsoka is. De csókák és talán néha egyik-másik bagolyfaj ugyancsak megtelepednek ugyanott. Németországban sajtós viszony fejlődött ki a kékgalamb és a feketeharkály között. Ugyanis az utóbbtól ácsolt odvakban telepszik meg a vadgalamb és egyes vidékeken mindkét faj egyidejűleg vált gyakorivá, nyilvánvalóan azért, mert ha a feketeharkály készít odvat, akkor van lakása a kékgalambnak is, míg ellenkező esetben éppen semmi fészkelési alkalom sem nyílik számára. Ha parkokban vannak odvas fák, azokba is betelepszik alkalmilag a kékgalamb, sőt elfoglalja esetleg a nagyróplyukkal ellátott u. n. „D” mesterséges fészek-odvakat is.

Érdekes, hogy a kékgalamb mennyire ragaszkodik az oduban fészkeléshez és ez a következetessége nehezíti meg éppen a mai időkben való szaporodását. Nehezíti helyzetét egyébként a költési alkalmatlanságok terén az is, hogy az odut lakó fiókák lakásukat nagyon bemocskolják, emiatt második költésre — legalább is abban az évben — már aligha használható. Így érthető, ha bizonyos számú kékgalambpárnak sok odvas fára van szüksége. Madarunk esetleg háromszor is költ és néha nem két, hanem három tojást rak.

Táplálékát a földről szedi, mint általában a galambok jórésze és különösen magvakat fogyaszt. Érezhető kárt talán még kevésbé okoz, mint az örvösgalamb, sőt tekintetbe veendő az is, hogy sok gyommagot pusztít el. Mint a tavasz egyik legelső hírnöke, melynek érkezési középnapja március 3, a „vonulási naptár” névsorában 5-ik helyen áll. De nemcsak tavasszal szemléljük örömmel a kisebb-nagyobb csapatokban érkezőket, hanem örülünk nekik a nyár folyamán, ha valahol állandó tanyát ütnek, annál is inkább, mert mint láttuk, nem tartozik a legmegszokottabb jelenségek közé.

A harmadik és egyes — főleg alacsony fekvésű — vidékeken legszámbazó galambfajunk a *gerle* (*Turtur communis* Selb.). Különösen Alföldünkön leggyakoribb madaraink közé tartozik és sokszor bizony csaknem az egyhangúságig egyebet sem látunk jártunkban-keltünkben, mint ezt meg az elmaradhatatlan kis örgébicset és esetleg sárgarígót, ahol a közelben kert vagy akácos, illetve fásor van.

Míg az előbbi két faj koratavaszi érkező és késő ősszel távozik tőlünk, addig a gerle későn érkezik hozzánk. Érkezésének országos középnapja április 22, vagyis a vonulási naptár névsorának 141-ik helyét foglalja el. Ősszel is korábban költözik el, mint más vadgalamb, mert szeptember-októberben elvonul.

Ha a kékgalamb fészkelési hely dolgában nehézségeket talál, oduban költő lévén, úgy a gerle ebben ép az ellenkezője, mert neki a fészkelés igazán nem okozhat gondot. Fán, bokron egyaránt megrakja silány, lazán összerótt, fészkeknek alig mondható kis tákolmányát, hol magasan, hol alacsonyan, olykor alig embermagasságban, sőt még alacsonyabban. Évente kétszer költ.

Ha meggondoljuk, hogy ez is, mint a többi galamb, rendesen két tojást rak, úgy szinte csodálatos, mily nagy számmal lakja egy-egy vidékünket. Csakis úgy magyarázható ez meg, hogy ellenségek üldözésének kevésbé van kitéve, legalább is helyenkint. Általában vadgalambjainkat aránylag kevés ragadozó veszélyezteti, még talán az örvösgalamb van leginkább kitéve támadásoknak. *Uttendörfer* vizsgálatai szerint Németországban 43.059 db madárzsákmány közt, melyet ragadozómadarak ütöttek le, 1072 örvösgalamb volt, míg a gerle 119, a

kékgalamb pedig 81 példánnyal szerepelt. Érdekes, hogy e három vadgalamb-fajjal szemben 2145 házigalamb volt kimutatható, vagyis sokkal több, mint azoknak összesített száma. Különösen a vándorsólyom és héja tűnik ki e téren, de előbbi sokkal ügyesebb, mert rátermettebb galambvadász, kivált a házigalambfogás terén. Ezzel kapcsolatban emlitem meg, hogy az Alföldön a gerlének alig lehet madárellensége, mert a számbavehető vándorsólyom, héja és karvaly nyáron ott legfeljebb elvétve fordulhat elő.

A gerle gyakoriságának, illetve számbeli fölényének egyik nagy elősegítője táplálkozásbeli igénytelensége is. Már elég, ha arra hivatkozunk, hogy igen nagy gyommagevő és még a mérges növények magját is elfogyasztja, így a kutyatejét (Euphorbia), mely utóbbiból *Chernel István* egy elejtett gerle begyében 1932 szemet talált. Mint más galambok, úgy a gerle is szereti a sót és gyakran jár inni a szikes tócsákhoz, noha a víz minden galambnak fontos szükséglete. Egy alkalommal, 1930 májusának végén, tehát már a költözési idő eltelével, mintegy 200 főnyi gerle-csapatot találtam Szeged vidékén, a Fehér-tó partján, amint a nagyrészt kopár szikesen szedegettek.

A gerle vadgalambjaink közül a legbizalmasabb, amely lakott helyeken igen gyakran fészkel és a városokban is megtelepszik.

Ezekben vázoltam mondanivalóimat és végezettel figyelmeztetni óhajtánék még arra is, hogy a vadgalambok vonulási viszonyainak ismerete nagyon hiányos és különösen a gyűrűzéseknek* volna fontossága a téli szállás, vonulási irány, valamint sok egyéb kérdés kiderítése céljából.

A véreb munkában

Írta: **Storcz Mátyás**, kir. udvari vadászati tiszt.

1. A véreb beszerzése.

Mindig oly nemzetségből szerezzük be fiatal vérebünket, melynek elődei több generáción visszafelé kimutathatók és az ősök, nemcsak küllemük, de a fővad utánkeresésben is kiválóak voltak. Ma a törzslapok mutatják ki a fiatal véreb származását és a kiállításokon és versenyeken kapott kitüntetéseit, tehát ezúton válogassuk vérebünket.

Vérebeink őseit a régi germánok a fővad vadászatainál használták, az elnevezésük Leithund volt. Ezt a Leithundot használták az erős szarvasok megállapítására, hogy azok hol és melyik erdőrézben állanak. Ezek a kutyák csakis az egészséges fővad csapán dolgoztak, mert sebzett vad utánkeresésére véredek szolgáltak.

Körülbelül egy évszázaddal ezelőtt a „Jägerhofi” erdőhivatal keresztezte a Leithundot az akkori kopóval és ezen keresztezés ivadéka a mai „Hannóveri” véreb. A német honban tenyésztettek különféle fajtákat. A Jägerhofi erdőhivatal tenyésztette ki a legjobb orrú és a legszebb fajt, mely 50—60 cm. magasságot

* Madárgyűrűket kérésre a M. kir. Madártani Intézet, Budapest, II. Herman Ottó-út 15, szívesen küld. A Szerk.

ér el, színük sötétvörös, fekete pofával és fülekkel, háton kevés fekete szőrrel vegyítve. Van egy kitünő véreb faj, ezt is a németek tenyésztették, Harzban. Ehhez a fajhoz, úgy tudom, a buldogokat is felhasználták, mert sok közöttük a geströmte farbe (vörös vagy barnás csikokkal), ezeket Kavallier Hundoknak nevezik. Ott tenyésztik a világossárga színű fajt sárga orral. Ez a faj testre nagyon nehéz, alacsony ugyan, de csapára igen kitünő és kitaró.

Van még egy legújabb faj, amelyet Báró Karg Bajorországban sok nehéz keresztezés által a Hannóveri-jägerhofi faj és a könnyű hegyi kopóval való keresztezéssel tenyésztett ki. Már a 4—5-ik generációban megtalálta nemes iparkodásának a célját, a könnyű és gyors lábú vérebeiket, amelyeket elnevezett bayeirischer Gebirgsschweiss Hundoknak.

Negyvenöt év előtt szerény magam is kaptam egy ilyen pipin vérebet, hűséges társam volt „Vidur“, 15 éves korában, öregségben mult ki. Ágyam előtt egy kis széken volt a kosara, ahol aludt. Egy szép reggelen azonban törött szemmel találtam az öreg barátomat. A legszebb helyen, egy 500 éves tölgy alatt ástam sírt és temettem el. Ha arra járok, még most is megállok, kopasz fejemről leveszem a régi, öreg, viharvert, foszlányos kalapomat, mert az itt nyugvó öreg pajtásommal oly sok boldog percet éltem át.

Talán letértem arról, amit a véreb neveléséről írni akarok, de a német azt mondja: „Mit was das Herz voll ist, zeigen deine Tränen.“ Mind a három fajtából vettem, sok jó vérebem volt közülük.

Első éveimben a nehezebb Hannóveri-Leithund form vérebeiket vezettem, de ezek túlerősek, vadászölők voltak, jók lettek volna kis kocsiba a wieni Naschmarkt szolgálatában. Beszereztem a híres Jägerhofbeli fajtát, ezek könnyebbek, gyorsabbak és tanulékonyabbak voltak. A lábon sebzett bikát hamarosan elfogták, jobban bírták nálunk a meleget, nem tikkadtak el, győzősek és kitaróak voltak, kitünő faj.

A kis bayerischer Gebirgsschweiss-Hundban igaz, hogy sok kopóvér szorult, nehezebben is lehet őket a csapán tartani. Sok-sok gyakorlat, míg a vadász azt mondhatja: „Form in aller Arbeit“, akkor ez a kis miniatűr véreb ugyanazt teljesíti, amit a nehéz bátyja, talán eggyel jobbat. Elég gyakorlat után vezeték nélkül tud dolgozni s a vezetésben a vezetőt nem fárasztja ki. Én a legjobban ajánlom a bajor hegyi véreb honosítását, mert ez a faj megfelel a mi követelményeinknek.

2. A véreb nevelése egy éves korig.

A fődolog, hogyha nincsen hideg, a kis vérebet a szabad levegőn kerített, nagyobb udvaron tartani. Szokjon az emberek-

hez és az állatokhoz, járhasson be oda, ahol a vadász családja napközben tartózkodik, hemperegjen, játszadozzon a gyerekekkel, emberekkel, kutyákkal, szokja meg azt, hogy ne féljen.

Amennyire lehet, a vadász maga sajátkezüleg etesse, adjon neki sok tejet sok kenyérrel, puhára főtt csontokat, hetenként 2—3-szor egy-egy kávéskanál csontlisztet, ha méze van, hetenként a tejben egy evőkanál mézet, amely kihajtja a bélférgesít, ha nincsen, főzzön fél liter tejben fokhagymát, vagy az állatorvos által előírt Aréka dióport adja be neki. Hetenként mossa ki füleit jófajta habzó háziszappannal, úgy, hogy ujjára csavarjon vattát és óvatosan törölje ki a lerakódott piszkot.

Gondoskodjon arról, hogy kedvence féregmentes legyen, hetenként kétszer tegyünk vackába friss szalmát. Szeressük és játsszunk, de nagyon sokat vele, mert ha jól neveljük, jól vesszük hasznát később. A házához többször gyenge lánccal kössük meg, hogy ezt megszokja, később szíjra és azt kenjük be aloé-vízzel vagy epével, hogy keserű íze legyen, hogy ne rágja el. Nagy előmenetel a jövő tanításához.

3. A véreb tanítása.

Szomorú dolognak tartom, hogy hazánkban több oly vadászterület van, ahol a vérebet nem is ismerik. Alig tudok azonban szarvas- vagy más nagyvad területet véreb nélkül elképzelni, mert nélkülözhetetlen ott ez a hasznos kutya! A véreb vezetése egy egész hivatásos vadászt kíván, aki a vérebbel való bánásmódot szakszerűen tudja, mert igazi lelki barátság kell, hogy kösse a vadászt hűséges kutyabarátjához, annyira, hogy ismerje a véreb mozdulatát, a szeme pillantását, a farka mozgását, hogy hogyan is dolgozik, úgyszintén a zakatoló eb ismerje vezetőjének a kívánságát, tudja, ha véletlenül letért a csapárol és ha megtalálja, mozgatja annak jeléül a farkát; ha vért talál, zakatol. Hányszor csókoltam meg drága barátomat, mikor a fűszálon mutatta a gombostűhegynyi vért, — megdicsértem, leültem mellette és beszéltem hozzá: „so brav mein Hund, so recht, such verwund“ és mentünk tovább.

Hányszor fordul elő, hogy a vadász egy hatalmas agancsárt sebez meg, látja a jelekről, hogy golyója talált, érzi a ravasz lehúzásánál, hogy a kilőtt ólom feltétlenül vad testet ért és ez jelez, de a menedék irányát sűrű bokrok, magas fű stb. borítják és így ha nincs vérebünk, a vad elvész örökre a szemeink elöl. Megtörténik azonban, hogy a vad el sem vérzik, különösen a mostani 6.5 mm. golyóktól.

Hogy esetleg a vadat mégis megtaláljuk, a legtöbb helyen összegyűjtenek egy csapat hajtót és ezekkel indulnak útnak, kik larmájukkal felriasztják az erdő vadállományát. És mennyibe kerül ez? Nem tagadom, egy bő vérzés mellett akármilyen eb nyomra vezet, de ahol annyi vér van, ott kutya nélkül is boldo-

gúlhatunk, csakhogy ez esetben csak addig haladhatunk, amíg sok vér van. Azonnal megszakad a további nyomozás, mihelyt a vérzés megszűnik, avagy más egészséges csapa keresztezi a csapatát. Ha van vérebünk, ilyen kellemetlenségünk nem lehet, mert a mi nemes vérebünk, ha jól van bevezetve, a felvett csapatát, akár vér-, akár egészséges csapa, hibátlanul követi és ezúton marad a végtelenségig. Igaz ugyan, hogyha a véreb nincs szakszerűen bevezetve, akkor esetleg ez sem képes egy közönséges kutyánál többet produkálni.

Nagyon sokatérőnek tartanám, ha az erdőri és vadóri iskolákban, ahonnan a legtöbb „vadóvó” kerül ki, nagy súlyt helyeznének a véreb idomítására és vezetésére, nemkülönben a nagy vad tenyésztése és ápolása körüli teendőkre.

Mielőtt a fiatal ebbel a „csapá”-t ismét megkezdénénk, legyen az állat egy évesnél idősebb és a vezetékkel teljesen ismerős. A fiatal kutya mindig a vezető lábánál menjen és akárhol leköthető legyen. Igen célszerűnek tartom, ha az utóbbi esetben valamit ott hagyunk neki, mint pl. hátizsákot, tarisznyát stb., így jobban megmarad. Ha távozásunk után a vezetőket elrágná, fenyítsük meg, nem bordákat törő csizmasarokkal, hanem egy vékonyka vesszővel. Azon esetben, ha az eb mégis elrágná a vezetőket, varrjunk a szíjba vékony láncot és ezzel kössük meg, vagy kenjük be jól a vezetőket epével vagy aloé-oldattal. Ezt az elhagyást hosszabb ideig kell tanítani, míg a kutyánk megszokja, esetleg órák hosszáig is. Milyen jó cserkészés közben, ha zörgő harasztan vagy sűrűben kell bujkálnunk és elhagyhatjuk ebünket, amely csendesen marad vissza. Ha a kutya ezen az iskolán már túl van, akkor átmehetünk a gyakorlati térre: a csapára vezetjük.

(Folytatjuk.)

Hogyan fogjunk a méhészkedéshez.

Ilyenkor tavasszal nagy kereslet van a méhekben. Oka ennek az, hogy már átteleltek a méhek s nem forog fenn a teeléléssel járó kockázat. Másrésztől az idén konjunktúrája is van a méhészetnek, mert a méhek mint ingyenmunkások, ma a legtöbb hasznot hajtják. Ezért lehet látni széltében-hosszában az országban, hogy igen sokan hozzákészültek a méhtartáshoz. De a méhészeti szaklapok is állandóan tele vannak méheket kereső hirdetésekkel. Nem lesz talán érdektelen, ha a méhészkedés kezdetét néhány sorral megvilágítjuk.

Mikor fogjunk a méhészkedéshez? Erre csak azt felelhetem, hogy még ma. Csak bátran neki kell kezdeni. Azonban egy méhészeti tanfolyamra terjedő vagy valamelyes előzetes méhészeti ismeret nélkül nem szabad a méhészethez fogni. mert éppen a méhészet egyike azon gazdasági ágaknak, amelyeknek eredményes üzése szakismeret nélkül lehetetlen. Ha valaki nincs tisztában a kaptár lakóival, nem tudja, melyik a méhanya, nem ismeri

fel a heréket, nem tudja, hogy a dolgozó méhek mire valók, némi ismerete sincs a méhek életéről, hanem csak annyit tud, hogy a méhek ki- és bejárnak, mézet termelnek, közeledésre csípnek, az ilyen ne fogjon a méhészkedéshez, kár az időért, kár a fáradságért és minden kiadott fillér hiába kidobott pénz. Aki- nek nincs méhészeti alapismerete, az menjen el Gödöllőre a mé- hészeti gazdaságba tanfolyamra, ahol megtanítják a legszüksége- sebb méhészeti tudnivalókra, ezenfelül még kedvet és bizalmat ébresztenek benne a méhészkedés iránt. Ha nem áll módjában tanfolyamot hallgatni, akkor valamelyik jóindulatú, tapasztalt mé- hész ismerősehez kell fordulnia, aki majd a legszükségesebb elemi ismereteket közli vele és ezenkívül megmutatja egy-két családnál a kisebbszerű bontást és rövidebb ideig tartó betekintést enged meg a méhcsaládok életébe. Ezután jól teszi a kezdő, ha meg- vásárol egy kezdőknek írt méhészeti szakkönyvet. Mint vezérfo- nálnak nagyon jó hasznát veszi. Későbbben terjedelmesebb munkák olvasásával mélyebb betekintést nyerhet a méhészet mester- fogásaiba.

Mivel kezdünk? Legjobb, ha családokkal; rajt csak főhor- dás előtt vegyünk, mert egyébként a rajt etetni kell és sok baj van vele. Jóhordású vidéken kasos-családokat vásárolhatunk, ezeket azután rajoztatjuk. A kiszállt rajok számára jó kaptárt vásárolunk. Ha az asztalosmunkában vagy a faragászatban jára- tosak vagyunk, akkor mi magunk készítsük el a kaptárakat! Mű- asztalosra, különösen olyanra, aki nem látott közelebről vagy még egyáltalán nem készített kaptárt, ne bizzuk a kaptárak készí- tését. A fölerősödött, megnépesedett kasokra keretes ládákat is lehet alkalmazni és úgy mézeltetni, mert hiszen a méhészkedés főirányzata mindig a mézeltetés marad. A keretes kasokról át lehet térni a kaptárra is. Mindamellett mégis bizvást kezdheti a méhész a kaptárral való méhészkedéssel is, a kasokat csak rajoz- tatásra tartsa. Előbb-utóbb úgyis csak rá kell térni a kaptárakra, mert hiszen a kaptár az a tulajdonképpeni méhlikás, amelynek a segítségével bele lehet nyúlni a méhek életébe és körülménye- sebb eljárás nélkül, tisztán veheti el a mézet.

Hány családdal kezdünk? Erre a kérdésre a lelkiismeretes felelet csak az lehet, hogy kevéssel: 6, 8 vagy 10 családdal. Ez a szám éppen elegendő ahhoz, hogy a kezdő méhésznek elég munkája legyen ezek gondozásával és elég gondot adjon a kezdő ismereteinek kipróbálására és a gyakorlatban való hasznosításra, nem is szólva arról, hogy a tapasztalatlan méhésznek elég gondja lesz a családok esetleges etetésével és gondozásával, hogyha méhészeti szempontból mostoha volt vagy éppenséggel nem sike- rült az esztendő. Ebből a kicsiny kezdetből fokozatosan kifejlesz- tethető a nagyobb méhészet, hogyha a vidék a méhlegelő szem- pontjából megfelelő s a méhész is már kiállotta a gyakorlat tűz- próbáját. Nagy költséggel, nagy méhészetet csak az kezdjen, akinek elég tőkéje van ahhoz, hogy a nagy méhészettel járó koc-

kázatot könnyen el tudja viselni. Általában a kezdő méhészeknek nem tudom eléggé nyomatékosan lelkükre kötni, hogy csak kicsiben alapítsák meg a méhészetüket, kicsiny kezdetből induljanak el s azután fokozatosan lehet majd fejleszteni e méhészetet. Ennek a tanácsnak a nyomatékos voltánál hivatkozunk az amerikaiakra, akikről köztudomású, hogy minden területen, így a méhészet terén is nagyon gyakorlatias gondolkozásúak. Philipp dr. a híres amerikai méhésztudós, egyetemi tanár mondja a következőket a kezdőknek szánt méhészeti könyvében: Általános szabály az, hogy a méhészet nem főfoglalkozás. Igaz ugyan, hogy van nagyon sok vidék, ahol a tapasztalt méhészek igen szép megélhetést tudnak biztosítani maguknak azáltal, hogy minden idejüket és figyelmüket erre a foglalkozási ágra szentelik. Rendszerint nagyon bálván cselekszik az, aki előzetesen a kicsiben való méhészkedésből szerzett tapasztalatok nélkül vág bele a nagy méhészetbe. Jó terv az, kicsiben kezdeni, hogy a méhek fizessenek magukért és minden szükséges eszközért, úgyszintén valamelyes haszonért és az állományt fokozatosan kell növelni, annyira amennyire a helyi föltételek vagy az egyén kívánságai megengedik. Íme, így gondolkoznak a gyakorlatias amerikaiak, akiknél az 500 családos méhészet nem ritkaság. Bár a mi kezdőink is megszívlelnék ezt a tanácsot, akkor nem volna annyi reményevesztett méhész.

Mire ügyeljünk a méhek vásárlásakor? Először is arra, hogy ne vásároljunk drágán. Tavasszal természetesen nagyobb értéke van a méhcsaládoknak, mint ősszel, nem is számítva azt, hogy kedvező időjárás esetén, akácvirágzáskor az értékes családok már termelnek, illetve kezdik kifizetni az árukat. Mégis a vidék viszonyainak megfelelően változnak az árak. Rajokat lehetőleg akácvirágzásra kell venni, különösen akkor, ha utána megszűnik a hordás. A vásárlásakor vigyázzunk arra is, hogy a családok egészségesek, az építmények fiatalok legyenek. Egyébként vételkor legjobban megkérni egy megbízható, lelkiismeretes méhészt, aki vásárlásakor tapasztalatával segítségünkre lehet. Minden ilyen kérdésben legjobban a szakemberekhez fordulni.

Dr. Koppán József.

**Pompás dísz a vadásznak a
„Szent Hubertus“ kalap-jelvény,
mely most került forgalomba.**

**Magyar szobrászművész véste,
magyar iparművész készítette.**

Művészi, finoman ízléses, erős!

Kapható a VADÁSZATI ÚTMUTATÓ szerkesztőségében (Bpest, VIII., Szigonyutca 34.) és a nagyobb fegyver- és sportkereskedésekben. Ára postai szállítás nélkül bronzból P 1.50, ezüsből P 4.—. Utánvételes rendelés közel 1 pengő postai terhelést jelent, ezért ezt célszerű kerülni. Tessék az árhoz postais csomagolási díj fejében 30 fillért számítani és az összeget előre beküldeni.

K Ü L Ö N F É L É K

A közgyűlés határozata értelmében jelen lapszámunkban megkezdjük azon tagtársaink nevének közlését, akik tagdíjaikkal hátrálékban vannak. Szomorú, hogy ennek még kell történni, de az utóbbi hónapok számadásai kényszerítik erre vezetőségünket, mert meggyőződést szereztünk arról, hogy nagyon sok olyan kartárs van, akinek egyáltalán nem jelent megterhelést a havi 1 pengő és még sem fizeti rendesen tagdíját. Sajnos, az nem áll módunkban, hogy minden egyes hátrálékost külön levélben szólítsunk fel a fizetésre, mert ez igen jelentős kiadást jelentene. Így tehát ezúton kényszerültünk tudatni, hogy ki és mennyivel adós az Egyesületnek.

Reméljük azonban, hogy a névsor rövid lesz és igyekezni fognak tagtársaink hátrálékukat mielőbb rendezni, miért is ugyancsak jelen lapunkhoz csekk befizetési-lapot is mellékelünk.

Elfogták Facskó János gyilkosát. Multhavi lapszámunkban jelentettük, hogy Facskó János kar- és tagtársunkat orvul lelőtték. Mint értesültünk, sikerült a tettest kézrekeríteni Koprinovác János orvvadász személyében. Bizunk benne, hogy az elvetemült ember méltó büntetésben fog részesülni.

Névmagyarosítás. A m. kir. belügyminiszter a 192.913/1931. B. M. számú határozatával *Unger Imre Vince* balatonboglári lakos, *járási erdőőr*, családi nevét „Földes” névre változtatta.

Hírek a költöző madarokról. *Telek Pál* kartársunk jelentette, hogy *Erdőkövesden március 19-én szalonkát látott.*

Zselenszky János kartársunk *Tompáról* a következő megfigyeléseit közölte: „Egy kékgalambot találtam a fácánetető mellett elhullva II/20-án. Gojzert és bibicet III/5-én, barázdabillegét III/7-én, vörösbegyét, seregélyt és szárcsát III/15-én láttunk ez idén először. Megjegyzem, hogy a szárcsákat a községben egy farakás alatt fogták meg. Valószínűleg a nagy hó és hideg, valamint a táplálék hiánya miatt leszállva, (folyó vagy tó 5 km. körzetben nincs) a kimerültségük miatt hagyták magukat megfogni. — Az első örvösgalambot és kertirozsdafarkot III/17-én, nagy sárszalonkát és búbosbankát III/18-án, szürke gémet III/19-én, fecskét III/20-án, vörösvércsét III/25-én, erdei szalonkát III/26-án, gólyát III/31-én és kakukot IV/3-án láttunk.

Március 17-én találták az első kis nyulat, mely a 15–20 cm-es hóban bizonyára elpusztult.

A vadállomány elég jól telet ki, igaz, hogy erősen etettük őket a tél folyamán.”

Nagy Vince kartársunk jelezte, hogy III. hó 18-án Vajszlón és Gilvánfán (Baranya megye) fecskét láttak.

Sündisznó vagy sünkutya? *Vásárhelyi István*, olvasóink előtt is ismeretes természetbúvárunk a fenti címen írt egy igen érdekes értekezletet, melyet a Természettudományi Társulat Állattani Szakosztályának f. évi január hó 8-án tartott ülésén dr. Véghelyi Lajos mutatott be.

„Az ország bármely részén járva, — írja *Vásárhelyi* — a köznép, sőt még a képzetebb gazda-, erdész-, vadászemberek is kétféle sünről beszélnek :

sündisznóról és sünkutyáról. Ez a megkülönböztetés tulajdonképpen a sün orralkatán alapszik.

Még az új magyar *Brehm* is megemlíti ezt, (VII. k. p. 183.) ahol szóról-szóra a következőket olvashatjuk: „A legtöbb helyen az emberek a sün két válfaját különböztetik meg: a kutyasünt, melynek állítólag tompább orra, sötétebb színezete és kisebb termete van, és a disznósünt, melynek főbb ismertető jelei: a hegyesebb orr, világosabb színezet és a jelentékenyebb nagyság.”

Ez a feljegyzés téves, mert a köztudatban a tompaorrú a disznó s a hegyesebb orrú a kutya.

Mint olyan, aki a sünkutya és sündisznó megkülönböztetésének kérdésével tüzetesebben foglalkoztam s e célból mintegy 1000 db., az ország minden részéből származó állatot alaposan megvizsgáltam, határozottan kijelenthetem, hogy az egész tévedés, ami csupán azon alapszik, hogy a sün kinyújtózkodásának különböző fázisaiban különféle orrformákat mutat.

Számtalanszor volt rá eset, hogy az illető a hozzám juttatott sünt disznónak, majd kutyának minősítette, de különbséget a kettő között a legalaposabb vizsgálattal sem tudtam felfedezni.

A megkülönböztetés jogosultsága mellett különösen a cigányok s a minden faluban található sünevek kardoskodnak, aminek meg is van a lélektani magyarázata, mert a süneveket népünk bizonyos lenézéssel kezeli, (mert az is igaz, hogy ezek legtöbbször a falu söpredékéből kerülnek ki) de mintegy enyhítő körülménynek tekinti, ha az illető azt állítja, hogy csak disznó sünt evett. Megrögzött sünevekkel, mind a magyarok, mind a cigányok közül, többel volt alkalmam beszélni, de egy sem akadt közöttük, aki még jutalom ellenében is sünkutyát hozott volna, nekik mind disznó volt, amit azzal is megerősítettek, hogy lenyúzás után az állat húsát mindig meg is ették.

Hogy állításom megfelel a valóságnak, ezt minden leírásnál szemléltetőben mutatja két fénykép. Az egyik a sünt tipikus disznó-orr-al, a másik pedig kutya-orr-al ábrázolja. Pedig a két fölvetel egy és ugyanazon konyári (Bihar m.) hím példányról készült, csak különböző állásban. Ez nemcsak a hímek, hanem a nőstények esetében is így van. Az orrforma egy, csupán különböző helyzetben látszik rövidebbnek vagy hosszabbnak.

Utalva a *Brehm*-ben talált följegyzésre, kijelenthetem, hogy ennek a kérdésnek az eldöntésénél a szín nem jöhet számításba, mert két tökéletesen egy színű állat nagy vizsgálati anyagomban alig-alig fordult elő s a majdnem tiszta fehértől a feketéig s vörhenyesig minden színárnyalat képviselve volt, még az egy fészekből származó fiatalok között is ritkán kerül két egyforma színű még akkor is, ha véletlenül a szülők egyszínűek voltak.

Ugyanúgy nem lehet irányadó a testnagyság sem, mert egyaránt előfordul kis- és nagytestű hím s nőstény is. A testnagyságot főleg az állat életkora szabja meg. De szerepe lehet benne az esetleg elszenvedett betegségnek s a föllelhető táplálékmenyiségnek is. (Pockos esztendőkben a sünök a bő tápláléktól hihetetlenül meghízhatnak s természetesen akkor nagyobbak is.)

Bő vizsgálati anyagom azt tanúsítja, hogy a magyarországi sünök sem az orr alakjában, sem koponya-alakulatban nem térnek el egymástól, így a már köztudatba átment disznó-kutyasün megkülönböztetésnek helye nincs, mert országunkban csupán a keleti sün (*Erinaceus roumanicus* Barr-Ham.) él.”

A Bakonyban gróf Zichy Pál úr birtokán f. évi február hó 14-i vaddisznó csapázás eredménye. A kan súlya 130 kg. volt, szerencsés elejtője **Fortenbacher Nándor** pagonyerdész (baloldalon), mellette **Trobert Antal** urad. erdőőr áll.

Erdőgyújtogató cigarettacsutkák. A „8 Órai Ujság” III. hó 5-i számában olvastuk az alábbi, Newyorkból származó jelentést: „Az elmúlt év folyamán feltűnően sok erdőtűz pusztított az Egyesült Államok területén. A Michigan-állam statisztikai hivatala az erdőtűzekre vonatkozó adatokat is feldolgozta és most a közzétett kimutatásból az derül ki, hogy a legtöbb erdőtűzet a meggondolatlanul elhajított cigaretták és szivarok okozták. Michigan-államban tavaly összesen 4113 ilyen tüzeset fordult elő és ennek 43 százaléka tulajdonítható az elővigyázatlan dohányos embereknek. Az előző évi kimutatáshoz képest a dohányzók 3 százalékkal kisebb arányban szerepelnek a tüzet előidéző okok rovatában s a helyzetnek ezt a javulását a dohányosok kioktatására indított nagyszabású propaganda eredményének tekintik.

Tagjaink figyelmébe! Felkérjük Kartársainkat, hogy aki nyaralóvenedéget óhajt magához venni, ezen szándékát lehetőleg *minél előbb jelentse be egyesületünknel.* A bejelentés történhet egyszerű levelező-lapon is, annak megjelölésével, hogy hány szobát, ellátást stb. ad és, hogy milyen árban, továbbá, hogy vasút- vagy hajóállomástól milyen távolságra van a lakás.

Megjegyezzük, hogy nyaralóhelyeink iránt máris megindult az érdeklődés, már több helyről kaptunk részvételt bejelentő levelet. Ez idén ugyanis meg lesz nehezítve a külföldre való utazás s így a hazai helyeket fogják mindenféle felkeresni.

Tudatjuk még azt is, hogy egyesületünk vezetősége a közvetítést teljesen

díjtalanul eszközli, továbbá, hogy értesülésünk szerint a napi ellátásdíj lakással fejenként 3—6 pengő között mozog.

Az állami erdészeti altisztek ruhaátalányát vett értesülésünk szerint a földművelésügyi minisztérium már kiutalta. Az érdekeltek azóta már kézhez is vehették a 136 pengő évi ruhaátalányt.

TAGDIJHÁTRÁLÉKOSOK.

Az alábbiakban kezdjük közölni azon tagtársaink nevét, akik tagdíj, illetve temetkezésisegély járulékkal hátrálékban vannak. A kimutatott hátrálék 1931 december 31-ig szól. *Tehát a f. évi befizetések nem szerepelnek a kimutatott összegben.*

Felszólamlást a kimutatott összegekre csak az esetben fogadunk el, ha az illető a postai feladóvevényeket is beküldi.

Válaszbélyeg ellenében részletes kimutatást is küldünk a befizetésekről
A vezetőség.

Ifj. Adorján István 7'75 tgd., ifj. Agi Ferenc 1'25 tgd., Almersdorffer László 60'— tgd., Alscher Árpád Zoltán 7'— td., Ambrus István 39'— tgd., Antal Ferenc 18.— td. és 10'— tem., Antal János 2'50 td., Aponyi József 35'— td, 5'50 tem., Aschenbrenner Lőrinc 15'— td., 2'50 tem., Ács Miklós 27'— td, 10'— tem., Babos Sándor 13'50 tgd., Babó József 56'04 tgd., Bagi József 16'50 tgd., Bagosi Sándor 21'— tgd., Bakos Károly 21'— tgd, 5'50 tem., Balázs Ferenc 28'— tgd, 10'50 tem., özv. Balázs Lajosné 16'24 tgd., Balcsó István 28'50 tgd, 17'50 tem., Balga Ágoston 28'02 tgd, 6'— tem., Bali János 42'— tgd., vitéz Balogh András 32'— tgd., Balogh József 7'75 tgd. (Bakonyzentlászló), Balogh József 10'— tgd, 2'50 tem., (Nagyerdő, 21.) Balogh József 20'50 tgd. (Bagamér), Bangó István 24'50 tgd., Bangó János 11'50 tgd., Bangocs János 34'— tgd., Bank István 41'— tgd, 18'50 tem., Baranyai György 28'30 tgd., Baráth József 35'— tgd., Barnóczky István 19'— tgd., Bartha Lajos 23'— tgd, 8'50 tem., Bartha Ferenc 47'50 tgd, 17 tem., Bartha László 34'— tgd., Bartos József 9'— tgd., Bazsó Sándor 20'50 tgd., Bazsó József 33'32 tgd, 12'50 tem., Bácsa János 56'— tgd., Bácsi Ferenc 34'— tgd., Bán Ferenc 21'— tgd., Bárdió Zoltán 2 tgd., Bárti András 7'— tgd., Belső István 20'— tgd, 12 tem., Berzevity János 17'50 tgd, 1'50 tem., Bórhegyi István 20'50 tgd., Berze Lajos 10'02 tgd., Bély György 61'— tgd, 5'50 tem., özv. vitéz Bézi Imréné 3'75 tgd, 4'50 tem., Binghoffer Bernát 27'50 tgd, 3'50 tem., Bíró Ernő 17'— tgd, 3'50 tem., Böczér Sándor 7'— tgd, Boda József 6 tgd., ifj. Bódi János 3'— tgd., Bódís Ferenc 20'— tgd., Bodor György 8'50 tgd., Bognár János 18'— tgd., Bognár József 8'— tgd., Boldizsár Tamás 7'02 tgd, 4'60 tem., Bombala Mihály 43'— tgd, 17'50 tem., Boros József 28'50 tgd., Borsos Sándor 14'— tgd., Borteleky László 56'— tgd., Bóznér János 6'89 tgd., Bozor Ferenc 2'— tgd., Bödöcs Antal 2'50 tgd., Bölcs János 48'50 tgd, 4'— tem., Bölcs István 12'10 tgd, 2'50 tem., Breczkó Dezső 32'25 tgd., Bretus László 51'— tgd., Brubel Ferenc 7 tgd., Bruger Géza 35'02 tgd, 10'— tem., Bugli Pál 7 tgd, 4'— tem., Bugri József 14'50 tgd, 5'50 tem., Bugyi András 11 tgd., Bukri József 49.— tgd., Büki József 11'— tgd., Balogh Bálint 1'50 tgd., Csabalik Gyula 34'42 tgd., Csalányi János 72'52 tgd., Csath József 21'— tgd., Csekey János 2'— tgd., Cseh János 2'58 tgd., Cselédes Mihály 21'04 tgd, 2'— tem., Csemba Lajos 14'—

tgd., vitéz Csepeli György 14— tgd, 2— tem., Csepi László 7— tgd., Csepregi Imre 52'50 tgd, 18 tem., Cserödi István 14'50 tgd., Csicsor István 17'50 tgd., Csizmadia Vince 18— tgd., Csóka György, 15'50 tgd., Csoma Ferenc 30— tgd., Csuka János 43'50 td., Csukly Ferenc 15'50 td., Czakó Ferenc 35.— td, 16'50 tem., Czepezauer Pál 14— tgd, 5'50 tem., ifj. Czikk Ferenc 56'40 tgd., Cziriák Ferenc 9— tgd, 2'50 tem., Dabranoki Mihály 51— tgd., Daubner Sándor 12'04 tgd, 17,50 tem., Dávid József 9— tgd, 2'50 tem., Deák Ferenc 29— tgd, 12'50 tem., Deák Rudolfné 16— tgd., Deáki Dezső 26— tgd, 18 tem., Dedrik János 9— tgd., Dián Géza 7'50 tgd, 2'50 tem., Dollentz Géza 67— tgd., Donázi Ferenc 49'50 tgd, 18— tem., Dorn Ádám —'50 tgd., özv. Droppa Józsefné 2'50 tem., Dzsupin János 31'50 tgd, 17— tem., Eged János 43'50 tgd, 16— tem., Eidenpenz Mátyás 28'50 tgd., Eidendenc Ferencz 14— tgd., Elsék László 7— tem., Elsék Mihály 11— tgd, 7— tem., Enyedi Béla 4— tgd, 3— tem., Erdélyi László 18— tgd., Eötvös Béla 6— tgd, 5'50 tem., Erdösi József 22— tgd, 4'50 tem., Ézsi Lajos 29— tgd, 14'50 tem., Ézsiás János 6.— tgd, 18'50 tem., Farkas István 18— tgd, 4— tem., Farkas Istvánné 5— tem., Farkas János 5— td. Farkas József —'50 tgd. (Monostorfalva), Farkas József 56'50 tgd. (Tótvázsony), Farkas József 64'50 tgd. (Gödöllő), Farkas Mihály 1— tgd., Fábián János 28'04 tgd, 2'50 tem., Fehér Béla 36— tgd., Fehér Ferenc 7— tgd, 2'50 tem., Fehér Lajos 52'06 tgd., Fehér Sándor 46.— tgd., Fejes Gyula 14— tgd., Fejér Kálmán 29'36 tgd., Fejér Zoltán 26— tgd, 5'50 tem., Fekete Boldizsár 42'50 tgd, 14 tem., Fekete Ferenc 27'40 tgd, 8'50 tem., Fekete Ferenc 35 tgd. (Bakonyjákó), Fekete Gábor 22'50 tgd, 11'50 tem., Fekete Imre 25 tgd., Fekete József 36— tgd. (Kutasó), Fekete József 35'04 tgd, 4'50 tem. (Galgamácsa), Fekete László 4'52 tgd., Fellner János 42'50 tgd., Felner Vendel 35'50 tgd., Fenyvesi János 20— tgd., Fenyvessy Sándor. 12— tgd, 4'50 tem., vitéz Ferenczy György 29'50 tgd., Ficza Ferenc 42— tgd Filó Jenő 33— tgd.

Eladnám jókarban levő, jó hordású Büksz fegyveremet (kal. 16—360 [9·3 mm.]) golyóöntővel 135 pengőért. Esetleg elcserélném jó állapotban lévő, 16-os kaliberű, duplacsövű puskával. Címem: Kósa Ernő Királyszállás, u. p. Várpalota.

**HÁTIZSÁK, SÁTOR ÉS
HORGÁSZATI CIKKEK**

olcsón kaphatók

NEDELKO SÁNDOR

utóda

BUDAPEST, KÁROLY-KÖRÚT 15.

**VÁROSHÁZ - KAPUVAL
SZEMBEN !**

92 ÉVES CÉG

KÉRJEN ÁRLAPOT !

Közlemény.

A m. kir. erdőöri és vadöri iskolánál (Esztergom és Szeged-Királyhalom-) az 1932. évi szeptember havában megnyíló tanfolyamra való felvételi kérvényeket ez évi június hó 1-ig kell benyújtani.

A részletes pályázati feltételeket 40 fillér előzetes beküldése ellenében az a m. kir. erdőöri és vadöri iskola küldi meg az érdeklődőknek, amely iskola a pályázó magát felvétetni kívánja.

Budapest, 1932. évi március hó.

M. kir. földművelésügyi miniszter.

Szerkesztői üzenetek.

Szemann Péter, ha üresedés jut tudomásunkra, értesíteni fogjuk. Ügyében eljárunk.

Tüttő János, kívánságát későn jelentette be, így már az egész összeget tagdíjára könyveltük. Egyébként is a féltagdíj fizetésre igényét belépésekor jelezni kellett volna.

Állást keresők.

Négy középiskolát végzett, 22 éves, ép, erős fiatalember gyakorlatszerzés céljából helyet keres. Címe: ifj. Jamrich Károly Budapest, VI., Váci út 97. II-4.

Mielőbbi belépésre állást keres 32 éves, katonaviselt, nős, három gyermekes erdőőr, kinek hat középiskolája, kitünő bizonyítványai és nagy gyakorlata van. Irodai vagy fakereskedelmi munkát is szívesen vállal. Szíves megkeresést „Megbízható” jelígre lapunk szerkesztőségéhez kér.

Azonnali belépésre állást keres 36 éves, róm. kat. vallású nős, szakvizsgázott erdő- és vadőr. Hosszú és kitünő szolgálati bizonyítványokkal rendelkezik. Megkeresést lapunk szerkesztőségéhez „Otthonom az erdő” jelígre kér.

Szakvizsgázott erdő- és vadőr jó bizonyítványokkal, 10 éves gyakorlattal azonnali belépésre állást keres. 40 éves, nős, egy gyermeke van. Címe: Kierer Hugó, Bpest, I., Zugligeri-út 25.

Azonnali belépésre állást keres fiatal, jó megjelenésű, szakiskolát kitünő eredménnyel végzett, nagy gyakorlattal rendelkező, baromfitenyésztéshez is jól értő, nőtlen erdőőr. Megkeresést lapunk szerkesztőségéhez, „Jó szakember” jelígre kér.

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 május

5. szám

Felelős szerkesztő: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg.

A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, V. Nádor utca 15. III. emelet 31. küldendők.

Telefón: 165—82.

KARTÁRSAIMHOZ.

(Székfoglaló.)

Irta **Daróczy Márton.**

Mélyen Tisztelt Tagtársaim!

Februári közgyűlésünkön az a nagy megtiszteltetés ért, hogy egyhangú lelkesedéssel ügyvezető-elnökké, illetve a módosított alapszabályok szerint egyik alelnökké választottak meg. Nagy elfoglaltságomra való tekintettel, nehezen szántam el magam, hogy a kartársi szeretet és bizalom megnyilvánulásaként nekem felajánlott tisztséget elfogadjam, melynek vállalásától igen nagy mértékben elrettentettek azok a visszás állapotok is, amelyek nemrégiben egyesületünkben uralkodtak s amelyek oly sok jóérzésű kartársunknak is kedvét szegték az egyesületi életben való intenzívebb munkálkodástól.

Hogy ezt a szép, de felelősségteljes megbízatást mégis elfogadtam, annak oka a személyem iránt újlag és egyre erőteljesebben megnyilvánult bizalom és ragaszkodás volt, amelyet a közönyösség és gyáva meghátrálás vádja nélkül visszautasítanom többé nem lehetett.

Engedjétek meg, hogy a felém hajló meleg érzésért és jól eső bizalomért meghatódott szívvel és hálás érzéssel mondjak őszinte köszönetet. Büszke önérettel ígérem, hogy a nekem oly értékes ragaszkodásért hasonló ragaszkodással, szeretettel és becsületes munkával fogok fizetni. Elnöki tisztségemből folyó minden gondolatomnak, szavamnak és cselekedetemnek vezérfonala az egyesület és a benne tömörült kartársak jól felfogott érdeke lesz. Erős bennem az elhatározás, hogy tisztársaimmal karöltve, egyesületünket naggyá tegyük és úgy szolgáljuk a Ti érdekeiteket, hogy tisztségünk megszűntével ne kelljen szégyenkezve

visszanéznünk a megtett útra, Ti pedig elmondhassátok rólunk a legszebb bírálatot, hogy méltók voltunk bizalmatokra!

Az egyesületek életében szokásos, hogy a vezetős szerepre választottak székfoglalót tartsanak, melyben céljaikat körvonalazzák. Ennek a szokásnak megfelelően én is kívánok néhány szót mondani új tisztségem megkezdésekor.

A mi egyesületünk minden ízében magyar. Sorainkba idegen érzésű, nemzetbomlasztó elemek nem férközhettek be. Életünk legválságosabb pillanataiban sem feledkeztünk meg soha arról, hogy mivel tartozunk imádott magyar Hazánknek és forrón szeretett, ősi nemzetünknek. S ez nem is csoda, hiszen mi az igazi hamisíthatatlan természet gyermekei vagyunk, akik közvetlen közélről szemlélhetjük a teremtő Isten csodálatos alkotásait, amelyekkel legkülönösebben a mi szépséges szép országunkat pazar kézzel elhalmozta. A mi hazaszeretetünk nemcsak elvont érzés, hanem olyan gyakorlati felismerés, csodálat és rajongás, mely szabadsághoz szokott lelkünket millió gyökérszállal kapcsolja a vérrel áztatott magyar föld minden rögéhez. Mi, akik életünk legnagyobb részét a szabad természet tündéri templomában töltjük, melynek oltárai az égbenyúló hegyek, ministránsai a virágdíszbe öltözött fák, dalosai a zengő madarak, oltárképe pedig a napfényben tündöklő azur égboltozat, melyre az Isten és a Haza neve van felírva lángoló betűkkel, mi tudjuk csak igazán megérteni, milyen kincset adott nekünk a Magyarok Istene s azt is, hogy milyen mérhetetlen kincset raboltak el tőlünk galád ellenségeink.

Elnöki működésemmek első parancsa lesz tehát a hazaszeretet és a magyarsághoz való örök és hűséges ragaszkodás.

A természet, amelynek csodás titkait bámuljuk és fürkészszük, soha nem hazudik. Bennünket az örök természet igazságra nevelt. Ezt az igazságot követjük és követeljük az élet minden vonalán. Mi az igazságot mindenkinek megadjuk, akit az méltán megillet, de megköveteljük azt magunk iránt is. Amikor tehát erkölcsi és anyagi elismerésünkért, illetve érdekeinkért harcolunk, akkor bennünket csak az igazság vezet. Többet sohasem kívánunk, mint ami bennünket joggal megillet, de ebből aztán nem is engedünk. Az a társadalmi réteg, amely egyesületünk hatalmas létszámát kitölti, egyik legszilárdabb támasza az országnak, melyre a Haza mindenkor bizton számíthat. Fegyverhez szokott, erős izmú és bátor lelkű férfiak vagyunk, akik mindenkor megálljuk a helyünket s ezért megérdemljük, hogy azok, akik sorunkat intézik, ne legyenek hozzánk mostoha szívvel.

Itt meg kell jegyezni, hogy egyes kartársaink a címkérdés rendezését tartják egyik legfontosabb kiharcolandó feladatnak. Én ezt nem tartom egészen helyesnek. Kiváló magatartásunk s felsőbbségünknek becsületes munkánkkal kiérdemelt elismerése ezt is minden bizonnyal meg fogja hozni számunkra. Ma azonban legégetőbb kérdésünk a megélhetés kérdése, a kenyérvér-

dés. Mérhetetlen vagyonok felett örökösünk s mégis a legnagyobb rosszakarat sem állíthatja, hogy anyagi helyzetünk rózsás lenne. Nagy a függőségünk, nagy a felelősségünk, hivatásunk lelkiismeretes betöltése tengernyi fáradsággal és sokszor bizony életveszéllyel jár, de mostoha ellátásunk miatt tengernyi a gond is, mellyel a mai nehéz viszonyok közt meg kell küzdeni. De talán egyetlen testület vagyunk, akik elmondhatjuk magunkról, hogy ügyeinknek országos intézői megértő szívvel viseltetnek irántunk. Elöljáróink bármilyen magas polcon legyenek is, mégis csak erdészek, akiket a szabad természet éppúgy megtanított az igazságra és megértésre, mint bennünket. Bízunk bennük, hogy hűségese harcosaikról nem fognak megfélemezni.

Elnöki működésem második fő feladata az igazságért és szociális helyzetünk javításáért folytatandó küzdelem lesz.

Egy harmadik nagy feladat megoldása is lebeg lelki szemeim előtt. Ez pedig az, hogy egyesületünket megerősítsem és naggyá fejlesszem. Mert csak egy biztos alapokon nyugvó, elismerten erős egyesület tudja elérni azon magasztos célokat, amelyeket maga elé kitűzött. Ehhez azonban nem elegendő az én elhatározásom, sem tisztársaim sok nemes igyekezete. Ehhez elsősorban az egyesület minden tagjának kemény akaratára, becsületes munkálkodására és lelkiismeretes kötelelességteljesítésére van szükség. Ha voltak eddig zökkenők egyesületünk életében s ha voltak olyan visszasságok, amelyek tagjainkat a vezetőséggel szemben bizalmatlanná tették, most már ezek az okok megszűntek, az egyesület élén új vezetőség áll, ügyvezetésünk gyökeresen megváltozott, úgy hogy a tagok teljes bizalommal és megnyuógvással lehetnek aziránt, hogy ebben az újjáéledt testületben soha többé anomáliák elő nem fordulhatnak, minden a legnagyobb rendben, a legnagyobb becsületeséggel fog végbemenni s így nyugodtan fizethetik járulékaikat, amelyek nélkül előhaladás nincs és nyugodtan bízhatják ügyeiket az egyesület vezetőségére, mert ez a vezetőség minden tekintetben méltónak fog bizonyulni a kartársak bizalmára.

Egyre nagyon kérem kell benneteket kedves Kartársaim, hogy minden óhajunk beteljesülését ne várjátok és ne kívánjátok máról holnapra, mert ez a mai nehéz viszonyok között merő képtelenség, azonban egy kis türelemmel és kitartással ügyünk jobbrafordulását bizton remélhetjük.

Kedves Kartársaim!

Elvállaltam az egyesület alelnöki tisztségét. És ha elvállaltam, annak becsületesen meg is fogok felelni. De most, midőn belém helyezett bizalmatokat még egyszer köszönöm, arra kérek Benneteket, álljatok mellém egész szívvel, egész lélekkel, hogy táborunk egységes erejével megvalósíthassuk céljainkat.

Egy mindnyájunkért és mindnyájan egyért! Legfőbb célunk pedig magyar hazánk feltámadása és boldogulása legyen!

Isten vezéreljen bennünket becsületes munkánkban!

A cserző- vagy cserhántó erdőüzemről.

Írta **Orosz László**

(Folytatás.)

9. A kéreghántásoknál és a fadöntéseknél használt szerszámok.

a) A hántófa (2 ábra) legfontosabb szerszám, amely 25—30 cm. hosszú görbülettel bír, keményfából készült és az egyik vége véső alakra van alakítva.

b) A hántókanál (3. ábra), mely vasból készült és a hántófánál tökéletesebb eszköz.

c) A Schulc-féle hántókés (4. ábra) melynek éle vésőalakra van készítve, az él egyik csúcsán kertikésszerűen meg van nyújtva és a kéreg felhasítására szolgál. E kés hátán lapos gomb van, amit a kéreg megveregetésére használunk.

2. ábra.

3. ábra.

4. ábra.

Lapról nézve ; oldalról nézve.

d) A kacor (5. ábra), melyet az állófák kérgének lehántására és metszésére használnak.

e) A kéregmetsző (6. ábra), amely szintén csak az állófák kérgének lehántásánál, metszéseknél használtatik.

f) A balta (7. ábra) a törzsek ledöntésére, megtisztítására és a kéreg megveregetésére szolgál.

10. A cserkéreg erdei kezelése.

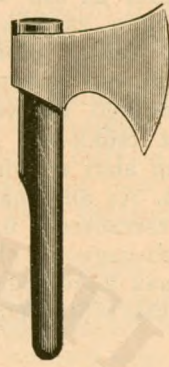
a) *A kéreg szárítása.* Egyike a legfontosabb teendőknek, mert a kéreg jósága ettől függ. Itt a legcsekélyebb mulasztás is nagy befolyással van az árú értékére. A kéregszárításnál tehát az a legfőbb feladatunk, hogy a kérget a tavaszi gyakori eső minél kevésbé érhesse, hogy ezáltal a kéreg meg ne penészedjen. A frissen hántott kéreg minél hamarabb szárad ki és esőtől mind-

5. ábra.

6. ábra.

7. ábra.

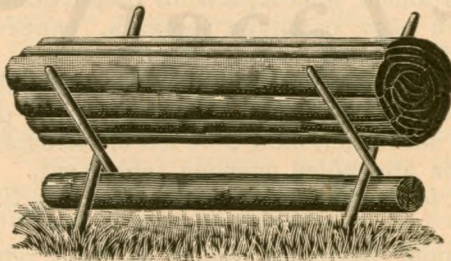
inkább meg van kímélve, annál jobb. A szárítási módok között legjobbak azok, amelyeknél a cserkérget a levegő szabadon járhatja.

A szárításnak többféle módja van, de mint a legalkalmasabb, és ezért legáltalánosabb a következő két mód:

Az első szárítási mód szerint a földbe veretünk két pár karót keresztbe, olyformán, hogy a föld felé néző két pár szár közé egy dorongfát helyezünk azon célból (8. ábra), hogy a felső szárazak a tehernyomást elbírhassák.

Az így elkészített bakra azután a cserkérget úgy fektetjük, hogy egymást fedje és a belső része pedig földfelé legyen fordítva. Ezt a szárítást nevezhetjük a legelőnyösebbnek, mert ennél az eljárásnál van a kéreg megóva leginkább a talaj nedvességétől.

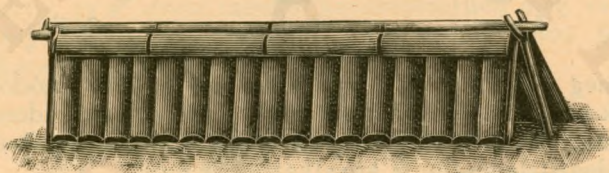
A másik szárítási mód szerint pedig 2 m.-nyi távolságra ágas cövekeket veretünk le a földbe egyenes vonalban és erre erős rudakat fektetünk (9. ábra), melyhez azután a kéreg támasztatik oly módon, hogy a külső része felül essék. A rúdhoz így támaszthatunk több sor kérget és felülről a rakást széles kéregdarabokkal be kell takartatni, hogy az eső be ne hatolhasson. A hely nagyságától függ a rakat hosszúsága.

8. ábra.

A cserkéregnek fákon való szárítása kizárólag az állófahántásnál történik. Ha a kérget egy hüvelyben választjuk el a fa törzsetől, akkor az eső a kérget csersavát nem moshatja ki, mert a kérget annyira záródik, hogy az eső alig érheti. Más a helyzet, amidőn a kérget több szalagra hasítják, mert ez nem záródik össze és az eső könnyen hozzáférkezhetik, miáltal a cserzőanyagot a lecsüngő cserkéregszalagokból kimossa, s ezáltal a kérget minőségét csökkenti. Az állófákon a kérget jó időjárás esetén 5—10 nap alatt annyira megszárad, hogy leszaggatható és összekötözhető. Az állófánál ekkor kezdődik a fa ledöntése.

A cserzőerdő üzemhez szükséges a viszonyokhoz képest egy kisebb-nagyobb oly fészert felállítása is a kitermelési helyen vagy annak közelében, amelyben a cserzőkéreg szárítás végett vagy szállítás előtt ideiglenesen beraktározható legyen. Ez a fészert

9. ábra.

egyszerű lábakon nyugvó tetőzettel és nyitott oldalakkal bírjon, hogy a szellő járhassa. A fészert oly helyre készíttessük minden esetre, ahonnan az állomásra vezető út könnyen megközelíthető.

A cserkéregnek szárítás végett fészertbehelyezése úgy történék, hogy az eső ne moshassa és a fülledéstől óva legyen.

Legegyszerűbb szárítási mód az, amikor a kérget laza csomókba kötik, mert rendszeren ezeket kiszállítják az erdőből azonnal és fészerekbe raktározzák; legfeljebb gulákba állítják az erdőn 4—10-ével.

Megkülönböztetjük a légen szárított kérget, mikor meghajtáskor könnyen törik és az aszott kérget, amikor a kéregfészerekben hosszabb fekvés után már minden szívósságát elveszítette.

b) *A cserkéreg választékolása.* Mielőtt a kérget kévébe kötnénk, szükséges annak minőségszerinti osztályozása. Minthogy a kereskedelemben négy osztályba sorozzák, ennél fogva e szerint fogjuk osztályozni, ezek a következők:

„Elsőrendű” (prima), mely fiatal állományokból származik, símakérgű, legfeljebb 12 cm. átmérőjű fák kérge, pikkely- és paramentes. Több nem lehet, mint 5 % -nyi oly minőségűvel keverve, mely II. rendűbe átmenőleg gyengén repedezett.

„Átlagos” (original), mely 50 % I. és 50 % II. rendű kérget tartalmaz.

„Másodrendű” (secunda), amely fiatal, I. rendű faállomány töve részéből, továbbá idősebb állományból — 23—25 éves —

nyert mohamentes törzskéreg, csekély pikkely- és paraképződ-
ménnyel.

„Harmadrendű” vagy „durva” (tertia) idősebb II. rendű fa-
állományok törzskéрге, valamint erősebb pikkely- és paraképződ-
ményes kéreg.

A felsorolt 4 osztályú kéreg csak úgy alkalmas szállításra,
ha egészséges, száraz, jól dolgozott, eső- és nedvességtől meg nem
sérült és veretlen. Veretlen az olyan kéreg, melynél a törzs-
kéreg összezúzott részei a szállítandó mennyiség 2 0/0-át meg nem
haladják. Az így előállított kéreg törésnél vagy vágásnál fehéres
vagy rózsás színt mutat.

„Selejtes” az a kéreg, amely esőtől, nedvességtől vagy pe-
nésztől sérült, valamint a második nedvkeringés idejében hántott,
továbbá az olyan, mely korai vagy nem eléggé szellős raktározás
folytán megpállott és ennek következtében korhadt vagy törésben
sárgás színt mutat.

(Folytatása következik.)

A véreb munkában

Írta: Storcz Mátyás, kir. udvari vadászati tiszt.

(2)

4. A hideg csapa követése.

Nagyon sokszor volt alkalmam látni, hogy egyik-másik kezdő
vadász a bevezetendő vérebet azonnal vércsapára tette. Hibás
eljárás, mert ha először mindjárt vércsapára tesszük, az eb csak
addig fog haladni, amíg elég vért talál, azután már nem tud he-
lyesen vezetni, a havon lévő vércsapán pedig az eb csak arra
szokik, hogy inkább a szemével, mint az orrával dolgozzék.

Mikor az ebünk a visszahagyást, a bal lábnál való vezetést
a vezető mellett megtanulta, még napvirradata előtt menjünk ki
kutyánkkal oly területre, ahol biztosan tudjuk, hogy erősebb
szarvasok váltanak be s ahol a csapát lehet látni. Ülünk ide le
jó széllel és várjuk be a szarvasok beváltását. Ha látjuk, hogy a
vad beváltott, várjunk egy fél órát, keljünk fel és a kis barátun-
kat a hátizsákunkkal, esetleg a fegyverrel is visszahagyva, men-
jünk oda, ahol a vad beváltott. Tegyük a váltóra frissen törött
zöld gallyat, úgy, hogy annak a vége arra mutasson, amerre a vad
csapája halad. Visszatérve ebünkhöz, ha jól és csendesen viselte
magát, megdicsérvük és megsimogatjuk. Ha kutyánkat jól meg-
dicsértük, magunkkal visszük és legalább 1—2 óráig más teendők
után látunk. Ha véletlenül vad közelednék, szemeit azonnal fogjuk
be és forduljunk, nehogy figyelme a látásra terelődjék, hanem a
szimatolásnál maradjon. Nagy baj lenne, ha a véreb oly magasan

keresne, mint egy pointer, mert az ilyen szokású kutya a keresésnél tökéletes sohasem lesz, miután az a keresésnél sohasem fog az orrára, hanem csakis a szemére támaszkodni, amelynek adott hivatása teljesítésében a terepviszonyok következtében nem sok hasznát vehetné. Egy-két óra múlva visszatérve a kutyánkkal oda, ahol zöld gallyal megjelöltük a csapát, eresszünk a vezeték-ből több szíjat és szólítsuk: „Hangos, szarvas, szarvas, előre, keress!” Minden ilyen szólítás alkalmával mutassunk az ujjunkkal a földre, hogy tanulja meg mutatni a csapát. Ha ezután a csapára értünk vele, azt mindjárt érezni fogja, nyomjuk ekkor orrát kíméletesen a földre, illetőleg a csapára, majd simogassuk meg és szólítsuk tovább: „szarvas hahó” stb. Így lenyomott orral köves-

Vérebek a hajsza után kimerült szarvasborjút csaholják.

(Tóth Gyula felvétele. Utánnymás tilos.)

sük 10—15—20 lépésre, majd simogassuk meg újból és szóljunk hozzá. Mutassuk meg továbbra is a csapát „mutásd”, ha jól mutatja, megdicséjük, „úgy, úgy Hangos” és simogassuk meg. Azután térdepeljünk le melléje és vegyük ölbe és vigyük innen el úgy, hogy szelet ne kapjon a csapáról. A csapára mindig rossz széllel kell menni, hogy a kutya meg ne tanulja a magas orral való keresést, a szimatolást. Ezt a sajátságos gyakorlatot, ha csak lehet, minden nap meg kell ismételni úgy, hogy kutyánk legalább egy fél órát legyen képes nyomozni és a csapát tartani.

Ha már idáig jutottunk, következik az, ami a legnagyobb kitartást igényli, jelezni az erős szarvas csapáját. Ha kutyánk a csapát felveszi és biztosan látjuk, hogy az erősebb agancsár csapája, 10—15 lépést hagyjuk haladni, majd azután rászólunk: „fordulj” forduljon ekkor a vezető is és mutassa meg neki a visszacsapát és hagyja azon haladni. Ha ezt jól csinálta, forduljunk

megint vissza és dolgozzuk tovább a csapat. Ezt ismétljük addig, amíg ezt kutyánk szó nélkül is megteszi. Csakis ezen az úton tudjuk megállapítani, hogy bizonyos területen hány erős bika van, ha kutyánk megtudja mutatni, hogy hány váltott be vagy ki. Ne méltóztassék azt hinni, hogy ez a munka egy év alatt befejezést nyer, legalább 2—3 év kell hozzá, míg eredményhez jutunk. Ne feledkezzék meg a vezető s amennyire csak teheti, szoktassa kutyáját ahhoz, hogy bárhol csendesen és nyugodtan maradjon, még akkor is, ha vadat látna. Álljunk meg vele többször, hogy tanulja meg azt is. Cserkésszünk óvatosan és pisszentsünk rá, ha nem jönne elég óvatosan utánunk. Járjunk vele a legsűrűbb helyen, hogy szokjon ahhoz, hogy mindenüvé akadály nélkül kövessen.

A hajsza után a kegyelemlövést váró szarvasborjú.

(Tóth Gyula felvétele. Utánnymás tilos.)

Még van egy hátra! Igaz, ehhez már óriási türelemre van szükségünk, de kérem, mikor a vadász a kis tanítványával kimegy a tanítás színhelyére, mindig úgy induljon el, hogy hátizsákjába egy kis türelmet is pakoljon, mert semmi más kutya vezetéséhez nem kell annyi türelem, mint a vérebéhez. A vérebvezető legyen nyugodt, sose legyen kedves társával goromba, ne verje, ne rúgja meg, hanem szépen, türelemmel tanítsa meg mindazon dolgokra, amelyeket tudnia kell.

5. A sebzett csapa követése.

Ha kutyánk egy-két éven át jól és kitartóan gyakorlatban van és hideg csapán jól vezet, akkor megkezdhetjük vele a vér-csapán a begyakorlást. Reggel a váltóknál egy szarvastehenet úgy löjjünk meg, hogy az még 200—300 lépést menjen és úgy müljön

ki. Ennek megtörténte után 2—3 órát várunk s csak azután vezetjük a csapára a kutyánkat (természetesen rossz széllel). Használjunk nagy golyót. Mihelyt a csapára értünk, ha kutyánkat megfigyeljük, látni fogjuk, az egyszerre oly tüzes lesz, hogy minden lépésre a vércsapát átugorja. Csitítgassuk, adjunk neki hosszabb vezetéket, hogy körözni tudjon, azután haladjunk utána. Mikor a vadhoz közel érünk, azt fogjuk tapasztalni, hogy a kutya a csapán csaknem feküdni fog. Most is mindig csitítanunk kell, mert nagy lesz az ijedelme, mikor így haladva, egyszerre közvetlenül az orra előtt fog feküdni a vad. Akárhány véreb ilyenkor lába közé veszi a farkát és elkezd félelmesen morogni. Simogatni, dédelgetni kell ily esetben a kis tanítványt s ha másképpen nem megy, bizony ölbe vesszük, megdicséjük és a szarvas mellé állunk vele. Ezután, hogy kutyánk izgalmi hülni kezdenek, üljünk le és simogatva győzzük meg, hogy nem valami veszedelmes állat fekszik előtte. A felborzolt szőrét végre leereszti és okos szemével a vezetőjére fog nézni, mintha mondaná: „úgy-e, ne féljek!?” Ekkor kössük a vad közelébe, de úgy, hogy hozzá ne érjen, simogassuk meg és lépünk a vad fejéhez s mozgassuk azt meg és szólítsuk ebünket: „Hirsch, Hirsch, verwund-hu hetz, mein Hund“ ha nem csaholna, segítsünk, csaholjunk kutyamódra, mozgassuk a vad fejét és segítsünk, hau, hau, haf, haf, simogassuk meg és közben erősen mozgassuk a vad fejét, ha lassan is, de legtöbbször megszólal az eb, ugassunk kettesben, közben állandóan dicséjük. 2—3 ilyen keresés után kutyánk megtanulja a dermedtre való csaholást.

Nem egy hivatásos vadásztársam, aki ezen útmutatómat olvasni fogja s annak anyagába belemélyed, azt fogja képzelni, hogy egy-két év alatt egy teljesen kész vérebet tud magának bedolgozni. Megengedem, hogy egy-két éves véreb a sebvéres csapán, ahogy úgy menni fog, de bizony mondom, hogy a véreb bevezetési munka minden ízében csak úgy biztos, hogy a csapavezető ebet csak 2—3 évi szorgos munka után lehetünk képesek magunknak kiképezni. Sohase bizakodjunk el és sohase kövessük el a legkisebb mulasztást sem, mert sokszor olyan nehéz feladat vár a kutyára, hogy azt csak a nagy gyakorlat által oldhatja meg.

A vezetőszij legalább 6—7 m. hosszú és 3 cm. széles puha bőr legyen. A kutya nyakörvén legyen egy forgó karika, ahová a vezeték csatolva lesz. Munka után göngyöljük fel a szíjat úgy, hogy egy 60—70 cm. vezetéket kapjunk, a vezetéket a jobb vállunkon át a bal vállunk alá eresztjük úgy, hogy a vérebet röviden is vezethessük.

6. A sebzett vad hajtása és állóra való csaholása.

Ha már egynéhány fent említett nehezebb munkát végzett kutyánk, hogy 3—4-szer megtalálja a kimult vadat, akkor még nehezebb munkára is áttérhetünk, mondjuk, löjjük úgy a vadat, hogy 2—3 órán belül ne muljon ki, mondjuk, combon, hátulról.

Nem szép lövés, de másképp nem lehet. A német azt mondja: am Spiegel. Lövés után a vad hátulján leroskad, nehezen vált el. Mi maradjunk a lövés helyén csendesen, kössük le ebünket és később menjünk arra a helyre, ahol a vad a lövés után beváltott és törjük egy ággal meg. Menjünk vissza a lekötött kutyánkhoz, dicsérjük meg, hogy csendesen maradt, ülünk melléje, hogy örüljön, vegyük vezetékre és térjünk 2—3 óra mulva az Anschussra, vagy oda, ahol megtörtük a helyet, ahol a vad a lövést kapta. Ha lehetséges, egy másik jáger is jönne egy jó állító kutyával segítségül, és pedig miért? hogyha esetleg nagyon gyorsan elvált a sebzett vad a fekhelyről, mert nagyon ritkán fogjuk látni a sebzett vadat, amikor a sebágyából felkel és eliramodik, a vezetéken lévő kutya csak az üres sebágyat fogja találni. Itt a helye annak, hogy az öreg eb segítsen. Ha megtaláljuk a sebágyat, hogy a vad közvetlenül előttünk kelt ki, szólunk a vezetőknek, hogy dolgozzon a sebágytól vagy 10—15 lépésnyire a vad után és vegye le a kutyájáról a nyakörvet és súgja a fülébe: „hu hetz mein Hund, Hirsch, Hirsch darnach.“ (Ha sebágyat találunk, amely nem egészen friss, ne eresszük el ebünket, csak akkor, ha friss sebágyból kel ki a sebzett vad) Míg az egyik kutyát elengedtük, addig a vezetékben lévő barátunkat szólítsuk és csendesítsük: „schon dich, schon dich, Hangos“, de azért engedjük a vezetéken dolgozni a véres csapatát, — kevés idő mulva az öreg eb csaholni fog — most óvatosan vezessük ebünket, ha nagy tűzben hűz, „schon dich, schon dich“ mutassa a csapatát. Ha most már vagy 100 lépésnyire vagyunk az állóra csaholó kutyához, vegyük le a nyakörvet és biztassuk: „hu hetz, mein Hund.“ Ha jól csináltuk, muzsikálni fog mind a két kutya; olyan zene lesz, szebben énekelnek kutyáink, mint az Operában. Ha fiatal ebünk visszajönne keresni a vezetőjét, ekkor vegye vezetékre és egész közel, jó széllel menjünk oda és uszítsuk a kutyáinkat és hagyjuk azokat egy óra hosszaiig csaholni. Ha már eleget muzsikáltak, jó széllel cserkészünk a szarvashoz és adjuk meg a kegyelemnövést úgy, hogy tűzbe maradjon, de iparkodjunk oda, nehogy a két eb összemaradjon; kössük őket vezetékre és hagyjuk vezetéken lekötte csaholni mindaddig, ameddig jól esik. Zsigereljük ki a vadat és tegyünk úgy, mint előzőleg írtam.

Egy párszor így, és a fiatal ebünk elsajátítja a szükséges gyakorlatokat.

(Folytatása következik.)

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötetben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Herman Ottó-út 15.

A nünüke-álcák és a méhek

Írta dr. KOPPÁN JÓZSEF

Ha tavasszal, amikor már a növényzet dúsan virít az erdőben, nyitott szemmel járunk-kelünk, akkor lépten-nyomon utunkba akadnak az esetlen testű, kék színű nünükék. A legtöbb észrevető kikerüli őket, mert nem szereti nézni ezeket az esetlen bogarakat, meg azután olyan állatok ezek, amelyek nem tudnak elmenekülni, bár esetlenségük ellenére is elég fürgén mozognak, ezért a kíváncsi szemlélő fölületes megtekintés után otthagyja őket annál is inkább, mert ha megfogjuk őket, akkor testükön mindenütt kellemetlen olajszerű váladékot bocsátanak ki. Sokan akik ismerik ezeket a jámbor bogarakat, nem is sejtik, hogy milyen különös módon fejlődnek és a méhekre milyen veszedelmesek az álcáik. Az alábbiakban ismertetem a nünükéket és elmondom azt is, hogy álcáik miért veszedelmesek a házi méhre.

A *nünükék* a bogarak rendjében a *hólyaghúzó bogarak* családjába tartoznak. E családot azért nevezik hólyaghúzóknak, mert az idetartozó fajok legtöbbje sajátságos anyagot, mérget választ ki. Ez a bőrön hólyagokat támaszt, hólyagosodást idéz elő. Emiatt az orvoslás már régóta használja külsőleg, mint hólyaghúzó flastromot. A család fajokban elég gazdag, a melegebb földrészekon körülbelül 800 faj él, míg nálunk mintegy 40 faj fordul elő. Méhészeti szempontból a fajokban gazdag nünükék a fontosak. A nünükéket ezen a néven kívül *Isten tehénkéi*, *olajbogarak*, *zsiros bogarak*, *májusi féreg*-nek is nevezik. Az olajos, zsiros elnevezés ama tulajdonságukra mutat, hogy ha megfogjuk őket, akkor testük különböző tájain kellemetlen szagú, olajszerű sárga csöppet bocsátanak ki. A nünükék néhány amerikai fajt kivéve, az óvilágban találhatóak. Szembeötlő tulajdonságuk, hogy a szárnyfedők a potroh középvonalában nem érintkeznek, hanem az egyik már tőben ráborul a másikra. A nőstény rendszeren nagyobb mint a hím, potroha esetlen zsákalakú, a rengeteg sok petétől felpuffadt. A hím potroha ellenben arányos, de neki is, meg a nősténynek is hiányzanak az alsószárnyak.

A nünükék kora tavasszal jelennek meg a természetben. Március elején már találhatóak az erdei apró növényzet között. Tömeges előfordulásuk május hóra esik. Ebben a hónapban lépten-nyomon találhatóak az erdőben, amint esetlen testükkel aránylag elég gyorsan mozognak, de másutt is útjában akadnak a kirándulóknak, járókelőknek. Az erdőkben különösen olyan helyeken szeretnek tartózkodni, ahol sok az árvacsalán, fű, ibolya. Június elején mind ritkábban fordulnak elő, számuk rohamosan fogy, június végén vagy legkésőbb július elején már végkép el is tűnnek. Apró, alacsony növényekkel, fűvel táplálkoznak. A reggeli órákban vagy estefelé felmásznak az ibolyára, boglárkára, pity-

pangra, a zsenge fűszálakra vagy más növényekre, hosszú lábukkal átkulcsolják a növény szárát, első lábukkal magukhoz húzzák a levelet és mohó étvággal falatozzák.

Ha a nemek összetalálkoznak, akkor párosodnak. Párzás után a hím legyengülve rövidesen elpusztul, a nőtény pedig megkezdí fajfenntartó, ivadékigondozó tevékenységét: határozatlan nagyságú távolságban, a föld különböző pontjain nagymennyiségű petét rak le. Az agyagos vagy a nem nagyon laza földben az elülső lábával kaparni kezd, a többivel a kikapart földet hátrahányja. Kaparás közben meg-megfordul, ennél fogva a gödröcske feneke többé-kevésbé kerek lesz. Amikor a gödröcske már kb. 26 mm. mély, abban hagyja az ásást, megkapaszkodik a gödröcske szélében, a potrohát belelógatja a lyukba annyira, hogy csak a feje látszik ki. Néhány percig pihen, majd egy csomó narancs-sárga, hengeres tojást tojik bele és elülső lábával egy kevés földet hány maga alá a tojásokra. Ezután ismét megpihen és folytatja a tojások lerakását és a föld bekotrását. Végül lassan kimászik a földből, a gödröt betemeti a földdel, tetejét elegyengeti, a nyomokat eltünteti és tovább mászik. Útközben meg-megpihen, táplálkozik, majd a terület egy másik pontján elülről kezd az imént leírt peterakó munkáját. Valamennyi pete lerakásához mindössze 2—3 gödröt ás, 2—3 heti időközökben. A lerakott peték száma meghaladja az ezret.

A petékből 28—42 nap múlva kikelnek az álcák és kibújnak a földből. Az álcák hosszúkás, nyurga, kítinpáncélos alakok. Fejük háromszegletes, rajta van kétoldalt a háromízű, a hosszú végsértében végződő csáp és utána, szintén oldalt a két szem. Három pár lába három hosszú karomban végződik, ezért nevezik őket háromkörösöknek, valamikor külön rovaroknak is gondolták őket.

A napvilágra kerülő álcák nagy csapatokban, fűrge mozgással keresik fel az alacsonyabb növényeket, a kőkörcsint, a gólyahírt, a boglárkát, az ajakos és a keresztcses virágúakat és elszélednek ezek virágain. Ősztönük megmondja nekik, hogy ezeket a virágokat méhek keresik fel. A szirmok között meglapulnak és türelmetlenül várják a virágjáró méhet, amely, ha rászállt a virágra, egyszerre megtelik álcákkal. A fűrge álcák ugrásszerűen vetik rá magukat a méhre és szőrözetébe, bundájába kapaszkodva vitetik tova magukat. Az ilyen nünüke-álcákat, amelyek a méh szőröbe kapaszkodva a méhen ülnek, régebben méh-tetűknek is nevezték. Ha ezek az álcák történetesen a magányosan élő méhekre akadnak, akkor „*otthon*“ vannak. Ezek a méhek ugyanis, mint egyéb rovarok, a maguk szokása szerint szintén gondoskodnak a fajuk fennmaradásáról. Megépíti mindegyik a maga sejtjeit, telehordja mézzel és beletolja a petét. Ezt a pillanatot várja, lesi a nünüke-álca. Gyorsan lesiklik a méhről és a pete mellé oson. A méh gyanútlanul befedi a sejtet, abban a tudatban, hogy a kikelő ivadék jövőjéről kellőleg gondoskodott. A sejtbe zárt

nünüke-álca életének most új szakasza kezdődik. Megeszi a méhpetét, majd ettől megerősödve, sajátságos alakú, puha, fehér, esetlen álcává alakul át. Ez az átváltozott álca csak mézzel él, ezt mohón fogyasztja mindaddig, míg a kellő nagyságot el nem érte. Ebben a nagyságban csimazhoz hasonló. Feje kemény, kitínes, szeme nincs, lábai rövidek, egy-egy karomban végződnek. Miután az álca mézét mind elfogyasztotta, az álca életének második szakasza befejeződik és fejlődésben egy harmadik szakasz következik, amely azzal kezdődik, hogy az álca felhólyagosítja a bőrét, de nem repeszi fel és nem veti le, hanem az álca körvonalaiiban megmaradó keményebb bábbá alakul át, amit ál-bábnak neveznek. Ebben az állapotban sem marad sokáig. A burok belsejében átalakul, majd a burok felreped és kifordul belőle a fehér nyű-alakú álca. Ez csakhamar igazi bábbá alakul, ebből fejlődik ki a rovar, az ivarérett nünüke.

Ha a nünüke-álcák tévedésből herékre, vagy a háziméhre, vagy bundás légyre kapaszkodnak, akkor álcaállapotuk első szakaszát nem fejezhetik be, hanem elpusztulnak.

Némelyik évben az álcák tömegesen lepik el a virágokat, amelyekről a háziméhek is nagy mennyiségben hurcolják a méh-lakásokba. Némelyik méhen kettő-három, sőt több is van. A méhek rendkívül sokat szenvednek tőlük, sőt bele is pusztulnak kínzásukba. Befúrják fejüket a méhek potroh gyűrűi alá s ha a méh gyötrő izgatottságtól étlen-szomjan hull le, másikra kapaszkodnak és azt gyötrik, amíg csak el nem pusztulnak. A nünüke-álcák 10—12 napig is élnek táplálkozás nélkül. Nagy baj, ha az anyára kerülnek, mert az alig bírja ki kínzásukat. A méhek igyekeznek leszedni magukról, de nem tudják. A kaptár életfeltételeiknek nem kedvez, nem tudnak benne átalakulni, a kaptárban mind elpusztulnak. Magyarországon a háziméhre kétféle nünüke-álcák kapaszkodnak fel. Egyik fajta a közönséges nünüke-álcái, ezek világos- vagy sötétsárga-színűek, a másik a pompás nünüke-álcái, ezek fekete-színűek. Miután a nünüke-álcák a méhesekben nagy károkat okozhatnak, azért védekezni kell ellenük.

A védekezés kétféleképpen történik: tavasszal irtjuk a nőstényeket, ha utunkba akadnak, június hóban vagy július elején — mert hiszen ezidőtájt bújnak elő az első álcák —, ha nagy méh-hullás van vagy ha a kaptárba tekintve észrevesszük, hogy a méhek nagyon izgatottak és idegesen vakaróznak, akkor vegyük jól szemügyre a méheket s csakhamar szabad szemmel is észre vesszük rajtuk az álcákat, esetleg a kaptár alján is megtaláljuk azokat. Az elhullott méheket gondosan össze kell söpörni, ezt meg kell tenni esetleg napjában többször is és a hullákat el kell égetni vagy el kell ásni, hogy az álcák más méhekre ne kerüljenek. Amennyiben a nünüke-álcák nagyon sok méhet szállnak meg, azokat az élő méheket is el kell pusztítani, amelyeken több álca kapaszkodik.

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. Tatáról kaptuk a szomorú hírt, hogy *Csóka József*, a gróf Eszterházy hitbizomány Bánhidán szolgáló pagony erdésze, agyonlőtte magát. A megboldogult az alapítás óta tagja volt Egyesületünknek. Nyugodjék békében!

Agyonütötték az erdőőrt. A Máramaros vármegyei Huszton, Skunza Olexa erdőőr két embert falopáson tettenért. Ezek megtámadták az erdőőrt és oly súlyosan megverték, hogy kórházba szállítása közben meg is halt. A két támadó fatolvajt letartóztatták.

Szalonka helyett embert lőtt. Balázs János és Pécska Sándor pilis-maróti vadőrök szalonka-lestre mentek ki az erdőbe. Pécska éppen lövésre készült, amikor a közelében álló Balázs puskája elsült. A sörétek Pécska lábába fúródtak. A sebesültet beszállították az esztergomi kórházba, ahol az összeroncolt ballábát levágták. *(Puskád csövét állandóan felfelé tartsd! Így, ha elsül is, senkiben kárt nem tehet!)*

Gyilkos vadorzó. F. hó 2-án reggel a németkéri erdőben meggyilkolva találták *Benke István közalapítványi erdőőrt*. A gyilkost nemsokára kézre is kerítették *Horváth Mihály 27 éves németkéri lakos személyében*. A gyilkos beismerő vallomást tett, mikor is úgy adta elő az esetet, hogy mikor vadorzás céljából az erdőben járt, összetalálkozott Benkével, aki szolgálati körútján volt. Állítása szerint Benke megtámadta, puskatussal mellbelökte, majd puskájával úgy megütötte, hogy a puska agya eltört. Ekkor ő is neki támadt az erdőörnek és a nála levő sarlót mellébe vágta úgy, hogy a sarló éle elvágta Benke főütőerét. Horváthot szándékos emberölés miatt a szekszárdi ügyészség előzetes letartóztatásba helyezte.

Egy jeles magyar találmányról. Rendkívüli fontosságú és erdész-vadászembereknek nélkülözhetetlen anyagra akarom a szíves figyelmet felhívni. Egy kiváló tulajdonságokkal bíró magyar gyártmányú bőrimpregnáló szerről van szó, melynek az erdészeket és vadászokat érdeklő fajtáját, egy budapesti telítőgyár a közelmúltban „Hubertus Axa Szérum” néven hozott forgalomba. A találmány lényege abban áll, hogy egy porózus oldóanyag segítségével a bőr szála-

---

Pompás dísze a vadásznak a
„Szent Hubertus” kalap-jelvény,
mely most került forgalomba.

**Magyar szobrászművész véste,
magyar iparművész készítette.
Művészi, finoman ízléses, erős!**

Kapható a VADÁSZATI ÚTMUTATÓ szerkesztőségében (Bpest, VIII., Szigonyutca 34.) és a nagyobb fegyver- és sportkereskedésekben. Ára postai szállítás nélkül bronzból P 1.50, ezüsből P 4.—. Utánvételes rendelés közel 1 pengő postai terhelést jelent, ezért ezt célszerű kerülni. Tessék az árhoz postai és csomagolási díj fejében 30 fillért számítani és az összeget előre beküldeni.

csaiba *vizben oldhatatlan* anyagot viszünk be. Az oldóanyag elpárologván, a visszamaradt impregnálószer megakadályozza, hogy a nedvesség behatolhasson s így a cipőt, csizmát és minden egyéb bőrből készült használati tárgyat vízhatlanná tesz. Minthogy pedig az említett anyag a bőrt teljes vastagságában átjárja, könnyen megérthető, hogy a cipőt, csizmát, bőrlábszárvédőt stb. elegendő idényenként egyszer „*Hubertus Axa Szérum*“-mal kezelni.

Hogy az erdész-vadászember számára mit jelent a vízhatlan cipő, ezt, úgy hiszem, bővebben magyarázni nem kell. Az átázott cipő télvíz idején a legsúlyosabb bajok kútforrása. Nátha, influenza, rheuma, lábelfagyások stb. mind a nedves cipő okozta megfázásokból származnak.

Azonban gazdasági szempontból is époly fontossággal bír a szer használata. Köztudomású, hogy a bőrben levő cserzőanyagok vízben oldódnak. Elegendő néhány esős nap és a nedvesség a bőrben levő cserzőanyagot már nagyrészt kioldotta. A bőr rövid idő alatt csontkeménnyé merevedik, törekeny lesz, a cipő deformálódik és rövidesen tönkre megy. Eddig zsirozással próbáltuk ezeket a bajokat kiküszöbölni, azonban eltekintve attól, hogy e műveletet igen gyakran kell megismételni, a cipőt az átnedvesedéstől csak ideig-óráig tudja megvédeni. A zsirozásnak igen nagy hátránya van. A bőrt felpuhítja és ezáltal elveszti szilárdságát, gyorsan kopik, a gyakran megújuló zsirozással pedig az amúgy is nehéz cipő súlyban állandóan növekedik.

A „*Hubertus Axa Szérum*“-mal való impregnálás mindezen hátrányokat egy csapással kiküszöböli. A nedvességgel szemben tökéletes biztonságot nyújt, hőszigetelése a rendes cipővel szemben tetemesen nagyobb, a cipő lélekzését nem akadályozza, a bőr megtartja rugalmasságát, a talp nem puhul fel, ezáltal lassabban kopik, a cipő nem deformálódik és élettartama tetemesen megnövekedik. A bevitt impregnáló anyagok a cipő súlyát alig néhány deka grammal növelik. Az impregnált cipő pasztával zavartalanul tisztítható

A szer megbízható voltáról e cikk írójának alkalma volt meggyőződni, amennyiben a gyár egyik mérnöktulajdonosa volt szíves a szérum használatát személyesen bemutatni. Egy használt vadászcipőt impregnált és több óráig tartó állandóan bokánfelüli vízbe való áztatás után a cipő kívülről a vízzel való érintkezés nyomát is alig mutatta, míg belülről tökéletesen száraz maradt.

Legutóbb kipróbálta a „*Hubertus Axa Szérum*“-ot a m. kir. Ludovika-Akadémia is és igen jónak találta.

— gy. — ó.

Néhány szó egy külföldi előadáshoz. — A napokban olvastam egyik szaklapban, hogy dr. Fehér Dániel úr, az erdőmérnöki főiskola professzora előadást tartott Stockholmban a magyar erdőgazdálkodásról. Az előadás keretében ismerteti többek között a magas nivóra emelkedett magyar erdészeti szakoktatást is.

Nagyon sajnálom, hogy részletesen nem olvashattam a tudós professzor úrnak bizonyára igen érdekes előadását, mert különösképen érdekelt volna a szakoktatásunk ismertetése. Mert az erdészeti szakoktatás alatt úgyhiszem nemcsak a főiskolai, hanem az alacsonyabb szakoktatás is értendő.

Ezért vagyok bátor ehhez néhány szóval hozzászólni, ugyanis tény az, hogy a magyar erdőmérnöki főiskolával az egész világ előtt bátran lehet dicsekedni, de a segédszemélyzet szakoktatásáért csak pirulni lehet. Nem hiszem ugyanis, hogy dicsőségére válna a magyar erdészetnek, hogy egy félszázadnál

több idő alatt hatféle közép- és alsófoku szakoktatással próbálkozott s mégis ma ott áll, hogy az egyetemi rangra emelt elismerten magas nivójú erdőmérnöki főiskola mellett csak egészen alacsony szinten álló erdőri iskolája és kizárólag csekély gyakorlati tudást kívánó — hogy úgymondjam szinte magánjellegű — képesítése, vizsgálja van.

Nálunk ugyanis nem tudni mi okból, sehogyan sem tudott gyökeret verni a középfokú erdészeti szakoktatás. Mint említettem, próbálkozás ugyan történt ez irányban, mert ennek eredménye volt az „Erdészeti szakiskola” majd az „Erdőgazdasági szakiskola,” mely azonban kifejlesztés helyett visszfejlesztett, s csak odáig jutottak, hogy egy jobb erdőri szakiskola lett belőlük. De az is meg lett szüntetve.

Szomorú és a magyar erdőszetre semmiképen sem felemelő, hogy míg az egyik oldalon világviszonylatban is az elsők között van erdészeti szakoktatásunk, addig a másik oldalon a csonka hazánkat környező balkáni államok mögött állunk e tekintetben.

Tehát igaz öröme szolgálna bizonyára az egész magyar erdőszetnek, ha a kiváló tudós professzor úr a legközelebbi ilyen külföldi előadásán már ismertethetné középfokú erdészeti szakoktatásunkat is, melyet meggyőződésem szerint szintén a legmagasabb szintre lehetne emelni még a mai nehéz viszonyok között is, ha a megvalósításhoz jóindulatú akarat van. A külföld előtti sikerek pedig ezzel is több megbecsülést és dicsőséget — és nem szégyenkezést — hoznának a magyar erdőszetnek. — *itk.* —

A nagy póling hazai fészkelése. — A nagy póling vagy nagy szélkiáltó (nagy gójer) csak négy év óta ismeretes, mint magyarországi fészkelő madár. Már azelőtt is többen gondoltak arra, hogy költ nálunk, mert gyakran észlelték nyáron itt is, de magát a fészkelést bebizonyítani csak a legutóbbi időkben sikerült. Fejér megyében (Székesfehérvár vidékén) 1928-ban végre megkerültek a nagy póling első hazai származású tojásai és a következő évben Moson megyében, a Hanságon ugyancsak bebizonyosodott ottani fészkelése. Úgy a Fejér megyei, mint a hansági fészkelés állandó, vagyis évről-évre költenek a szélkiáltók párjai. Figyelemreméltó, hogy a Nagy-Alföldön eddig nem találták meg a pólingot fészkelve, viszont vonuláskor különösen márciustól májusig, illetve júliustól decemberig tömegesen fordul elő. A vonulási időn kívül, nyáron észlelt alföldi pólingok tüzetes megfigyelése ezután a hazai fészkelésre való tekintettel nagyon kívánatos volna, mert ma már nem tarthatjuk

HÁTIZSÁK, SÁTOR ÉS HORGÁSZATI CIKKEK

olcsón kaphatók

NEDELKO SÁNDOR

utóda

BUDAPEST, KÁROLY-KÖRÚT 15.

**VÁROSHÁZ - KAPUVAL
SZEMBEN !**

92 ÉVES CÉG

KÉRJEN ÁRLAPOT !

valamennyi nyaraló példányunkat meddőnek, úgy, mint ezelőtt vélték. Lehet, hogy a szorgos utánjárás újabb hazai fészkelőhelyeket is felderít majd, ami értékes gyarapodást jelentene a magyar madártan számára. Igen célszerű a fészkelő párok állományának pontos számbavétele, a tojások, illetve fiókák éber figyelemmel tartása és általában e madárnak legmesszebbmenő védelme. Mint ismeretes, hasznos rovarirtó faj, tehát semmiképen sem lehet rosszat mondani róla, sőt mindent el kell követnünk minél pontosabb tanulmányozása és oltalma érdekében. Szerencsére jellemző hangjáról, kellemes póli szaváról is könnyen felismerhető ez a kedves szárnyasvad, melyet nagy óvatossága a lőfegyverrel való eredményesebb pusztítástól elég jól megóv, de mint a többi réten fészkelő faj, úgy ez is elsősorban fészkelésében van veszélyeztetve. — Természetesen a már ismert hazai fészkelési területeken is érdemes figyelemmel kísérnünk, hol, hány helyen, milyen mennyiségben fészkel?

A kecskefejő (lappantyú vagy éjjeli fecske) költéséről. — Azelőtt általános volt az a vélemény, hogy a kecskefejő évenként csak egyszer költ, ami tekintve, hogy csak kettőt tojik, nem valami nagy szaporaságra vall. Az újabb, főleg angol megfigyelések azonban kétszeri költését bizonyították be és pedig az első fészkaljából való fiókák kikelése után 14 nap múlva már a tojó kecskefejő üli a második fészkaljat. Ekkor a hím veszi át a fiókák nevelését és ezeknek önállósulása ideje táján kelnek ki a második költésből való fiókák, úgy hogy most már a hím a tojóval együttesen hozzáláthat az utóbbiak neveléséhez. Tehát a két költés „egymásba ékelődik!” Mint látható, bámulatraméltó megoldás a siker érdekében. Tudnunk kell ugyanis, hogy a kecskefejő elég későn érkezik meg hozzánk téli szállásáról, főleg április folyamán és kb. 17—21 napig kotol. Tojásai leginkább júniusban találhatók és így a fentemlített módon, minthogy a fiókákat kb. 31 napig kell nevelni, a második költés fiókái is felnőnek szeptemberig. Madarunk tehát átlagosan vetekszik szaporodásban a szintén két tojást rakó vadgalambokkal, pl. gerlével és figyelembevéve éjjeli lepkékből és bogarakból álló táplálékának megfelelő bőségét, ez érthető is. Idevonatkozólag *minden értesítés nagyon tanulságos volna.* V. M.

Lapunk június-július havi számaint összevonjuk, miért is jövő számunk felemelt oldalszámmal fog megjelenni. Felhívjuk tehát már most a szíves figyelmet, hogy július hónapban lapunk nem fog megjelenni.

Egyesületünk igazgatóválasztmánya június hó 5-én ülést fog tartani. — Targysorozatot, időt és helyet tartalmazó meghívókat a vezetőség kellő időben fogja megküldeni a t. választmányi tagoknak.

Az állami és más közszolgálatban álló erdészeti altisztek fizetéscsökkentése miatt egyesületünk vezetősége beadvánnyal fordult a Földművelésügyi Miniszter úrhoz és kérte, hogy Önagyméltósága járjon közben a kormány-nál, hogy az állami és egyéb közszolgálati erdészeti altisztek is vétessenek fel a 3000 sz. M. E. rendelet 3. §-ba. Hivatkoztunk arra, hogy az 1921. évi XXXIII. t. c. 107. pontja s az ennek alapján később hozott törvényeink is az erdőőröket a fegyveres erő kiegészítésének tekintti, ennél, de a méltányossági okoknál fogva is tehát jogos lenne a nevezett rendelet 3. §-ba való sorolás.

Minden reményünk odairányul, hogy az illetékes helyeken kedvezően fogják a beadványban kéréteket elintézni s az újabb fizetési csökkentéstől mentesítik az állami és egyéb közszolgálatban álló erdészeti altiszteket.

TAGDIJHÁTRÁLÉKOSOK.

Fischer József 22— tagdíj, Fodor Imre 24— tgd., Fodor István 44— tgd., Forró Sándor 62'50 tgd., ifj. Forró Sándor 36— tgd., Fortenbacher Nándor 12'50 tgd, 5'50 tem., Földes Kálmán 23'50 tgd., Földi Sándor 19'50 tgd., Fülep Pál 20— tgd, 1'50 tem., Füredy László 10— tgd, 2'50 tem., Gabnai József 18— tgd., Gaál Dániel 8'08 tgd, 7— tem., Gaál László 8— tgd., Galda Mihály 6'96 tgd., Galgóczy Gyula 6'50 tgd., Garay János 10'54 tgd., Gavra Lajos 41— tgd, 18'50 tem., Gábor János 31'30 tgd, 13— tem., Gábor László 34'52 tgd., ifj. Gábor Sándor 33— tgd., id. Gábor Sándor 25'50 tgd, 15 tem., Gáspár Ádám 24— tgd., Gáspár Ferenc 15— tgd., Gáspár Gyula 10— tgd., Geguss Endre 36— tgd., Gelencsér János 46— tgd., Gera József 10— tgd, 2'50 tem., Gergely József 53'06 tgd., Glázer András 49'52 tgd., Glázer János 7— tgd., Glück Mihály 43— tgd., Goldschmidt József 44'50 tgd., Gombás György 40.— tgd., Gottvald Pál 5— tgd., Graczer János 7— tgd, 8— tem., Göndör Béla 57— tgd., Gregán János 14— tgd., Grellneth János 5'33 tgd, 1— tem., Grünceisz Alajos 51— tgd., Grüner Mihály 35'50 tgd, 10'60 tem., Gulyás Ferenc 38'50 tgd., Gyarmathy Imre 38'50 tgd., Gyarmaty Lajos 63— tgd., Györki József 13— tgd., Györki László 11— tgd., Gyurkó Bálint 30— tgd, 9— tem., Gyüzü József 11— tgd., özv. Habina Jánosné 2'50 tem., Hadai István 56— tgd, 12'50 tem., Hadarits József 6'56 tem., Hajabács Károly 7'90 tgd., Haracsy István 13— tgd., Harangozó József 3'50 tgd., Harihovszky József 20'02 tgd, 5'50 tem., Hauk Ferenc 34'50 tgd, —'50 tem., Hasznosi István 25'50 tgd, 5'50 tem., Haverlik István 19— tgd, 2'50 tem., Hegedüs József 66'50 tgd., Hegyi Antal 21'50 tgd., Hegyi János 48'50 tgd., Hegyi Károly 21— tgd., Heinisch Mihály 60'50 tgd., Heiser Lajos 9— tgd., Heltay Árpád 13— tgd., Hess Pál 7— tgd, 3'50 tem., Hevesi Bertalan 52'50 tgd., Hidvéghy Ernő 30— tgd, 5— tem., Hidvéghy Ernőné 5— tem., Hlapek János 18'08 tgd., Hoffer Ferenc 6— tgd., Holczer Gyula 42— tgd., Hoffmann Endre 13'52 tgd., Holló István 26— tgd, 9 tem., Holló Sándor 3'54 tgd., Holló József 9— tgd., Holczbauer József 7'28 tgd, 4'50 tem., Hornyák István 38— tgd, 9'50 tem., Hornyánszky Antal 14'34 tgd, 18'50 tem., Horváth Alajos 14— tgd, 1'50 tem., Horváth Alajosné 5'50 tem., Horváth Antal 14— tgd., Horváth Elek 6'80 tgd., Horváth Géza 21— tgd, 12— tem., Horváth Gyula 17'48 tgd., (Pécs), Horváth Gyula 34'46 tgd, 18— tem., (Jutas), Horváth Imre 10'50 tgd, 2'50 tem., Horváth István 42— tgd., (Zirc), Horváth István 43— tgd., (Kisújszállás), Horváth István 7— tgd., (Tolna-Tamási), Horváth István 3'80 tgd., (Baja), Horváth János 18'25 tgd., (Lakitelek), Horváth János 42— tgd., (Jutas), Horváth József 35'50 tgd, 18— tem., (Pusztamarót), Horváth József 14— tgd, 2— tem., (Középrigóc), Horváth József 51— tgd., (Salgótarján), Horváth József 5— tgd., (Vitnyéd), Horváth Lajos 43— tgd, 15— tem., (Jutas), Horváth Lajos 23'96 tgd, 6— tem., (főerdőőr), Horváth Lajos 1— tgd., (Vép), Horváth Mihály 27— tgd., Horváth Vendel 35— tgd, 13'50 tem., Hovány Lajos 27— tgd, 16'50 tem., Huber Ferenc 17'50 tgd., Huber Ferenc 3'50 tgd., (Gutorföldre), Huber Imre 3'50 tgd., Hugli Pál 20'50 tgd, 5— tem., Hunyady József 49'50 tgd, 17 tem., Hunyady Lajos 36— tgd, 18— tem., Ignáth András 20'50 tgd., Ignáth András 26— tgd., (Hajdúböszörmény), Ihllye Tivadar 6— tgd., Illés Ambrus 59— tgd., Illés István 10.— tgd., (Bak), Illés István 28'50 tgd.,

Jacsmarik Barna 4— tgd., Jagicza Ádám 23'50 tgd, 18— tem., Jakli János 63— tgd., Jancsár Mihály 13'50 tgd, 9— tem., Jasztrapszky János 24'26 tgd., Jedinák Gyula 1'54 tgd., Jedinák János 7'04 tgd, 3— tem., Juhász András 32'50 tgd, 18 tem., Juhász János 46'08 tgd, 3— tem., Jung Kálmán 24'50 tgd., Kaderják Ferenc 36'50 tgd., Kalcsó József 13'04 tgd., Kalinger István 4— tgd., Kalinger József 18— tgd., Kalmár Gyula 14— tgd., Kalmár Dezső 14— tgd., Kangyal György 11'32 tgd, 10— tem., Kangyal Györgyné 11'20 tem., Kanyar István 30— tgd., Kapcsos Ferenc 30'40 tgd., Kaposzta Mihály 7— tgd., ifj, Kardos Szabó Vendel 14— tgd., Karisztli József 7— tgd, 5'50 tem., Karker Imre 3— tgd, —50 tem., Karsai Józsa 21— tgd, 8'50 tem., Kaszás Gyula 43— tgd., Kákonyi Lajos 14— tgd., Kálmán Péter 2— tgd., Kálmán Gábor 4'50 tgd., Kántor Benedek 6— tgd., Kálmánchelyi László 39'50 tgd., Károlyi György 32— tgd., Kárpáti András 14— tgd, 8'50 tem., Kása Ambrus 14'50 tgd., Kelemen József 56— tgd, 18'50 tem., Keller Ferencné 11— tem., Keresztes Ferencné 2.— tem., Kernya István 14— tgd, 2'50 tem., Kertész László 20— Keszler Károly 28— tgd., Keszthelyi Gábor 51— tgd., Kiricsi János 14'50 tgd, 16— tem., Kirchner Ferenc 47— tgd., Kirchner Imre 35'12 tgd, 7'50 tem., Kirchner Imréné 7'50 tem., Kiss Aladár 11— tgd, 1— tem., Kiss Ferenc 56— tgd, (Veszprém), Kiss Gábor 9— tgd, 2— tem., Kiss György 6— tgd., Kiss István 12'41 tgd., (Győr), Kiss István 22— tgd, 5'50 tem., (Markas), Kiss István 9— tgd., (Gyulai), Kiss István 7— tgd., (Debrecen), Kiss István 32— tgd., (Vát), Kiss János 3— tgd., V. Kiss János 6'02 tgd, 1'10 tem., Kiss József 1— tgd., (Leányfalu), Kiss József 11— tgd., (Pápasalamon), Kiss Károly 7'50 tgd., Kis-Prumik Pál 18'50 tgd, 18'50 tem., Kiss Sándor 30 tgd, 9 tem., Kis Tóth Tamás 5'36 tgd, 8'50 tem., Kleé Vendel 14 tgd., Klein Rudolf 69'02 tgd., Klucs Ferenc 20'08 tgd., Kocsis Lajos 28— tgd., Kojnok Pál 7— tgd., Kolozsváry István 26— tgd, 5'50 tem., Kolos János 13— tgd, 2'50 tem., Komáromy László 2— tgd., Komor Gábor 36'50 tgd, 11'50 tem., id. Konrád Béla 18— tgd., ifj. Konrád Béla 13— tgd., Kopácsy Ferenc 21— tgd., Koreny János 57'42 tgd., Kormos József 47— tgd., Koroknai István 15'50 tgd., Kósa András 3— tgd., Kósa János 4— tgd., Kósa József 60— tgd., Kostyál János 48— tgd., Kosztoláncai Pál 7— tgd., Kothay István 13— tgd., 2'50 tem., Kottay János 29— tgd, 9'50 tem., Kovács Béla 3'50 tgd., R. Kovács István 12'24 tgd., Kovács János 9— tgd., (Nyíradony), Kovács János 42'50 tgd., (Simaság), Kovács János 7— tgd., (Pusztamérges), Kovács József 21— tgd., (Nyíradony), Kovács Károly 13'64 tgd, 5'50 tem., Kovács Lajos 28— tgd, 10'50 tem., ifj. Kovács Lajos 39— tgd., Kovács Pál 14— tgd., Kovács Károly 10— tgd., (Monostorapáti), Kovács Ödön 42— tgd, 16'50 tem., Kozma András 55'50 tgd., Kozma Mihály 5— tgd, 7'50 tem.

A kimutatott hátrálék 1931 december 31-ig szól. Tehát a folyó évi befizetések nem szerepelnek a kimutatott összegben.

Felszólamlást a kimutatott összegekre csakis esetben fogadhatunk el, ha az illető a postai feladóvevényeket (csekkelismervényt) is beküldi.

Válaszbélyeg ellenében részletes kimutatást küldünk a befizetésekről.

A vezetőség.

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 június-július

6-7. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed ére 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, V. Nádor utca 15. III. emelet 31. küldendők.

Telefón: 165—82.

Jegyzőkönyv.

Felvétetett Budapesten 1932. évi június hó 5-én délelőtt a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesülete

választmányi üléséről.

Jelen vannak: Lehóczky János és Daróczy Márton ügyvezető-elnökök, Tömösváry Miklós jegyző, Kolb Gyula főszámvevő, Polacsek Kálmán és Kirchner Imre pénztári ellenőrök, Barnóczky István, Béldy György, Bölcs István, Cservenka Ferenc, Deák László, Eötvös Béla, Hornyánszky Antal, Karisztli József, id. Kolpaszky Gyula, Kovács Antal, Orosz Imre, Papp István, Schütz Gyula, Schwendtner Antal, Szy Ferenc, vitéz Szekeres Károly, Szöllősy Sándor, Tihanyi István, Till Gusztáv, Ujlaky Lajos, Vasvári Vilmos, Vizner Sándor, Harihovszky József és Stampf László.

Lehóczky János ügyvezető, mint elnök megnyitja az ülést és a megjelentek számát tekintve, határozatképesnek nyilvánítja. A „Magyar Hiszekegy” elmondása után a jegyzőkönyv hitelesítésére Kirchner Imrét és id. Kolpaszky Gyulát kéri fel. Elnöki megnyitója során ismerteti a vezetőség folyó évi munkálkodását. Legfontosabbnak tartja a beadandó „Emlékirat”-nak az ülésen való tárgyalását és kéri a jelenlévőket, hogy annak ismeretes szövegét véglegesnek fogadják el. Végül személyes ügyben szól néhány szót. (Az elnöki megnyitót észrevételezik: Cservenka Ferenc, Vizner Sándor és Szy Ferenc.)

Kolb Gyula főszámvevő ismerteti a folyó év első negyedének pénztári zárlatát. Sajnálattal jelenti, hogy az előző évekhez, sőt az 1931. év első negyedéhez viszonyítva is, a tagdíjbefizetések több mint felére csökkentek. Felhívja a választmány figyelmét a nagy hátrálékok következményeire. Nagyon sötétnek látja

a jövőt és azon nézetének ad kifejezést, hogy ilyen körülmények között még a folyó év végét sem éri meg az egyesület pénz-zavarok nélkül. Sürgős és hatásos intézkedést kér, hogy biztosíttassék az egyesület zavartalan működése és a lap megjelenése.

Szy Ferenc előadja, hogy nézete szerint mik az okai, hogy a tagok nem fizetik rendesen a tagdíjakat.

Till Gusztáv javasolja, hogy a hátrálékosok személyenkint levélben is szólíttassanak fel hátrálékaik rendezésére.

Cservenka Ferenc megjegyzi, hogy a vezetőség és a választmány tagjai között is van olyan, aki nem fizeti rendesen tagdíját, ez pedig igen rossz példa a tagok többsége előtt, mert úgy néz ki a dolog, hogy a vezetőség tagjai csak az anyagiakért vezetik az ügyeket. Elvárja a nagyobb önzetlenséget a választmány és a vezetőség tagjaitól. Javasolja, hogy azok a tagok, akik több év óta nem fizettek tagdíjat, szólíttassanak fel ügyvédileg s ha szükséges, akár per útján is köteleztessenek fizetésre. Hasonló elbárást javasol a nemfizető adósokkal szemben is. Javasolja továbbá, hogy az egyes választmányi tagok által fel nem vett útiköltség-térítmények fordíttassanak a temetkezési segélyalapra, mint az illetők adományai. *(A választmány Cservenka Ferenc javaslatait elfogadja azzal a módosítással, hogy a hátrálékosokat és adósokat előzőleg az egyesület szólítja fel személyenkint s csak azután adja át ügyvédnek az ügyeket.)*

Tömösváry Miklós jegyző úgy véli, hogy a nemzet nagy gyászában az erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzet is részt kell, hogy vegyen, miért is első sorban javasolja, hogy Endresz György és Bittay Gyula neve jegyzőkönyvileg örökíttessék meg. *(Egyhangú helyeslés.)* Ezután rátér az Emlékirat szövegéhez írásban tett hozzászólások ismertetésére. Minthogy lényeges változtatások a szövegben a hozzászólások után sem válnak szükségessé, kéri, hogy az eredeti szövegezést fogadja el a választmány. Örömmel jelenti, hogy eljárásai folytán valószínűleg egyik közéleti nagyságunkat sikerül megnyerni az Emlékiratot a földmívelésügyi miniszter úr Ónagyméltóságának átadó küldöttség vezetésére. Fontosnak tartja, hogy kívánságaink úgy legyenek előadva és az Emlékirat olyan formák között jusson az illetékesek elé, hogy annak valóban kellő hatása legyen és ne veszhessen a feledés homályába. Éppen ezért türelmet kér, mert az Emlékirat beadására a képviselőház nyári szünete előtti idő nem alkalmas és nem érdemes néhány hétért a sikert kockáztatni. Felhatalmazást kér a küldöttségben résztvevő tagoknak a vezetőség általi kiválasztására. *(Egyhangú hozzájárulás.)* Javasolja még, hogy az említett közéleti nagyságot kérjük fel az elnöki tisztség vállalására is. *(Egyhangú hozzájárulás.)*

A továbbiakban három új tag felvételéhez kéri a választmány alapszabályszerű hozzájárulását. *(Egyhangú hozzájárulás.)* Elparentálja néhány szóban a f. évben elhalt Facskó János, Bögözy Gyárfás és Hessz József tagtársakat és javasolja neveik jegyző-

könyvi megőrkítését. *(Egyhangú hozzájárulás.)* Jelenti, hogy Bögözy Gyárfásnének és Hessz Józsefnének a 200-200 pengő temetési segély kiutalványoztatott. Sajnálattal jegyzi meg, hogy az orvgyilkosság által elhunyt Facskó János is tagja volt ugyan a temetkezési alapnak, de minthogy majd két éve nem fizetett járulékot, így az özvegy elvesztette igényét a segélyre.

Javaslatot tesz arra vonatkozólag, hogy az egyesület lépjen be a Társadalmi Egyesületek Szövetségébe s csatlakozzon a Reviziós Ligához, miként minden más egyesület. *(Rövid vita után a csatlakozáshoz egyhangúan hozzájárulnak a jelenlévők.)*

Lehóczky János ügyvezető javasolja, hogy egyesületünk lépjen be tagnak az Országos Erdészeti Egyesületbe is, mert az előnyökkel járhat.

Cservenka Ferenc csakis viszonyosság alapján javasolja az O. E. E.-be való belépést. És gyűlésre való esetleges delegálásra a jegyzőt ajánlja, mint független személyt. *(Minthogy a tárgy körül vita indul meg, az elnök szavazás alá bocsátja javaslatát, a többség az O. E. E.-be való belépés mellett dönt.)*

A jegyző felolvassa *Német József* kegydíjas püsp. uradalmi főerdőőrnek az elnökséghez intézett panaszos levelét, melyben kéri az egyesületet, hogy az illetékes köröknél járjon el, hogy a nagy nyomorban sínylődő kegydíjas erdészeti személyzet sorsán javítsanak. *(A jelenlévők egyhangúan megbízzák a vezetőséget, hogy az ügyben járjon el.)*

Bemutatja *Cseh János* az „Az Erdő”-ben való leközlésre beküldött 12 oldalra terjedő cikkét, melyet a vezetőség utasított a választmány elé a közölhetőség elbírálása céljából. *(A választmány a cikk tartalmát nem találta közlésre alkalmasnak.)*

Végül felolvassa a volt ügyvezetőnek a választmányhoz intézett levelét. *(A levél tartalma felett nagyobb vita indul meg, a tárgyhöz hozzászólnak Harihovszky József, Kolb Gyula, Daróczy Márton, Kirchner Imre, Cservenka Ferenc, Bély György és Hornyánszky Antal. Végül is úgy határoztak a választmány, hogy ez ügyben teljesen a közgyűlés határozatai az irányadók és attól nem térhet el. Egyébként a jegyző jelentése tudomásul szolgál, csak Karisztli József emel szót a magánvizsgások ügyében.)*

Tihanyi István indítványozza, hogy az egyesület vezetősége tegyen lépéseket az irányban, hogy a kincstári erdészeti műszaki segédszemélyzet javadalmazásánál az abnormális különbözetek szűnjenek meg, mert sérelmes, hogy az egyforma szolgálati idővel rendelkezők fizetése között 70—110 pengő különbözet van. *(Az indítványhoz érdemlegesen Till Gusztáv szól hozzá. Kisebb vita után az indítványt elvetik, mert nem találják időszerűnek.)*

Orosz Imre indítványt terjeszt be a temetkezési járulékoknak korosztályonként való fizetésére. *(A tárgyhöz Harihovszky József, Kirchner Imre és Cservenka Ferenc szól hozzá. Az ügyet közgyűlés elé utasítja a választmány, addig pedig függőben hagyja.)* A továbbiak során „Az Erdő” szaklap előállításának költségeit

sokalja és bemutatja egy debreceni nyomdának az ajánlatát, mely lényegesebben olcsóbban hajlandó a lapot előállítani. (Az észrevételhez Tömösváry Miklós, mint a lap szerkesztője szól hozzá és a bemutatott ajánlatot irreálisnak tartja. Megemlíti, hogy a nyomda árajánlatok alapján lett annak idején választva. Az ügyben a választmány úgy határoz, hogy újabb árajánlatok alapján döntse el a vezetőség, hogy Debrecenben állitassa-e elő a lapot, és járjon el az ügyben a lapot jelenleg előállító nyomdánál is és kérjen engedélyt.)

Schütz Gyula a kincstári erdészeti műszaki segédszemélyzet sérelmes rangsorbeosztásának a F. M. tárcán belüli rendezése, a m. kir. csendőrség tagjainak biztosított lakbérnyugdíjkedvezményeknek az államerdészeti altisztekre való kiterjesztése és az államerdészeti tisztviselők gyermeknevelési alapjából az altisztek részesítése tárgyában terjeszt elő indítványt. Kéri a választmányt, hogy hatalmazza fel a vezetőséget az előadottakban való eljárásokra. (A választmány úgy határoz, hogy az indítványtevő írásban terjessze elő a vezetőséghez javaslatait, hogy azokat kellőképpen kidolgozva járhasson el illetékes helyen.)

Lehóczky János ügyvezető, mint elnök, miután azon felszólítására, hogy óhajt-e még valaki indítványt tenni, jelentkező nem volt, néhány szép, keresetlen szóval az ülést bezárta.

A cserző- vagy cserhántó erdőüzemről.

Írta **Orosz László**

(Folytatás.)

c) *A kéregnek kévébe kötése.* A kéregnek megfelelő kiszáradása és osztályozása után azonnal kévébe kötése következik. A kötések történhetnek különböző módon, de itt csak egyet és pedig a legcélszerűbbet ismertetjük.

Ez az úgynevezett abroncsos kévekötőpad (10. ábra), mely oly egyszerű, hogy egy munkás kezelheti. Ez a kévekötőpad alacsony négylábú faállványból áll, melynek belüregébe két drb vasabroncs (a, a) van erősítve. Mindkét vasabroncs félkör alakú s egyik oldalukon sarokkal egymáshoz vannak erősítve, melyek közül a felső kinyitható és bezárható. A kötőpadnak fontos alkatrésze a szorítódeszka (b, b), melyhez az abroncsok táján egy-egy végén karikával ellátott lánc van megerősítve.

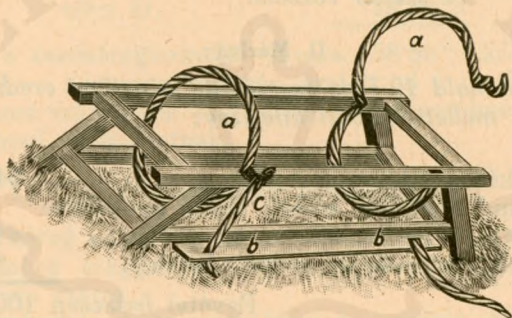
A kötőpadot legcélszerűbb úgy elkészíttetni, hogy az 1 m. hosszú kévék 1 m. hosszú kerülettel, vagy 32 cm. átmérővel bírjanak.

A cserkéreg kötése a következőképen történik:

A kötőmunkás mindenekelőtt a kötéshez szükséges két drb. kb. 1'40 m. hosszú zsineget vagy drótot a leszorító deszkára, a láncok megerősítési pontján belül, keresztbe fekteti. Ezután az

1 m. hosszúságú szélesebb kéregdarabokat rakja a kinyitott vas-abroncsok aljára, háttal kifelé, ezekre pedig háttal lefelé az apróbb, rövidebb és keskenyebb kéregdarabokat s végül oldalt és felül a nagyokat teljes hosszúságban háttal azért, hogy az egészet jól fedhesse. A kéveköttőpad abroncsnagyságához alkalmazkodva, addig rakja meg a munkás kéreggel az abroncs között, míg a szorítással a megfelelő tömötséget el nem érte.

Amikor a próbálgatásokkal a megfelelő tömötséget már elérte, a szorítólánccs karikáját (c) a kézzel rászorított abroncsfél elül látható horgába akasztja s mikor be van akasztva mind a két szorítólánccs, akkor mindkét lábával rálép, ránehezedik a munkás a szorítódeszkára, mikor is az abroncsvégeket egymással összehozza, hogy ezek ebben a helyzetben megmaradjanak, az e célra szolgáló és a kéveköttőpad külső keretoldalára erősített, sarkon-

10. ábra.

járó horgokkal az abroncsok horgába beleakasztja. Ennek megtörténte után — mert az abroncsok zárva vannak — összeköthető a kéve az arra szolgáló kötőzsineggel vagy dróttal. Amikor ez is megtörtént, a munkás a fordító horgokat kiakasztja, a kévét kivieszi és bütüjére állítja s ezzel a munka befejezést nyert.

11. Kalkulációs adatok.

I. Termelési adatok:

a) 1 ürm.³ hántatlan fából lesz kb. 0·75 ürm.³ vargafa, vagyis hántottfa.

b) 1 ürm.³ vargafa után 0·75 q légen száradt kérget lehet számítani átlagban.

c) Egy 19 éves faállomány, amelynek ujjnyi vastagságú ágairól is lehántatik a kéreg, 43 0/0 I-ső, 47 0/0 II-od és 10 0/0 III-ad rendű kérget szolgáltat.

d) A hántási költség a termelt vargafa után ürm.³-kint történik.

e) A kéreg összehordása, szárítása és kévébekötése q-kint történik.

- f) A nyerskéreg ha megszárad, 30—40^{0/0}-ot veszít súlyából.
 g) 1 ürm.³ száraz kéreg súlya 1—1·20 q.
 h) Egy munkás egy nap alatt állófahántásnál 1—2 q kérget hánt.
 i) Egy munkás naponként 30—38 kg.-ot aprít fel baltával a kéregből; géppel pedig két munkás 400—480 kg.-ot.
 j) Egy kat. holdon közepes termőtalajú 19 éves állományból kikerül:

13·80 q	I. rendű kéreg
15·00 q	II. " "
3·20 q	III. " "
<hr/>	
Összesen 32·00 q	kéreg.
46 ürm. ³ hántottfa (vargafa).	
12 szekér rőzsafa.	

II. Mérleg:

Egy kat. hold 19 éves cserzőerdő pénzügyi eredménye cserkéregtermelés mellett ^{0/0}-ban kifejezve:

Bevétel:

a) 1 q kéreg értéke	54·40 ^{0/0}
b) 1 ürm. ³ hántottfa értéke vasúti állomásra szállítva	44·30 ^{0/0}
c) 1 szekér rőzsafa az erdőn eladva	1·30 ^{0/0}

Bevétel összesen 100·00^{0/0}

Kiadás:

a) 1 ürm. ³ vargafa után hántási költség	14·10 ^{0/0}
b) 1 q kéreg összehordása, szárítása, kérébe kötése és zsineg hozzá	3·88 ^{0/0}
c) 1 q kéreg vasúti állomásra való szállítása	4·66 ^{0/0}

Kiadás összesen 22·64^{0/0}

Cserkéreghántás szerint a

bevétel . . . . . 100·00^{0/0}

Cserkéreghántás szerint a

kiadás . . . . . 22·64^{0/0}

Elért ár 77·36^{0/0}

III. Mérleg:

A II. mérleg alatti 1 kat. hold 19 éves tölgy sarjerdő pénzügyi eredménye tűzifa mellett ^{0/0}-ban kifejezve:

Bevétel:

a) 1 ürm. ³ vékony dorong értéke vasúti állomásra szállítva	50·30 ^{0/0}
b) 1 szekér rőzsafa az erdőn eladva	1·30 ^{0/0}

Bevétel összesen: 51·60^{0/0}

Kiadás:

a) 1 ürm. ³ fa termelése	6·70 ‰
b) 1 " " szállítása a vasútra	26·40 ‰

Kiadás összesen 33·10 ‰

Tüzfatermelés mellett a
bevétel . . . . . 51·60 ‰

Tüzfatermelés mellett a
kiadás . . . . . 33·10 ‰

Elért ár 18·50 ‰

Összehasonlítás:

Cserkéregtermelés szerint
elért ár . . . . . 77·36 ‰

Tüzfatermelés szerint
elért ár . . . . . 18·50 ‰

Különbség a cserkéregtermelés javára 58·86 ‰-kal több, vagyis $77·36 : 18·50 =$ négyszer több ár éretett el a cserkéregtermelés esetében. Ezen százalékok szerint kimutatott eredmények minden esetben irányul szolgálhatnak.

12. A cserkéreg értékesítése.

A cserkéreg az erdőn száraz állapotban jön kereskedésbe. Vékony szálakra szaggatása vagy aprítása csak akkor történhetik, ha teljesen száraz.

A kereskedelemben csomókban és aprított állapotban 100 kg.-kint árusítják.

A cserzőkérget bőrgyárosok és timárok használják a bőrök kidolgozásánál. Ha tehát cserzőerdőüzemben kezelt és eladásra kerülő cserkéreggel rendelkezünk, úgy már a termelési munkálatok megkezdése előtt kell a kéreg eladását, illetve az üzletkötést megejteni akár a már fentebb említett gyárral vagy féllal, akár az ezzel foglalkozó kereskedő egyénnel, hogy az üzlet és az ezzel járó megfelelő haszon biztosíttassék, mert azt az erdőbirtokos érdeke kívánja.

13. A cserzőkéreg szállítása körül követendő szabályok.

A szállításra nem alkalmas azon aprított kéreg, mely az I-ső rendűnél 2, a középfajúnál 3, a II-od rendűnél 4, a III-ad rendűnél 5 ‰-nál több kéregport és törmeléket tartalmaz.

A gallykéreg, ha a törzskéreggel együtt termeltetett, minden választéknál — kivéve az I-ső rendűt — az összsúly $\frac{1}{10}$ részéig szállítható. Egymagában a gallykéreg határozott kikötés esetén csak veretlenül szállítható.

Átlagos (original) tölgykérget kell szállítani akkor, ha a minőségre vonatkozólag közelebbi meghatározás nincsen, vagy nem minta alapján történt a vétel.

A vágott (aprított) cserkéregvétel esetén, ha külön megállapodás nincs, aprított állapotban kell szállítani. Ennek lehetőleg egyenlő, mintegy 5 cm²-nyi felülettel bíró kockára aprítottak, vagy vágottak kell lenni, minden idegen alkatrész tartalma nélkül.

A csomós kéreg lehetőleg egyenlő 1 m. hosszú és megközelítőleg egyenlő 20—25 kg.-nyi súlyú tekercsben szállítandó. A kötegeknek mindkét végükön erős zsineggel vagy dróttal szorosan, tehát kötőgéppel préselve, az egyes kötegeknek pedig legalább egyik végükön fűrészelve kell lenniök s így szállítandók.

Szállítási időszak. A kéreg szállítása egyéb kikötés hiányában május 1-től kezdve ugyanazon évi július 1-ig bezárólag az eladó választása szerint, azonban más megállapodás hiányában mindig helyt vasúti állomáson kell történnie.

Az aprított kéreg egyéb megállapodás hiányában kiöntve, fedett kocsiba rakandó.

A kötegelt kéreg felrakásához szükséges karókat eladó tartozik adni. A kötegelt kéregnek esőtől való megóvására szükséges ponyvákat a vasúti kocsikra a vevőnek kell szolgáltatni.

VÉGE.

MIT CÉLSZERŰ TUDNI A GOMBÁKRÓL?

Írta: Szemere László.

Hajdanában a gomba nagyobb becsben állott az emberek előtt, mint manapság. Nemcsak keresett és becses táplálék volt, hanem a megfelelő fajokat sok mindenfélére felhasználták. Csak nem is olyan régen ment ki a divatból a tűzítés, azaz a kovával, acéllal és taplógombával való tűzgerjesztés, s a fiatalabb nemzedék kedvéért már talán fel is kell jegyeznünk, hogy ez a művelet a következőképpen történt: Egy darabka, alkalmasan tördelt, éles szélű kovakő alá pácolt taplót fogtak úgy, hogy a tapló széle a kova széléhez közel esett. Ekkor a jobbkézbe fogott tűzítő acéllal súrolva rácsaptak a kova szélére s az így keletkezett szikra meggyújtotta a taplót. Még úgy harminc évvel ezelőtt is gyártottak olyan zsebkést, amelynek rúgós foka tűzítésre alkalmazatosan domború volt.

Csináltak a gombából tintát, megint egy nyírfataplóból labdát. A pöfeteg porával a méheket füstölték; attól a méhek csak elkábultak, de nem pusztultak el. A bükkfa taplójából — a nagyobbakból — sapkát, mellényt s általában sok apró-cseprő tárgyat csináltak, sőt az udvarhelyi székelemek csinálnak még manapság is. Megint más fajta tapló szolgált arra, hogy parázsban tartsa — napokig is — a lelohadt tüzet. Gondoljuk meg, hogy micsoda becsben állhatott az őskorban a „parázs tapló”, akkor, amikor a tűztevés igen nagy dolog volt! Az áltrifla (Scleroderma) pora volt a szemöldökfestő. A gyógykezelés — mondjuk kuruzslás — szolgálatában is állott jöegypár gomba, s vérzéscsillapító is akadt soraikban. Mindezek jórészt feledésbe mentek, azonban az ipari termékek drágasága s a vidékek elszegényedése mellett talán még az sem lenne haszontalan dolog, ha egy s más régi recipét feleleveníték szíves olvasóim előtt. Például hogy hogyan kell a tinta-gombákból tintát készíteni?

Ezt magam is kipróbáltam s talán majd a gombák ismertetése során közlöm a receptjét.

Ime egy olyan pont, ahol már gombaismeretre van szükségünk, már t. i. ha gombatintát akarunk készíteni! Tintagomba mindenütt (erdőn, mezőn, udvarokon) bőven terem, de meg kell ismernünk azokat a fajokat, amelyekből elég mélyfekete tintát készíthetünk. Még fontosabb a gombaismeret a táplálkozás szempontjából, mert ma is vannak még elegendően, akik szeretik a gombákat s csak azt sajnálják, hogy nem ismerik őket.

Mások meg a keresett jobb gombafajok gyűjtésével, szárításával s piacra hozásával kereskednek; főként a szakszerű szárítást, mint mellékkereseti lehetőséget, nem győzöm eléggé ajánlani mindazoknak, akiket munkakörük az erdőhöz köt.

Célszerű tehát minél több gombát ismerni, mert a közismert gombákon kívül számos olyan jó csemegegombánk van, amely jól meghatározható s mérges gombával össze nem téveszthető. Célszerű ismerni az összes mérges gombákat, nehogy valaki az ehető gombák közé begyűjtse őket. Sőt aki nemcsak maga eszi a gombákat, de családjával is megeteti, avagy piacra viszi, annak ez kötelessége is!

Azok a különféle mende-mondák, hogy t. i. a jó gombákat a mérgesektől így meg amúgy különböztessük meg, mind hiábavalók s alkalmilag súlyosan megbosszulják magukat. Például nem igaz az, hogy a jó gomba húsának a színe — ha a gombát kettétörjük — megmarad. Nem igaz az, hogy a mérges gomba húsa színt vált. Tévedés lenne azt hinni, hogy a jóízű gomba (nyersen kóstolva) nem is mérges s hogy a keserű (csípős) ízűek meg mérgesek. Bizony ez nincs így, mert éppen a legmérgesebb gombának, a gyilkos galócának a húsa csak fehér marad s számos ehető gomba húsa színt vált. (De mérges is van olyan.) Ugyancsak jóízű a gyilkos galóca, a parlagi tölcsérgomba s számos más mérges gomba húsa, s a csípős ízűek sem mind mérgesek.

A gombák botanikai megismerését kijátszani nem lehet, azaz más szóval: a mérgezések ellen semmi más nem védhet meg minket, mint az, hogy a fogyasztásra szánt gombát vagy ismerjük már, vagy azt meghatározni, más gombától megkülönböztetni tudjuk. Megvan tehát az előzetes védekezésnek egyéni módja s kinek-kinek a körülményein — s jó megfigyelőképességén — múlik, hogy meg tudja-e szerezni, illetve, hogy mennyi idő alatt tudja megszerezni a szükséges ismereteket. Lesz, aki azt veti ellen, hogy az erdőt-mezőt járó emberek eléggé ismerik a gombákat. Ezeknek azt írom, hogy az ilyen embereknek a száma folyton gyérül s régente se ismert az ilyen vidéki „szaktekintély” 50—60 gombafajnál többet. A csak erdőn élő őseink évszázadokon át megismerték a körülöttük élő állatokat, növényeket s köztük a gombákat is, mint ahogy a vademberek is ismerik a mérges növényeket. A kultúra fejlődésével azonban mindinkább fogynak az ilyen, mondjuk, öröklött ismerettel bíró emberek, tudományuknak pedig alig veszik hasznát. Ismereteiket átvette a szaktudomány, a gombákat illetőleg a mykologia (gombászat), amely aztán minden faj sajátosságait, így ehető vagy mérges voltát is, följegyezte. A szakkönyvekből megtudhatunk mindent. Legalább is a szemet szűrő, nagyobb gombákra vonatkozólag. Ugyanis többszáz olyan, alig 1 cm. kalapátméretű, apró gombácska van, amelyet ehetőség szempontjából nem tanulmányoztak, mert apróságuknál fogva nem érdemes őket szedni.

Hogy egy kis tájékoztatást nyújtsak arra vonatkozólag, hogy valamely gomba meghatározásának milyen a menete, három táblázatot közlök itt. Kis fáradsággal áttekintést szerezhetünk e táblázatokból afelől is, hogy mérges- és ehető gombáink hogyan viszonylanak egymáshoz és milyen nembe (genus) tartoznak.

Hogy a gombavilágban az ehető és a mérges fajok hogyan oszlanak el, azt ki-ki szemléltethetővé teheti magának — három táblázatunk segítségével — a következő módon.

Piros ceruzával húzzuk alá az első táblázatban azokat a nemeket, amelyeknek neve ép vonallal alá van húzva. (Pl. fülöke-, galamb gomba stb.) Kék ceruzával pedig azokat húzzuk alá, amelyeknek latin nemi (genus) neve szaggatott vonallal van aláhúzva. A piros vonal azt mutatja, hogy az illető nemben mérges-, s a kék pedig azt, hogy ott ehető fajokról tudunk. Mivel a másik két táblázatot még nem így csináltattam meg, azért ennek a figyelembevételével ott húzzuk alá *piros* ceruzával a következő római számoknak megfelelő nemek magyar neveit: XXIV., XXV., XXVI., XXVIII., XXXVIII., XLI, XLVI. és XLVII., illetőleg az utolsó táblázatban ezeket a szavakat: tinorú-, áltrifla-, csillag-, csésze- és papsapka gomba. Ezekben a nemekben tehát mérges-, illetve rosszleletet okozó gombák vannak. Ezután kék ceruzával megjelöljük a XXI., XXIII., XXVI., XXVII., XXVIII., XXXVI., XXXVIII., XL., XLV., LII. és LIII. számok után álló latin neveket. (Pl. *Cantharellus*, *Paxillus* stb.) Végül ugyancsak kék ceruzával aláhúzzuk az utolsó táblázatban ezeket a szavakat: *Boletus-Tubiporus*, *Fistulina*, *Polyporus*, *Craterellus*, *Hydnum*, *Dryodon*, *Ramaria*, *Globaria-Lycoperdon*, *Morchella*, *Tuber*, *Melanogaster* és *Choironomyces*. E módon tehát megjelöltük az ehető fajokat (vagy ehetőket is) tartalmazó nemeket. A többi gomba aprósága, keménysége vagy rossz íze miatt nem enni való, illetve e tekintetben nincs is kitanulmányozva.

A gombavilág igen kiterjedt, mert hiszen gombák tulajdonképpen az erjedést okozó penészek is, vagy a számtalan növényi betegséget okozó u. n. alsóbbrendű gombák. Az ehetőség-mérgesség szempontjából csak az u. n. nagyobb gombák fontosak. Ezeknek neveit — a lemezes gombákét teljesen, a többiekét csak megközelítőleg — feltüntetik táblázataink. A számításba jöhető fajok száma közel 2000. Eleinte elijesztőnek látszik e szám. Ámde gombáink jó fele apró növény, azután meg taplóállagú, szóval a konyhára nem való. Így aztán kb. 500 faj marad olyan, amelyet megehetnénk, ha mérgesek nem lennének közöttük. A mérges fajok száma jó ötvenre tehető, tehát aránylag kevésre. Hogy mégis sűrűn fordul elő mérgezés, az azért van, mert ezek a legkülönbefélebb nemekhez tartoznak s így a mérges fajok sok más, ehető gombához is hasonlíthatnak.

A gombákat azért lehet nehezebben megismerni — más növényekhez képest — mert a meghatározásra csak a termésük alkalmas, ugyanis az előtörő gombát a földben (vagy fában) terjedő vékony, fonálszerű szálak (mycelium) fejlesztik ki. A termés (gomba) pedig egy-két héten belül eléri, eltűnik. Míg tehát más növény mindig a szemünk előtt van, látjuk virágzását, termését, addig a gombáknak csak termőtestét látjuk. Ennek pedig szeszélyes a megjelenése, mert csakis a tápanyag, a hő és a nedvesség szerencsés kombinációja esetén van gomba, ha a körülmények nem kedvezők valamely évben egyes gombafajra, akkor az abban az évben nem terem, nem jelenik meg. Nem pusztul azért

ki, mert a földben (fában) levő növénye (a mycelium) eléggé edzett ahhoz, hogy éveket is kivárja a termésre kedvező időpontot.

Így van ez különben a nem gondozott erdei, mezei gyümölcsökkel is. Som vagy más erdei bogó sem terem évről-évre bőven.

Aztán a gombák válogatósak a talajban is. Tudjuk, hogy egyik-másik csak fenyveserdőben, más fajok tölgyesben, mások meg erdőn kívüli helyeken teremnek s csak kevés van olyan (csiperke), amely minden helyen előkerülhet. Hacsak a talajt nem forgatják. Szántott, vagy rendszeresen felásott, felkapált, szóval bolygatott talajon gomba tartósan nem teremhet, mert a művelés össze- tépi, felforgatja a földben csak lassan fejlődő myceliumot.

A csakis időnként (vadon) termő gomba tehát egyszerre ad sok dolgot a gyűjtőnek, de a szakembernek is, aki rövid időn belül kénytelen számos gombát gyűjteni, meghatározni. Egyes fajta gombákért más-más területet vagy vidéket kell felkeresni. Ezért nincs is a gombászatnak annyi művelője s ezért nincs a szétszórtan, bár sokszor nagy mennyiségben vadon termő gombák begyűjtése és értékesítése megszervezve.

Tudjuk, hogy a gombák igen változatos alakúak, habár a zöme megközelíti a közönségesen stoppolófának nevezett eszköz jól ismert alakját, azaz van a zömének kalapja s van tönkje. A kalap alján van a termőréteg a spórakkal és pedig lemezalakú, vagy másféle elrendeződéssel. A nagyobb gombák zömét a lemezesbélésűek képezik. A lemezeken fejlődő spóra színe megint lehet fehér vagy más színű. (Ha a levágott gombakalapot lemezével egy papírlapra leborítva félretesszük egy éjjelre, másnapra kihull belőle a spórapor, amely amilyen színű, olyanra festi meg a papírt.)

Első táblázatunkban a fehér spórás, a másodikban a nem fehér spórás lemezesbélű gombák nemei vannak feltüntetve, olyan csoportosítással, hogy a hasonló jegyűek lehetőleg egymás mellett legyenek. Pl. a gyűrűsek. A második táblázatban a nem fehér spórás nemek nagyjából spórapor-sötétség szerint vannak felsorolva, de itt is iparkodtunk a hasonló tulajdonságúakat egymás mellé helyezni. Már most a meghatározandó gombáról először is azt kell tudnunk, hogy a kalap bélése lemezalakú-e, vagy sem? Ha igen, akkor nemét az első két táblázatban keressük és pedig az elsőben, ha a spórapor fehér, a másodikban, ha a spórapor nem fehér. Megjegyzem, hogy a csak kissé gyakorlott tanulmányozó sem végzi már a fenti, egész kezdőknek való spóraporszín vizsgálatot, illetve kísérletet. Bizonyos jelekből — minő az érett gomba lemezének a színe, a csoportosan növő és alul levő gombákra kihullott spórapor színe stb. — már a gyűjtéskor látnivaló, hogy gombánk fehérspórás-e, vagy sem?

Ha azt látjuk, hogy lemezesbélű gombánk nem fehér spórás, akkor a spóraszín és egyéb jegyek alapján próbáljuk megállapítani azt, hogy az mely nemekbe tartozhat. Némely szerencsés esetben a keresett nemet (genus) azonnal megkapjuk. Pl. ha fekete spórás gombának a lemeze lefutó, akkor az csak nyálkás gomba (*Gomphidius*) lehet. Hogy e nemen belül melyik fajta, azt már e táblázatról nem tudhatjuk meg, hanem elő kell vennünk olyan szakkönyvet, amely felsorolja az összes gombanem bélyegeit s azután az odatartozó fajokat is. A fenti esetenél maradva, hamar célt érhetünk, mert hazánkban csak öt fajta nyálkás gomba van s így gombánkra hamar ráolvashatunk.

Más esetben a táblázat 3—4—5 neme is számításba jöhet s akkor a könyv nyomán eldönthetjük előbb azt, hogy melyik nembe tartozik a keresett

gomba, azután ráolvassuk a leírások nyomán a fajt is. Ott, ahol sok fajjal van 1—1 nem képviselve, néha bizony nehezen megy, illetve lassan a meghatározás.

Amely gomba nem lemezes, azt alakjánál fogva keressük ki a harmadik táblázatból. Ezután a gyakoribb s fontosabb gombákat aránylag hamarabb megtalálhatjuk, persze itt is csak a nemeket.

Körülményesnek látszik tehát a meghatározás, ezért a gyakorlati gombaismerőnek eleinte csak a jelentősebb s jól felismerhető fajokat szabad gyűjteni a konyhára. A nagy tömegben termő ehető gombák legjobbjai 50—60 fajhoz tartozhatnak, tehát előbb is ezeknek a megismerésére kell törekedni, kapcsolatban a kb. 50 mérges fajjal. Hamar megtanulja a kezdő, hogy melyek az u. n. ártatlan nemek (pl. csiperkék, nyálkás gombák stb.) s melyek azok, amelyeknek sok mérges faja van. (Pl. galócák, susulyka gombák.)

Folytatólagos cikkeimben ismertetni fogom azokat a nemeket, amelyek gyakorlatilag fontosak. Tehát le lesz írva a szegfű gombák (I.), galamb gombák (VI.) stb. általános jellemzése s mingyárt a megfelelő helyen abba a nembe tartozó, néhány fontosabb faj leírása is. Ilyenformán e lap szíves olvasói lacsacsán egy gombameghatározó könyvhöz jutnak, ha *Az Erdő* egyes számait megőrzik.

Fészkelő ragadozómadaraink.

Írta: **Dr. Vasvári Miklós**, a m. kir. Madártani Intézet asszisztense.

Alábbi közlemény lapunk mult évi decemberi számában megjelent cikkem kiegészítéséül, jobban mondva hazai ragadozómadaraink megismertetésének teljesebbé tételére készült. Nem céлом a tárgyalandó fajok külsejét tüzetesen leírni és ezért meghatározásukat jelen soraim segítségével senki se remélje.* Céлом az volt, hogy amennyire lehet, összefoglaló képet adjak a hazánkban fészkelő ragadozómadarak mai helyzetéről, vagyis elsősorban az vezetett, hogy a biztosan megállapított fészkelő fajokról lehetőleg tömören elmondjam, mely vidékeinken kilátásos a fészkelésük, illetve fészkelési időben hol találkozhatnak velük. A tárgyalás sorrendjénél itt is, mint annakidején a téli ragadozómadarokról szóló ismertetésben, leginkább a fontossági, illetve gyakorisági rangsora a döntő, legfeljebb olyan eltéréssel, hogy az egyes fajok rokonsági viszonyára, tehát a rendszertani kapcsolatokra is tekintettel vagyunk. Ha tehát valamelyik, mondjuk gyakori fajnak legközelebbi rokona ritkaságszámba is megy nálunk, azért együtt, illetve közvetlenül egymásután említjük meg őket, ami azt hiszem, nem történik az áttekinthetőség rovására.

Míg téli ragadozóink azonban fajok dolgában nem nagyon változatosak, amennyiben úgyszólván csak kilenc faj jöhet számításba, addig a hazai fészkelő ragadozó madárfajok száma sokkalta nagyobb, mert a fentemlített számnak több mint kétszerese. Meg kell említenünk azonban azt is, hogy a kilenc „téli” faj közül is tulajdonképpen csak kettő kizárólagosan téli, vagyis „fészkelési

* Az egyes fajok ismertető bélyegeire nézve utalunk pl. Szemere Zoltán „A Magyarországon előforduló ragadozómadarak meghatározója” című könyvére.

időben" elő nem fordul, míg a többi hét faj egyúttal a fészkelők közé is tartozik. De azt is be kell vallanunk, hogy korántsem dicsekedhetünk véglegesen megállapított fajszámmal, mert egyes fajokról nincs is bebizonyítva a fészkelés, *csupán gyanítható*. Az ilyeneket is megemlítjük márcsak azért is, hogy a t. Olvasók fokozott figyelemmel kísérjék őket és hézagos ismereteinket mielőbb bővíteni sziveskedjenek.

Ha a sort megnyitni akarjuk, úgy joggal a vércsékkel kezdhethetjük, mert egyik fajuk a leggyakoribb, illetve a legáltalánosabban elterjedt ragadozónk. Hanem a „vércse” névvel nemegyszer nehézségeink támadnak, némi félreértésekre ad alkalmat, amennyiben igen tág értelemben használatos és még hozzá éppen oly körökben, melyeknek elsőrangú érdeke, sőt kötelessége volna teljes világossággal ismerni ennek a névnek valódi fogalmát. A „vércse” szó nem vonatkozhatik akármilyen kisebb ragadozóra, amint ezt sajnos, elég gyakran ellenkező értelemben tapasztaljuk, hanem egyesegyedül a vörös-, kék- és fehérekarmúvércsére. Nem egyszer nagyon is kitágítják a „vércse” szó értelmét és a „valódi vércsék”-nél sokkal nagyobb és ami a fő, más jelentőségű fajokra, pl. a vándorsólyomra is alkalmazzák.

Tehát vércseink közül egy faj a legáltalánosabb elterjedésű ragadozómadarunk és ez a *vörösvércse* (Cerchneis tinnunculus L.). Minden vidéken fészkel, síkon és hegyvidéken egyaránt, fán éppúgy, mint sziklán, illetve épületeken. A leglakottabb helyeken, a városokban is megtelepszik és ilyen tekintetben minden más ragadozón túltesz elterjedtségre nézve. Mi készítette a vörösvércsét arra, hogy a városok épületein is felüsse tanyáját, nem könnyű megállapítani. Eredetileg sziklaüregekben fészkelő madár volt és így érthető, ha az emberek kőházaiban sem lát egyebet, mint a kőszikla mását. Ilyenképpen az épületekben való fészkelés magábanvéve nem is volna valami különös, csak az a meglepő, hogy oly vidékeken is fészkel ez a vércse bent a városokban, amely vidékek „kint a szabadban” is nyújtanak fészkelőhelyet. Így pl. Budapest belterületén többfelé találkozunk fészkelő párokkal, noha a budai hegyvidék sziklás részein szintén található ott költő vércsék. Ezt az érdekes jelenséget nem magyarázhatjuk meg másként, mint úgy, hogy a vörösvércse, amennyire lehet, ragaszkodik ősi fészkelőmódjához, a sziklás helyekhez és ezért, ha teheti, inkább épületen vagy toronyban, mint fán fészkel. A fővárosunk környékén fészkelő vércsék ivadécai már most maguk is letelepedni, családot alapítani szándékoznak, alkalmas helyet kerestek maguknak és minthogy az „alkalmas” helyek éppen „kint” nem valami számosak, idővel beállt a lakáshiány. Valószínűleg a fővároskörnyéki, pontosabban mondva a Buda-vidéki vércseállomány „normális” keretek közt szaporodott, viszont a fészkelési lehetőségek „abnormis” módon csökkentek; tekintetbe veendő egyebek közt az is, hogy a vércsék fára fészket rakni, önerejükkel építeni, nem szívesen hajlandók, a budai száraz, kevésvízű mészkőhegyvidéken pedig kevés a varjúféle, mely fészket építene a vércse számára is. A kőbányák, kőfejtők kihasználása mindjobban a vércsék rovására volt, valósággal elüldözte a vércséket, melyek hihetőleg bemenekültek az ember elől az emberek közé, — a városba!

Mindenesetre amilyen érdekes a budapesti vércsetelepülés, szerintem olyan sajtószerű is s éppen ezért érdemesnek tartottam e helyen szóvátni, talán lesz olyan is t. Olvasóim közt, akit a dolog közelebről érdekel. Alig hiszem, hogy van vidékünk, ahol aránylag szűk területen, legalább is nagy

városainkban és környékükön, több vörösvércse lagnék, mint a fővárosban. Azt is figyelembe vehetjük, hogy madarunk nem igazi „alföldi” faj és így méginkább feltehető, hogy a „pesti vércsék” a budai hegyek felől települtek be.

Célomnak megfelelően most röviden foglalkoznunk kell a vörösvércse táplálkozásbeli jelentőségével. Már mintegy hetven esztendő óta vizsgálják ennek a madárnak táplálkozását és ennek ellenére még ma is akadnak olyanok, akik eme vizsgálatok eredményeit nem tartják eléggé meggyőzőknek. Tulajdonképpen nem is vesznek tudomást sokan azokról a bizonyos eredményekről, hanem egyszerűen a legridegebb előítéletből el sem hiszik, hogy a vércse más lehet, mint veszedelmes, pusztításra érdemes ragadozó. Pedig a tapasztalati tények ép az ellenkezőjét bizonyítják! Nevezetesen 145 magyarországi vörösvércse gyomrában (Vollnhofer Pál és Csíki Ernő szerint) 82 esetben volt egér, illetve pocok, 37 esetben gyík, 11 esetben aprómadár, különben főleg rovarok, 1 esetben pedig „nyúliszőr.” De ha a magyar anyagra vonatkozó eredmény nem volna eléggé meggyőző, úgy megemlíthetjük, hogy 726 (!) németországi vércsegyomor tartalmazott hasonló arányban mutattak ki káros rágcsálókat, (sőt Rörig 516 vércsegyomorból 89^{0/0}-ot említ) és ugyanilyen eredménnyel járt a köpetek vizsgálata; márpedig sok száz köpetet vizsgáltak meg (Üttendörfer 800-at). Angliában 99 vörösvércse-gyomorban szintén az egérfélék voltak túlnyomórésztben, ugyanúgy 380 köpetben is. Mindezekből kiderül, hogy a vércsét legalább is háromszorosan rágalmazták, amikor kártételeiről panaszkodnak. Nagy általánosságban azt mondják ugyanis, hogy elviszi a kiscsirkét (ezt még talán annyiból nem lehet egészen rosszhiszemű rágalmazásnak tekinteni, mert olyankor legtöbbször a „vércse” tágértelmű névvel jelölt madarat emlegetnek), azután sűrűn állítják, hogy pusztítja az apróvadat, persze leginkább a fácáncsirkét és végül elfogja a galambot. E vádak közül egyik alaptalanabb a másikonál, mert ha kivételes és igen ritka esetekben előfordulnak is „túlkapások,” ámde hol maradnak ezek a többnyire nehezen bizonyítható, sőt a legtöbbször helytelenül értelmezett gyérszámú esetek a rendes, megszokott és bebizonyított táplálkozási tények számai és ezrei mögött! Szükséges azt is megemlítenünk, hogy a vörösvércse aprómadarat ritkán és főleg télen fog, amikor egyes átteelő vércsék más élelem híján reakényszerülnek a fagytól, éhségtől elgyengült, különösen veréb-, illetve pintyfélék, tehát tömegesen előforduló madárfajok fogására. Ezekért aztán nem is olyan nagy kár, jut is marad is elég! Különbben éppoly túlérzékenyedő aggodalmaskodás lenne, ha annak a néhány madárnak elpusztítása révén félténénk aprómadaraink állományát, mint amikor a vörösvércsét nyári gyikevése miatt ítélnék el. Márpedig az ugyancsak nem fenyegeti veszéllyel a gyíkállomány „fennmaradását” sem!

A vörösvércséhez színezetre nézve hasonló, de kisebb *fehérkarmú-* vagy *kisvércse* (Cerchneis Naumanni Fleisch.) éppen homlokegyenest az előbbivel nemcsak hogy nem közönséges, de egyenesen igen ritka, sőt egyik legritkább ragadozónk. Igaz, hogy talán itt-ott összetéveszthetik a közönséges vörösvércsével, de azért mégis kell, hogy ritkaság legyen nálunk, mert különben valamiképpen tudomást szerezhetnénk gyakoribb előfordulásáról, ha másképpen nem, hát a preparátorok útján. Már pedig nem lehet azt mondani, hogy a vörösvércsét sem szokták kitémetni gyakorisága miatt és ezért egyáltalában nincs meg a lehetősége annak, hogy a kisebb és érdekesebb déli rokona véletlen folytán kerüljön avatott vizsgáló elé. Mert igenis a vörösvércsét is aránylag elég gyak-

ran preparálják „szobadiszül” és ennek ellenére tapasztalásból közölhetem, hogy tíz esztendő alatt alig 3—4 kisvércse kerül tömetésre.

Jelenlegi határainkon belül főleg Somogy-, Zala- és Vas megyék területén legbiztosabb a fészkelése, tehát a Dunántúlnak inkább délnyugati részeiben fordul elő. Szívesen költ faodvakban és a vörösvércsénél társaságszeretőbb, ezért csoportosan fészkel. Hangja finomabb, nem olyan nyersen visító, mint amilyen a vörösvércsée és így ennek hallása is eligazíthat bennünket. Karmai, ellentétben a feketekarmú vörösvércsével, fehéresek (a kékvércse karmainak töve is többnyire fehéres, sőt általában az egész karom is olykor igen világos, de a láb nem sárga, mint az előbbi két vércsée, hanem sárgászöld vagy vöröses). Természetesen a szabadban, elevenen látva aligha nyílik alkalom rá, hogy a karom színét megállapíthassuk, de sajnos megtörténik, sőt ami még szomorúbb, elég gyakran is, hogy vércse kerül elejtésre és akkor, ha már segíteni a „tévedésen” másként nem lehet, nagyon érdemes tüzetesebben megnézni a madarat, mielőtt lába levágnának. Kár volna megcsonkított állapotban eldobni az esetleg kézrekerülő és tudományos beccsel bíró fehérekarmúvércsét! Ennek tápláléka különben méginkább rovar, mint a vörösvércsée és ebben közelebb áll a kékvércséhez, amely utóbbi is túlnyomórészt rovarral él és még egeret vagy gyíkot, tehát apró gerinceseket sem fog gyakran (kismadarat soha).

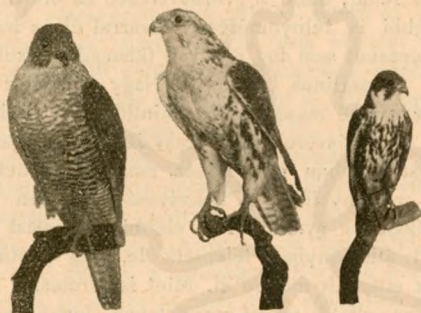
A kékvércse (*Cerchneis vespertinus* L.), ha a Nagy Alföldön található s helyenkint örvendetesen szépszámú mennyiségét tekintjük, úgy csaknem arra kell gondolnunk, hogy talán a vörösvércsével vetekszik állományára nézve. A két faj ilyenirányú elbírálása azonban elég nehéz, mert nem lehet egységes mértékkel mérni előfordulási viszonyait. A kékvércse tipikusan alföldi, a vörösvércse pedig a hegyvidéken is gyakori faj, előbbi fészkelési módjánál fogva jobban összesűrűsödött állományban telepszik le, míg utóbbi inkább elszórtan, tehát általánosabban elterjedt módon él. Mint ismeretes, a kékvércse számára valósággal létkérdés az alföldi vetési-varjútelepek fennállása és ilyen értelemben joggal mondhatjuk, hogy közvetett módon éppen a vetési varjú a leghatékonyabb segítője a kékvércse letelepedésének, sőt túlzás nélkül állíthatjuk, hogy bár akaratlanul is, de legigazibb „pártfogója” e hazában a legtöbbször oly kíméletlenül üldözött ragadozómadarak eme ártatlan fájának. Ha nem is lenne a kékvércse annyira hasznos madár, mint amilyen, még akkor is mint a magyar madárvilágnak egyik nagyon jellemző és érdekes tagja, megérdemelné teljes mértékben vonzalmunkat és a legfeltétlenebb kíméletet. Nincs megkapóbb látvány a madárvilág iránt érdeklődőre nézve, mint aminőt valamely vegyes madártelep nyújt, még hozzá, ha ott ragadozómadarak is csapatosan fordulnak elő, amely utóbbi körülmény már magábanvéve is bizonyos sajátserű varázssal van a szemlélőre. Ezért vannak Alföldünkön olyan varjútelepek, melyeknek jelentősége a tudomány szempontjából is nagyon figyelemreméltó. Ilyen például a Kecskemét melletti koháriszentlőrinci erdőben levő varjútelep, ahol folyó évi május 18-án végzett vizsgálódásaim után ítélve 500—600 pár vetési-varjún kívül igen sok, talán 60—80 (vagy még több) pár kékvércse és kb. 150—200 pár bakcsó fészkel 4—5 pár szürkegémmelel együtt. A telepen egy vörösvércse-párt is találtam.

Vércseink közül legkorábban a legszívósabb, többször át is teledő vörösvércse érkezik hozzánk, március közepén (az „országos középnap” szerint március 16-án) és ősszel is elég sokáig, október-novemberig marad itt. A két

kisebb vércsefaj jóval később érkezik meg tavasszal, a kékvércse április 20.-a, a fehérkarmúvércse április 25.-e körül (az országos középnap szerint) és már augusztusban, illetve szeptemberben el is költöznek.

A vércsékkel közel rokon sólymok közül gyakoriságra nézve a kabasólymot illeti meg az első hely. A *kabasólyom* (*Falco subbuteo* L.) három „nyári” sólymunk közül a legkisebb, csak vércsenagyságú, melyet kiválóan hegyes „fecskeszárnya,” a hosszúfarkú vörös- és fehérkarmúvércsével szemben rövidebb s a kékvércsééhez hasonlószerű farka és röptében is fehér torka és nyakoldala mellett jól feltűnő fekete pofabarkója jellemzi. Hazánkban elég sűrűn találkozhatunk vele és minden vidékünkön számíthatunk fészkelésére. Meglehetősen nagy madárfogó hírében áll, „mely még a fecskét is elfogja,” de valójában táplálkozásának szerfölött kiemelkedő vonása: előszeretete a rovar-eleség iránt. Éppen ezért látjuk gyakran a vizek, folyók és tavak fölött, ahol látogatása korántsem a madaraknak, hanem a rajzó kérészeknek, tegzesszítakötőknek és más rovaroknak szól. Más alkalommal meg szárnyashangyákat, bogarakat és estéli lepkéket fogdos. Láttam Szegednél a Tisza fölött, 1926

Vándorsólyom,
kerecsensólyom és
kabasólyom.

június havában, amikor a tiszavirágokat kapdosta fáradhatatlanul, máskor meg az Örkénytábor melletti Madarasi-tónál együtt rovarászott sólymunk a fecskékkel. Nem hiába rovarévő — noha ügyes madarász is, — de nem is telet nálunk, úgyhogy a néha megemlített téli előfordulások valószínűleg és csaknem kivétel nélkül hibás megfigyelésen, illetve tévedésen alapulnak. (Természetesen a „telet” kékvércsék említése méginkább tévedésen alapuló „megállapítások” eredménye). A kabasólyom csak április első felében érkezik és szeptemberben elvonul.

Két nagy sólymunk közül mint fészkelőt, bizonylyan a *kerecsensólymot* (*Falco cherrug* Gray) említhetjük első helyen. Nemes sólymaink közt egyébként ez a legnevezetesebb és figyelmünket a legjobban megérdemlő faj, mert elterjedésének nyugati határát, úgy mint a kékvércse, nálunk éri el és ezért úgy tanulmányozása, mint természetvédelmi értékelése szempontjából a legmesszebbmenő fáradozást és áldozatot sem kár reáfordítani.

A kerecsensólyom hosszabb farka révén a vércse nagyított mása, nemcsak alakra nézve, de részben táplálkozásában is, mert leggyakrabban nem a repülő, hanem a földön levő prédát fogja el, mégpedig különös hajlandósággal zsákmányolja a rágcsálókat, kivált az ürgét. Lábuujainak alkata, rövideége is rágcsáló fogdosásra vall (a külső és belső ujj egyenlő hosszú, nem úgy mint a vándorsólyomnál). Tartózkodási helyei főleg ürgés vidékeken vannak. Rágcsálóirtó tevékenysége nemcsak hazai megfigyelésekből, de más országokból

(Oroszország, Románia) ugyancsak ismeretes. Az említett érdekes összefüggés a kerecsensólyom és ürge közt annál inkább figyelmet érdemel, mert ennek a rágcsálónak nálunk nincsenek kiadós mértékben madárellenségei, illetve az ürgevadász-ragadozómadarak kisszámaban élnek hazánkban. Az ürge szapora s főleg nappali állat lévén, jó megélhetési viszonyokat jelent a kerecsensólyomra nézve, éppen ezért, ahol bő az ürgeállomány, ott sem az apróvad, sem a baromfi nincs veszélyeztetve e gyönyörű ragadozó által. Kétségtelen ugyanis, hogy a kerecsensólyom legsokoldalúbb rablóink közé tartozik, mert hiszen a „vércsék“ és „nemes sólymok“ vadászati tulajdonságait egyesíti magában: futó, földön lapuló és repülő állatot egyaránt elfogni képes, de azért mint említettük, többnyire a földről zsákmányol. Sólymászati vonatkozásban éppen sokoldalúságánál fogva oly csábító a vele való foglalkozás, igaz, hogy általában kevésbé hevesen támad, mint a vándorsólyom, ami a dolog természetéből önként következik, éppen azért, mert nem oly specializált a repülővadra, mint amaz.

Magyarországi fészkelőhelyei tudomásom szerint különösen a következő megyékben vannak: Tolna-, Fejér-, Veszprém-, Zala-, Pest-, Nógrád megyékben; lehet, hogy Baranya-, Sopron-, Moson- és talán Heves-, Szabolcs- s Csongrád megyékben is sikerül kimutatni fészkelését, de hogy ez valóra is váljon, a legszorgosabb utánjárásra lenne szükség. Mint már más helyen* is említettem, ennek a madárnak legrészletesebb kutatása nagyon fontos lenne és a magyar sólymászat felélesztésének örvendetes körülményétől várható legnagyobb részt ennek az ügynek sikeres végrehajtása. Örömmel látható, hogy nagy reménységgel nézhetünk a jövő elé, mert a m. kir. Udvari Vadászati Hivatal kiváló vezetősége, élén n. Kiss Géza udvari fővadász-mester úr Öméltóságával, bölcs belátással védelmébe vette a Gödöllőn fészkelő kerecsensólyom párt, amely évről-évre költhet a páratlanul gazdag vadállományú területen és a sólymászat céljaira a fiókák-nak csak egy részét szedik ki. Meg kell említenem, hogy Gödöllő vidéke is ürgés terület. Volna Gödöllőn még egy olyan rágcsáló, amely nagy tömegével sok ragadozómadarat volna képes eltartani és éppen a kerecsensólyomnak is „megfelelő“ lehetne, t. i. az ürge nyúl, azonban ez jórészt esteli-éjjeli állat lévén, kevésbé jöhet ilyen tekintetben számításba.

A kerecsensólyom nálunk fán és sziklán egyaránt fészkel, ellenben a *vándorsólyom* (*Falco peregrinus* Tunst.) hazai fészkelése csak sziklán ismeretes, de ilyen is alig egy-két vidékről ismerünk. A pilisi hegyekből (Pilismarót), valamint a borsodi Bükk-hegységből (Lillafüred) ismeretes, illetve gyanítható a fészkelése. Mint tudjuk, ez a sólyom a legszilajabb, leghevesebb ragadozónk a madarat „vágó“ fajok közt. Főleg röptében zsákmányol és különösen a jó repülést, sebesmozgású madárfajok elfogásában mester, éppen ezért inkább galambot fog, mint más. Nagyarányú német vizsgálatok szerint 605 házigalamb-zsákmánnyal szemben csak 39 foglyot mutattak ki, igen sok volt még a seregély (535) és a búbic (218) is a zsákmányolt madarak közt. Ebből kitűnik, hogy a vándorsólyom nem olyan veszedelmes vadpusztító, mint sokan gondolják, inkább a galambtenyésztő szempontjából tehet nagyobb kárt.

Itt említem meg azt is, hogy a nagyvárosainkban ősszel és télen galambászó vándorsólymoknak legalább is egy része talán hazai fészkelőkből kerül ki. Erre a véleményre főként az ösztönöz, hogy egyes években igen korán

* „Vadászati Útmutató,“ 1931—32. évf.

már szeptember első napjaiban lehetett látni a templomtornyon vándorsólymot, amikor még a vonulási idő el nem kezdődött. Valószínűnek tartom, hogy a fiókák felnevelése után hamarosan búcsút mondanak az öregek is a fészkelőhelynek és talán „beköltöznek” télire a jó megélhetést nyújtó városokba. Sajátosságos, hogy a városokban észlelt példányok mindig *öregek* voltak, vagyis nem hosszanti foltozású, hanem alsótestükön harántrajzolatú madarak.

A vércsék és sólymok után, mint gyakori ragadozót a *karvalyt* (*Accipiter nisus* L.) kell megemlítenünk, amely tulajdonképpen a vörösvércse után egyik leggyakoribb fajunk. Őszintén szólva, inkább „következtetések” alapján merem csak hangsúlyozni a gyakoriságát, mert ezt bebizonyítani nem volna olyan egyszerű dolog. Főleg két okból lehet következtetni azt, hogy nagy mennyiségben fészkelő madár: egyik ok az, hogy kistermeténél fogva feltehető, hogy nagyobb számban lakhatik egy bizonyos területen, mint a nagyobbtestű fajok, másik ok szerint pedig minthogy zsákmányául tömeges előfordulású, főleg aprómadarak szolgálnak, gyanítható számosabb mennyisége. Elterjedése azonban főleg az alacsonyabb hegyvidéktől, esetleg dombvidéktől a magasabb hegyvidékig terjed, ellenben a Nagy Alföldön fészkelése szórványos és ritka. A Szeged-Királyhalom-i erdőőri szakiskola erdejében *ifj. Konrád Béla* mutatta ki fészkelését. Azt is érdemes kiemelni, hogy a fenyőállományt nagyon kedveli fészkelésre. Táplálkozását legjobban jellemzi az aprómadarak pusztítása, ő a legigazibb kismadár-evő ragadozónk.

Vele szemben a *héja* (*Astur palumbarius* L.) nagyságához mérten is a legkifejezettebb apróvadpusztító. Összes ragadozóink közül ez a legeredményesebb fogoly- és fácnavadász és mivel a fogoly sokkal nagyobb arányban szerepel étlapján, mint a galamb és különösen a házigalamb, így a sokszor használatos „galambász” jelzöt mellőzendőnek tartom.

Hazánkban inkább a domb- és hegyvidéken fészkel, a Nagy Alföldnek inkább erdős széleiről, pl. Békés és Bihar megye határáról van tudomásom fészkeléséről, a Kis Alföldön, pl. a Hanságban azonban szintén rendszeresen fészkel.

Hogy valami csekély képet nyújtsak a táplálkozásról, ideiktatom 68 héjaköltés alkalmával németországi fészkek közelében gyűjtött zsákmánymaradványok vizsgálatának főbb eredményeit Uttendörfer munkája nyomán: 449 db fogoly volt kimutatható, fácnán 55, örvösgalamb 216, házigalamb 211, szajkó 247, dolmányos-varjú 122, emlősökből mezeinyúl 124, üreginyúl 16, mókus 90. Látható tehát, hogy a fogoly túlnyomó számban van képviselve, míg különösen a vándorsólyom zsákmányaihoz képest a galamb háttérbe szorul. Jelentős szerepet töltenek be a varjufélék, főleg a szajkó és dolmányos-varjú, továbbá a mókus. Tekintetbe kell vennünk, hogy az említett kimutatás fészkelési időre vonatkozik, télen egyik-másik faj rovására eltolódás állhat be. Bárcsak lehetne magyarországi fészkelések alkalmával gyűjtött vizsgálati anyagról is beszámolnom! Ehhez azonban bizonyos fokú kíméletre lenne szükség még a héjával szemben is, mert természetesen csak „lakott” fészkek alatt gyűjthetők a köpetek és eledelmaradványok!

Csakis a sorrend érdekében következnek most a *rétihéják*, tehát nem azért, mintha valami közeli rokonságban volnának az igazi héjával, hanem csupán a *barna-rétihéja* (*Circus aeruginosus* L.) „kedvéért.” Ez ugyanis leggyakoribb nyári rétihéja-fajunk, amely minden nagyobb, kedvező táplálkozási lehető-

séget nyújtó nádastavunknál fészkel és azon fajok közé tartozik, amelyeket a szabadban fészkelés idején aránylag nem nagy területen egyidejűleg több példányban keringve láthatunk. A nádasok felett keringő rétihéják, a „tavi” vagy „nádi kányák” és „nádi sasok” jellemző tájképi alakot képviselnek. Tulajdonképpen nincs is több ilyen valódi nádban költő ragadozónk. Több párnak letelepedéséhez a nádas nyújtotta alkalmas fészkelőhelyen kívül még az is kedvezően hozzájárul, hogy a környék a maga gazdag vizimadárvilágával állandó terített asztalt nyújt. Mert tömegesen kínálkozó táplálék nélkül a barna-rétiheja sem tudna „tömegesen” fészkelni egy-egy nagyobb nádastónál. Elsősorban mint legtömegesebb faj, a szárcsa jöhet szóba, amelynek fiókái fontos elemei táplálékának, noha az öreg szárcsát is elfogja; ugyancsak szerepelnek még bibicfiókák és más réti, illetve vízparti fajok fiataljai is, nemkülönben a rágcsálók közül a vízipocok és amennyire lehetséges, a környék más rágcsálói, mint a mezeipocok és ürge.

Vadászati kártétele a vízivadon kívül csak kis mértékben érinti a szárazföldi vadállományt, főleg egy-egy fiatal nyúl elpusztítása révén.

A többi három rétiheja-faj közül csak a *hamvas-rétiheja* (*Circus pygargus* L.) nevezetesebb fészkelési arányszámával, mert a Hanságban elég tekintélyes mennyiségben költ, azonkívül csak Pest megyéből, Ürbő-pusztáról ismeretes a fészkelése. Ez a legkisebb rétihejánk; himjének fekete szárnyvégétől befelé a szárnytő irányába két fekete sáv húzódik (a szárnyon alul), ami repüléskor jól felöltlik. Nem a nádasban, hanem a réten fészkel. A *kékes-rétiheja* (*Circus cyaneus* L.), amelyet a téli ragadozók közt mint általában egyik leggyakoribb fajt ismertettünk meg, a fészkelési időben ritka nálunk; az Alföld egy-két helyéről (Csongrád, Ecsedi-láp), továbbá a Fertő vidékéről ismeretes fészkelése, de csak a multból, ezért fokozott figyelmet érdemel. Egészen száraz helyeken pl. *vetésben* is fészkelhet. A *fakó-rétiheja* (*Circus macrourus* Gm.) hazai fészkelése bebizonyítva nincs és ezért fészkelési időben, tehát május végén, júniusban való előfordulása is különös érdeklődést kelthetne.

A következő faj a „rangsor” szerint az *egerészölyv* (*Buteo communis* Less.), mely főleg a dombvidék és alacsonyabb hegyvidék fészkelő faja. A közép nagyságú ragadozók közül aránylag még a leggyakoribb vagy mondjuk így, a legáltalánosabban elterjedt fajok közé tartozik, legalább is alig dönthető el, hogy ez, valamint a héja és barna-rétiheja gyakoriságban való vetélkedésében melyik a győztes. A *Nagy Alföldön való fészkelése legtöbb vidéken bizonytalan*. Noha már nagyon sokat írtak e faj táplálkozásáról, mégis annyit megemlítek, hogy a mezeipocok, gyík, béka és nagyobb rovarok elsőrendű fontosságúak számára, vadászati kártétele ellenben igen szórványos és több esetben nem is valóságos, hanem félreértésen alapuló csupán.

A Magyarországon fészkelő egerészölyvek hihetőleg mind a „középeurópai” alakhoz tartoznak, a *pusztai-ölyv* vagy *muszkaölyv* (*Buteo communis anceps* A. E. Brehm), valamint a *sólymölyv* (B. c. *Zimmermannae* Ehmcke) aligha költ nálunk. Ellenben meg kell említenünk, mint egyik legérdekesebb és kutatásra rendkívül érdemes fajt a *sasölyvet* vagy *fehértarkúölyvet* (*Buteo ferox* Gm.), amely igazi keleti alak és aránylag elég gyakran kerül terítékre nálunk. Ez a nagy, sárgászöld színű, elég hosszúlábú ragadozó színre a vöröskányához hasonlít és ami itt bennünket legjobban érdekel, már nyáron, sőt júniusban is előfordult. Augusztusban szokott többnyire puszkavégre kerülni, amikor — a

fakó-rétihéják (*Circus macrourus* Gm.) augusztusi előfordulásából is gyaníthatólag, — az Oroszország felől érkező példányokra gondolhatunk ugyan, de azért nem lehetetlen, hogy csakugyan fészkel is hazánkban. *Lakatos Károly* már 1910-ben azt mondja róla: „Mivel pedig alig röpképes példányok is kerültek már kezembe, erősen hiszem, hogy imitt-amott költ is nálunk.” *Különösen a Hortobágy vidékén nagyon fontos ügyelni rá: hazai fészkelésének bebizonyítása a legnagyobb jelentőségű felfedezés volna, amit madaraink kutatása terén elérhetnénk!*

A *darázsölyvet* (*Pernis apivorus* L.) nem azért említem meg e helyen az igazi „ölyvek” után, mintha ölyv volna, mert valójában semmiképpen sem nevezhető ölyvnek. Alakra nézve valami különös vegyülete részben a héja, részben a kánya alakjának. Feje aránylag kicsi, nem az a buksi ölyvfej, lába rövid, mint a kányaké, nyitott szárnya öblösödése miatt kissé a héjáéra, elég hosszú farka — noha nem kimetszett, — kissé ismét a kányákra emlékeztet. Nagyon jellemző repülés közben jól felöltő módon szárnyán és farkán alulról

Darázsölyv repülő helyzetben alulról nézve.

nézve a világos- és sötét mezők, illetve a világos alaptól jól eltérő széles, sötét sávok váltakozása. Ezt a színösszetételt semmi más ragadozónál sem találjuk meg és a keringő darázsölyvet ezért már messziről, olykor szabadszeggel is felismerhetjük, amikor megvillan alulról említett tarkasága.

Hazai elterjedését tekintve figyelemreméltó, hogy nemcsak a domb- és hegyvidéken, de a *Nagy Alföld erdeiben* is fészkelő madarunk, sőt utóbbi országrészben *mintha az egerészölyvet helyettesítene* a fészkelési idő alatt. Az egerészölyvnél sokkal később érkezik meg tavasszal (a fehérkarmú vércsénél is később), az országos középnap szerint április 28-án, tehát legutolsó a „tavaszi érkezők” közt ragadozóink sorában. Talán ez is eléggé kifejezi azt, hogy főtápláléka mindig és mindenütt a rovarokból, fulánkosokból stb. kerül ki és sokkal kisebb mértékben eszik gerinces állatokat, pl. gyíkot, néha békát vagy madárfiókát. Legsajátságosabb ragadozómadaraink egyike, amelynek főkülönösége mégis a darázsivadék evése. Ezzel hozzák összefüggésbe késői költését, valamint kismérvű szaporaságát, amennyiben csak kettőt tojik, a rendelkezésre álló táplálék ugyanis nem olyan bőséges, hogy kettőnél több fiókat tudna nevelni. A darázsölyv tojásai is érdekes színűek, talán a legsötétebb ragadozótojások, találoán mondja *Dobay László** róluk, hogy olyanok, „mintha félig alvadt vérben forgatták volna meg” őket.

Gyakorisági sorrendben két kányafajunk közül e helyen a *barnakányát* (*Milvus migrans* Bodd.) kell megemlítenünk, amely vízparti, ártéri erdeink eléggé jellemző ragadozója. Sokkal gyakoribb, mint a nagyobb és villásabb farkú *vörös-*

* Erdély nappali ragadozó madarai. Vadászújság (Marosvásárhely), 1929, 10. szám.

kánya (*Milvus ictinus* Savig.), amelynek jelenlegi fészkelése a Duna-Tisza közén továbbá Borsod- és Zemplén megyékben valószínű; a Dunántúlon, Somogy megye déli részében többször észleltem fészkelési időben. A barnakánya első-sorban rágcsálókat, rovarokat, halat (főleg dögölttet) és hulladékot meg dögöt eszik, a vöröskánya pedig itt-ott az apró baromfit is dézsmálja, de különösen sok rágcsálót, gyíkot és rovart pusztít. Vadászati kártételük nagyon alárendelt jelentőségű.

A most következő sas-félék közt gyakoriságban első helyen a *kis-békászó-sast* vagy lármás sást (*Aquila pomarina* Brehm) említhetjük meg. A Hanságon kívül a Börzsönyi-hegységben, Mátrában, Bükkben is fészkel, valamint más hegyvidékünkön is. Fészkelési időben elejtett példányát ismerem Somogy-megyéből, lehet, hogy a Nagy Alföldön szintén költ valahol. Tápláléka a legújabb vizsgálatok szerint főleg békákból, gyíkokból, kígyókból, egerekből áll.

Közeli rokonának, a *nagy-békászósnak* (*Aquila clanga* Pall.) hazai fészkelése szerintem nincs kézzelfoghatólag bebizonyítva.

Törpesas (világos és sötét színváltozat.)

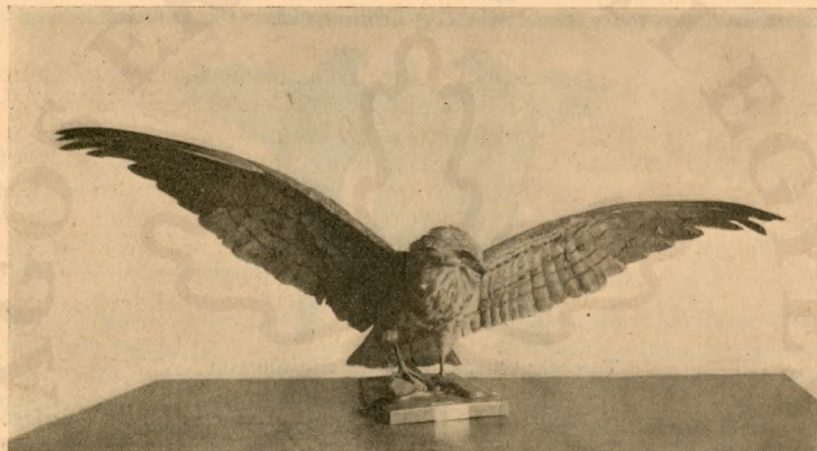
Két legnagyobb sasunk a *köszálisas* (*Aquila chrysaëtus* L.) és a *parlagi-sas* (*Aquila heliaca* Savig.) közül az első *Chernel István* szerint a Badacsonyon is költ, Abauj-Torna megyében szintén fészkel gróf Károlyi László birtokán, ahol az uhuval együtt védelemben részesül. A legnagyobb mértékben igyekeznünk kell ezt a követésre méltó példát minél általánosabbá tenni országszerte. A külföldön szeltében bevett és gyakorolt természetvédelmi intézkedések benünket is erősen sürgetnek már.

A *parlagisas* hazai fészkelésére nézve figyelemreméltó, hogy noha a Dunántúl hegyvidékein, pl. a Bakonyban és Vértes-hegységben való költése a multban kérdéses volt, mégis talán csakugyan fészkel ezeken a területeken. Feltűnő legalább is, hogy 1931 augusztusától mostanig három példánya került terítékre épen a Dunántúlon, ami annál feltűnőbb, mert az egész országban — a Hortobágyon való szórványos és kis számú előfordulásától eltekintve — ma a legnagyobb ritkaságok közé tartozik. Egy fiatal (1930 aug.) Tolna és Fejér megyék határán, egy másik (1930 szept.) Süttön (Esztergom megye) került terítékre; legérdekesebb azonban, hogy egy átszíneződésben levő idősebb példány f. év április havában Csákerényben (Vértes-hegység) lővetett. Fészkelési területe többnyire ürgés vidékeken szokott lenni.

A *törpesas* vagy kis-héjasas (*Hiraaëtus pennatus* Gm.) — egyike legérdekesebb ragadozóinknak — igazság szerint gyakoriságra felülmúlja a két

előbbi, sőt a kis-békászósással vetekszik ebben, de kevés esetben ismerik fel. Világos és sötét színezetű példányait félreismerhetetlenül jellemzi az, hogy más hasonló kistermetű ragadozónak nincs végig tollas csüdje. Repülés közben a világos példányok jól felismerhetők a fehér hasról is. A Dunántúlon és a Magyar-Középhegység vidékein és környékén biztosan ismert, illetve valószínűleg fészkelő faj: különösen Baranya-, Tolna-, Veszprém-, Pest-, Hont-, Borsod- és talán Fejér- és Nógrádmegyék területén. Tehát ezekben a megyékben első-sorban érdemes gondosan kutatni utána. Gödöllőn az Udvari Vadászati Hivatal ezt a gyönyörű ragadozót is védelemben részesíti és méltán, mert a magyar fauna szempontjából mint „honi specialitás”, egyik madarunk sem érdemli meg jobban a kíméletet.

A *rétisas* (*Haliaëtus albicilla* L.) tudomásom szerint csak alsó Dunánk mentén, Mohács vidékén, Frigyes főherceg uradalmában, valamint a kalocsai

Kigyászölyv.

érsekségi erdőkben fészkel követésre méltóan nemes elhatározásból fakadó teljes védelem alatt. A felső Duna mentén nálunk ma nem tudom fészkel-e, a határon túl, Pozsony megyében (Malacka mellett) költ.

A végére hagytam két legritkább fészkelő ragadozónkat: a kigyászölyvet és halászsast.

A *kigyászölyv* (*Circaëtus gallicus* Gm.) a Mecsek-hegységben és Visegrád vidékén fészkel, de fészkelési időben megkerült már Zala-, Fejér- és más megyékben is. Hangsúlyozom teljes ártatlanságát, semmivel sem veszedelme-sebb a vadállományra, mint a kék vércse! Csak egyet tojik, legszaporátlanabb madárfajunk. A többi ragadozó mind, a sasok kivételével, melyek sokszor egy fiókát nevelnek, 2—5, sőt a kisebbek 6 fiatallal szaporítják állományukat.

A *halászsas* (*Pandion haliaëtus* L.) fészkelése folyómenti erdeinkben gyanítható, de bizonyíték mai területünkről még nincs.

Ha végignézzünk a tárgyalt fajok során, láthatjuk, hogy elég változatos a mi fészkelő ragadozóink világa és ha vidékeinken nem is számíthatunk olyan

bőséges állományra, mint pl. Erdélyben, ahol napi átlag szerint öt-hat, sőt akár nyolc fajt is láthatunk egy-egy vidéken, mégis vannak olyan helyeink, ahol ma is nyolcféle ragadozó fészkel!

Fészkelésről lévén szó, el nem mulaszthatom, hogy t. Olvasóim figyelmébe ne ajánljam a táplálkozás kutatásoknak a fészkek táján gyűjthető köpek és eledelmaradványok által való támogatását, amellyel sok tekintetben úttörő munkát végezhetnénk.

A véreb munkában

Írta: Storcz Mátyás, kir. udvari vadászati tiszt.

(3)

7. A kimúlt vad csaholása és annak jelzése.

Hogy vérebünk biztosan kövesse a sebvéres csapat s csaholással jelezze a dermedt vadat, igen sok gyakorlatot kell addig végeznie. Nézzünk meg egy ilyen gyakorlatot.

A hajnali órákban löjjünk meg egy gyenge bikát, ha lehetséges has- vagy májlövessel, természetesen, vérebünk kíséretében. Lövés után kössük le a kutyát, tegyük melléje hátizsákunkat és parancsoljuk, hogy csendesen maradjon. Menjünk a lövés helyére s jelöljük meg azt egy zöld gallyal úgy, hogy a törött vége oda mutasson, ahová a vad a lövés után váltott. Menjünk vissza csendesen maradt kutyánkhöz, ülünk melléje és dicséjük, simogassuk meg. Majd menjünk kutyánkkal el és csak két óra mulva térjünk vissza; a törött jel előtt vagy 15—20 lépésnyire adjunk az ebnek elég vezetéksziját és biztassuk: „előre, kutyám, keress.” A német azt mondja: „vorhin mein Hund, verwund-Hirsch-verwund, hahó mein Hund” és biztassuk. Az eb a csapat jelezni fogja, fogjuk ekkor röviden és szólítsuk: „mutass kutyám,” ha mutatja, dicséjük meg, — most kutyánk belefekszik a vezetékbe, zakatol és előre iparkodik, szólítsuk: „lassan kutyám,” (német mondja: schon dich, schon dich) többször mutassa a vércsapát, mindig dicséjük meg. Ha átugraná a csapat, forduljunk vissza a kutyával a hosszú vezetékben mindaddig, míg nem jelzi a vércsapát; (ha vért érez, zakatol és tüzebben dolgozik) „mutass kutyám!” és dicséjük meg. Ha esetleg a vadat felkelni látnánk, ha lehet, löjjük agyon, — de ennek megtörténte után ülünk legalább egy félóráig le és pihentessük ebünket, keljünk fel, mutassa az eb a csapat, dicséjük: „hahó Hangos, előre hahó,” most találni fogja a sebágyat, ekkor a kutya nagyon zakatol az orrával — farka mozog, mert ő is örül, térdepeljünk le: „mutass” — dicséjük meg, becézzük, ez jólesik az okos barátunknak, keljünk fel: „előre, előre, hahó, kutyám” s dolgozzunk tovább a kimúlt vadhoz, fogjuk rövidre a vezeték, mikor a vadhoz érünk, simogassuk meg, dicséjük, ne hagyjuk tépázni, biztassuk a csaholásra,

itt nagyon jó, ha van egy jáger segítségül, aki a vad fejét nagyon mozgatja. Biztassuk csaholásra, a fejmozgató jáger ugasson, nagyon mozgassa, mintha a kutyát a fejével ütni akarná. Hangos „hahó, hahó, haf, haf,“ biztosítom, hogy az eb muzsikálni kezd; vezető segítsen: „haf, haf, hau, hau“ vagy egy félóráig cibáljuk a vadat, kössük le kutyánkat vagy 5—6 lépésnyire a vadtól és hagyjuk kedve szerint, ha lehet órahosszáig ugatni, de nagy dicséret mellett, hogy örül ennek a mi kis barátunk. Most törjük fel a vadat, vagyis két comb között hasítsuk fel a hasüreget a hasfalig, vágjuk körül a vastagbelet, toljuk ki, majd forduljunk a fejhez és az alsó állkapocstól a mellüregig, (Stich, mondja a német) bontsuk ki a gégét, válasszuk el a bárzsingot, fűzzük a bárzsingot 2—3-szor át vagy kössük meg, hogy a bélsár ki ne jöhessen, a stichbe, vagyis a szügybe elég helyet csináljunk, ahová beletoljuk a gégét és bárzsingot, előbb azonban vágjuk le a nyelvért. Most forduljunk vissza a hasüreghez, dobjuk ki a beleket a májjal, természetes, először húzzuk ki a bárzsingot, ha ez kész, vágjuk körül a rekeszt, nyúljunk előre, fogjuk meg a gégét, kis segítséggel húzzuk ki a tüdőt és a szívet. Májon ne keressük az epét, mert a rőt vadnál, nemkülönben az őz vadnál epe nincsen. A kutyának adjunk apróra vágott májat, esetleg kevés aludt vért, ne sokat, mert kihányja, szarvasnak a pacalját tisztítsuk ki, jó lesz otthon megfőzni a kutyáknak.

Hogy a kutyánk gyakorlata minél nagyobb legyen, azért minél többet dolgozunk vele, annál jobb! Nézzünk tovább egy gyakorlatot. Este sebezünk meg egy gyenge bikát, (nyársast, rossz agancsú bikát) másnap reggel ugyanúgy, mint az előbb leírtam, végezzük a gyakorlatot.

8. A véreb lelkének a vezető által való megismerése.

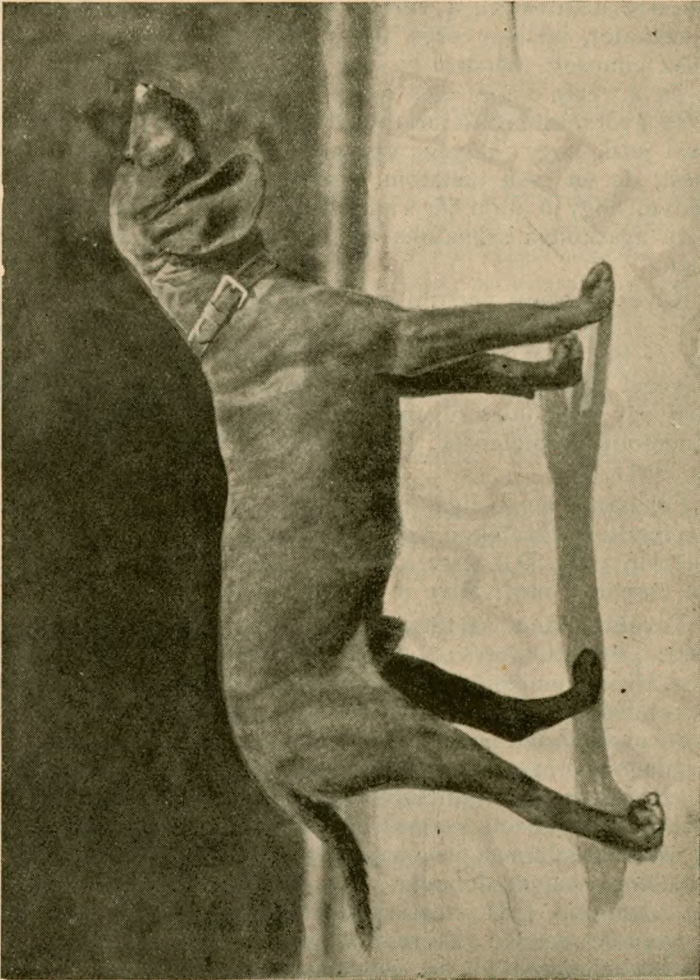
Azt hiszem, hogy az előző fejezetek során a kedves olvasó tapasztalhatta, hogy minden alkalmat megragadtam arra, hogy szembetűnően feltüntessem azt, miszerint a véreb tanításának és vezetésének eleve főfeltétele az, hogy szívünk egész melegével szeressük és megértsük ezt az okos és a végtelenségig hű állatot.

Egész kiskorától kezdve figyeljük életének s természetének minden megnyilvánuló jelenségét. Együtt kell, hogy érezzünk az ő világával úgy, hogy akkorra, amidőn már elkövetkezik a komoly munka, ismerjük kutyánk minden mozdulatát, ismernünk kell mozdulatainak minden jelentőségét, ismernünk kell a nézését s fel kell azokat úgy fogunk, amint az ő ösztöne azokat sugározza, az ő vezetékebe fekvése, az ő zakatolása, az ő farkcsóválása, kell, hogy feltétlenül ismeretesek legyenek előttünk s ha ezek a feltétlen kellékek párosulva a határtalan szeretettel, megvannak, úgy bizton remélhetjük, hogy tanítványunk az adott esetekben, ha csak rajta kívül álló okok miatt nem, de egyébként feltétlenül megfelel a követelményeknek.

9. Gyakorlatok.

(Munkában a vérebbel.)

Egyik estéli cserkészen egy vendég úr bikára lőtt. A bika haslövést jelzett, mert a lövésre mindkét hátulsó lábával kirúgott. Erősen alkonyodott s így az utánkeresést a vérebbel nem lehetett

„Sóló“ hannoveri véreb. (Tóth Gyula fölvétele.)

tett megejteni, tehát másnapra maradt. Másnap azonban ugyanazon a helyen egy másik vadászvendég cserkészt, tehát a kereséssel várni kellett, míg a másik vendég a cserkészt befejezi.

Körülbelül 10 óra lehetett, mikor a véres csapa kidolgozásához kezdek, melynek sikeres megoldását kétségessé tette

az a körülmény, hogy éjjel egy kis eső esett. Mégis hozzáálltam, bíztam Lunám képességeiben és biztos munkájában.

Vérebemmel a jelzés helyére megyek, szimatot vetetek fel s hosszú vezetékre eresztetem. Luna alig szürcsöl egynéhányat a nedves fű fölött, szimatot kap és fölismeri a csapa tördeléseit, nagy érdeklődéssel elkezdti azt a bizonyos farkcsóválást, mely a biztos szimatfelvételt jelzi. Körözni kezd, keresi a csapa irányát s egyszerre nekifekszik a vezetéknek, megfeszíti azt. Amint szívja fel a szimatot, közben erős horkolással jelzi, hogy véres csapán van. Az elmosott csapáról ha letér, azonnal körözni kezd, ugyan-csak, ha a véres csapát egészséges csapák keresztezik. Majd ismét rátér és gyors, ritmikus farkcsóválással, továbbá a jellegzetes horkolással jelzi, hogy helyén vagyunk. Az eső megnehezítette a keresést, de én csak biztatom. Luna is meg van róla valószínűleg győződve, hogy jó úton jár s ha csapát veszít, körözni kezd, majd magasra ágaskodva szimatolja az esetleg festett ágakat, bokrot, fűszálat.

Kevés halvány vérstráf az egyik bokron. Biztatom: „Luncikám, keress, hol van? . . .” A biztatás ambíciót önt drága kutyusomba és kettőzött szorgalommal lát neki. Már vagy háromnegyed órája vezet cserjésen, szálerdőn keresztül, kiérek a kocsiutra s előttem egy 10 holdas olyan sűrű cserjés, melyen embernek keresztülhatolnia képtelenség. Felsőhajtok: Szent Hubertus, csak egy csepp vért!

Fohászom meghallgatásra talált, mert Luna vércseppre akadt és megfeszített vezetéken horkolva vonszolt a sűrűségbe, hová négykézláb vagy 10 lépésre követtem, mikor is visszahívtam, levettem a csapáról, megjelölve a beváltás helyét.

Tovább vittem az úton, körülkerestetem vele a 10 holdas cserjést: „sebzett, keress,” megtudni, vajjon nem váltott-e ki a szarvas. Miután meggyőződtem róla, hogy a beteg szarvas nem váltott ki, a vendég urat a sűrű végébe egy vastag tölgyfához állítottam, én pedig Lunámmal felvitettem a véres csapa szimatját. A sűrű galagonya és szederindás terepen tovább nem követhettem, mint előbb, most megdicsérem hűséges ebemet, lecsatoltam a vezetékről és „sebzett, keress” biztatással magára hagyom, magam pedig visszakúsztam az útra hallgatózni. Nem tellett bele tíz perc, már hallom a szívet dobogtató és örömet gerjesztő „hau, hau, hau . . . haf, haf, haf” muzsikaszót. Örömtől kigyúlt arccal jelentem a vendég úrnak: „kérem a kutya dermedtre csahol! . . .” A vendég úr a vágtyól, az izgalomtól rohant a hang irányába. Alig bírtam megakadályozni s csak akkor csillapodott meg, amikor tudtára adtam, hogy Lunci ilyen funkció közben az idegent megtámadja.

Utat törtem az áthatolhatatlan sűrűségben, a vendég követett, Lunci kitartóan muzsikált . . . Nagy kinnal és kabátom áldozata árán végre átvergődöttünk a vendégmarasztaló sűrűségben és

elértünk az erdők koronás királyának ravatalához, mely fölött a halottas éneket Lunci még mindig teletorokból fújta.

Luncit odahívtam, megsímogattam, megcsókoltam, ilyenkor azután már az idegen is megsímogathatta és kifejezhette háláját.

A gyönyörű 14-es már fel volt puffedve. Rögtön kizsigereitem, friss vért keresve, a vérrel festett tölgyfaágat odanyujtom a vendég úrnak, ki a szarvasra boldogan nézett, Luncira pedig hálával gondolt.

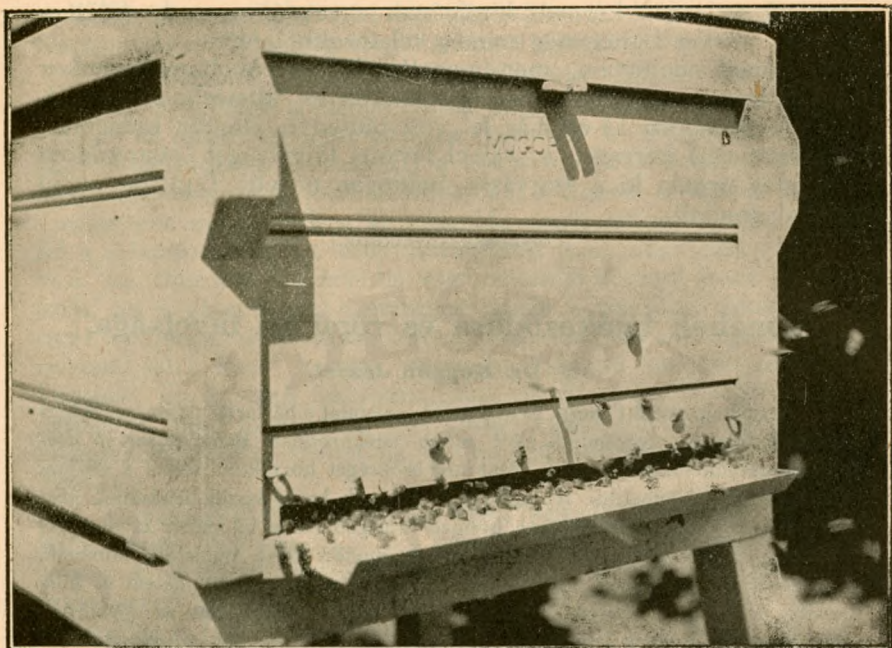
(Folytatása következik.)

A méhek tájékozódása és röpülési távolsága.

Írta: **Dr. Koppán József.**

A méhek mielőtt mézet és virágport, valamint a háztartásukhoz szükséges anyagot gyűjtenék, gyűjtőútjuk előtt előbb tájékozódnak. Bámulatosan jó tájékozóképességüket azonban nem mint kész örökséget hozzák magukkal a világra, hanem tanulással fejlesztik. Az egészen fiatal méh, ha kivisszük lakásából, nem talál haza, holott az idősebb méh bármely irányból, több kilométer távolságból is biztosan röpül otthonába. A fiatal méhek, mielőtt külső munkához látnának, ájoló röpködést végeznek, megtanulják lakásuk színét, alakját, helyét és környezetét, megjegyzik lakásuk szagát. A tanulás úgy történik, hogy az egykorúak csoportosan kijönnek a lakásból s a kijárónyílás előtt ide-oda mozognak, röpködnek, de arccal mindig a lakásuk felé fordulnak, nyilvánvalóan azért, hogy annak képét minél jobban emlékezetükbe vessék. Pár nap múlva már felröpülnek s mind nagyobb és nagyobb köröket írnak le, végül is kellően tájékozódnak otthonukról és környezetéről. Először csak kisebb távolságra röpülnek ki a vidéket gyűjtés közben ismerik meg. Későbbben annyira megszokják a „járás,” hogy nyilegyenesen térnek haza terhükkel.

A méhek gyűjtés közben különböző területeket járnak be, néha a lakáshoz igen közel maradnak, máskor bámulatosan messze elkalandoznak. A röpülés távolsága tehát nem állandó, hanem sok mindentől függ, elsősorban a legelőviszonyoktól. Erősen korlátozza a méhek röpülési körzetét a közeli méhlegelő. Ha a lakástól nem messze gazdag virágzás és bőséges mézelés van, ha tehát a közelben jó a hordás, akkor nem röpülnek messzebbre. Ezt bizonyítja *Ambrózy Béla* báró, aki tapasztalatai szerint azt állítja, hogy a bánsági méhek még félóra járásnyira sem röpülnek, ami körülbelül két és fél kilométer. Ennek természetesen az az oka, hogy közelben gazdag legelőt találnak. *Ewert R.* német tanárnak a megfigyelései is amellett szólnak, hogy a közeli méhlegelőt több méh járja, mint a távolabbit. Több helyen és több alkalommal figyelte meg az országutakat szegélyező aranypárné almfák gyümölcs- és maghozamát és arra a nagyjelentőségű eredményre jutott, hogy a méhestől távolodva, az almákban a magvak száma csökkent, fordítva növekedett. *Ewert* tapasztalatait számokkal is igazolja. A *Mondschildt* és *Wöhlaus* felsősziléziai falvak között lévő, 1600 méter hosszú országutat aranypárné almfák szegélyezik. *Mondschildt*-ben 100 méhcsaládból álló méhészet van. A méhek kijárnak gyűjteni az almafákra. Gyűjtés közben végzik a megporzást, tehát elősegítik a magkötést. A falutól távolodva, az almafákon az almák száma csökken, hasonlóképpen az egy almá-

Kirepülő, hazatérő és tájoló méhek a kaptár előtt. (Dr. Koppán fölvétele.)

ban foglalt magvak száma is. Ebből látszik, hogy a méheshez közelebb eső fákat több méh látogatta, tehát tökéletesebb volt a megporzás.

Igen messze elröpülnek a méhek, ha a méhes közelében nincs számottevő méhlegelő, ellenben távolabb bőségesen és gazdagon mézelő virágok vannak. A nagykiterjedésű akácerdőket, virító napraforgó táblákat, virágzó hajdina- és repceföldeket, virágokban pompázó erdei vágásokat, tarlóvirágmezőket bámulatos távolságokról fölkeresik. *Dzierzon* azt tapasztalta, hogy méhei a virágzó repcetábla kihasználására akkora utat megtettek, amekkorát egy jó gyalogló egy óra alatt alig tudna megtenni. (kb. 5 és $1\frac{1}{2}$ km.)

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a tavaszi virágfakadáskor, amikor az élelemforrások megindulnak (ha az idő igen szép és meleg) vagy nyár vége felé, amikor apadni kezdenek, akkor a magányosan nyíló vagy szórványosan virító mézelőnövényeket is szokatlan távolságban felkeresik.

A legelőviszonyokon kívül nagyon befolyásolja a röpülés terjedelmét a vidék földrajzi arculata is. A magas hegyeken nemigen röpülnek át a méhek. A völgyekben tehát aránylag szűk körre vonatkozik munkálkodásuk, sík vidéken ellenben annál nagyobb területet bejárnak, minél távolabb van a legelő. Ha magas hegy akadályozza egy oldalról a repülést, akkor a nyílt vidék irányába messzebb is elröpülnek.

Az időjárás szintén nagy hatással van a méhek gyűjtési körzetére. Hideg, borús időben közel maradnak lakásukhoz, míg ha csendes, meleg, verőfényes az idő, akkor igen messze kiröpülnek. A szél a méhészek tapasztalata és a

megfigyelések szerint káros hatással van a méhészetre, mert nemcsak gátolja a méhek munkáját, hanem az erős szél meg is akadályozza a kiröpülést. Természetesen nem közömbös a méhekre az sem, hogy a szél hideg-e vagy meleg-e. Erős, hideg szélben nem röpülnek ki, holott az erős, de meleg szélben kiröpülnek, de csak közelbe. Napszaka és az évszak szerint is változik a röpülési távolság. Estefelé nem mennek messzire, augusztus-szeptemberben a legmeszszebre szállnak, mert megcsappannak az élelemforrások.

Látjuk tehát, hogy a röpülés terjedelme nem állandó, hanem sok körülménytől függ, ezért számokkal nehéz is meghatározni. Mindamellett a megfigyelések és a tapasztalatok szerint azt mondhatjuk, hogy a méhek 3 kilométer sugarú körzeten munkálkodnak, ilyen sugarú körzeten belül lévő méhlegelőről számíthatunk sikeres méhészkedésre és kiadós mézszüretre.

K Ü L Ö N F É L É K

Erdőőr sors. — Gróf Széchenyi Andor Pál, gadányi vadaskertjébe a drótkerítésen át bemászott két vadorzó. Csakhamar sikerült is lelőniök egy dámbikát. A lövés zajára a hang irányában sietett *Katona István* urad. erdőőr, aki a vadorzókat a dámbika zsigereleése közben egy árokban lepte meg. A vadorzók egyike azonban észrevette a közeledő erdőőrt és rákiáltott: „Nem mész vissza!” És lövésre emelt fegyverét elsütötte. Katona látva a fenyegető veszélyt, ő is a vadorzóra fogta fegyverét és rá is lőtt. A lövés után a vadorzók elmenekültek. Katona nem is üldözhetette őket, mert fején és mellén megsebesült s csak nagy nehezen tudott haza vándorolni. Még el tudta mondani az esetet a csendőröknek, azután eszméletét elvesztve vitték be a marcali kórházba.

Az ügyben nyomozás indult és eredményre is vezetett. A csendőrségnek jelentették ugyanis, hogy Nagy József fehéregyházi lakos súlyosan meg van sebesülve. E nyomról kiindulva a csendőrség letartóztatta Nagy József és Molnár Lajos fehéregyházi lakosokat, akik beismerték az orvvadászást és hogy Nagy lőtt az erdőőrré. A két orvvadászt a csendőrök beszállították a kaposvári ügyészség fogházába. Valószínűleg statáriális bíróság elé kerülnek, amit meg is érdemelnek.

Csodagomba. — Sidney (Ausztrália) közelében, Mudgee kerületben két óriás gombát találtak. Az egyiknek — állítólag — átmérője 1 m. 51 cm., a másiké 1 m. 98 cm. volt.

Az esztergomi m. kir. erdőőri és vadőri iskola május hó 20-án szépen sikerült tanulmányi kirándulást rendezett növendékei részére. A fiúk hajón utaztak Budapestre *Osztrólczyk Tibor* és *Ágfalvi Imre* m. kir. főerdőmérnök, tanár urak és *Daróczy Márton* szolgálatvezető — egyesületünk másodügyvezetője — vezetése alatt. Megérkezés után egyenesen a pesti „Vigadó”-ban rendezett agancskiállítás tekintették meg a tanár urak szakszerű előadásai és útmutatása mellett. Azután kimentek az állat- és növénykertet megtekinteni, ahol a fiúk gyönyörködhetnek a sok szép látnivalóban. Útközben azonban meglátogatták a Millenniumi emlék előtt elhelyezett Hősök emlékkövét is. Az idő rövidsége miatt sajnos a Mezőgazdasági múzeum erdészeti- és vadászati gyűj-

teményének megtekintésére nem kerülhetett sor. Az állatkertből visszatérőleg a főváros nevezetesebb épületei lettek megmutatva s ezután a növendékek — egy szép és kellemes nap emlékével szívükben — utaztak vissza Esztergomba.

A vadászat tudományának sok olyan ága van, amely nincs benne kellőképen a köztudatban és még különben derék vadászembert is könnyen zavarba lehet hozni az olyan kérdésekkel, amelyek kívül esnek sablónos ismeretköre határán.

Egyetemes vadásztudású ember alig van; olyan, aki rá ne szorulna egyszerű-másszor egy jó, mindent magába foglaló tanácsadóra, mint a vadászati tudnivalók forrására, azt hisszük, egy sincsen. Mert egyikünk tudja a vad természetrajzát és biológiáját, a másikunk kitűnően ért a vizslához. A harmadik ismeri a nádast, a negyedik tud tenyészteni, sokan ismerik a kisvadat, kevesen a nagyvadat, akadnak jeles fegyverszakértőink, lövészerismerőink, de ezt a sok mindent együtt, egyszerre csak kevés, igen kevés vadászemberben találjuk meg.

Nagyon szükséges tehát az olyan mindenről tájékoztató útmutató, amely bármely zavarunkból kiségit és megkönnyíti a sötétben tapogatózástól szabaddulást, a világosságra jutást.

Ilyennek látjuk *Nagy Lászlónak* a „Hubertus-Vadászati Védegylet” ügyvezető igazgatójának kiváló művét, a *Vadászati Útmutató*-t, amelynek évről-évre megjelenő új kiadását változó, új tartalommal kapjuk. Benne van ebben az Útmutatóban a vadásztársaságok megalakításának a módozataitól kezdve a vadászat terén minden, amit tudni kell annak, aki magát vadászembernek akarja tartani.

A „*Vadászati Útmutató*” 1932—33. évi kötete (IX. évfolyam) most van szerkesztés alatt. Ez az évfolyam is csupa gyakorlati értékű tudnivalókat fog tartalmazni a vadászat, vadtenyésztés, vadvédelem, vadismeret, vadászati jog, fegyver- és lötechnika stb. köréből, de ezeken kívül is sok egyéb hasznos szakdolgozattal fog foglalkozni, amelyekre minden vadászembernek szüksége van. Éppen ezért, már most felhívjuk Tagjaink és Előfizetőink szíves figyelmét ezen vadászembernek úgyszólván nélkülözhetetlen műre, mert aki most előfizet a „*Vadászati Útmutató*”-ra egyesületünkben való tagságára vagy az „Az Erdő”-re való hivatkozással, úgy a kedvezményes előfizetési árból is még külön 20% engedményt kaphat.

Tehát, akik 1932 július hó 15-ig beküldik az előfizetési árat, azok az egyszerűbb kötést 5 pengő helyett 4 pengőért; a díszes kötést 6 pengő helyett 4.80 pengőért kapják meg postadíjmentesen.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: *Szemere László* — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P.— Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

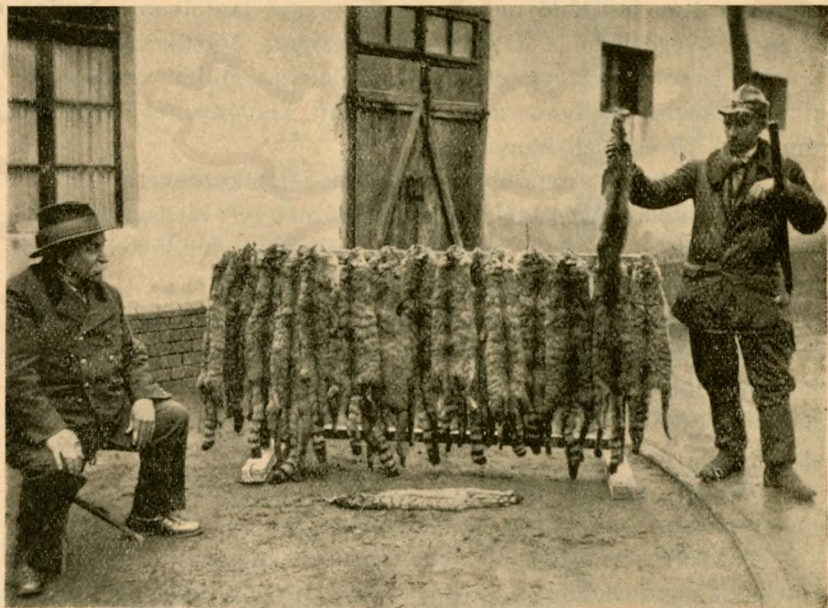
Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Herman Ottó-út 15.*

Rendkívüli kedvezményként minden előfizetőnek, aki erre igényét az Útmutató megrendelése alkalmával jelzi, s július 15-ig beküldi az előfizetési árat, örömmel küldi meg a szerkesztőség díjtalanul a művészi értékű és kivitelű „Szent Hubertus vadászkalap jelvény“-t, csupán a postadíj és csomagolási költség fejében kell 80 fillért küldeni.

Reméljük, ezen alkalmat lapunk olvasói örömmel fogják megragadni, hogy ilyen rendkívüli kedvezményes módon juthassanak a vadászati tudományok kincseskamrájához, a „Vadászati Útmutató“-hoz. (A „Vadászati Útmutató“ szerkesztőségének címe: Budapest, VIII. Szigony-u. 34.)

„Az Erdő“ májusi számában a „Különfélék“ rovatában V. M. aláírással közreadott közleményt Vasvári Miklós dr. a madártani intézet asszisztense közölte. Szükségesnek tartjuk erre olvasóink szíves figyelmét felhívni, hogy ha a közöltekre vonatkozólag valami bejelentésük lenne, úgy azt dr. Vasvári úrral, Budapest, II. Herman Ottó-út 15, közölhessék.

Orvosi hír. — Dr. Altmann fogorvosi rendelését nyáron át is folytatja. Tagjainknak és hozzátartozóinknak kedvezményes kezelést nyújt tagsági igazolványuk felmutatása mellett. VII. — Erzsébet-körút 2. I. 11. Rendel 12—6-ig.

Storcz kir. udvari vadászati tiszt és Szabó vadőr, a Szabó által 1932 január és február hónapokban elejtett 17 darab vadmacskával és 1 darab nyesttel.

Némi nyugdíjjal rendelkező, jóírású, esetleg valamit németül is tudó, feltétlen megbízható erdőőrt kisebb fadepó és magtár kezelésére keresünk. Fizetés: lakás, fa, kert és némi gabonajárandóság. Pályázatok sürgősen Az Erdő szerkesztőségébe kéretnek.

MAGYAR KIRÁLYI FÖLDMÍVELÉSÜGYI
MINISTER

16.374/1932.
I—1. szám.

HIRDETMÉNY.

Az erdőőri és vadőri szakvizsgák kellő számú jelentkező esetén 1932 augusztus 1-én és az erre következő napokon Miskolcon, Gödöllőn, Kaposváron és Győrben fognak megtartatni.

Akik az erdőőri vagy vadőri szakvizsgát letenni óhajtják, kérvényüket 1932. évi június hó 4-éig a lakóhelyükre illetékes m. kir. erdőigazgatóságnál nyujtsák be.

Az erdőőri szakvizsga letételének megkönnyítésére az erdőigazgatóságok székhelyein kellő számú jelentkező esetén 1932. évi július hó 4-én kezdődő négy hetes előkészítő tanfolyamot nyitok, amelynek végeztével a hallgatók szakvizsgára bocsáttatnak.

A tanfolyamra való felvételt az illetékes m. kir. erdőigazgatóság eszközli, amelyhez a felvétel iránti kérvényeket 1932. évi június hó 15-éig kell benyújtani.

A tanfolyamra csak olyan erdőőrök jelentkezhetnek, akik az elemi népiskolát elvégezték, legalább három évig megszakítás nélkül erdészeti gyakorlati szolgálatban állottak, feddhetetlen előéletűek és 20-ik életévüket betöltötték.

Az erdészeti gyakorlati szolgálat igazolásául csak az olyan bizonyítvány szolgálhat, melyet okl. erdőmérnök állított ki, vagy amelyen folyamodónak tényleges erdőgazdasági vagy erdőőri alkalmaztatását a szolgálati helyre illetékes m. kir. erdőfelügyelő igazolja.

Annak, aki az előkészítő tanfolyamra felvétetett, a vizsgaengedély iránt külön nem kell folyamodnia.

A tanfolyam hallgatói élelmezésükről és ágynemüről maguk kötelesek gondoskodni.

A tanfolyam díjmentes és egyelőre nem kötelező.

A tanfolyamra vonatkozólag bővebb felvilágosítást a m. kir. erdőigazgatóságok adnak.

Budapest, 1932. évi május hó 18-án.

M. KIR. FÖLDMÍVELÉSÜGYI MINISTER.

**A
GOMBA-NEMEK
MEGHATÁROZÁSÁRA
SZOLGÁLÓ**

**T
Á
B
L
Á
Z
A
T
O
K**

AZ ERDŐ

1932. ÉVI 6—7. SZÁMÁNAK MELLÉKLETE

DON BOSCO NYOMDA, RÁKOSPALOT.

A FEHÉRSPÓRÁS LEMEZESBÉLÉSŰ GOMBÁK

MEGHATÁROZÓ KULCSA.

	k.		I. <i>Szegfű g. Marasm.</i>	a.	
		a lemez ritkán álló.			
		a.	II. <i>Nedű g. Hicrocybe.</i>	a.	
		a.	III. <i>Élősdig. Nyctalis.</i>		a tönkön nincs gallér.
a lemez nem lefutó.	k.		IV. <i>Kigyó g. Mycena.</i>		k.
		a.	V. <i>Fülökeg. Collybia.</i>		
		a	VI. <i>Galamb g. Russula.</i>		k.
		a lemez sűrűn álló.	VII. <i>Pereszker g. Trichol.</i>		k.
			VIII. <i>Galóca g. Amanita.</i>		a lönk gallé- k. ros.
g-gomba			IX. <i>Özláb g. Lepiota.</i>		nem tejelő gomba.
			X. <i>Tölcsér g. Clitocybe.</i>		
		a lemezek vastagok ritkák.	XI. <i>Csigá g. Limacium.</i>		
			XII. <i>Nyírok g. Camaroph.</i>	a.	
			XIII. <i>Béka g. Omphalia.</i>	a.	
		k.	XIV. <i>Laska g. Pleurotus.</i>		a tönkön nincs gallér.
a lemez lefutó.		a.	XV. <i>Dücskö g. Panus.</i>		
		fán termők, sokszor kajlák.	XVI. <i>Fa g. Lentinus.</i>		
			XVII. <i>Hasadt g. Schizoph.</i>		
			XVIII. <i>Eres g. Trogia.</i>	a.	
			XIX. <i>Satnya g. Xerotus.</i>		
§			XX. <i>Tejelő g. Lactarius.</i>		tejelő gomba.

a - legtöbbje apró

k - kivétel a szabály alul.

A NEM FEHÉRSPÓRÁS LEMEZESBÉLÉSŰ GOMBÁK

MEGHATÁROZÓ KULCSA

A fehér spórások között is van piszkosas spórás gomba, viszont a XXI. - XXII. sz. legfőbb gombája fehérspórás a következőknél is lehet 4-4-nek az előzőeknél világosabb spórája.

A SPÓRAPOR SZÍNE

Fekete		LI. <i>Trágya g. Panaeolus</i> LII. <i>Tinta g. Coprinus.</i> LIII. <i>Nyálkás g. Gomphidius</i>	a a a	
bíbor barna		XLVI. <i>Harmat g. Stropharia.</i> XLVII. <i>Kénvirág g. Hypholoma.</i> XLVIII. <i>Targ. Psilocybe.</i>	a k a	
barnás, rozsdás, sárga		XLIV. <i>Vizenyős g. Hydroc.</i> XLV. <i>Csiperke g. Psalliota.</i>	a a	
húsvörös - rózsaszín		XXXI. <i>Köldökös g. Eccilia.</i> XXXII. <i>Suta g. Claudopus.</i> XXXIII. <i>Kacska lábú g. Crepid.</i>	a a a	
piszkos-világos		XXI. <i>Róka g. Cantharellus.</i> XXII. <i>Moha g. Leptoglossum.</i> XXIII. <i>Cölöp g. Paxillus.</i>	a a	
		XXIV. <i>Susulyka g. Inocybe.</i> XXV. <i>Fakó g. Hebeloma</i> XXVI. <i>Bocskoros g. Volvaria.</i>	a a a	
		XXVII. <i>Csenge tyű g. Pluteus</i> XXVIII. <i>Dög g. Entoloma.</i> XXIX. <i>Kupak g. Nolanea.</i>	a a a	
		XXXIV. <i>Aranyos g. Bolbitis.</i> XXXV. <i>Turján g. Galera.</i> XXXVI. <i>Szemét g. Naucoria.</i>	a a a	
		XXXVII. <i>Láng g. Flammula.</i> XXXVIII. <i>Tőke g. Pholiota.</i> XXXIX. <i>Nyálkást. g. Mixac.</i>	k k k	
		XL. <i>Pókhálós g. Phlegmac.</i> XLI. <i>Hagymat. g. Inoloma.</i> XLII. <i>Bőr g. Dermocybe</i> XLIII. <i>Öves g. Telamonia.</i>	a a a	
		XLVII. <i>Kénvirág g. Hypholoma.</i> XLVIII. <i>Targ. Psilocybe.</i>	k a	
		XLIX. <i>Porhanyós g. Psathyra.</i> L. <i>Tücsök g. Psathyrella.</i> LI. <i>Trágya g. Panaeolus</i> LII. <i>Tinta g. Coprinus.</i>	a a a a	
		LIII. <i>Nyálkás g. Gomphidius</i>	L. lefutó	

a lemez lefutó

a lemez nem lefutó

a lemez lefutó

a leginkább apróg.

a lemez nem lefutó

g = gomba.

a tönk nem gyűrűs

k = kivétel a szabály alul.

a tönk gyűrűs v. hálós

a tönk nem gyűrűs

A GYAKORIBB NEM LEMEZES GOMBÁK MEGHATÁROZÓ KULCSA.

A GOMBA BÉLÉSE	csöves puha	<i>Tinorú g. Boletus, Tub.</i>		FANTERMÖK	Máj g. <i>Fistulina</i>	csöves, puha	
	pontozott szívós	<i>Lukacsos g. Polyporus</i>			<i>Lukacsos g. Polyp. Placodes</i>	pontozott, szívós, vagy fás	
	ránkos	<i>Trombita g. Craterellus</i>			<i>Labirintus g. Daedalea</i>	kanyar- gós, fás	
	tüskés, puha	<i>Gerebeng. Hydnum</i>			<i>Gereben g. Pleurodon, Dryodon</i>	tüskés, szívós	
	bunkós vagy elágazó	<i>Koráll g. Ramaria, Clavaria</i>			<i>Engves-Koráll g. Calocera, Ramaria</i>	kocsónyás szívós	
	elporló, puha	<i>Pöfeteg g. Globaria, Bovist, Lyc.</i>			<i>Pöfeteg g. Bovista</i>	elpolló puha	
	zárt tömött	<i>Áltrifla g. Scleroderma</i>			Még számos réteges, taplós, kocsónyás g. (<i>Polystictus, Placodes, Trameles, Lenzites, Merulius, Hericium, Auricula, Exidia stb.</i>)		
	szét- nyitó	<i>Csillag g. Geaster</i>					
	csésze- alakú, törekeny	<i>Csésze g. Aleur, Peziza</i>					
	REDŐS, PUHA	<i>Szőmörcsög g. Phallus</i>			<i>Szarvas gombák. Tuber, Elaphom</i>	Földalatti termők	
<i>Kucsma g. Morchella Verpa</i>			<i>Melanogaster, Rhizopogon,</i>				
<i>Papsapka g. Helvella</i>			<i>Choiromyces Octaviana stb</i>				

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 augusztus-szeptember

8-9. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, V. Nádor utca 15. III. emelet 31. küldendők.

Telefón: 165—82.

Amit érdemes tudni . . .

Egyesületünk vezetősége f. évi szeptember hó 8-ra választmányi-ülést hiv egybe. A választmányi tagoknak időt és helyet, valamint tárgysorozatot tartalmazó meghívókat, a magánszolgálatban állóknak kedvezményes vasútijegy váltására jogosító igazolványokat idejében megküldjük.

Lapunk legközelebbi száma október hó 1-én és azután a jövőben is minden hó első napján fog megjelenni.

Egyesületünk vezetőségének egyik legfőbb törekvése, hogy minden tagját lehetőséghez képest állásba juttassa. Mindent előket, hogy a megüresedő állásokat elsősorban tagjainak juttassa. A tömegesebb elhelyezés érdekében egyesületünk vezetősége a közelmúltban körlevélben hívta fel a birtokosokat, hogy megüresedő állásokat egyesületünk útján állásnélküli tagjainkkal töltsék be.

Minden reményünk megvan, hogy ezen kérésünket a birtokosok a legnagyobb megértéssel fogják támogatni, mert az utóbbi néhány hét alatt több ízben tapasztaltuk, hogy egyes birtokosok az egyesület nemes törekvéseit a legnagyobb megértéssel támogatják. Joggal hihetjük tehát, hogy munkálkodásunk meg fogja hozni a gyümölcsét és jövőben minden megüresedő állás egyesületünk közvetítésével lesz betöltve.

Éppen ezért felhívjuk most újból állásnélküli tagjainkat, hogy nyilvántartás végett jelentsék be adataikat (kor, családi állapot, előképzettség, gyakorlat (hány év), szakképzettség és osztályozása, pl. „Magánvizsga jó eredménnyel“), hogy sürgős esetekben levél útján hívhassuk fel pályázatának beküldésére. Legutóbb egymást

követőleg 7 állás volt betöltendő, de ezek megpályázására csakis a már nyilvántartottakat szólíthattuk fel, mert a rövid pályázati határidők kizárták a lapban való közlést.

Tehát saját érdeke minden állásnélküli tagunknak, hogy mielőbb jelentse be fent említett adatait.

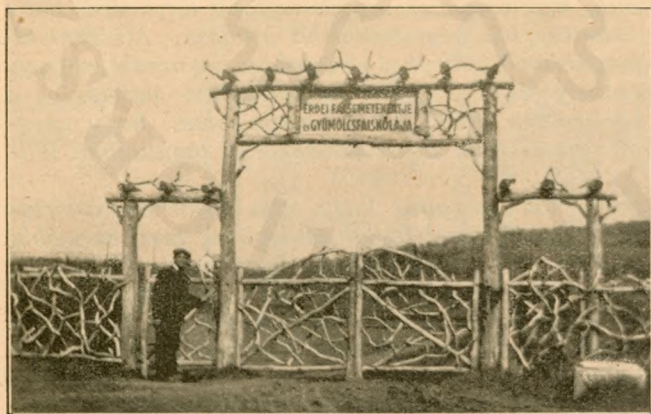
A hátralékos tagsági díjakat szeptember hó 1-én postai megbízás útján kérjük be hátralékos tagtársainktól. Kérjük az érdekelt t. tagtársainkat ne tekintsék ezt zaklatásnak, de kötelezettségeink kényszerítenek erre, mert a lapunkat is csak úgy tudjuk legalább a mai színvonalán fenntartani, ha a tagsági díjak rendszeresen befolyanak.

Képek Budapest Székesfőváros erdőgazdaságának kamaraerdői erdei facsometekert és gyümölcsfa-iskolájából.

Úgy hiszem, nem lesz teljesen érdemtelen, ha az alábbi néhány sorban és képbem bemutatom kartársaimnak Budapest Székesfőváros tulajdonát képező és általam kezelt erdei facsometekertjét és gyümölcsfaiskoláját.

Teszem ezt annál inkább, mert tudatában vagyok, hogy sok kartársamnak, különösen a fiataloknak a megszokottól, illetve szabályszerűtől eltérő csemetenevelési módszert is bemutatathatok.

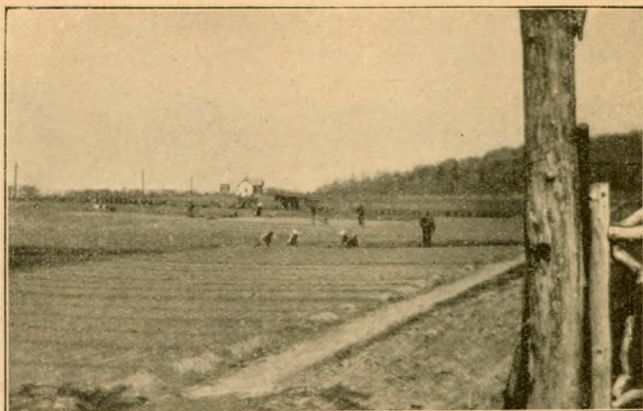
A csemetekert és gyümölcsfaiskola 10 kat. hold terjedelmű és rendszeres váltó-gazdálkodás mellett évente 300.000 darab erdei facsomete és 16.000 darab gyümölcsfa-ojtvány termelhető benne.

A csemetekert kapuja.

Öreg tölgyfa lehántolt ágaiból készült, Fekete Béla székesfővárosi erdőfőtanácsos úr tervei alapján és csekélységem vezetése mellett.

A telep látképe
a
bejárattól nézve.
Háttérben
a telep irodája és
a segéd-erdőőr
lakása látható.

Sorjelzési mun-
kálatok a már
beosztott táblák
és ágyásokon a
vetés előtt.

Fenyőmagvetés
Fekete-féle
vetőgéppel.

A vetést nyomban követi a magnak kevés homokkal kevert
lombfölddel való betakarása és takarás után a kézi hengerlés.

Egyéves fekete-fenyőcsemék iskolázáshoz való előkészítése.

Az iskolázóléc 120 cm. hosszú, mindkét végén 10—10 cm. fogórész van hagyva. Az így maradt 100 cm-es lécz 4 cm. távolságú mélyített nyílásaiba lesznek berakva a kiválogatott, épgyökerű, egészséges és hígított trágyalével készült habarcsba mártott fenyőcsemék. A berakás után az iskolázóléc nyílásos oldala elé egy másik keskeny lécz lesz helyezve és a kettőt összefogva lesznek a csemék az ágyáshoz szállítva.

Fekete fenyő iskolázása.

Ez nem a szokott módon, hogy úgy mondjam, nem szabályszerűen történik, de biztos, gyors és szép munkát eredményez. A tavaszi ásás vagy kapálás teljesen mellőzve van, helyette már az őszy folyamán fel lesz ásva a talaj és javítva lesz komposzttal vagy lombfölddel (*tehát nem állati trágyával*). Különösen *kötött talajon* az őszyel megmunkált földben a vetés és az iskolázás eredményesebb.

Az iskolázást a fent ismertetett javított talajon a már besztott táblák és ágyásokon rendszerint keresztbe végezzük. A sorok között kissé kimélyítjük a nyári esők felfogása céljából és

különös súlyt helyezünk arra, hogy a lejtős fekvésű területeken az ágyások a lejtőn lefelé, míg a sorok a lejtővel keresztbe haladjanak.

Az iskolázásnál 30 cm. sortávolságot veszünk.

A kijelölt sorokban olyképpen végezzük az iskolázást, hogy az egyes munkáscsoportok ne legyenek egymás útjába. Vagyis az egyik hármascsoport az ágyások alsó, a másik hármascsoport a másik ágyás felsővégén kezdi az iskolázást. Ilyenformán állandóan két sor, illetve 50 darab csemete lesz a már előre elkészített árkokba rakva. Az árok az első két sor közötti részbe lesz vágva, mégpedig úgy, hogy a kiemelt föld az útra lesz kirakva és az árokba helyezett csemeték a következő két sor közötti földdel lesznek földelve, miközben nemcsak a csemeték gyökérzetét földeljük el (gyöngéd taposással esetleg iszapolással), hanem a következő két sor közötti ültető árok is elkészül.

Az iskolázás
menete.

Az alsó útról fel, felülről pedig lefelé haladnak a munkáscsoportok. Az útra kirakott földet a felülről lefelé haladó csoport az utolsó árok földelésére használja fel.

Erdőöri lak.

Végül pedig bemutatom az erdőöri lakot, mely azonban nincs a telepen, hanem attól mintegy 800 méterre, az erdőben van.

Igen örvendének, ha kartársaim e helyen hozzászólnának a fent ismertetett iskolázási módhoz, annál is inkább, mert volt már szakember, aki ezen rendszert a nem szabályszerűsége miatt kifogásolta, bár az eredmény fényesen beigazolta rendszerünk helyességét.

Vizner Sándor

Gyakoribb ehető és mérges gombáink.

Írta : Szemere László.

Láttuk az előzőekben, hogy körülbelül hogyan kell a gombákat meghatározni. Most sorozatos cikkekben ismertetni fogom az *Az Erdő* szíves olvasóival a fontosabb *nemek* (génuszok) általános jellemzését s mindenik után az abba tartozó fontosabb gombákat is felsorolom. Így aztán kb. 50 gombanem lesz ismertetve, közelítőleg 200—250 gombával s aki ezeket a leírásokat megőrzi, az innen is meg fog tudni határozni jóegypár gombát.

Az egyes gombák meghatározásánál azonban nagyon ügyeljünk arra, hogy a felsorolt összes jegyek alapján döntsünk. Ha minden jegy is talál a keresett gombákra, de az ízbeli adat nem, akkor a meghatározás nem jó, illetve a gomba ennyi leírás után meg se határozható. (Mert az összes gombák leírását lehetetlen egy folyóirat keretébe szorítani !) Vagy ha az áll pl. a foghagymaszagú szegfűgombánál, hogy tönkje 1 mm. vastag, akkor hiába van valamely apró gombának foghagymaszaga, ha a tönkje vastagabb, akkor az nem azonos az ismertetett gombával, hanem egy közeli rokona. A gyakorlatban még sok mindenre kell ügyelni. Így például, hogy egy kosárba (dobozba) csak egy fajtájú gombát gyűjtsünk; ha más gyűjtötte, azt darabonként kell meghatározni, és pedig jó világítás mellett, mert ha az egész gyűjtésbe mérges példány kerül, megbetegszik tőle az, vagy azok, akinek, illetve akiknek abból a gombából jut a kanalába.

Az egészen fiatal gombát különös óvatossággal kell gyűjteni, még akkor is, ha a körülötte levő, azonos fajú, idősebb gombák jelenlétéből arra következtethetünk, hogy az aprók is azonos fajúak. Megtörténhetik ugyanis, hogy egy ilyen gombacsoport között kibújt egy-két példánya egy mérges fajnak is, mert hiszen az is ugyanazt a helyet kedveli. Megvilágítom ezt egy gyakorlati példával. Terem az erdőn csiperke (többféle fajta is!) s ugyanazon a négyszögméternyi területen — főleg ha az tölgyes — teremhet a gyilkos galóca is. A csiperke, míg egészen kicsiny, még fehér lemezű, akárcsak a gyilkos galóca, amely korántsem mindig sárgás-zöldes színű, mivel van neki fehér-, barnás-, meg egészen barna változata is! Mindkét gomba galléros s így csak a gyilkos

galóca papucsos (hüvelyes) tönkje marad elkülönítő bélyegül. Amde szokták a kalapokat levágni a tönkről, mikoris a döntő bélyeg a földön marad. De más mérges gombára is kell gondolnunk, amely ugyancsak hasonlíthat olykor a csiperkéhez. Ezért kell tulajdonképpen minden egyes gombát szemügyre venni, egészen addig, míg valaki kellő gyűjtési jártasságra, illetve gombaismeretre szert nem tesz.

Mi minden jegyre kiterjedőleg írjuk le az egyes gombákat, de csak a szükséges részletezéssel s így annak minden szavában egyeznie kell a keresett gomba tulajdonságaival, máskülönben a meghatározás nem megnyugtató. És inkább mellőzzünk valamely, a leírástól kissé eltérő, bár jó gombát, mintsem felületes meghatározás révén bajba sodorjuk hozzátartozóit!

Ezek után rátérek a gombanemek és leírások ismertetésére. A leírások élén levő vázlatos rajz az abba a nembe tartozó gombák alakszélsőségeit vannak hivatva bemutatni.

Általános jellemzés.

Spóraporuk mindig fehér. Leginkább apró gombák.¹ Kalapjuk vékonyhúsú, domború, majd ellaposodó. Bélésük, azaz lemezeik gyéren állók, aránylag kemények és vastagok s nem futnak le a tönkre. Tönkjük vékony, leginkább csöves s gyakran már a termőhelyen megsodródó. Másként csupasz, azaz gyűrű, fáttyol avagy bocskor nincs rajtuk. Teremhetnek földön, de fatömkön vagy más növényi részen is. Kb. 40 féle szegfűgomba kerülhet elő, hazánkban azonban tulajdonképpen csak egy van közöttük értékes, de mint fűszer szolgálhat a másik, itt még felemlített apró szegfűgombácska.

¹ 5 cm. átlagos kalapátmérőnél kisebb gombák. Közepeseknek vesszük az 5—10, s nagynak a 10 cm.-nél nagyobb kalapátmérőjű gombákat!

Közönséges szegfűgomba.

Marasmius oreades Bolt.

K.¹ Eleinte kissé púpos, majd szétterülő, pereme felhajló. Síma, száraz, merev. Színe világos okkertől barnáig, közepe felé kissé sötétebb. 5 cm.-ig nő, de a zöme apróbb.

B. Szabadon álló (tönkre nem lefutó), hasas, ritkán álló, különféle hosszú lemezei rendszeren szélesebbek a kalap húsánál. Színük csaknem fehér.

T. Tömött, legfeljebb odvasodó, végig egyforma vastag (3—4 miliméter) s olyan színű, mint a kalap. Olykor korpás, egyébként síma. Szívós, miért is ételbe nem teszik a tönkjét. 8 cm. magas is lehet, de rendszeren alacsonyabb.

H. Fehéres-sárgás, kellemes ízű s jó, szegfűszegre emlékeztető szagú. Terem májustól októberig, mezőkön, réteken, gyakran közökben seregesen. Jó, ehető, levesbe való gomba, azonban mérges fajokkal könnyen összetéveszthető, főleg ősszel, amikor a mérges parlagi tölcsérgomba (*Clitocybe corda* Schlr.) is megjelenik. Az azonban túlnyomórészt lefutólemező gombácska. De a susulykagombák között is van olyan, amelyik hasonlít a szegfűgombához, azokat még leginkább behasadozásra hajlamos, elrongyolódó kalapjuk révén különböztethetjük meg, nomeg egy spórapor-vizsgáló kísérlettel, mert azok nem fehérszórás gombácskák. Gyűjtött szegfűgombánk közül tehát a töredezett (puha) kalapú gombácskákat különös gonddal válogassuk ki s ugyancsak azokat a példányokat is, amelyeknek sűrűn állanak a lemezei, főleg ha azok lefutók is egyszersmind.

Számolnunk kell itt — s más gombánál is — azzal az eshetőséggel is, hogy másutt kínálnak meg minket gombás étellel. Nos, a szegfűgombát a kanálban is fel lehet ismerni. Ugyanis az alig 1—2 cm. átméretű példányok egészen maradnak s akkor — a figyelmet elkerülve is — van módunkban megállapítani azt, hogy a lemezkék valóban gyéren állanak-e, s nem futnak le a tönkre. Ha az ilyen apró gombánál lefutó lemező darabkákat állapítunk meg — főként szeptember után — akkor nemcsak hogy magunk ne együnk a jó szívvel felkínált ételből, de társainkat is figyelmeztessük arra az eshetőségre, hogy a gyűjtött szegfűgomba közé parlagi tölcsérgomba is került!

Foghagymaszagú szegfűgombácska.

Marasmius scorodionius Fr.

K. Csak 1—3 cm. átmérőjű, harangalakú, majd szétterülő,

¹ **K.**-val rövidítjük a kalap, **B.**-vel a bélés, **T.**-vel a tönk s **H.**-vel a hús (a gomba belseje) szavakat!

síma, barna vagy vörösbarnás, később elfakuló.

B. Tönkhöz nőtt lemezei nem igen sűrűek, kb. 1 mm. szélesek, fodrosak, fehérek.

T. Csak 1 mm. széles, 2—4 cm. hosszú, fényes, vörösbarna, a kalapnál sötétebb, kivéve a tönk tetejét, hol világosabb a vörösbarna szín.

Júniustól októberig erdőkben nő

Szaga és íze a foghagymára emlékeztet, s annyira erős, hogy ezt az ételekben helyettesítheti is, magában nem igen szokás elkészíteni.

Címrajzunkon a közönséges szegfűgomba a jobb sarokban van feltüntetve és pedig 4 gomba a spórával. (Ezt persze csak az tudja megvizsgálni, akinek mikroszkópja van.) A foghagymaszagú szegfűgombácskát meg szövegközti rajzzal mutatjuk be.

Általános jellemzés.

Spóraporuk fehér. Leginkább erdőn kívül, füves helyeken terem, apró (vagy közepes), nedvdús, törékeny s élénk színű gombácskák. Gyűrű, fátyol, bocskor nincs, a lemezek nem lefutók, bár egy-egy kivétel lehet e tekintetben. Tönkjük síma, egyenetlen vastag s belül üreges. A földön teremnek. Hazánkban kb. 25 faja kerülhet elő. Mérgezet nem tudunk közöttük, bár nincs mindenik faja kitanulmányozva. Az a három nedűgomba — amelynek leírását adjuk — kb. úgy néz ki, mint címrajzunkon a jobbszélső 4 gomba.

Sárga nedűgomba.

Hygrocybe ceracea Wulf.

K. Kisebb (csak 4 cm.-ig növvő), púpos kalapú gomba. *Viaszk vagy kénsárga színű.* Nedvdús.

B. Kissé lefutó, sárga, különféle hosszú lemezei csaknem háromszögalakúak.

T. Sárga. Síma, fényes, nyálkás. Olykor lapított. Törékeny. Húsa főzéskor sárga levet ereszt, s mert egyébként is jóízű, levesnek, főzeléknek érdemes szedni, főleg amikor sok terem. Nyirkos, őszi időben, réteken nő.

Magyarországon kb. 10 féle nedűgomba van. Állítólag egy faja sem mérges. A kezdő gombász mégse gyűjtse őket, mert alakra a veszélyes susulykagombákhoz hasonlítanak, főleg a fakóbb színűek!

Vörös nedűgomba.

Hygrocybe punicea Fr.

K. Alakra ez is kúp- vagy gyűszű-alakú, de színre szép vérvörös, azonban igen kifakul. 12 cm.-ig nőhet. Síma, csupasz, nyálkás, törékeny.

B. Krómsárga, alig vöröses, tönköt érintő lemezei különféle hosszúak, öblösek, harmatozók.

T. Üres, törékeny, gyűrű nélküli, vörös. Kissé duzzadt. Szálasan csíkos.

Általában nyirkos, nedvdús gomba, melynek leve is szép narancsszínű, ezért levesnek való.

Ősszel terem, ugyancsak réteken, füves helyeken.

Hasonmása a **kúpos nedűgomba**, *Hygrocybe conica* Scop., ez már nyártól terem, kalapja narancssárga-vérvörös, tönkje is, lemeze sárga. *Jellegzetessége, hogy nyomásra feketefoltos lesz.*

Ez is ehető, de ajánlatos leforrázni.

FEGYVER ÉS LŐSZER.*

Írta: **ifj. Breitfeld Dezső.**

Sörétes fegyverek.

A fegyverek öt főalkatrészből állanak: 1. cső, 2. zárószervezet, 3. lakatok, 4. agy, 5. szerelék (mint például szíjkengyel stb.)

* A „Vadászati Útmutató” 1925—26. évi kötetéből Nagy László szerkesztő úr szíves engedelmével közöljük ezen kitünő fegyver és lőszer ismertető leírást. Az írója Breitfeld Dezső sajnos már nincsen az élők sorában, 1928 február hó 15-én Szombathelyen 27 éves korában önkézevel vetett véget életének. Rövid élete csupa tanulásból állott, orvosnak készült, de elvégezte a keleti akadémiát és hallgatta a közgazdasági egyetemet is. Már gyermek-kora óta úgyszólván belefelelt a fegyver technika és ballisztika tanulmányába s ebben olyan haladást tanusított, hogy mint szakértő első helyen állott az országban. E téren ismert nevű szakíró is volt. „Fegyver és lötechnika” címen könyve jelent meg, amely valósággal vezérfonala a fegyver és lötechnikai ismereteknek.

A cső.

Anyaga régebben damaszt volt, ma már azonban kizárólag acél. Legkiválóbb csőanyag a rozsdamentes „Böhler-Antinit“ és a „Poldi-Anticorro“ acél.

A cső három részből áll: 1. kamara, 2. átmeneti kúp (másnéven kónus], 3. a tulajdonképeni csőfurat.

1. Régebben élesszelű, u. n. szegélyes kamrát használtak — ami teljesen elhibázott dolog — ma már azonban kizárólag szegélynélkülit.

2. A kónus azelőtt nagyon rövid volt, ma azonban 5—10 mm. Van egész hosszú, kb. 20 mm.-es kónus is, ez azonban gáztódulás miatt nem célszerű.

3. A furat régente kizárólag „cilindrikus“ vagyis szabályos hengeralakú volt, amelyet követett a „koncentrált“ vagyis a cső vége felé fokozatosan szűkülő furat, ma azonban főleg a choke-furatot használják. A valódi choke a kamrától cilindrikusan majdnem a cső végéig, a csővégtől számított 4—6 cm.-nél azonban hirtelen megszűkül, majd ezzel a megszűkülött átmérővel ismét cilindrikusan halad tovább. A szűkület mértéke rendszeren 0·4—1·0 mm. A szűkület mértékéből azonban nem szabad következtetést vonni a löképessegre, mert az elsősorban a furat jól- vagy kevésbé sikerült voltától függ. A choke a söréteket nemcsak tömörebben hordja, hanem egyúttal nagyobb sebességgel s ezáltal nagyobb átütőerőt is ad nekik. A „paradox“ furat a choke-nak egy változata, amelynél a cső szűkített része gyenge fordulatú, lapos csavarhuzagokkal van ellátva. A golyót elég jól lövi, a söréteket kevésbé (cca 35—45 0/0). A „choke-rifled“ közönséges choke, mely azonban egyenes hajszálhuzagokkal van ellátva és pedig vagy egész hosszában vagy csupán a cső szűkített részében. Főleg posta- és öregebb sörétek számára készült, de említésreméltó eredményt nem sikerült vele elérni.

Kampó- és csőkapcsolódási módok.

A kampókat azelőtt egyszerűen csak ráforrasztották rézzel a csövekre, ami felette lelkiismeretlen, illetve veszélyes módszer. A forrasztás rézzel — azaz kemény forrasztással — történt, ami feltétlenül kerülendő, mert e módszernél a csöveket vörös izzásig, circa 800—1000 C⁰-ig kell hevíteni. Ezért aztán a horgany (cinn) — azaz lágyforrasztás — noha nem olyan tartós, mégis előnyben részesítendő vele szemben és pedig azért, mert ahhoz csupán 200 C⁰ kell. Újabban mindenáron kerülni igyekszik a fegyveripar a keményforrasztást, tehát a modern fegyvereknél inkább a lágyforrasztást alkalmazza, minthogy azonban ez egyedül nem elég tartós, azért a csőkampók fecskéfarkszerű nyúlvánnyal lesznek felső végükön ellátva, melyek a csőfalak megfelelő vájataiban lesznek beillesztve és csak azután forrasztva (lágý úton), úgyhogy akkor sem válhatnak el a csövektől, ha idővel esetleg enged is a forrasztás.

Az ilyen — és pedig kiváló — csőkapcsolási módoknak a fecskéfark sys-téma a lényegük, amelyet különböző variációkban alkalmaznak. Ilyen pl. a „Hael“-féle, a „Sauer“-féle stb. Nevezetes a „Pieper“-féle u. n. „acélkamradarab“, melyet kisebb módosításokkal más gyárak is átvettek, így pl. „Teschner“-„Scholberg“ („Rekord-fegyver“) stb.

A „Demi-bloc“ systémán alapszik p. o. „Kittner“-nek, avagy „Pieper“-nek, továbbá a „Manufacture Francaise d'Armes et Cycles (Saint-Etienne)“

konstrukciója. E systémánál a csőkampó és a sínhosszabbítás saját csővével egy darabból lesz kikovácsolva (nem hozzáforsztva !), tehát mindegyik csővé n a kampóknak illetve sínhosszabbításnak csak fele található. Az egyik cső kampója fecskefarlsruerő nyúlvánnyal van ellátva, mely aztán a másik cső kampójának illetve kampóinak megfelelő vájátába lesz illesztve — azaz összetólva — s aztán összeforsztva. Egy hibája van, t. i. a vájattal ellátott csőfal a kamránál nagyon gyengítve van.

Ezen hátrány kiküszöbölésére van hivatva a „Demiblock Patent Preuss”. Az ilyen puskánál a jobb- vagy balcső szükség esetén könnyen pótolható.

A csőkapcsolás problémájának ideális megoldása természetesen az volna, ha egy darab acéltömbből, illetve acélrúdból fűrnák vagy kovácsolnák ki mindkét acélcsövet, a kampókat és a síneket. Ez az u. n. „Mono-bloc” systéma, amellyel szintén folytattak kísérleteket, azonban sa'nos sikertelenül. Azért tehát a problémákat ezidőszertint legtökéletesebben a Preuss által módosított Demi-bloc rendszer oldja meg.

Csőhosszúság, csősín, célgömb.

A choke-csővek és füstnélküli porok korszakában a csőhossznak csupán alárendelt szerepe van (természetesen bizonyos határok között.)

A felső csősín — vagyis célzósín — vagy egyenes, vagy ívelt, vagy teljesen hiányzik. A sínek mindkét faja lehet lapos vagy vályúszerű, lehet síma felületű vagy recézett, lehet magasan, avagy mélyen fekvő. Az ívelt sín kerü-lendő. Legcélszerűbb az egyenes, de egész hosszában vályúszerűen kivájt, recézett sín, melynek elülső vége azonban semmiesetre se fekdjön mélyen, mert ez esetben a csővek eltakarják a céltárgyak nagy részét.

A célgömb legyen mérsékeltlen nagy és kiemelkedő.

Závárzat.

A ma található sokféle zárószervezet, másnéven závárzat közül csupán a legismertebbekkel óhajtunk foglalkozni.

A hosszúkulcsos-, másnéven „Godin”-závárzat éppen úgy, mint az angolkulcsos (vagyis „T”-) závárzat letúnt idők emléke, amelyet azonban egyszerű. szolid mivolta következtében olcsó minőségű, golyós fegyvereken manap is lát-hatunk, noha a kezelése lassú és kényelmetlen.

A modern puskákon kizárólag tolokás reteszelésű závárzattal alkalmaznak, amelynél a tolóka vagyis retesz, vagy csak az egyik csőkampó — ez az egy-szeres reteszelésű — vagy pedig mindkét kampó e célra szolgáló kivágásba kap bele (ez az u. n. kétszeres reteszelésű závárzat). A tolokát mozgató emelő vagyis kulcs többnyire a baskule felső lapján, a kakasok közt van, ez az u. n. kis kulcs, melyet feltalálója után „Scott” kulcsnak, mások pedig „Toplever”-kulcs-nak neveznek.

Ha a kulcs nem a kakasok közt, hanem alul, a ravaszfedő fölé borulva nyer elhelyezést, akkor „Roux”-systémájú závárzatról beszélünk, ahol is a kulcs lefelé történő nyomására nyílik ki a fegyver.

Ha azonban oldalt van a kulcs elhelyezve (e kettő lényegileg egy- és ugyanaz, csak az elhelyezés különböző) akkor pedálos vagy „Webley” kulcs-závárzatról szólunk.

A legismertebb és joggal egyik legkedveltebb a „háromszoros reteszelésű Greehner-zár”, amely Scott-kulccsal, dupla reteszeléssel és egy sínhosszabbítás-sal van ellátva, amelyen egy harántírányú u. n. kereszttolóka megy át. Ez a závarzat — ha kidolgozása lelkiismeretes és acélanyaga jó — úgy a legerősebb töltéseket is kibírja (még dupla golyós fegyvereknél is), ellenesetben azonban mitsem ér, azért ha olcsó fegyvert vásárolunk, az inkább a régimódi, de megbízható hosszúkulcsos, vagy pedig „T”-závarzattal legyen ellátva, mint egy csupán szemfényvesztésre készült 3-szoros Greener-zárral. A kereszttolóka átmenete lehet kör, ovális vagy négyszögletes, melyek közül legcélszerűbb a köralakú, viszont feltétlenül kerülendő a négyszögletes.

Szolid a „Webley”-féle lépcsőalakú sínhosszabbítás, valamint a „Purdey-zár” is, amelynél a sínhosszabbítás helyén, de valamivel mélyebben egy orrszerű nyúlvány van.

Az u. n. „Nimród-Nasenverschluss”-szal, amely egyszerűsége mellett egyike a legtartósabb závarzatoknak „Thieme Schlegemilch” suhli fegyvergyárosok látják el fegyvereiket.

Megbízható és erős zár a „Simson Jäger”-féle u. n. „Schildzapfenverschluss”, továbbá a hozzá hasonló „Scholberg”féle „Rekord-závarzat”, melyeknél nem középpütt, hanem jobbról és balról, a csőtengelyek alatt van egy-egy kivágás nélküli kampó. A reteszést egy Greener-kereszttolóka látja el. (Scholberg újabban acélkamradarabbal készíti Rekord-fegyvereit.)

Általánosan ugyan nincsenek elterjedve, de mindazonáltal említésreméltók a „Brenecki”-féle „Ideal”, a „kagylós zár: Patent Stabil”, a „Lene”-féle, a „Steigleder”-féle „duplakampós”, a „Kersten”-féle „Luchs” (egyike a legjobbaknak) és a „Teschnel”-féle „kamarazávarzat” (ez utóbbi valódi excenter-závarzat.)

A csövek oldalmozgásának meggátlását célozzák a baskulon lévő oldalfülek, illetve a csövek oldalnyúlványai, melyek azonban lelkiismeretesesen készített 3-szoros Greener-, vagy hasonló zár esetén bátran elhagyhatók, amiként nem sok értelme van pl. a csőpartnak sem.

(Folytatása következik).

„Szent Hubertus” kalap-jelvény

Magyar szobrászművész véste,
magyar iparművész készítette.

Kapható a VADÁSZATI ÚTMUTATÓ szerkesztőségében (Bpest, VIII., Szigonyutca 34.) és a nagyobb fegyver- és sportkereskedésekben. Ára postai szállítás nélkül bronzból P 1.50, ezüsből P 4.—. Utánvételes rendelés közel 1 pengő postai terhelést jelent, ezért célszerű kerülni. Tessék az árhoz postai és csomagolási díj fejében 30 fillért számítani és az összeget előre beküldeni.

A véreb munkában.

Írta: Storcz Máttyás, kir. udvari vadászati tiszt.

4)

Mikor a koronást megbámultuk, kijöttünk. A nap már deledőt mutatott, amit mi is erősen éreztünk. Első gondom volt azonban hátizsákomból kiemelni a három literes vízzel telt kulacsomat, levettem kalapom, tele öntöttem vízzel és Luncikámnak tartom. Nagy mohósággal lefetyelt a vízből, azután okos szemét reám meresztette, farkát megcsóválta, ez volt nála a „köszönöm, nem kérek már”. Megsimogattam, mire végigterült a pázsiton, mi pedig gyorsan falatoztunk, mert még aznap igen nagy munka várt reánk.

Egy igen magas Vadász Úr a valkói területen reggel fél hét órakor egy böggő bikára lőtt, mely tűzben rogyot össze. A bika vánszorogva felkelt, csülökre kapott s a sűrűségben eltűnt. A Vadász Úr azért nem lőtt még egyszer, mert állítása szerint lövése „magas vállap lövés” volt.

Falatozás után azonnal kocsira ültünk és átmentünk a valkói területre. Délután 2 óra volt. A Magas Vadász Úrnak megjegyeztem, hogy Luna nehéz véreb, a sebzettet nem éri utól, ha meg is találja. Azért elküldök a gyorslábú vérebemért. El is küldtem érte Papp István vadászt.

Megérkezik „Vidur”, a gyorslábú bajor véreb, szeretettel üdvözljük egymást, azután összecsókolózik Lunával és mintha Luna valamit a fülébe súgott volna, mindkettő boldog örömmel csóválta farkát a kilátásba helyezett élvezet fölött.

Lunával a lövés helyére megyek, szimatot vétetek és kienyegedem az egész vezetéket. Az összeesés helyén sok vért találok. Nem jó jel. A magas lövésnél rendszerint kezdetben igen sok a vér, vagy 200 lépésig, azontúl mindig kevesebb, majd semmi.

Követjük Lunát. Kegyetlenül izzadunk a nagy hőségben. A bika az egyik sűrűségből a másikba vált, a megállásoknál igen kevés vér, sebágy sehol. Luna azonban farka lengetésével s az ismeretes horkolással meggyőz arról, hogy biztos nyomon van. Közben köröz, felágaskodik a festett bokrokról szimatot venni. Egyszer a bika átvált egy leperzselt tisztáson a „Senki” erdő felé, száz meg száz egészséges csapa között. Már délután $\frac{1}{2}$ óra volt. A Senki erdőben egy nagy dagonya van s kinyomoztuk, hogy a sebzett bika a dagonyában hosszabb időt töltött. Átláttam a helyzetet s jeleztem a Magas Úrnak, hogy a bikát másképp nem kapjuk meg, mintha a nádasba nyomatjuk. Előttünk a szálerdőbe, csapára teszem Vidurt is, megsimogatom mindkettőt, felnézek az égre segítségért a jágerek szentjétől és ráuszítom a csapán a két vérebet.

Végzetlen csend... Úgy fél öt óra tájban István, kinek jó füle van, odaszól hozzám: „Kérem, Fővadász Úr, Vidur állóra

csahol". Úgy fülelünk, hogy még léleketünk is eláll. Hallja? Hallom. Ott, abban az irányban.

Ahogy a tüdők engedte és ahogyan lábaink bírták, futottunk a hang irányába. Negyed hat óra volt, mire a helyszínre értünk s olyan látvány tárult szemünk elé, mely ritkaság számba megy. A véredek a bikát beszorították a halastó kellős közepébe. Ott állt a bika, a véredek csaholva úszkáltak körülötte.

Odaszólok Papnak: „Istvánka, ha a kutyák távolodnak a bikától, szóljon”.

Most! — kiált Istvánka. Ebben a pillanatban eldördült a 450-es nehéz express, egy loccsanás és a sebzett bika a tóba hömpölygött. Kár, hogy ezt az izgató, szépséges jelenetet filmen nem lehetett megörökíteni.

A Magas Úr is hallotta az állóra csaholást, az express mennydörgő hangját, fáradtan ballagott a hangok irányában, megfújta jelző trombitáját s mi puskacsőbe fújva válaszoltunk, mígnem ránk talált. Akkorára már kivonszoltuk a vezető szíjjaknál fogva a bikát s én zöld gallyacskát törve, megfestve azt a kapitális páratlan 14-es vérével, átnyujtottam a Magas Úrnak.

A Magas Úr igen boldog volt s nem tudott eltelni a véredek dícséretével, melyek agyonfáradva feküdtek hátizsákjaink mellett, még a jutalmul felkínált zsiger sem kellett nekik.

Ime a véredek megbecsülhetetlen munkája! Ha ezek az ebek nem tanulták volna az egészséges, hideg csapán való munkát, a bika sohasem került volna ezzel a magas lövéssel terítékre.

* * *

Egyik vendég vadász az estéli cserkészeten egy gyenge szarvasbikára lőtt, mely tűzben rogyott össze, de a következő pillanatban lábra kapott, miközben állítólag a másik lövés is taláta. Mikor a vendégvadással találkoztam, elmondotta, hogy egy bikára lőtt, de a sötétség következtében a lövés magas vállapon érte, a másik kegyelemlövés volt. „A szarvast holnap nem messze a lövés helyétől megtalálja”, mondá a vendég.

Az ég borús volt, bekövetkezett az, amitől félttem és amit sejtettem: megeredtek az ég csatornái, szakadt az eső egész éjjel. Reggel szakadó esőben mentem a pagonyba bikát keresni, vérebem velem volt. A lövés helyéhez közel várt rám a vadór két erdőőrrel. Odamegyünk a lövés színhelyére, sem vért, sem csapát, sem a kiugrás helyét nem találjuk. Szóval semmi jelt!

Nem estem nagyon kétségbe, mert a vadász úr állítása szerint a bika nem fekszik messze, tehát nem igényel nagy utánkeresést. De bizony nem úgy történt: a dermedtnek vélt bikáért tüvé tettük az egész környéket, de semmit sem találtunk. Nem maradt más hátra, mint Szólómat a lövés helyére vezetni. Neki-eresztettem a vezetéket és rábízom a keresést. Bőrig áztunk már

mindannyian, lemondtam minden reményről. Nem mertem elhinni, hogy van véreb, amely ennek a bikának a csapájára vezetne.

Szólóm szó nélkül köröz, felágaskodik minden fűszálra, bokorra, szimatolva azt, míg egyszerre jobbra tér és megfeszíti a vezetékét. Azonnal tisztában voltam azzal, hogy kutyám biztos csapán van. Lassan ágaskodva, majd körözve halad s erősen feszítve a vezetékét, amint biztatom: „hahó Szóló, hahó”!

Majd rövidre fogom a szíjat, megsimogatom, megdicsérem, okos szemével rám néz s újra feszíteni kezdi a szíjat. Fial szálás erdőbe érünk. Itt könnyebb dolga lesz Szólónak. Zakatol is, mint egy kis gép. Már messze kerültem a sebzés helyétől, ebemet folyton biztatva és simogatva. Egyszerre a sebzett csapáján keresztül rőt vad keresztcsapára akadunk, de Szóló odasem hederít, tovább húz és zakatol. Én semmit sem látok, sokszor rövidre veszem az ebet: „mutasd Szóló”! Az én szemeim semmit sem látnak, így haladunk vagy háromnegyed óráig, mígnem egy mély útba érünk. Amilyen széles volt az út, oly szélesen folyt benne a víz s minden csapát a földdel együtt elmosott. Egy darabon visszamentem, megfújtam a jelző trombitámat, hogy embe- reim jöjjenek.

Midőn embereim megérkeztek, megállapítottuk, hogy a bika itt váltott át. Átmásztunk a mély úton, embereimet felállítottam, Szólót csapára tettem s ez rögtön neki feküdt a hosszú vezeték- nek, melyet erősen feszített. Szóló ideges viselkedése biztos jel volt arra nézve, hogy a bika közelben van. A véreb magasról kezdte venni a szimatot, határozottan tudtam, hogy a bika nincs messze. Alig, hogy elgondolom, embereim kiáltják: „Kérem, Szó- lóval gyorsan ide, a bika most ugrott el! Gyorsan kérem, mert nem kapjuk meg!” Csendre intem embereimet s mondom nekik: ha a beteg bika sebágyához érünk, majd szabadon engedem, addig a viláigért sem veszem le a csapáról.

Amint a beteg sebágyához érünk, kutyám szimatot vesz, felborzolja szőrét, megáll, rám néz, látszott rajta, tudja mi fog következni. Leccatolom nyakszíjáról, megsimogatom. Mihelyt érezte szabadságát, földre nyomta az orrát és vágatva elrohant.

Egy ideig néma csend, míg végre megszólal az egyik vadőr: „No, ezzel sem beszélünk többé, messze van a kutya!” Megpi- rongattam a vadőrt tamáskodásáért, ajánlva neki, jobb lesz, ha hallgatja, merre csahol a kutya?

Egyszerre 5–6 perc múlva halljuk a völgyben a jól ismert „haf, haf, haf” hangot. Nem éreztem sem esőt, sem fáradságot, egy gondolatom volt: bár már kutyám mellett lehetnék és simo- gathatnám őt.

Az erdőőr a hang irányában futni kezdett, erre rákiáltok: „sose igyekezzék, Szóló holnap ilyenkor is tartani fogja a bikát!”

Odacserkésztem és egy jó darabig gyönyörködtem abban, mint mulat hű ebem a nehéz munka után. A gyönyörűséget nem tudtam sokáig élvezni, mert vizes ruhámban fájni kezdtem

s kénytelen voltam a kegyelemnövést megadni. Szóló farkcsóválva üdvözölt: „haf, haf, haf!”

Ezen kis történetet azért beszéltem el, hogy véreb vezetőinknek bizonyítást nyújtsak afelől, ha mi nem is találunk biztos jelt, ne gondoljuk mindjárt, hogy ebünk hamisan vezet. Tanulmányozni kell ebünket, meg kell figyelni minden mozdulatát, viselkedését munka közben s akkor fogjuk tudni megállapítani, helyesen nyomoz-e a kutyánk.

A szóban lévő bikát az első lövés nyakszirten érte, a másik lövés pedig térden felül az izomzatot tépte széjjel. A lövés 6,5 mm-es Mannlicher-Schönauerből történt.

* * *

Egyik vendégünk reggeli cserkészzet alkalmával egy bikát, amelyik oldalát rézsut mutatta, 8 mm-es fémburkolatú golyóval megsebesített. Én a másik erdőrészen voltam a szarvasbögést figyelni. A vendég fél kilenc órakor érkezett a kocsihoz, hol a cserkészzet vezetője az esetet elmondta.

A cserkésző úrnak tudtára adtam, hogy a sebzettet keresni indulok. Ő nyomban felajánlotta, ha nem lesz alkalmatlan, velem tart, mert látni óhajtja, miként dolgozik vérebem, miután neki is vannak vérebei, s igen érdekli a véreb munka.

Elindultunk s a jó háromnegyed órai gyaloglás után a sebzés helyére értünk. Egy meredeket kellett megmászunk, kissé leültünk, hogy kifújuk magunkat. Miután a kiugrást észrevettem, csapára tettem Szólót, mely nyomban belefeküdt a vezetékbe s zakatolni kezdett és vitt fel a meredeknek. Rövidre veszem a vezetékét s biztatom Szólót: „mutasd a csapat!” A véreb szimatol, ágaskodik, én azonban egy csepp vért sem találok, „Előre, hahó, hahó, hahó” biztatom a kutyát s erre megindul a bujkálás abban a veszett sűrűségben. Már fél órája bujkálunk, a vendég folyton kérdezi: van-e vér, van-e vér? Én mindég kénytelen voltam visszainteni, hogy nincs. Látszott rajta, amint kétkedik, mintha ebem hamis csapat követne.

A nap erősen tűzött, szinte szakadt rólunk a veríték. Eközben a domb élére, majd a hegy lejtőjének vezetett a véreb. Alig megyünk néhány lépést, a véreb két lábon állva szimatol és észrevesszük, hogy egy fiatal tölgy törzse vérrel festett. Odaintem a vendéget, megálltunk, kissé kifújtuk magunkat, letöröltük magunkról a verejtéket s csakhamar folytattuk a csapást.

Alig száz lépésnyire vércseppet jelez a haraszt az eb. Itt állhatott a bika, — mondom, közben megsímogatom a kutyát és biztatom tovább. Amint 50—60 lépést megyünk, egyszerre csak egy egész fark vad törtet közvetlen előttünk előre. Vagy 15 percre leültem s azután ismét megeresztettem ebem vezetékét. Szóló egész tüzzel feszítette vezetékét, de csak lassan ereszthettem, mert

sűrűbe jutottunk és roppant nehezen követhetem tuskön-bokron keresztül-kasul.

A hőség kibírhatatlan volt, szegény ebem nyelve már a földön lógott. Megszántam őt s a hátizsákomban lévő vízzel megittattam. Majd egy mély szakadékhoz értünk, hol Szóló felborzolta szőrét s mereven egy pontra nézett. Ismerve kutyám ezen viselkedését, rögtön tudtam, hogy szelet kapott s a szarvas a közelben van. Fegyveremet levettem a vállamról, megtöltöttem és hátraintettem, hogy csendben legyenek. Alig, hogy a szakadékba érek, óriási csörtetés és látom a beteg bikát átváltani. Úgy vettem észre, hogy jobb első lábára beteg. Lőni nem tudtam.

Kis pihenés után a szakadékból egy kis tisztásra értünk, ahol Szólót észrevétlenül lecsatoltam a vezetékről s így lassan tartott a tetőnek, hol erős szimatot kapva, hajtani kezdett. Felkúsztunk a tetőre, semmi nesz. Átmentünk a másik oldalra, ott is csend. Hol megállva hallgatózva továbbhaladtunk a hegyháton, mikor meghalljuk, hogy a kutya igen messze állóra csahol. Én nyomban a hang irányába iparkodtam, a kimerült vendég kérésére azonban csak lassan haladtunk.

Majd egy félóráig tartott, míg odaértünk és bámulhattuk Szóló pazar munkáját. Végre a vendég felszólítására megadtam a bikának a kegyelemlövést, mire odaértünk, már kimúlt. Nagy örömmel tüzte kalapjához a vendég az átnyujtott festett gallyat és nem tudott eltelni Szóló dicséretével.

A sebzést okozta lövés a nyak és gerinc között az izmokat törte át, úgy a csontot horzsolta, azért rogyott össze a bika a lövésre.

* * *

Ha Szólóval nem vagyunk hivatalosan elfoglalva, úgy üres időmet a gyakorlatozásra fordítom. Jelenleg elég alkalmam nyílt erre a mulatságra, mert 14 darab szarvasthén lelövésével bíztak meg, melyből 11 darabra passziózhatott Szóló. Ily cserkészetek alkalmával az illető erdőrézsz felügyelőjét is rendszerint odakérem, hogy az ő vérebe is gyakorlatot szerezzen. Egyik hajnalban a juharosi pagonyba mentem. Nagyon természetes, hogy Szóló barátom is követett, mert hisz vagy szíjjon, vagy anélkül mindig a nyomomban van. Ha a szükség úgy kívánja, pl. nagyon zörög a haraszt, a legkisebb pisszentésre elfekszik s addig, míg rá nem trombitálok, vagy vissza nem megyek érte, nyugodtan alszik.

Igen ködös hajnal volt, lőtávokra alig lehetett látni. Egy meredek oldal tetejére jutva, észreveszem, hogy tőlem balra vagy 120 lépésnyire vad áll a vetésen, de nem bírom kivenni tisztán, melyik agancsos, melyik nem. A szél is folyton forog, hol a nyakamat érte, hol pedig szemembe fújt. Óvatosan visszakúsztam a meredek oldalon, hogy megkerülhessem a vadat s esetleg közelebb jussak. Szólót egy magasabb tuskó mellett elfektettem, magam

pedig óvatosan húzódtam a céloom felé. Amint egy domb mögül kiemelem fejem, előttem vagy 70 lépésnyire áll a vad. Egy vén szürke tehén rézsút állt, melynek Szóló kedvéért hasát vettem célba. Lövésemet a vad nagy kiugrással jelezte s a többivel beváltott balra a sűrű vágás felé. Lövésem helyét megjelölve visszamentem Szólóhoz, kit alva találtam. Feltettem magamban, hogy csak két óra múlva indulok.

Elmentem felkeresni a pagonybeli erdőört, kit a kijelölt helyen gyenge pislogó tűz mellett meg is találtam, nagyban fujdogálta pipája füstjét a hajnali ködben. Mellette álmodozott Hangos vérebe, nyilván arról az élvezetről, mit a korai kelés kilátásba helyezett.

Hogy az idő gyorsabban teljék, megnéztük a borz kotorékokat, de sajnos, a várt vendég nem érkezett meg. Így azután beszélgetéssel töltöttük az időt, melynek során az erdőőr nagyon dicsérte Hangos munkáját. — Majd mindjárt meggyőződünk róla, — feleltem én. Azzal el is indultunk a lövés helyére. Megmutattam az erdőőrnek, hogy hol váltott be a sebzett vad s meghagytam neki, hogy Hangost tegye csapára, engedje neki az egész vezetősíjait, hogy bátran dolgozhasson. Magam Szólóval félre vonultam, szemlélni Hangos munkáját.

Amint az erdőőr csapára teszi Hangost, az nyomban belefekszik a vezetékbe, de rövid előretörés után jobbra vált. A vezetőt ez zavarba hozta és leveszi a csapáról. Rászóltam: „Ne bánts a kutyát, hátha neki van igaza.” Lehet, a sűrű ködbe nem vettem észre, hogy a sebzett különváltott a többi vadtól. Ilyen bizonytalanságnál rábizza magát az ember az ebére, mert a csapát ő érzi. Most már menjen vissza s tegye kutyáját újra csapára, de engedje abba az irányba menni, amerre ő akar.

A jelzett helyen hangos ismét jobbra váltott. Meglepett a fiatal kutya munkája: megfeszített vezetékben dolgozott. Hol felágaskodott, hol meg körözni kezdett, majd visszafelé fordult. Ezen utóbbi tettén meglátszott a gyakorlatlanság. Odaszólók a vezetőnek: „Álljon meg!” Visszamentem a kezdet helyére és Szólóval vétettem szímatot, megakarván győződni arról, hogy a fiatal véreb jól csapáz-e? Amint a vezetőken engedek, Szóló elkezd szímatolni s orrával egy helyre bök, hol a golyó által keresztül ütött kevés fehér szőr feküdt. Felágaskodva végígszímatolja a magas fűszálakat, belefekszik a vezetékbe s veszi a szímatot azon a csapán, amelyet Hangos követett.

Az erdőörhöz érve, mondom neki: „Kövessen mögöttem addig, míg Szólóval vért nem találok, azután majd dolgozhatik Hangos.” A szálásba érve megtalálom az első vércseppet. Kutyámat megdicsérem, leveszem a csapáról, azután a csapázást folytatjuk Hangossal. Én az erdőört vagy 20 lépésnyi távolból követtem.

(Folytatása következik.)

A m. kir. földművelésügyi miniszternek 60.600/1932. számú rendelete a vadászati tilalmi idők módosítása tárgyában.

Az 1925: XXIV. t. c. 1. §-ában kapott felhatalmazás alapján a vadászati tilalmi időket a következőképpen szabályozom:

1. §

Az általános vadászati tilalom január hó 1. napjától — július 31. napjáig bezárólag tart, amely idő alatt hajtókutyákkal (kopó, tacsó, agár, vagy egyéb hajtóebbel) egyáltalában nem szabad vadászni.

Az általános vadászati tilalom idején is szabad kotorék-ebekkel kotorékmunkát végeztetni, vizslával, valamint pórázon vezetett vérebbel és friss disznó (medve) nyomra eresztett „disznós kutyával” vadászni.

Tekintet nélkül az általános vadászati tilalom idejére, tilos vadászni:

a) **szarvasbikára** október 16. napjától — július 31. napjáig bezárólag, **szarvastehénre és szarvasborjúra** február 16. napjától — szeptember 30. napjáig bezárólag;

b) **dámbikára** december 1. napjától — augusztus 15. napjáig bezárólag, **dámtehenre és dámborjúra** február 16. napjától — október 15. napjáig bezárólag;

c) **őzbakra** október 16. napjától — április 15. napjáig bezárólag, **őzsutára és gidára** december 16. napjától — október 15. napjáig bezárólag;

d) **zergére** december 1. napjától — július 31. napjáig bezárólag, **zergegidára** minden időben;

e) **muflonkosra** december 1. napjától — július 31. napjáig bezárólag, **muflonjuhra és bárányra** minden időben;

f) **mezeinyúlra** február 1. napjától — augusztus 31. napjáig bezárólag;

g) **siket- és nyirfajdkakasra** június 1. napjától — március 31. napjáig bezárólag, **mindkét fajdtojóra és jércére** minden időben;

h) **császármadárira** november 1. napjától — augusztus 15. napjáig bezárólag;

i) **tuzokkakasra** január 1. napjától — február utolsó napjáig bezárólag és június 1. napjától — október 31. napjáig bezárólag, **tojóra és jércére** minden időben;

j) **fácánkakasra** február 1. napjától — augusztus 31. napjáig bezárólag, **tojóra és jércére** február 1. napjától — szeptember 30. napjáig bezárólag;

k) **fogolyra, fűrjre és harisra** december 16. napjától — július 31. napjáig bezárólag;

l) **erdei szalonkára** április 16. napjától — augusztus 15. napjáig bezárólag;

m) **vízimadár**ra április 15. napjától — június 30. napjáig bezárólag;

n) **házigalambra, éneklőmadár**ra, valamint a **kis- és nagy kócsagra, kanalasgémre, üstökös**gémre, **batlára** vagy **ibiszre, reznek-tuzokra, továbbá a vadászati szempontból figyelembe jövő hasznos madarakra, így a bibicre, kékvércsére, a baglyok minden fajára és a sirályra** minden időben.

A tilalmi idők alatt sem a vadak fiait, sem a madarak fészkeit szándékosan érinteni, vagy tojásaikat elszedni tilos. A m. kir. földművelésügyi miniszter a madarak tojásainak kizárólag vadtenyésztés céljából gyűjtését megengedheti. Ily gyűjtésre vadászati jog bérlője a bérbeadó hozzájárulásának igazolásával kaphat engedélyt.

2. §

A vadászati tilalmi idők megállapítása nem érinti a telepítés útján hozott és azon a helyen egyébként nem tenyésző vad telepítőjének azt a jogát, hogy mindaddig, amíg a telepített egyedek és azok ivadécai a tulajdonát alkotó vagy olyan ingatlanon tartózkodnak, amelyen a vadászati jog gyakorlása őt illeti és amíg más telepítések folytán vagy egyéb okokból az egyedek tekintetében fennálló tulajdonjoga kétségessé nem válik, azokra a vadászatot minden időben gyakorolhatja és másnak is megengedheti. Az e jog gyakorlására irányuló szándékot be kell jelenteni a földművelésügyi miniszternek. A földművelésügyi miniszter a telepítőt megillető vadászati jog gyakorlását megtilthatja, ha a jog fennállása kétségessé vált.

3. §

Az 1. § második bekezdésének *m)* és *n)* pontjában meghatározott vadászati tilalom nem terjed ki és tiltott időszak alatt is szabad vadászni a seregekben vonuló vadludakra és vadkacsákra, a téli búvárfajokra, a kányák fajaira, a karvalyra, a hējára, a réti-hējákra, a gatyás ölyvre, valamint a vadászati szempontból káros egyéb szárnyas ragadozóra, továbbá a szarkákra, szajkóra, a varjakra, a verebekre és a közönséges seregélyre, a közönséges seregélyre azonban csak a szőlőkben és gyümölcsösökben.

4. §

Hasznos vadra fényszóró alkalmazásával minden időben tilos vadászni

5. §

Ez a rendelet 1932. évi augusztus hó 1-én lép életbe.

A 85.000/1925., a 73.600/1927. és a 18.000/1929. F. M. számú rendeletek hatályukat veszítik.

Budapest, 1932. évi július hó 14-én.

vitéz **Purgly Emil** s. k.

m. kir. földművelésügyi miniszter.

A mézharmat és a mézharmatméz.

Az idei forró júliusi napokban igen érdekes természeti tüenményt figyelhetek meg mindazok akik a természetben éber szemmel járnak. Az akácok, akácerdők, juharfák, hársfák, tölgyfák stb. alatt derült időben, fényes nappal ködesőhöz hasonlóan, finom permetezésszerűen ragadós anyag hullott alá, amely a finom ruhák viselőire kellemetlen meglepetést hozott. Ha az említett fák allatti füveket, növények leveleit gondosan szemügyre vettük, akkor csakhamar észre vehettük, hogy a leveleken csillogó, ragadós cseppek vannak, mintha csak a napsütés után is itt felejtkezett, beszáradt harmatcseppek volnának. A leveleken lévő ezt a harmatszerű foltokat tényleg harmatnak nevezik és pedig mézharmatnak, de egyébként semmi köze sincs a harmathoz. A mézharmatot magát már igen régóta ismerik a méhészek, természetudósok sőt mindazok a nem szakemberek is akik a természetben nyitott szemmel járnak. Csodálatos azonban, hogy a mézharmat eredetét csak a legújabb időben derítette ki a tudomány.

Mézharmatnak nevezzük azt a ragadós, édes anyagot, amely száraz, forró napokon jelentkezik egyes növényeknek, mint pl. juhar, kőris, szil, hárs stb. fák levelének a színén. Hogy honnét jő a mézharmat azt igen sokáig nem tudták megmondani. A régiek azt hitték, hogy mint harmat a levegőből hull, valószínű innen van a neve is: *mézharmat*, vagy pedig a földből gázok szállnak fel, amelyek aztán mint harmat lecsapódnak, mások derült égből hulló esőnek tartották. Érdekes az, hogy már régóta tudják azt, hogy a mézharmat csak növényeken és azok közül sem mindegyiken szokott jelentkezni, mert pl. *Goethe* a németek híres költője is észrevette, hogy a fehér ribiszke levelén mézharmat van, a mellette lévő pirosan meg nincsen, sőt találtak mézharmatot olyan növényeken is, amelyek földél alatt állottak, tehát bizonyosra lehetett venni, hogy a mézharmat eredete a növényekhez van kötve, de egyébként semmi köze a harmathoz, mégis ez a naív nézet, hogy mint harmat a levegőből keletkezik egészen a hétszázas évek közepéig fenn tudta magát tartani.

A híres francia tudós *Reaumur* közölte 1740 táján, hogy a mézharmattal egyidejűleg levéltetvek is vannak a növényeken.

E közlés után az a nézet kezdett térthódítani, hogy a mézharmat a levéltetvek, kifecskendezett ürülete. Ez a nézet azonban nem sokáig uralkodott, mert több természetvizsgáló és kutató vagy felületesen figyelte meg a mézharmatos növényeket és így a levéltetvek elkerülték a figyelmét vagy a levéltetvek és a mézharmat közötti összefüggést nem vették figyelembe. Így mindinkább az a nézet kezdett érvényre jutni, hogy a mézharmat tisztán növényi eredetű vagyis a növények izzadmánya. Ezt a felfogást vallották a növénytudósok a legújabb időkig, *Dzierzon* a híres méhész is emellett a nézet mellett kardoskodott. A mézharmat eredetéről való felfogást újólág megváltoztatták *Büsgen*-nek a német növénytudósnak a vizsgálatai, aki kimutatta, hogy a mézharmat a különböző fák levelein és gallyain előforduló levéltetvek, pajzstetvek, levélbolhák apró kabócák gyomorváladéka. Ezek a tetvek az eső elleni védekezésül a levelek fonákján tartózkodnak, szívókájukat beleszúrják a levelekbe és a növények nedveit szívogatják. A nedvekben foglalt cukorfélék és egyéb anyagok nagy részét nem használják fel hanem kiürítik. A kifecskendezett ürületek fényes cseppek alakjában hull a tetvek alatti levelek színére. Ezek a levelek színén lévő fényes, ragadó cseppek a mézharmat. Ebben a mézharmatban nagyon sok a cukor, miért is a hangyák, lepkék legyek felkeresik és nyalogatják, a méhek pedig mint mézharmatmézet kaptárba gyűjtik.

A méhészek egy része és a növénytudósok kétségbevonják a mézharmat állati eredetét és azt növényi nedvkiválásnak tartják. A nedvkiválás erősen növvő, nem nagyon idős leveleken mutatkozik, amikor nagyon hűvös tavaszi éjszakák után a reggeli nap a levelekre erősen rátűz s a levelekben a sejtnedv erős koncentrációját okozza. Különösen a fenyőmézet tartják ilyen direkt kiválásnak. A méhésztudósok és az állatbúvárok ellenben azon a nézeten vannak, hogy a mézharmat állati termék.

A mézharmatos leveleket a méhek hordástalan időben erősen látogatják és a leveleken lévő mézharmatot szorgalmasan nyalogatják, összegyűjtik és ebből állítják elő a mézharmatmézet. A mézharmat a méznedvtől eltérő összetételű, ennek következtében természetes, hogy a mézharmatméz is egészen más összetételű, mint a virágméz.

A mézharmatméz sötétebb színű, a virágméztől eltérő ízű

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11.20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötetben 10—10 P₁— Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Herman Ottó-út 15.*

és illatú gyakorlatilag nagyon fontos azt tudni, hogy a mézharmatmész a méhek számára rossz és veszedelmes téli élelem, mert hasmenést kapnak tőle. Már igen régóta ismeretes és számtalan adatunk van arra vonatkozólag, hogy a mézharmaton betelelt családok hasmenésbe estek és elpusztultak. Ezt a régi méhésztapasztalatot teljesen igazolták egy amerikai méhésztudósnak a kísérletei, amelyekből kiderül, hogy a méhek a mézharmatmészben lévő nagy mennyiségű dextrint nem tudják megemészteni és a sok bélsár miatt hasmenésbe esnek. Hasonló eredményeket közölnek a legújabb orosz kísérletek is, sőt az egyik orosz kutató szerint a tulai kísérleti állomáson megállapították, hogy a jó mézzel telelt méhcsaládok között kevés a gyomorvész, ellenben a mézharmatmészrel történt telelés után kitört a gyomorvész és hevesen garázdálkodott, tehát a mézharmatmész kedvező a *Nosema*-nak. A mézharmatmész a méhek repülési időszakában nyomorúságos, silány de tűrhető élelem, mert a méhek kiröpülhetnek ürítkezni, ellenben hasznavehetetlen, káros *téli* élelem. Mézharmatmészrel semmiesetre sem szabad betelelni a méheket, hanem szedjük el tőlük és egészséges virágmézzel, vagy alkalmas tiszta cukorral teletessünk.

dr. Koppán József,

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. Szomorú hírt kell közölnöm a lap olvasóival. Hűséges szolgálatteljesítése közben véletlen szerencsétlenség következtében életét veszítette *rédei Eszterházy Pál gróf úr* rédei erdőbirtokának vecsenyi védkerületében egyik legderekből erdőre: **Varga István.**

Ez évben már több eleven rókakölyköt ásott ki kotoréktól, köztük két ritka ezüstös szőrözötűt, melyek a fővárosi állatkertbe kerültek. Június 11-én délelőtt Kováts Károly erdőőr társával ismét négy élő rókakölyköt hozott be azzal, hogy estére még egy ötödiket is behoz. Délután hatkor hagyta el az erdőhivatalt és ismét a védkerületébe ment. Sikátoron lévő lakására még reggel sem érkezett vissza, ezért a vele egy házban lakó Kováts erdőőr keresésére indult. Kováts erdőőr a kotorék felé tartott, az odavezető cserkelő úton sípjelzésére hozzáfutott Varga kutyája. A rókaverem szélén találta Varga puskáját, hátizsákját és távcsövét. Ekkor már rosszat sejtve, a veremhez sietett, azt beomolva találta, ahogy jobban nézi, valami csillogót lát, Varga ökölbeszorított jobbkezén a jegygyűrűt. Sajnos már nem segíthetett, késő volt. Az előző nap reggel ásott verem laza homokja két arasznyira elborította szegény Varga erdőőr fejét. Valószínű, hogy a reggel ásott verem laza homokfala estére a meleg következtében elvesztette összetartását, Varga igazítani akart valamit a verem alján, beugrott, miközben a homok megindult és eltemette. Halálát azonnali fulladás okozta. Talán ha van is vele valaki, az sem tudott volna segíteni, oly sok homok szakadt rá.

Június 14-én temettük óriási részvét mellett a mindenki által szeretett kiváló erdőőrt. Kartársai vitték utolsó útján a sikátori temetőbe.

Varga István erdőőr kiváló tulajdonságainál fogva méltán megérdemli, hogy életrajzát ha röviden is, de ismertessem, mert igazi példaképe volt a fel-tétlenül megbízható, fáradhatatlan, buzgó és törekvő erdőőrnek és amellet kitünő vadásznak.

A zalamegyei Pákán született 1885-ben, ahol édesapja is erdőőr volt. A líptóújívári két éves szakiskola után elvégezte a vadászzerdei továbbképző tanfolyamot. Jellemző szorgalmára, akaraterejére és tudásvágyára, hogy mint családos ember magánúton elvégezte a polgári iskola III-IV. évfolyamát, a felső-kereskedelmi I-II. évfolyamát 39 éves korában, az utolsó évet anyagi okból nem tudta.

Huszonnégyéves szolgálatából rövid megszakítással 17 évet töltött a herceg Esterházy hitbizománynál, nálunk sajnos csak két évet tölthetett. De a rövid idő is elegendő volt ahhoz, hogy emléket mindenkor megőrizzük. Valóságos hősi halottja a magyar erdőnek, erdészetnek. *Farkas Jenő*
uradalmi főerdőmérnök

Vitéz Sudár Péter járási erdőőr kar- és tagtársunk f. é. május hó 5-én harctéren szerzett betegségében Budapesten a közrendészeti kórházban elhunyt.

Öszinte részvéttel fordulunk elhunyt kartársaink özvegyei és árvái felé. Adjon az ég a megboldogultaknak csendes pihenést, a hátramaradottaknak vigaszt a Mindenható kifürkészhetetlen akarata.

Erdőőr sors. Szolgálatá közben orgyilkos áldozata lett újból egy derék kartársunk. *Máté János* a kisdobszai uradalom erdőőre f. é. július hó 20-án rendes védelmi körútját végezte kerületében mikor egy eddig ismeretlen egyén — valószínűleg vadász — közvetlen közelből rálőtt s azután az erdő sűrűjében eltűnt. Mátét beszállították a szigetvári kórházba, ahol nagy szenvedések között meghalt. A csendőrség erélyes nyomozást indított, hogy a gyilkost kézre kerítse.

Névmagyarosítás. A m. kir. belügyminiszter a 120.947/1932 B. M. számú határozatával *Karker Imre* tési lakos, uradalmi erdőőr kar- és tagtársunk családi nevét „*Köveskúti*“ névre változtatta át.

Kinevezések. A m. kir. földművelésügyi miniszter kinevezte *Körmöczy Illés, Csutak Lajos és Papp Mihály* szakaltiszt-főerdőőröket műszaki altiszt-főerdőőrökké, *Milcsevics János, Kiss József, Ondrik Mihály, Gaál Dániel és Klucs Ferenc* I. osztályú altiszt-erdőőröket szakaltiszt-főerdőőrökké, *Poitingner János* II. osztályú altisztet I. osztályú altisztté, *Kovanecz Ferenc és Kiss István* II. osztályú altiszteket I. osztályú altiszt-erdőőrökké, *Molnár Lajos, Podhorszky Béla, Stimitz János és Varga Istvánt* II. osztályú altisztekké.

Kinevezett Tag- és Kartársainknak örömmel gratulálunk megérdemelt előléptetésekhez.

A „Vadászati Utmutató-“nak, bánáti Nagy László e kitünő könyvének (1932—1933) IX. évfolyama kb. 240 oldalnyi terjedelemben, minden vadászemberre nézve igen értékes tartalommal, izléses nyomdai kiállításban néhány nap mulva megjelenik.

A földművelési miniszter 60.487/1932-XII számú köriratában felhívta a vármegyeyei m. kir. gazdasági felügyelőségeket, a m. kir. erdőigazgatóságokat, az

erdőgazdasági szakiskolát, az erdőőri és vadőri iskolát, a bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola rektorát, a mezőgazdasági szakiskolák és a gazdasági akadémiák igazgatóságát, hogy a vadászterületek tulajdonosainak és bérlőinek, illetve az iskolák tanulóinak s a főiskolák hallgatóinak figyelmét a „Vadászati Utmutató” megjelenésére — tekintettel annak vadászati közérdekű tartalmára — hívják fel.

Az Utmutató idei kötetének értékes tartalma különös figyelmet érdemel. A vadászat minden kérdéséről ad hasznos közlést és útbaigazítást, a vadászati haszonberek leszállításáról szóló rendeletet pedig az egész eddigi joggyakorlattal (több mint 30 bírói ítélet) együtt közli. Ez a joganyag így eddig sehol még nem jelent s bizonyára nagy szolgálatot tesz a vadászati jog tulajdonosainak és bérlőinek.

A könyv megrendelhető a „Vadászati Utmutató” kiadóhivatalában (Budapest, VIII. Szigony-utca 34.), ára díszes kötésben 6 pengő, egyszerű kötésben 5 pengő.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Segédszemélyzet Országos Egyesületének igazolt tagjai a fenti árakból 20%-os engedményt kapnak.

Egy kevésbé ismert vizslabetegségről. Községünk határának vadász-bérlője, aki budapesti lakos, mintegy két hónappal ezelőtt egy igen szép 10—12 hónapos magyar vizslát hozott az itteni vadőri teendőket ellátó „vadörhöz” gondviselésre.

Mikor meghallottam, hogy a vadászbérlő vizslát hozott a vadörhöz, oda mentem, hogy megnézzem a kutyát, mert nagyon érdekel ez az apróvad vadászatánál majdnem nélkülözhetetlen, nagyon kedves állat.

Láttam már jónéhány és kimondottan szép vizslát, de mikor ezt megpillantottam, megállt a szemem rajta s valósággal irigyeltem ezt a szép kis állatot, mely olyan szép volt milyent még festeni is nehéz volna. Hirtelen barátságot is kötöttünk és foglalkozni kezdtem vele. A szobaidomításnál szokásos néhány erélyes parancsot intéztem hozzá, amiket folyton engem figyelve, minden tétovázás nélkül azonnal és nagyszerűen teljesített is.

Megbámultam a kutyát s nem tudtam hirtelen másra gondolni, mint arra, hogy nagyon kár ezt a gyönyörű és minden péntz megérő állatot avatatlan kezekre bízni. Láttam, hogy nem lenne fárasztó és nehéz a kutyát a vadászatra szakszerűen kiképezni ahhoz értő szakembernek, míg ha a „vadörnek” nevezett csősznél marad, a prima ebből egy semmitérő ebet fognak nevelni. De nem várta be a reá váró munka megkezdését, mert alig pár hét múlva a kutya megbetegedett. A minden szakképesítés nélküli és különben is gyakorlatlan, e téren meg éppen laikus „vadör” tehetetlenül nézte a szegény állat kínlódását, lesóványodott testét s a kutyának kutyasorsot juttatva osztályrészül, mint valami ócska, öreg, végelgyengült kuvaszt, bedobta az egyik kissé földbemélyített disznókerítésbe, remélve az eb esetleges természetes felgyógyulását.

Meghallván, hogy az eb megbetegedett, elmentem megnézni s fáj a szívem, mikor felismertem betegségét (amit nem minden vadászember, illetve vizslatulajdonos ismer), a „zsigora”-t, de sajnos, akkor már nem lehetett rajta segíteni, mert már annyira beteg volt, hogy nem látott, nem hallott, a fején kívül egyéb testrészét és végtagjait mozgatni nem tudta, lehellete pedig rendkívül bűzös volt (elrothadt a belsőrése). Ezután másfél napi szenvedés után kimúlt.

A zsigora a fiatal vadászekeknek, illetve vizsláknak nagyon veszedelmes betegsége, melyből kigyógyítani a fiatal ebeket alig-alig lehet. Éppen ezért nagyon vigyázni kell, hogy minden tekintetben óva legyen e betegségtől illetve tudni kell az ebbel „bánni,” mert ezt a betegséget, amilyen nehéz gyógyítani, ugyanolyan könnyű elkerülni, ha az ebbel lelkiismeretesen és szakszerűen bánik az ember.

A zsigora a nem megfelelő táplálás, nedves fekhely vagy hülés következménye. Az eb szájából kifolyó bűzös genny árulja el a betegséget. A betegség a belsőszervezetet támadja meg s az eb gyakori prüszkölés, köhécseles mellett támolyog, hátulja megbénul, lábai megmerevednek, lehellete bűzös, mert belsőleg teljesen elrothad.

Hevesen fellépett zsigorából felgyógyult ebek teste rendesen gyenge, reszketős, hátulja könnyen bénult marad, erős hajlammal bírnak a megsüketülésre, fogaik megfeketednek s bizonyára rövidéletűek is.

Kezdetben lenolajat és sok édestejet kell adni a beteg ebnek s igen jó óvszer, ha italába darabka kénkövet teszünk, vagy ha hetenkint egy kanál kénvirágot olajjal és tejjel adunk be neki. Erősebb megbetegedés esetén vigyünk az ebet állatorvoshoz s mondjuk meg, hogy ebünk betegségénél zsigorára gyanakszunk, mert ezáltal megkönnyítjük az állatorvos munkáját, úgy a vizsgálatnál mint az orvosságok előírásánál.

Ha pedig állatorvosi tanácsra nem is szorultunk, az ebet száraz, meleg

14-es és 16-os terítékek. Lőtte vitéz nagybányai Horthy Miklós Kormányzó úr Öfőméltósága 1931 szeptember 26-án Valkón. Jobbról Storcz Mátyás kir. udv. vadászati tisz, balra vitéz Vámos testőrvadász. (Tóth Gyula felvétele.)

helyen kell tartani, gőzben fűrosztani és testét kipárologatni, továbbá a betegség kezdetének szokásos tápot kell az ebnek adni.

A fenti esetet szükségesnek tartottam lapunkban közzétenni azért, hogy a vadász urak lehetőleg meg legyenek kímélve legtöbb esetben drága pénzért megvett, nagyon kedvelt vizsláik zsigórabetegségben való elvesztésétől. De szükségesnek tartottam azért is, hogy szakképzett kartársaim, kik úrvadászok szolgálatában állnak, s megbiztatnak szolgálatadójuk vizslájának gondozásával és vadászatra való idomításával, lehetőleg elkerüljék, hogy zsigórabetegségben elpusztuljon a gondozásukra bízott eb és tudják legalább azt, hogy minő betegséggel van dolguk s miként kell ellene védekezni.

Az előadott eset is csak igazolja, hogy milyen fontos ebből a szempontból is, hogy a vadászat tulajdonosa ahhoz értő, szakképesítéssel rendelkező egyént alkalmazzon. A vadászatok lefolyása a vadállomány megtelepítése, gondozása és fejlesztése körüli teendőknel pedig igazán nagy szerepet játszik, tehát fontos a szakember, mert ha nem hozzáértő kontárra bízva a vadgazdagságát, egyedüli lehetősége az, — mást ugyan nem is várhat — hogy ráfizet.

Németh József.

Szerkesztői üzenetek.

Frautz Lajos előfizetése 1931. végéig van rendezve.

Ábrahám Sándor 9 pengőt kell küldenie, hogy ez év végéig rendezve legyen előfizetése.

Kummert Lajos a beküldött összegből 1.50 tagdíjra és 8.50 tem. alapra lett könyvelve.

Kroyer János a f. év végéig minden rendezve van.

Hoffer Ferenc tagdíja 1931. év végéig van rendezve.

FEGYVEREK a legnagyobb választékban.

TÖLTÉNYEK minden mennyiségben azonnal szállíthatók.

A „KING“ serétes vadásztöltény cégünk különlegessége. — A „HUBERTUS“ la töltények rottweili és walsrodei „Perfekt“ porral raktáron.

JAVÍTÁSOK puskaműves műhelyünkben. — (Távcső szerelések, belövések, új alkatrészek készítése.

VADÁSZTROFEÁK

kikészítését — állattöméseket elsőrangú szakképzett preparátumuk végzi. Vadász, cél-lövő, atlétika, tennis árjegyzékek.

Skaba és Plökl
Budapest VI.,
Vilmos Császár-út 33
Telefon: 270—56.

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 október

10. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, V. Nádor utca 15. III. emelet 31. küldendők.

Telefón: 165—82.

JEGYZŐKÖNYV

felvétellett Budapesten 1932. évi szeptember hó 8-án délelőtt a Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos Egyesületének

választmányi üléséről.

Jelen vannak: *Daróczy Márton ügyvezető, mint elnök, Tömösváry Miklós jegyző, Kolb Gyula főszámvevő, Polacsek Kálmán és Kirchner Imre pénztári ellenőrök, Bély György, Bölcz István, Cservenka Ferenc, ifj. Fortenbacher Nándor, Orosz Imre, Schwendtner Antal, Stubnya Mihály, Szy Ferenc, Szöllösy Sándor, Tihanyi István, Till Gusztáv, Táncos Károly, Újlaky Lajos, Vasvári Vilmos és Vizner Sándor választmányi tagok, továbbá Stumpf László és Németh József (pápai).*

Daróczy Márton ügyvezető, mint elnök az ülést megnyitja, és a megjelentek számára való tekintettel határozatképesnek nyilvánítja. Üdvözli és felkéri a megjelenteket a Magyar Hiszekegy elmondására, a *jegyzőkönyv hitelesítésére Tihanyi István és Cservenka Ferenc* vál. tagokat kéri fel.

A továbbiak során bejelenti, hogy *Lehoczky János* ügyvezető a tisztségéről lemondott, felolvassa a lemondó levelét. Kéri a választmány határozatát a lemondás tárgyában.

Cservenka Ferenc kérdést intéz az elnökhöz *Lehoczky János* lemondása tárgyában.

A tárgy körül a jelenlévők között vita indul meg, mely oly értelmű egyhangú határozattal zárul, hogy Lehoczky János lemondását tudomásul veszi a választmány. Az elnök a lemondás tudomásul vételét határozatilag kimondja.

Az elnök ezután felkéri *Tömösváry Miklós* egyesületi jegyzőt, a vezetőség negyedévi munkálkodásáról szóló jelentésének megtételére.

A jegyző jelentésének megkezdése előtt bejelenti *Frölich Brunó* m. kir. főerdőtanácsos úrnak *miniszteri tanácsossá történt kinevezését*. Javasolja, hogy a választmány üdvözölje *Öméltóságát* kinevezése alkalmából és kérje *Öméltósága* további jóindulatú támogatását az egyesület céljainak eléréséhez. Indítványozza továbbá, hogy az üdvözlést jegyzőkönyvi kivonat útján juttassák el *Öméltóságához*.

(Az indítványt egyhangúan elfogadják és az elnök határozatilag való kimondásával megerősíti.)

A továbbiakban a jegyző előadja, hogy az előző vezetőséggel a számadások rendezése teljes mértékben befejeződött és ennél fogva ezen ügy rendeződött. Javasolja, hogy mondjon a választmány jegyzőkönyvileg köszönetet Kolb Gyula főszámvevőnek, mert az Ő fáradozásai és bölcs tanácsai segítették elő a síma kibontakozást. (Egyhangú hozzájárulás.)

Ismerteti ezek után a vezetőség eljárásait az adósokkal szemben és sajnálattal állapítja meg, hogy a felszólítások teljesen eredménytelenek maradtak, mert mindössze két adós reflektált a felszólító levélre. Utasítást kér a további eljárásokra.

(A tárgyhoz Vizner Sándor, Cservenka Ferenc, Bély György, Fortenbacher Nándor hozzászólása és Till Gusztáv indítványa után vita indul meg a megjelentek között, végül is úgy határoznak, hogy az adósok hivatali főnökét keresi meg az egyesület és felkéri, hogy hassanak oda, hogy csekély részletekben törlesszék adósságaikat.)

A továbbiak során jelenti a jegyző a tagdíjak és tagdíjhátralékok behajtására vonatkozó vezetőségi eljárásokat. Kéri a választmány hozzájárulását a postai megbízás útján való tagdíj bekérésnek negyedévi megismétléséhez, mert ilyen úton reméli elérni a tagok megterhelése és zaklatása nélkül az egyesület zavartalan működését. És egyben határozatot kér, hogy a postai megbízást be nem váltó tagokat miként bírják fizetésre.

(A tárgyhoz hozzászólnak Szy Ferenc és Bély György, miután úgy döntenek a jelenlévők, hogy a postai megbízás útján való tagdíjbekérést negyedévenként megismélik, a megbízást be nem váltók nevét pedig a lapban fogják közzétenni és felszólítják őket, hogy hátralékaikra egy csekély összeget záros határidőn belül küldjenek be. Ezen döntést az elnök határozatilag kimondja.)

A jegyző jelenti, hogy az előadottak az egyesület anyagi helyzetének javítására irányuló vezetőségi eljárások ismertetése volt.

Ezek után ismerteti a vezetőség eljárását az előző választmányi ülés határozatból kifolyólag a lap olcsóbb előállítására. Jelenti, hogy a vezetőség árengedményt kért a „Don Bosco” nyomdától, de a nyomda vezetősége azt nem volt hajlandó megadni miért is mintegy 60 nyomdától kértek árajánlatot. A beérkezett ajánlatokat bemutatja és megállapítja, hogy az összes ajánlattevők között még mindig legolcsóbb a „Don Bosco” nyomda, tehát kéri a választmányt, hogy az eljárást tudomásul venni szíveskedjen. (Tudomásul szolgál.)

„Az Erdő”-ről lévén szó közbevetőleg előadja, hogy a közelmúltban a Britisch Muzeum könyvtárának igazgatója kérte a lap küldését.

Megjegyi még, hogy az egyesület munkálkodásáról meglehetősen kevés szó esik a lapban, melynek igaz oka az, hogy a vezetőség fölöslegesnek tartja ígéretekkel és tervekkel elhalmozni a tagokat, mert a siker teljesen bizonytalan, s az esetleges kudarc csak elégedetlenséget váltana ki a tagokból. Sokkal többre fogják értékelni — úgy mond — az egyesület működését és a lapot, ha eredményekről fog beszámolni az eljárás ismertetése nélkül is.

A továbbiakban előadja, hogy a múlt választmányi ülés azon határozatát, hogy a főpapi uradalmak kegydíjas erdészeti segédszemélyzete óhajainak ügyében járjon el a vezetőség, teljesítette. Ismerteti a kultuszminiszter úr Ónagyméltóságához intézett beadványt. (Tudomásul szolgál.)

Németh József kér e tárgynál szólási engedélyt és előadja, hogy a főpapi uradalmak kegydíjas erdészeti segédszemélyzete megbízásából jött el az ülésre és kéri újból, hogy mindent kövessen el az egyesület elhagyott kegydíjas kar és tagtársai érdekében. Megnyugvással veszi tudomásul az ügyükben egyesületünk vezetőségének eljárását és kéri, hogy azt állandóan kísérje figyelemmel a vezetőség, hogy mielőbb döntés történjen ez ügyben.

Daróczy Márton elnök néhány szóban válaszol Németh József kérelmére. Megjegyzi, hogy a kegydíjasok ügyében mindent el fog követni egyesületünk, azonban az ügyet jelenlegi stádiumában sürgetni nem lehet. Felhívja egyben a választmányi-ülésem megjelentek figyelmét arra, hogy buzdítsák környezetükön élő tagtársainkat a pontos tagdíj fizetésre, mert csak ezáltal tudja az egyesület igazi hivatását betölteni. *Mert abban látná az egyesület szociális hivatását ha az ilyen esetekben, mint a főpapi uradalmak hegydíjas erdészei, akik a legnagyobb nyomorban szynylódnak, az egyesület anyagi támogatásban is tudná részesíteni. Sajnálattal jegyzi meg, hogy ezt minden nagyobb nehézség nélkül keresztül lehetne vinni, ha a tagdíjak rendszeren befolyának és a hátralékok is rendezést nyernének. Pedig sohasem tudni — úgymond, — hogy holnap nem-e éppen az a tagtárs kerül olyan helyzetbe, aki vonakodik rendszeren fizetni tagdíját, s akkor bizony jól esne ha az egyesület valamivel segíteni tudná.*

(Az elnök előadását egyhangú tetszésnyilvánítással veszik tudomásul.)

Cservenka Ferenc szól még a tárgyhoz és indítványozza, hogy forduljon az egyesület vezetősége a kegydíjas ügyében a földművelésügyi minisztériumhoz, hogy a minisztérium a kultuszhoz intézett beadványt támogassa.

(Az indítványt egyhangúlag elfogadják, s az elnök határozatilag kimondja.)

A jegyző jelentésének további részében ismerteti a szakképesített vadászati segédszemélyzet érdekeinek megvédése céljából a földművelésügyi Miniszter úr Ónagyméltóságához intézett kérelem-javaslatot. Megemlíti, hogy minden remény meg van, hogy ezen kérelmét az egyesületnek teljesítik, mert illetékes helyen a legnagyobb jóindulattal kezelik az ügyet. *(Tudomásul szolgál.)*

Megemlíti, hogy tudomása van az egyik vadászati egyletnél készülöben levő és a vadászati felügyelőségek felállítását célzó javaslatravezetről, melyet a vadászati segédszemélyzetet érdeklő részéhez való hozzászólás végett egyesületünk vezetőségének is meg fognak küldeni a felterjesztés előtt. Kéri, hogy járuljon hozzá a választmány, hogy ezen ügyben a vezetőség önállóan tegye meg a javaslatát. *(Kisebb vita után úgy dönt a választmány, hogy bizottságot küld ki javaslatétel végett. A bizottság tagjaiként Till Gusztávot, Tihanyi Istvánt, Vizner Sándort és Schwendner Antalt delegálja.)*

Jelenti továbbá a jegyző, hogy a közelmúltban egy kiténtetés ügyében keresték meg egyesületünk vezetőségét és bizonyos körülmények miatt a kiténtetésre felterjesztett tagtárs csakis egyesületünk véleménye alapján fogja megkapni az egyébként bizonyára megérdemelt kiténtetést. *(Tudomásul szolgál.)*

Előadja ezekután, hogy a vezetőség áldozatok árán igyekszik mindent elkövetni, hogy állásnélküli tagjait kenyérhez juttassa. Ismerteti a birtokosokhoz intézett levél szövegét. De sajnálattal kellett tapasztalnia, hogy a tagok a vezetőség ezen fáradozását nem értékeli kellőképen, mert megtörtént az az eset is, hogy az állásnélküliek a pályázattételre való felszólításra nem is válaszoltak.

Végezetül kéri a választmány alapszabályszerű hozzájárulását 34 új tag felvételéhez. Egyben pedig indítványozza, hogy mondjon jegyzőkönyvileg köszö-

netet a választmány *Daróczy Márton ügyvezetőnek*, mert a 34 új tag közül 32-öt *ügyvezetőnk hozott az egyesületbe.*

(Az új tagok felvételéhez egyhangúan hozzájárulnak a jelenlévők, Daróczy Mártonnak a jegyzőkönyvi köszönetet éljen felkiáltással szavazzák meg.)

Sajnálattal jelenti még *vitéz Sudár Péter járási erdőőr kar és tagtársunk elhunytát*, kéri a választmány hozzájárulását nevének jegyzőkönyvileg való megörökítéséhez. *(Egyhangú hozzájárulás.)* Jelenti, hogy az özvegynek, minthogy a megboldogult tagtársunk kötelezettségeinek mindenkor eleget tett, a 200 pengő *temetési segély kiutalványoztatott. (Tudomásul szolgál.)*

Ezután felolvassa a kaposvári m. kir. Erdőigazgatóságnál szolgáló tagok azon kérését tartalmazó levelét, hogy Kaposvárott vándorgyűlés tartassék és határozatot kér ez ügyben a választmánytól.

(A vándorgyűlés megtartását kisebb vita után engedélyezi a választmány és ez elnök határozatilag kimondja.)

A *jegyző* jelentése ezel veget érve, kéri annak általánosságban való elfogadását, illetve tudomásul vételét.

Reméli, hogy az előadottakból meggyőződést szerzett a választmány minden jelenlévő tagja, hogy a vezetőség teljes odaadással és ügyszeretettel teljesíti kötelességét, ami természetes is, mert lelkiszemeik előtt mindenkor az egyesület erősítése, naggyátétele és a tagok megelégedettsége lebeg.

(A jegyző jelentését a választmány megelégedettséggel veszi tudomásul.)

Daróczy Márton elnök ezután felkéri *Kolb Gyula* főszámvevőt pénztári jelentésének megtételére.

Kolb Gyula főszámvevő előadja a pénztári jelentést és sajnálattal kell megállapítania, hogy a tagdíjaknak még fele sem folyt be a tavalyihoz képest.

(A pénztári jelentéshez Schwendtner Antal, Béli György, Tánczos Károly, és Kirchner Imre szól hozzá. Egyébként tudomásul szolgál.)

Az indítványokra kerülven a sor, *Szöllősy Sándor* tesz indítványt a járási erdőőrök helyzetének javítása tárgyában. Kéri a választmányt, hogy utasítsa a vezetőséget az ügyben való eljárásra. *(Az indítványt a választmány magáévá teszi és megbizza a vezetőséget az eljárásra.)*

Cservenka Ferenc a „Nimród Vadászujság“-ban egy megjelent és a szakiskolát végzett erdészeti és vadászati segédszemélyzetet sértő cikk tárgyában szólal fel és indítványozza, hogy a jövőben a vezetőség fokozottabb figyelemmel kísérje a saksajtót és a támadó jellegű cikkekre feltétlenül reflektáljon.

(Az indítványt egyhangúlag elfogadják és ily értelemben határoznak.)

Az elnök azon kérdésére, hogy óhajt-e még valaki indítványt tenni, *Cservenka Ferenc* kér újból szót és néhány szóban köszönetet mond a vezetőségnek munkásságáért, kiemelve, hogy meggyőződést szereztek a jelenlévők a céltudatos és odaadó ügyvitelről. Kéri, hogy így folytassa továbbra is működését, hogy céljaink, ha lassan is, de biztosan valóra válhassanak.

Minthogy több felszólaló nem volt, *Daróczy Márton elnöklő ügyvezető* köszönetet mond a vezetőség iránt tanusított bizalomért. Kéri a jelenlévőket, hogy vigye el tagjainknak üdvözetünket és buzdítsák őket, hogy egyesületünk naggyátételében és megerősítésében minden tag munkálkodjon, mert a munka megfogja hozni gyümölcsét, a magyar erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzet szebb és jobb jövőjét. Isten áldását kérve az egyesület további munkálkodására, az ülést berekeszti.

Amit érdemes tudni . . .

Egyesületünk hivatalos helyiségét és „Az Erdő” szerkesztőségét október hó 15-én áthelyezzük Budapesten a II, BATTHYÁNYI-UTCA 59, III/2. alá. Kérjük tehát t. Tagtársainkat, hogy 15-ike után minden postaküldeményt ezen új címünkre szíveskedjenek küldeni.

Személyes látogatás esetén ugyancsak itt kérjük hivatalunkat felkeresni. Hivatalos órákat itt is hétköznapokon délután 3 és 6 óra között tartunk.

A kaposvári kar- és tagtársaink kérelmére, igazgató választmányunk hozzájárulásával folyó évi NOVEMBER HÓ 6-ÁN, VASÁRNAP DÉL-ELŐTT 10 ÓRAKOR KAPOSVÁRON, a vármegyeház II. emeleti üléstermében VÁNDORGYŰLÉST TARTUNK.

Felkérjük a Kaposvár közelében lakó kar- és tagtársainkat, hogy a vándorgyűlésen minél számosabban vegyenek részt. A magánszolgálatban álló és Kaposvártól 25 kilométernél távolabb lakó kartársainknak, amenyiben részvételi szándékukat folyó hó 15-ig az egyesület vezetőségének bejelentik, úgy kedvezményes vasútijegy váltására jogosító igazolványokat kérünk a MÁV-tól.

A vándorgyűlést közös ebéd fogja követni. A menü ára 3 deci borral 1.50 pengő. Az ebéden is résztvevők ezen óhajukat szintén jelentsék be vezetőségünknel folyó hó 31-ig.

Kérjük t. Tagtársainkat és előfizetőinket, hogy befizetéseknél a csekklapra a pénz rendeltetésén kívül mást ne irjanak, mert a befizetési-lap kizárólag pénztári számadást képez s igen körülményes nyilvántartani az ilyen úton való levelezést. Egy 10 filléres levelezőlapon való közlés biztosítja, hogy mindenki óhajának megfelelően kapjon választ kérdésére. Ismételten kérjük tehát, hogy a csekklapon való levelezést kerülni szíveskedjenek, mert arra választ nem adunk.

A M. E. V. M. E. igazolványos tagjai október hóban 1.— pengőért kaphatják meg a bronzból készült, gyönyörű „Szent Hubertus” kalapjelvényt. Rendeléseket lapunk szerkesztőségéhez kérjük intézni. A pénzt a 45.672. számú postatakarékpénztári számlánkra kell befizetni „Szent Hubertus jelvény” megjegyzéssel. Kérjük t. igazolványos tagjainkat, hogy ezen rendkívüli nagy kedvezményt használják ki, mert azt csakis október hóra sikerült biztosítani.

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés.

Írta: Orosz Imre.

Az erdőgazdaság rendkívüli sokoldalúsága miatt még fokozottabb mértékben megkívánja a szakszerű, pontos és részletes üzemi könyvvitelt, mint bármilyen más üzem, mert rendszeres könyvvitel nélkül szinte lehetetlen volna eredményesen gazdálkodni, annál is inkább, mert amint a gyakorlati élet mutatja, lépten-nyomon szükségünk van előző pontos adatokra, amelyek irányt szabnak a jövő helyes gazdálkodására.

Hogy tehát az erdőgazdaság pénzügyi és anyagi viszonyairól tiszta képet lássunk, szükséges, hogy megfelelő pénz- és anyagszámadást stb. vezessünk, amelyekből bármikor megállapíthatjuk erdőgazdaságunk címletenkénti jövedelmességét vagy túlkiadását.

Tisztelt szaktársaimmal egy egyszerű, de gyakorlatilag mindenben megfelelő pénz- és anyagszámadást óhajtok megismertetni, ami részünkre azért fontos, hogy a gyakorlatban tudjuk elbírálni, hogy a kitermelt, illetve kiadott faanyag miképpen lesz bevételezve és kiadásolva, s hogy bizonyos munkálatoknál és termeléseknél felmerült bérek, valamint beszerzések, továbbá értékesítéseknél befolyó bevételek milyen okmányon, hogyan és milyen címen lesznek elkönyvelve, illetve elszámolva.

Meg kell jegyezmem, hogy e cikkemben közölt könyvviteli formák kizárólag magánuradalmi jellegűek, mert az államnál a rendszer ezektől lényegesen eltér, sőt magánuradalmaknál is csaknem mindenhol más-más könyvviteli szabályok vannak.

Terjedtebb erdőgazdaságok nagyobb melléküzemei: például a gőz- és vízfűrészek, vad- és halgazdaságok külön számadást vezetnek üzemükről, azonban a számadásuk adatai az erdőgazdaság központi számadásában az erdőgazdaság egész területére vonatkoztatva lesznek felhasználva.

Könnyebb megértés céljából egy kisebb erdőgazdaság üzemi könyvvitelét fogom bemutatni, úgy azonban, hogy a melléküzemek számadásai is központilag lesznek vezetve.

Vegyünk fel mondjuk egy 3000 (háromezer) kat. holdas erdőbirtokot, amely 50⁰/₀-ban szál, 50⁰/₀-ban sarjerdő, s amelynek faállománya a szálerdő üzem módnál 70⁰/₀-ban tölgy, 20⁰/₀-ban akác, 7⁰/₀-ban egyéb kemény, 3⁰/₀-ban lágylombfa és itt-ott előforduló fenyőcsoportokkal; a sarjerdő üzem módnál pedig 80⁰/₀-ban akác, 16⁰/₀-ban egyéb kemény és 4⁰/₀-ban lágylombfa. S tegyük fel, hogy a szálerdő 100 éves, a sarjerdő 30 éves fordulóban van kezelve és feltételezve mindkettő üzem módnál az átlagos IV. termőhelyi osztályt, úgy évi fahozadékunk az általános fatermési tábla szerint a szálerdőnél (térszakozás szerint) $15 \text{ khold} \times 227 \text{ m}^3 = 3405 \text{ m}^3$, a sarjerdőnél $15 \times 112 \text{ m}^3 = 1680 \text{ m}^3$, együtt 5085 m³, kerekén 5100 m³. — (Egyszerűség okáért csak a tölgy szálerdő és akác sarjerdő táblázatát vettem alapul, elhagyva a többi különböző fajok fatermési tábláit.)

Ezen 5100 m³ évi fahozamból mondjuk 25⁰/₀ szerfa (műfa) = 1270 kerekén 1300 m³, 75⁰/₀ tűzifa 3800 m³. S tegyük fel, hogy ebből 30⁰/₀ hasáb, 60⁰/₀ dorong (vastag) és 10⁰/₀ vékony dorong.

Így lesz a hasáb $1140 \text{ m}^3 : 0.7 \text{ m}^3 = (1 \text{ ürm. } ^3) \text{ átszámítási tényezővel} =$

kereken 1630 ürm.³; dorongfa 2280 m³: 0'65 = kereken 3500 ürm.³ vastag dorongfa és 3800: 0'5 = 760 ürm.³ vékony dorongfa.

Fentiek alapján fatermésünk lesz tehát választékok szerint a következő: 1300 m³ szerfa, 1630 ürm.³ (1560 ürm.³ kemény, 70 puha) hasáb; 3500 ürm.³ (3350 ürm.³ kemény 150 puha vagyis lágy) vastag dorong; 760 ürm.³ (730 kemény, 30 puha) vékony dorong, vagyis botfa.

Feltételezve azt, hogy ezen fenti faválasztékok megközelítőleg kitermelhetnek és részben értékesíttetnek később részletezett egységekkel.

Ezenkívül van az erdőgazdaságnak vadászati és egyéb mellékbevételei is, sőt 50 khold mezőgazdasága 2 pár saját fogattal.

Minden rendszeres erdőgazdaságnak szüksége van a következő számadási és egyéb könyvekre:

1. Anyagnaplóra;
2. Erdőtermény-árjegyzékre;
3. Bárca-füzetre (Utalvány-könyv);
4. Előleg-könyvre;
5. Pénztári-könyvre;
6. Pénztári főkönyvre (Rovatos napló);
7. Leltári naplóra;
8. Fogatnaplóra;
9. Vadnaplóra; és végül:
10. Számadásfüzetre.

Ezen naplók mintáját és vezetésének formáját részletesen a következőkben adom le:

ad 1. Anyagnapló.

Igen fontos, hogy az anyagnapló jó beosztású és átnézetes legyen, mert csak úgy lehet azt könnyen és biztosan kezelni.

Ennélfogva rendszeren külön könyvet vagy füzetet fektetünk fel a bevételre és külön a kiadásra.

A bevételi anyagnapló hasábjai természetesen teljesen megegyeznek a kiadási naplóéval.

Az anyagnaplóba az erdőgazdaság által termelt, vett, esetleg ingyen kapott, továbbá értékesített vagy saját szükségletre felhasznált minden anyag érték nélkül lesz bevételezve, illetve kiadásolva. Az anyag értéke a pénztári- és a főkönyvben van tárgyalva. Az anyagnaplóban csak anyagot tartunk nyilván.

Az anyagok mennyiségét a bárca-füzetek havi lezárásával, továbbá egyéb beszerzett okmányok alapján állapítjuk meg, azután ennek megfelelően kiállítjuk a végleges okmányt, melyet előbb a pénztári-, innen pedig a főkönyvbe vezetünk, s ennek megtörténte után a hó végén összesítve, az anyagot érték nélkül a megfelelő helyre annak természete szerint bevételbe, illetve kiadásba írjuk.

Az anyagnapló-mintáimban egyszerűség okáért csak egy erdőrészletet vettem alapul, noha minden erdőrészlet külön-külön lapon kell tárgyalni és a végén nemenkint összesíteni. Természetesen úgy az anyagnapló mintákban, mint a következő dolgozataimban csak eszményi számadatok szerepelnek, mert a főszűl csak a rendszerre van alapítva.

Minthogy jegyzőkönyvileg vagy leltárilag át van adva az erdei raktáros-

nak is minden anyag, úgy az is anyagnaplót vezet. A kiadásba természetesen azokat a bárcákat vezeti be, amelyekben az anyag teljesen kiadatott. A részben kiadott anyagok a kiadási kelettel a bárcára rávezettetnek és míg teljesen ki nem adtak, függőben tartatnak. Utóbbi eljárás a rovancsolás szempontjából szükséges. A raktáros azokat a bárcákat, amelyekre az anyagot már kiadta, havonként beszolgáltatja a központnak.

A központ az értékesített anyagokat a hó végén leszámolhatja anélkül is, ha a raktárkezelő a vevő által megvásárolt anyagot ki sem adta. Egyes uradalmakban az a szokás, hogy az anyag csak akkor lesz leszámolva, amikor azt az uradalom ki is adta a vevőnek, ezen eljárás azonban igen bonyolulttá teszi a kezelést, mert néha éveken keresztül kell bizonyos összeget nyilvántartani az előleg-könyvben, ami bizony nem kellemes dolog.

Az anyagnaplók havonként vannak lezárva, azonban időközben is lezárhatnak, amikor rovancsolás van.

Az anyagnaplóknak nincsenek okmányai, mert azok a számadás okmányául vannak felhasználva.

A könyvelés és számadás rendszerét röviden így vázolhatom: Például eladunk egy hónap alatt 100 ürm.³ tűzifát 1000 pengő értékben; elsősorban a bárcákat leszámoljuk (lebélyegezzük stb.) s erről az okmányt kiállítjuk és bevezetjük a pénztári könyvbe bevételbe, azután a pénztári főkönyvbe a „Tüzifa”-rovaton a megfelelő raktárnál szintén bevételbe, azután az anyagnaplóban a megfelelő raktárnál „Tüzifa”-nál kiadásba helyezzük a 100 ürm.³ tűzifát.

A számadás összeállítása pedig a pénztári főkönyv alapján történik a később bemutatott példák szerint.

A naplók címei szerint a következő sorrendben jöhetnek:

I. a) Épület és műfa, b) Bányafa, c) Vasúti talpfa, d) Donga, e) Szőlőkaró, táviró oszlop stb., f) Fűrész áru.

II. Tüzifa.

III. Mellékhasználat. a) Szénégetés, b) Mészégetés, c) Különböző erdei termények.

Könnyebb megértés céljából ezek után fogom ismertetni a fogat- és vadnaplót is.

A naplók a következő minta szerint és beosztással készülhetnek:

I. Szerfa.

a) Épület- és műfa.

BEVÉTEL

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőrész			T á r g y	É p ü l e t - é s m ű f a										Műhasáb	
	lap	tétel	gazd. oszt.	tag	részlet		Tölgy		Akác		Juhar		Dió		Fenyő		tölgy	akác
							darab	m ³	darab	m ³	darab	m ³	darab	m ³	darab	m ³		
						<i>Január hó.</i>												
1	5	6	B	5	c	Bérjegyzék szerint bevételik	105	60'80						60	19'0			
2	16	3	"	"	"	1/10-ed részért termeltetett .	200	120'00										
3	19	3	"	"	"	Jegyzék szerint bevételik . .			30	18'00								
						Január hó összesen	305	180'80	30	18'00				60	19'0			
						Le a kiadást .	305	180'80	30	18'00				60	19'0			
						Marad február hó	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőréz			T á r g y	É p ü l e t - é s m ű f a										Műhasáb	
	lap	tétel	gózd. oszt.	tag	részlet		Tölgy		Akác		Juhar		Dió		Fenyő		tölgy	akác
							darab	m ³	darab	m ³	darab	m ³	darab	m ³	darab	m ³		
						<i>Január hó.</i>												
1	10	8	B	5	c	Eladatott kicsinyben	80	40'00										
2	11	3	"	"	"	Felfűrészelésre kiadatik . . .								60	19'0			
3	15	3	"	"	"	Eladatott . . . . . gyárnak	100	50'00										
4	16	4	"	"	"	Term. bér fejében 1/10 r. kiad.	20	12'00										
5	19	4	"	"	"	Saját gazdaság szükségletre .	25	12 60	2	1.20								
6	19	6	"	"	"	Vasúti talpfa termelésre kiad.	50	48'00										
7	20	3	"	"	"	Kerítésoszlop " "	5	4'00										
8	21	2	"	"	"	Donga " "	5	5'80										
9	22	3	"	"	"	Szőlőkaró " "	20	8'40	28	16'80								
						Január hó összesen	305	180'80	30	18'00				60	19'0			

Amint látható, minden szerfa — kivéve a fixméretű bányafákat — „Épület- és műfa“-rovaron van nyilvántartva. S ha a műfából valami fagyártmány készül, úgy azt arra a célra kiadásoljuk.

Tudom jól, hogy most egyesek azt kérdik tőlem, hát honnan tudja meg az a talpfa-faragó, hogy melyik törzs mire lesz felhasználva, stb.?

Erre rögtön megadom a feleletet:

Kitermeljük először a vastagméretű dongafát, utána a vasúti talpfát, ezután a szőlő- és kerítésoszlopot, mely alkalommal ha szükséges, a bányafát is termelhetjük.

De lehet más módon is eljárni. Ugyanis a műfa felmérési jegyzékben a felmérésnél „Jegyzet“-be oda írhatjuk például: „talpfa“, „dongafa“ stb. s erre a célra készített betűs kalapáccsal betűre ütve megjelöljük a szálfat.

(Folyt. köv.)

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11'20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötetben 10—10 P — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Herman Ottó-út 15.*

Gyakoribb ehető és mérges gombáink.

Írta: Szemere László.

A kígyógombák — *Mycena*.

Szerepelnek ezek a már közölt táblázatok közül a legelsőben, IV. római szám alatt. Általános jellemzésük: Spóraporuk fehér. Leginkább kúp- vagy gyűszűalakú, vékony, cingár, apró gombák. A fiataljainak is egyenes szélű a kalapjuk. Lemezeik sűrűn állók, nem lefutók. Tönkjük vékony, hosszú, törékeny, síma, belül csöves. A földön vagy fatönkön teremnek. A honos fajok száma körülbelül 90, azonban csak a retekiszagú kígyógombáról tudjuk, hogy ehető, a többi nincs kipróbálva, de ez apró gombákat nem is érdemes gyűjteni a konyhára.

Hogy szíves olvasóimnak mégis írok róluk, az onnan van, hogy igen közönségesek, s így úntalanul rábukkanhatunk, s így célszerű legalább létezésükről tudni. Az említett retekiszagú kígyógomba (*Mycena pura* Pers.) leírását adom tehát röviden:

K. Kalapja lapos harangalakú, pereme néha barázdás. 6 centiméterig nő. Lilás-rózsaszínes, kékes, de néha igen kifakulhat.

B. Fakóbb lila lemezei szélesek, öblösek, a tönköt érintők.

T. Színe a tönknek olyan, mint a kalapé. Csupasz, szálakra foszló, csöves. 10 centiméter magas és 1 centiméter vastag is lehet, de leginkább törpebb.

H. Ha a vizenyős húsának íze és szaga van, az a hónapos retekre emlékeztető. Ehető, főleg más gombával keverten. Júliustól—októberig terem az erdő talaján, s igen gyakori.

1. ábra.

Táblázatunkban az V-ik nem. Még ezek is túlnyomórészt apró termetű gombák; a kígyógombáktól meg a szegfűgombáktól bizony sokszor alig-alig különböztethetők meg. A típusos fülőkegombák (e gombák zöme) a következő jegyekkel határozható körül: Spóraporuk fehéres. A vékonyhúsú, púpos kalap

pereme eleinte alakunkorodó. (A kigyógombák apraja is *egyenes* kalapszélű!) A lemezek kissé öblösek, sűrűn állók, s nem lefutók. Tönkjük szívós, hosszant foszlós; csöves, néha hosszú, s megsodródó, lefelé elvékonyodó. A zömük nem gyűrűs. Aprók, meg közepes nagyságúak, teremnek földön, de fatörzseken is. A honos fajok száma közel 100. Gyakorlati fontosságuk a közönséges és a téli fülökegombának van, miután ezek jól meghatározhatók és ehetők.

A közönséges fülökegomba — *Collybia fusipes Bull.*, ilyen száraz nyári időben az itt-ott lézengő galambgombákkal egyetemben megvizsgálja megjelenésével a gomba-keresőt, mivel a tölgyfák gyökerei révén megkapja a teste felépítéséhez szükséges nedvességet.

K. Kalapja eleinte majdnem félgömbalakú, később alig púpos-harangalakú, szétterülő. Barnászörös, hol világosabb barna, hol meg egészen csokoládébarna, néha repedésses. 10 centiméterig nő, de a zöme apróbb.

B. Piszkos — okkersárgás — barnás vagy alig zöldes árnyalatú lemezei különféle hosszúak, s a tönktől élesen elvannak választva.

T. Többé-kevésbé odvas, gyakran csavart és laposas, szálakra hasadozó, lenn barnászörös, tönkje felfelé világosabb. Teteje a kalap húsból kifordítható. Hossza néha az araszt is megüti, szélessége 4–8–12 milliméter.

H. Kissé keményes húsa jóízű s jószagú. A tönköket nem szokás elkészíteni. A kalapok kissé megsózva, a tűzhely vasán sütve, elsőrendűek, hanem kinek-kinek kisebb mennyiséggel ki kell próbálnia, ugyanis egészen szeszélyesen némely embernek megárthat, főleg az esős időben gyűjtött gomba.

Érdemes aszalni, mivel jól szárad, s mikor bőven terem, úgyse tudnók mindet elfogyasztani. Augusztustól késő őszig terem, fatönkökön vagy körültek — de velük összefüggésben — a földön. Leginkább tölgyfák tövében találhatjuk. Ábrája a fejléc-klisén van. Balra a csoport, mellette külön egy kicsiny, meg egy magányos igen szétterült „kövér” példány.

Másik nevezetes fülökénk a *téli fülöke gomba* — *Collybia velutipes Curt.*

Ez még több figyelmet érdemel, éspedig azért, hogy enyhe időjárás esetén egész télen át terem, mikor másféle gomba nincsen, s mikor mérges gombával sem téveszthetjük össze.

Nincs falu csonka Hazánkban, hol elő ne kerülne, azért kissé részletesen fogok vele foglalkozni, hogy azok is, akik eddigelé talán nem ismerték még — megismerhessék.

A gomba rövid leírása.

Kalapja: Élénk sárgásbarna színű, néha felhöztesen világosabb, közepe sötétebb. Pereme síma, néha bordás. Alig púpos, domború, hamar ellaposodó. Száraz időben síma, fényes, nedves időben ragacsos. 3–12 cm. átméretű. Néha kajla, azaz a tönk nem áll mindig a kalap közepén.

Bélése: Világos okkersárgás, lemezei egy foggal illeszkednek a tönkhöz, anélkül, hogy azon lefutnának, inkább öblösen kikerekítettek. Sűrűn állanak.

Tönkje: Míg fiatal, sárga, később zöldes vagy sárgászörösbarna, bársonyos, csak a teteje sárga és síma. Körülbelül egyforma vastag, de az öreg gomba tönkje sokszor ellaposodik. Egy csoportból sok nő ki. 10 cm-ig nő s 5–12 mm. vastag.

Húsa: Sárgásszürke, édeskés, halszagú.

Termőhelye: Földön vagy korhatag fatuskón, de élő fán is terem ősszel, télen és tavasszal, nyáron ritkán.

A gomba rövid leírása a meghatározáshoz elegendő jegyet sorol fel. Ez a leírás mintegy „törzslapja” a gombának.

2. ábra.

Gombánk azonban nagyon változatos s mivel célunk alaposan megismertetni a téli fülökgombát, azért közöljük részletes leírását is. Kapcsolatosan — a szöveg között — rajzban is bemutatjuk különféle növekedésbeli alakjait.

A gomba részletes leírása.

A gomba kalapjának a **színe** sárga, barna és vörhenyes színeknek a kombinációja, tehát átlagban olyan, mint a rikítóbb színű, új bőrkabátok. Míg más színű (kék, fehér stb.) nem lehet, addig az említett színek határain belül eléggé változékony. Legvilágosabb árnyalatában — főként a fiatal, apró kalapok olyan színűek, mint az igen világos tojássárgája, de ekkor is rendszeresen kissé sötétebb a kalap teteje. Ahogy a kalapok növekszenek, színük is sötétedik, de a kalapok széle még sokáig tojássárga színű lehet akkor is, midőn már a kalap túlnyomórészt barnás vörhenyes. Az ilyen „rőt” szín foltokban is mutatkozik, szabálytalanul, hol itt, hol amott a kalap felületén. Végül az egészen idős, de főként az állottabb, s nyirkosabb gomba kalapja egészen vörhenyesbarna. Ekkor a kalap legteteje már igen sötét is lehet, de azért nem fekete. Úgyszintén nem híz e rőt szín a piros felé sem.

Ha a kalap **pereme** barázdált, akkor az sűrű, finom, de nem hosszú, egyenes rovátkosságot mutat. Az apró, meg a félig kinőtt kalapok leginkább símák, vagy barázdáltságuk alig észrevehető, míg az idősebb, s főként állottabb gombák kifejezettebben barázdáltak.

A rovátkok sűrűbbek, mint a kalap alján a lemezek sűrűsége.

Alakjuk változatos, eleinte szabálytalanul félgömbalakúak, később is domborúak, mert szélük ritkán hajlik fel. Peremük kissé alakunkorodó. Ha a növekedő kalapok egymást nyomják, akkor lekerekített háromszögalakúak, vagy

csak egy helyen behorpadtak is lehetnek (felülről nézve). Sokszor nem is kerek, de ellipszis alakúak, úgyszintén lehetnek kajlák is.

Húsuk általában nem vastag, csak éppen a kiszélesedő tőnek teteje feletti rész vastagabb, s innen a szélek felé hirtelen elvékonyodó.

Van egy, Kalchbrenner* által leírt válfaja (C. v. scandens Kalchbr.), amely átlagban csak 1 cm. kalapátméretű. Színe borsárga, felbőre nem ragacsos.

Ettől eltekintve a friss gomba ragacsos, úgy, hogy falevél, fűszál gyakran ragad rá. A száradó gomba ragacsosságát elveszti, ehelyett többé-kevésbé fényes lesz. E fényessége néha alig észlelhető. A kalap bőre lehámozható.

A *lemezek* eleinte igen világos okkersárgák, olykor kevés rózsaszínes lehelettel, szóval mint a vaj színe. Később lehetnek élénkebb sárgák, a szikadó gombán barnássárgák is, végül a tömegben tartott (préselődött) gomba lemezei meg is foltosodnak. E foltok fahéjszínűek, de vörhenyesbarnák is lehetnek.

Az eleinte csaknem a tönkhöz nőtt lemezek később elkerekítve, távolabb állanak a tönktől, de egy kis foggal (vonallal) még olykor összefüggnek vele.

A lemezek többsorosak, eleinte sűrűn állók, a kinőtt gombán már gyéribben sorakoznak. Mindig szélesebbek a kalap húsánál, szélességük 3—12 mm. között váltakozik.

A gombák *tönkjének* hossza és vastagsága is, igen változó. Ha a korhadtabb tönkből, vagy földből gyökerestül együtt sikerült kihúznunk, észlelhetjük, hogy 3—4 cm. magas (tehát alacsony) tönk alatt még 10 cm. hosszú, girbe-görbe, merev gyökere van. Máskor a föld feletti rész is lehet 10 cm. hosszú, kivételesen hosszabb is.

A hosszabb tönkök rendszeren vékonyabbak, oly arányban, mint ahogy az ábrák képei is feltüntetik. Színük fenn néha egészen világos sárgásfehér, lefelé sárguló, majd vörhenyesen barnuló s zöldbe húzó.

Molyhossága is rendszeren sötétebb (vörösbarna söt fekete is), de olykor az is igen világos és pedig sárgászöld, vagy sárga. Sokszor letörlődik a szár molyhossága, s ekkor látjuk, hogy a lefelé vékonyodó, középen olykor duzzadtabb tönk szabálytalanul ráncos. A gyökeres rész is vörösbarna, de az már nem molyhos, legfeljebb itt-ott vannak rajta kis szálak, dudorok.

A tönk legtöbbször csöves, üreges. Leginkább csoportosan nő, 5—10—20 is egy helyből kiindulva, anélkül azonban, hogy elágaznának. A magános növés sem ritka, s ha a gomba a földön nőtt, akkor gyakran zömök, vagy lapított lehet a tönkje.

A tönk, de főleg a *gyökere*, jóval szívósabb, keményebb a kalap húsánál. Ha szétdörzsöljük a tönköt, azt észlelhetjük, hogy ennek jól elkülönülő felbőre van, amely sötétebb az alatta levő gombatönk sárga húsánál.

A gomba *húsa* másutt is sárgás, néha szürkésen vizenyösen itatott, de lehet, — főleg a kalap bőre alatt — vörhenyes is.

Jellegzetesen halszága csak a friss gombának van, másnapra a szága kissé kellemetlen, jodofornyszerű („patika szagú“). Íze édeses, nem kellemetlen s másnap, vagy később is jó marad. A tönk húsa is jóízű, azt azonban a rágósága miatt nem szokták étellé elkészíteni.

A száradt, vagy az étellé készített gombának nincs rossz szága, az az

*Régi jeles magyar gomba-szaktudós.

elkészítés során elenyészik, illetve a szárítmányon rendes gombaszaggá változik át.

A gomba előfordulása. Az előző leírásban említettük, hogy fán, fatuskón, de a földön is terem. Ha a földön találjuk, akkor is a gyökere faanyagokkal van összefüggésben.

Vagy egy korhatag, földdel már betemetett fadarabból, kéregből nőtt ki, vagy olyan helyről, ahol fakérgék, levelek, gallyak korhadtak el, végül ha a talaj fűrészporos. Gazdafáját illetőleg nem válogató, mert nemcsak a legtöbb lombhullató fán, de még a fenyőfán is megtalálhatjuk. Lehet a fa kivágott, sőt

3. ábra.

feldolgozott is, mert akárhányszor a kerítés oszlopjából is kinő. Lehet a fatönk friss (élő), de lehet egészen korhadó is. Az élő fának odvas, sérült, vagy levágott részén fészkel meg magát, hol a föld felszínén, hol meg pár méter magasan is.

Az élő fának bizonyára árt, s azért azokon nem is tűrhetjük meg. Tüzzre nevelt fáinkon otthagyhathatjuk, mert ami keveset ilyen minőségében veszít a fa, azt kárpótolja a gombatermással, mert 1 kiló gomba annyit ér, (az árát illetőleg), mint egy kiló hús.

A téli fülökegomba termesztése. A téli fülökegomba a tartózkodási helyeinek megfelelő helyeken termeszthető. Tehát elsősorban is kivágott fatuskókon, azok gyökerein. Ezért a letarolt erdőrészek fatuskóit kár ott hevertetni, mert

szerencsés esetben még annyit érő gomba teremhet azokon, mint amennyi értéket a levágott fa képviselt.

Ha az udvarunkon, vagy kertünkben vágunk ki fát, s a tönköt nem akarjuk otthagyni (mert útban van), akkor a föld színe alatt vágjuk el a tönköt, amelyet aztán földdel befedhetünk. Az ilyen rejtett tuskókat odatűzött vesszőkkel, vagy más alkalmas módon (nagyban térképezéssel!) jelöljük meg.

Szabad területen jobb, ha a tuskó a földből kiáll, mert akkor a legelő állat nem árthat annyira a gombának. Enyehe időben ugyanis, mikor e gomba teremni is szokott, sok helyt télen is kihajtják az állatokat. Mivel még egészen bizonyos (sokszor kipróbált) eljárást nem tudunk a termesztésre vonatkozólag adni, azért ne is kezdjünk azonnal nagyobb befektetést igénylő eljárásokba, de használjuk ki a rendszeren levágott fatönköket, tehát azokat, amelyek a kísérlet céljaira már minden munka nélkül is készen állanak, s amelyek helyükön haszon nélkül hevernek. Legelső soron az úton-útfélen kivágott akácokra gondolunk, de más kivágott fatönköt is felhasználhatunk. Legtöbbet remélhetünk azoktól a tönköktől, amelyeket télen vágtak ki. Ezekbe a rákövetkező tavaszon oltunk gombát.

A gomba termesztése két módon sikerülhet. Az első a spóráról való szaporítás. A másik a tőosztás. Ámbár a tőosztás a biztosabb, mégis a gyakorlatban a kétféle eljárást együttesen alkalmazzuk. Eljárásunk a következő: A teljesen kinőtt gombacsoportok kalapjait késsel, vagy ollóval levágjuk a tönkökről úgy, hogy a tönköket eredeti helyükön hagyjuk, s csak a kalapokat visszük haza. (A tönk rágós, nem ehető!) A helyszínén hosszú vékony szeggel kis darab hólyágpapírost szegezünk a tönkök tövébe, pontosan oda, ahol azok a fából kibújtak, hogy tavasszal a termő töveket könnyen megtalálhassuk.

(Folytatása következik).

„Szent Hubertus“ kalap-jelvény

**Magyar szobrászművész véste,
magyar iparművész készítette.**

Kapható a VADÁSZATI ÚTMUTATÓ szerkesztőségében (Bpest, VIII., Szigonyutca 34.) és a nagyobb fegyver- és sportkereskedésekben. Ára postai szállítás nélkül bronzból P 1.50, ezüsből P 4.—. Utánvételes rendelés közel 1 pengő postai terhelést jelent, ezért ezt célszerű kerülni. Tessék az árhoz postai és csomagolási díj fejében 30 fillért számítani és az összeget előre beküldeni.

Érkeznek a vadludak !

Megszoktuk már, hogy az ősz nem az érkezés, hanem a távozás ideje a hazai madárvilágban és mégis egyes madárfajokra nézve szinte joggal használjuk az őszi „érkezés” kifejezést, azt akarván ezzel jelölni, hogy az illető madarak hosszabb időre jönnek hozzánk és nem egyszerűen átvonulók. Vagyis nem úgy látogatnak meg bennünket, hogy éppen csak kényszerűségből, földrajzi helyzetünknel fogva utaznak keresztül, hanem huzamosabb időt töltenek el nálunk, sőt esetleg át is telelnek. Ilyenek a vadludak, melyek nemcsak tömegességüknél, de egyes fajaik érdekességénél fogva is évről-évre megisméltendő és mégis „megúnhatatlan” jelentkezésükkel különös varázst kölcsönöznek az őszi és részben a téli madárvilágnak. Érdekességük azonban nem annyira életmódjukból folyik, hanem abból a változatosságból, melyet fajaikkal nyújtanak.

A vadludak közül — mint ismeretes — csak egyetlen faj fészkel hazánkban a *nyári lúd* (más nevén szürke vagy tőkés-, tőkelúd, *Anser ferus*), a házilúd őse, amely tőlünk ősszel októberben vonul el, ámde ilyenkor vonulnak át hazánkban az idegenföldi, Oroszország felől jövő nyáriludak is, ha nem is éppen nagy számmal és így nehéz megkülönböztetni őket a mieinktől, mely utóbbiak a dunántúli nagy tavainknál (Pl. Velencei-tó, Balaton, Fertő), valamint az Alföldön helyenként bizony nem nagy számban fészkelnek és így *általánosságban és minden időben a legteljesebb kiméletet érdemlik meg*. Megjegyzem, hogy mint „tömegesebb —” de nem nagytömegű — átvonuló inkább a Hortobágy vidékén kerül elő és közbevetőleg említve, repülés közben már jó messziről feltűnik világos színével, minthogy a szárnyak eleje úgyszólván fehérlik, tehát jó eleve meggondolhatjuk magunkat és nem lövünk reá.

A többi vadlúd kivétel nélkül mind *csak vendégmadár* nálunk és pedig a nyárilúd után nagyságra következő *vetésilúd* és *nagylilik* („hókás vadlúd”) a legszámasabb, a Hortobágyon száz-ezer-számra jelennek meg, de máshol is nagy csapatokban. A többi lúd sokkal kisebb mennyiségben fordul elő és a vetésilúddal hasonló termetű és színű, de csak rózsapiros csörgyűrűjű és ugyanilyen színű lábú *gegelúd* (*Anser neglectus* Sushk.) és a *rövidcsőrülúd* (*Anser brachyrhynchus* Baill.) mondható „nagynövésűnek”, mert a többi, vagyis a *kis-lilik*, az *örvöslúd*, az *apácalúd* és a *vörösnyakúlúd* kisebbek (csak a kis-lilik nem ritkaság, míg a többiek ritka és érdekes fajok).

Mindezek közül legkorábban a kislilik jelenik meg és pedig a Hortobágyon már szeptemberben; a többi előfordulására főleg októbertől kezdve számíthatunk. Különös figyelmet érdemel a *gegelúd* és *rövidcsőrülúd*, ritkaságuk miatt vigyáznunk kell, hogy a közönséges vetésilúddal össze ne tévesszük őket és konyhára ne kerüljenek, mert minden egyes példányuk nagy érték a tudomá-

nyos vizsgálat számára, de viszont nagy kárt jelent, ha könnyelműen elvonjuk őket a kutatók szeme elől és csak pecsenyét látunk bennük. Fő irányelvünk tehát, hogy *rózsapiros csörgyűrűjű és lábú vadludat csakis a tudomány számára használjuk fel és az említett egyéb lúdrítkaságokra is nagy figyelemmel legyünk.*

Dr. Vasvári Miklós.

A véreb munkában.

Írta: Storcz Máttyás, kir. udvari vadászati tiszt.

(5)

Hangosnak elég nehéz munkát adott a csapázás, mert nem csak szarvas-, hanem disznó-, nyúl-, fácánnyomok keresztették csapáját. Továbbá lépten-nyomon egy-egy üregi nyúl ugrott ki előtte. Ennek következtében Hangos sokszor tévedett, de ilyenkor Szóló segítségével mindig helyes csapára tereltem. Most egy nagy váltóhoz értünk. Hangos mindenáron csak előre iparkodott, az én öregem azonban megfordul és hátrafelé húz. Rögtön tisztába voltam azzal, hogy a vad ugyanazon a csapán visszaváltott. Ez különben is szokása és ez teszi szükségessé, hogy a vérebet hideg csapára is bevezessük. Ennek a bevezetésnek a hiánya Hangosan is észlelhető volt: ide-oda körözött, hol jobbra, hol balra tartott, a vezetón már gyöngyözött a verejtek.

Látja, — mondom az erdőőrnek, — nincs vér, vége a keresésnek. Mindenesetre másként lenne, ha vérebét hideg csapán is gyakorolta volna!

Íme, Szóló csapán van.

— Az lehetetlen. Ezt a vadat nem kapjuk meg, — feleli az erdőőr.

— Legyen nyugodt, félóra mulva mind a két kutya muzsikál... — válaszolom az erdőőrnek. Biztatom Szólót: „előre, előre, hahó, hahó.” Egyszerre balra vált s egy sűrű galagonyának vezetett. Odaintek az erdőőrnek: „Ebben fekszik a tehén!”

Szóló hegyezi a fülét, magasan szimatol, jele, hogy a vad közel van. Tényleg vagy 40 lépésnyire tőlünk hirtelen lábra kap és sebes iramban tart neki a vadásznyladéknak. Az erdőőr rámkialt: „eressze el Szólót!” És még jókor vettem észre, amint Hangost lecsatolni készül. Alig volt időm megakadályozni. Nem szabad, — mondom. Ilyenkor a kutya érdemelje ki a vadat. Dolgozza ki Hangossal a csapát, egészen a sebágyig s várjon meg, míg odajövek.

Mire én is a sebágyhoz értem, Hangost gazdája már simogatta és becézte. Most Szólómat a csapán közel a sebágyhoz észrevétlenül lecsatoltam és halk „hetz, hetz, hetz” biztatással

előre küldöm. Több sem kellett neki. Hangost ezalatt gazdájával fogva tartottam. Öt perc múlva már hangzott az állóra a csaholás...

Most rövid csapás után Hangost is szabadon engedjük és mi távolból gyönyörködünk vagy egy félóráig a két véreb nótázásában, míg végre odamentünk megadni a szarvastehének a kegyelemlövést.

Ebből a történetből láthatjuk, hogy vérebünk csak akkor lesz tökéletes, ha hideg csapán is gyakoroljuk.

*

Egy erős kan lövést kapott, a golyó a hátulsó combjába fúródott, a löhelyen sok vér, de már késő lévén, nem mehettem utána, hogy vérebemmel felkeressem. Minek is? Ha kutyám meg

„Hangos Gödöllő” az én legkedvesebb pajtásom volt.

is állítja valahol, a kegyelemlövést a kegyetlen sötétben úgy sem adhatom meg neki. Másnap kora reggel, mikor alig hogy kivirradt, már ott álltam az erdőben.

Bosszantott, hogy aznap éjjel 30 cm. magas hó esett s így eltakarta az én disznóm vércsapáját. Bosszankodtam, bár tudtam, hogy ez nem akadály, mert Szólónak olyan kitűnő orra van, hogy sohasem hibázik, még a havon keresztül sem.

Mihelyt odaértünk, ahol a jelet hagytam, kutyám rögtön a vezetőmbe fekszik és húz. Széles orrával szinte túrja a havat. Így mentünk majd egy félóránnyira, itt találtam az első sebágyat, de amint láttam, a vad még a hóesés előtt elhúzódott, fel egy meredek oldal felé, melyen helyenkint roppant nagy sűrűség volt. Amint a csapán lassan tovább haladtunk, kutyám megáll, fel emeli a fejét és olyan magasra borzolja a szőrét, akár egy sündisznó. Tehát már közel van az erdő fekete réméhez.

Megnézem a puskámat, töltve van-e, mert nem jó tréfálni az ily öreg úrral. Ismerve ebem tulajdonságát, szabadon eresztem, alig 5 perc múlva hallom az első hangot, kegyetlen módra állóra csahol. Jó széllel arra igyekezem, csakhogy az a baj, hogy oly veszett sűrűből jön a hang, ahová a jáger ember aligha tud beférközni. Sokáig gondolkoztam, mitévő legyek? Megvan! Rossz széllel közeledem feléjük.

Egyszer csak hallom, hogy kutyám rettenetes tüzzel a völgy felé csahol.

Még csak 5 perc és felérek a domb tetejére s a cserkészutra. Itt kifújom magam és miután innen messze ellátok, keresem a kutyám.

Ott látom a Szólót, amint lázas izgalommal kerülget egy igen sűrű bokrot. Majdnem 10 percig szemlélődtem és mégsem láttam semmit. Majd mintha megmozdult volna a bokor fekete sűrűjében egy még feketébb valami, benyomom a rögtönzöt s csak arra vártam, hogy a kutyámat láthassam. Szóló végre a bokortól mintegy 5 lépésnyire került, csaholás közben megpillant engem, látom, hogy örömeiben elkezdí a farkát csóválni. Jól megnézem mégégszer a disznó körvonalait . . . és a lövés többszörös visszhangja verte fel az erdő csendjét.

Alig, hogy szól a puskám, ordítás, kutyám teljes tüzzel ugrik a feketeség felé, de mintha belevágta volna, úgy ugrott vissza. Láttam, hogy a bokor megoszlik, kihempereg belőle egy rémséges nagy vadkan . . . majd lábra kel . . . és imbolyogva tovább cammog. Nem bír a hátulso részével, húzza maga után, majd megáll. Keresem a kutyámat, Szólót vagy 5 lépésre látom jobbról, jól látom a hatalmas kan fejét a kapitális agyarakkal, a füle tövébe küldöm a golyót.

Az erdő remetéje hanyatt vágja magát és mire odaértem, csak egyet-kettőt vonaglott. Nagy volt Szóló öröme, pedig alig tudott már lihegni, annyira el volt már fáradva, már állni is alig tudott, ülve csaholt. A kant kizsigereltem. Szólónak adtam egy kis májat kövérséggel, hogy jobban csússzon s azután a kocsihoz mentem, ahol a vadőröm várt. A munka $\frac{3}{4}$ 10 órakor ért véget a vadkan kocsióra való emelésével. Szólót a Wettermantlimba csavartam, hogy meg ne fázzon a nagy és nehéz munka után.

A kant a gödöllői kastélyba szállítottam, hogy Legmagasabb Uram láthassa.

A kan udvari vadászaton lett megsebesítve.

(Folytatása következik.)

Milyen edényben tartjuk a mézet?

Furcsa kérdés, — gondolják olvasóink, — amilyen éppen van a házban, felelnének rá egyesek, eltartanánk mi akármilyen edényben csak volna sok méz, mondaná egyik-másik méhésztársunk.

Pedig hát nem egészen így van a dolog, mert amint írásom végén kiséül, érdemes ezen a kérdéson is gondolkozni. A legtöbb méhészt olyan edényben tartja el a mézet, amilyen a kezeügyében van, zománcos, cserép köcsögökben, fazekakban, zománcos bödönökben, bádogg kannákban, fabödönökben, üvegekben, néha még konyhaedényekben is. Sokan azonban, különösen az Alföldön, cinkből való edényekben is. Ez pedig öreg hiba, mert a mézben különböző savak vannak, amelyek részben a méz zamatját adják. E savak oldják a cinket és így a cink belekerül a mézbe. A cink pedig már rendkívül kis mennyiségben tönkre teheti a méz legfontosabb tulajdonságát, a zamatát. Különbösen is a cink az egészségre is ártalmas, ezért a cinktartalmú méz az élvezetire nem alkalmas, a forgalomból el kell távolítani, annál is inkább, mert népjóléti miniszteri rendelet tiltja a cink (horgany) használatát élelmiszer-tartályok készítésére.

A cinktartalmu méznek nincs zamata, fanyar, csípős, vagy fémes mellékíze van. Ha a cinkedényben tartott mézből eszünk, akkor lenyelés közben az ilyen méz karcolja a torkunkat. A cink edényben sokáig tartott méz az edény faláról sok cinket old le és vesz magába. Az ilyen méz élvezésekor erős hányingert okoz és visszatart a további fogyasztástól, ami még szerencsés eset. Mert ha a méz kevés cinket tartalmaz, akkor rendszeres fogyasztás esetén még nem veszi észre mindjárt a szervezet, hanem a cink bejut a gyomorba, ahol veszedelmes, tartós mérgezést okozhat, ami azért is igen veszélyes következményű, mert a mérgezés tüneteiből nem mindig lehet biztosan következtetni az okozó méregre. Magától értetődik, hogy ikrás (cukrozódott) mézet sem szabad cink-, vagy cinkezett edényben folyóssá tenni, felolvasztani, mert a meleg nagyon elősegíti a cink oldódását és ennél fogva sok cink kerül a mézbe. Tehát nemcsak mézünk minőségét rontjuk, ha a cinkedényben tartjuk a mézet, hanem a fogyasztók egészségét is veszedelemnek tesszük ki.

A méz eltartására alkalmasak a fehér bádoggból, vagyis ónozott vaspléhből készült kannák, vagy bödönök. Azonban a vaspléh bevonására szolgáló ónréteg gyártási hibák, vagy tisztogatás miatt, vagy az állandó használatból lekophatik és a repedésen keresztül a méz savjai és a benne lévő egyéb anyagok megtámadják a vasat, azt oldják, miáltal a méz a vassal fertőződik, szennyeződik, ez rendszerint íz és színbeli elváltozással jár, vagyis romlik a méz. Ne gondoljuk azonban, hogy a fehér bádoggból készült mézes kannák, bödönök is olyan veszedelmesek, mint a cinkedények, korántsem. Nem kell tehát aggódnunk, hogy mézeskamráinkban fehér bádogg kannák sorakoznak, használjuk azokat mindaddig, amíg el nem kopnak. A kereskedelemben most is forgalomba vannak és úgy látszik, hogy olcsóságuknál fogva még sokáig forgalomban is maradnak. De azok a méhészek, akik szívükön viselik mézük tisztaságát és minőségét, nagyon szívesen meg-

tennék, hogy az új mézes edények beszerzésekor már aluminiumból készült kannákat és bödönöket vásárolnának. Sajnos az alumínium mézes kannák igen drága volta miatt ezt nem tehetik. Az alumínium könnyű, tetszetős, a méz savainak ellentálló, emiatt a méz változás nélkül tartható benne. Svájcban pontos kísérleteket végeztek arra vonatkozólag, hogy az alumínium-, vas- és cinklemez közül melyik ellentállóbb a mézzel szemben és azt találták, hogy a mézben tartott vas- és cinklemez súlya már 4 hónap múlva lényegesen csökkent, tehát a méz oldotta, ellenben az alumíniumlemez súlya 10 hónap múlva is változatlan volt, tehát az alumínium ellentállóbb a mézzel szemben. A mézbe nem jut semmi alumínium és így a méznek sem színe, sem íze, nem változik és értéke nem romlik. Az alumíniumnak csak egy rossz tulajdonsága van: az hogy lényegesen drágább, mint a fehér bádóg, pedig talán a legtöbb alumínium földet (bauxitot, ebből nyerik az alumíniumot) éppen csonkahazánkban bányásszák.

Koppán József dr.

FEGYVEREK a legnagyobb vásztkéban.

TÖLTÉNYEK minden mennyiségben azonnal szállíthatók.

A „KING“ serétes vadásztöltény cégünk különlegessége. — A „HUBERTUS“ a töltények rottweili és walsrodei „Perfekt“ porral raktáron,

JAVÍTÁSOK puskaműves műhelyünkben. — (Távcső szerelések, belövések, új alkatrészek készítése.

VADÁSZTROFEÁK

kikészítését — állattöméseket elsőrangú szakképzett preparátumuk végzi. Vadász, céllövő, atlétika, tennis árjegyzékek.

Skaba és Plökl
Budapest VI.,
Vilmos Császár-út 33
Telefon: 270—56.

K Ü L Ö N F É L É K

Kinevezés. *Magyar Jenő*, a veszprémi püspöki uradalom főerdőre folyó évi július hó 1-én uradalmi *alderéssz*-é lett kinevezve.

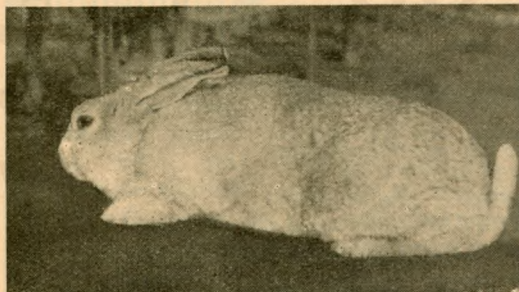
Kar- és tagtársunknak ezúton kívánunk minden jót előléptetése alkalmából.

Vadász szerencse. *Nagy Vince*, vajszlói erdőőr, kar- és tagtársunk, augusztus hó 6-án, estefelé lesre ment ki a „Cser” nevű járásába. Rövid várakozás után két róka törtetett ki az erdőből a zabtarlón legelésző nyulak felé. Minthogy a rókák lőtávolságon kívül voltak, hívni kezdte őket, a rókák erre abba hagyva a nyulak kerülgetését, a hívás irányába mentek s mintegy 8—10 lépésre közelítették meg a lesben álló Nagy Vincét, aki az alkalmas pillanatot kihasználva, egy lövéssel helyben marasztalta a nyúlpecsenyére áhító két vörösrakkos ravaszdit.

Kidölt Magyarország legnagyobb tölgyfája. A 23 méter magas, 8·90 méter mellmagassági kerületű, 400 éves tölgy, mely Ferenc bajor királyi herceg sárvári parkjának nevezetessége volt, július 10-én, hajnalban kidölt. Feldolgozás alá került és 10 m³ műfát, 33 ürm.³ tűzifát, 2 ürm.³ tuskófát és 2 határ ágat adott.

Felhívjuk t. Olvasóink figyelmét *Schwendtner Antal* kar- és tagtársunk fajhazinyúl tenyészetére. Gyönyörű ezüstsürke, valódi *Csincsilla* prémnyulak, anyák, törzskanok és fiatal kifejlett példányok megvételre is kaphatók

és vételkényszer nélkül megtekinthetők. A M. E. V. M. E. igazolt tagjainak 50⁰/₀, másoknak, akik lapunkra hivatkoznak, 25⁰/₀ engedményt ad az eladási árából.

Képünk egyik törzskönyvezett anyanyulat ábrázolja *Schwendtner* kar- és tagtárs úr tenyészetéből. Gyönyörű látvány azonban a szép elrendezésű és a nyuszik igényeinek minden

tekintetben legmegfelelőbb ketrecekben az egész tenyészet, a sok szép egyforma ezüstsürke fajnyulak. Ajánljuk t. Olvasóinknak, hogy győződjenek meg személyesen is, hogy miképpen lehet kevés fáradtsággal is hasznathajtó házinyúl-tenyésztéssel foglalkozni. *Schwendtner* kartárs úr címe *Nagykovácsi*. (Pest vármegye.)

—g.—i.—

„**FEGYVER ÉS LŐSZER**” című cikkünket jövő számunkban folytatjuk.

„**Vadászati Útmutató.**” (A Magyar Vadászat és Vadgazdaság Évkönyve.) Az 1932—33. vadászati évre szóló naptárral. IX. évfolyam. A m. kir. földművelési minisztérium támogatásával szerkeszti és kiadja: *Nagy László*, a Don Bosco-nyomda nyomása.

Kilencdszer jelent meg az idén ez a minden vadászembert érdeklő nagyon hasznos útmutató, amelynek szerzője vadászati körökben általános becsü-

lésnek örvend. Erre egész vadászati közszereplésével teljes mértékben rá is szolgált. Nagy László ugyanis már régi és igen értékes munkása a magyar vadászat ügyének, amelynek kiváló szolgálatokat tett. Az ő kezdeményezésére alakult meg ezelőtt tizenhat esztendővel a „Hubertus” Országos Magyar Vadászati Védegylet, melynek kezdettől fogva ügyvezető-igazgatója. Ifj. gróf Esterházy Lászlóval és Ötvös Balázssal együtt ő alapította az Országos Vizsla Clubot, amelynek ügyeit, mint titkár éveken át vezette és nagy érdeme van abban, hogy a vadászbkedvelőket egy táborba tömörítette. Sok kiválóan megszervezett verseny és kiállítás is fűződik munkásságához. Sugár Károly miniszteri tanácsos halála után ő szerkesztette a régi *Vadászlapot*, több éven át társszerkesztője volt a Nimródnek is. Mind a két lapban sok értékes cikke jelent meg. A kommunizmus bukása után az ő kezdesére küldötte ki a földművelési miniszter egyetértőleg a belügyminiszterrel a tanácsköztársaság közegei által kényszer útján bevont vadászfegyvereknek a jogos tulajdonosokhoz való visszaszolgáltatására szervezett országos bizottságot, amelynek végig, négy éven keresztül, előadója és elnökhelyettese volt. A bizottság munkája során sok ezer vadász- és katonai fegyver került elő és jutott a jogos tulajdonosokhoz. Fontos munka volt ez, nemcsak vadászati, de állambiztonsági érdekből is.

Mindez éppen elég arra, hogy Nagy László írásai felé mindig érdeklődéssel forduljunk.

Az idei „Vadászati Útmutató”-ja, mint az eddigi évfolyamok is, igen értékes tartalommal jelent meg közel 300 oldalon és nagyon izléses nyomdai kiállításban.

A *vadászat, vadismeret, vadgondozás* című fejezetében ismertet több hasznos vadat vadászszótár kíséretében s útmutatást ad az agancsok szerelésére. Értékes tanulmányt közöl a kisvad gondozásáról és óvásáról és gyakorlati módon ismerteti a vadászati szempontból hasznos növényeket, azok természetét és rendeltetését. Útmutatást ad a fácántenyésztésre és érdekes értekezést közöl ragadozómadaraink testsúlya és teljesítőképessége cím alatt. *Fegyver és lötechnika* fejezetében megmagyarázza a serétes fegyverek belövési módját és a hüvelyek nyári és téli töltési arányáról közöl táblázatos kimutatást a különböző löporok figyelembevételével. *Vadászb* rovatában az idősebb vizsla tanítási módjára ad hasznos útmutatást, valamint a beteg ebek kezelésére. A *vadászat jog köréből* című fejezetében különös figyelemre tarthat az érdekelték részéről a vadászati haszonberek leszállításáról szóló rendelet részletes magyarázása, mellyel kapcsolatban közli az eddigi összes bírói ítéletet. Ez a joganyag így együtt eddig sehol meg nem jelent. Az eljáró bíróság és vadászérdekeltség munkájának könnyítésére és gyorsítására kimutatást ad a lőtt vad átlagáráról 1926-tól 1931-ig. Az idegen fegyverrel való vadászat, a hátizsák kinyitása, a vadászvendég, a temetőben való vadászat s a vadőr — általában kérdéseinek joganyaga egészíti ki az érdekes rovatot.

A könyv első szakaszában a naptári részen kívül számos táblázati kimutatást találunk a szárnyas- és szörmés vad természetrajzi és élettani adatairól, az élő- és lőtt vad kereskedelmi forgalmáról stb., stb. A könyv tartalmát mindenről tájékoztató *sakcimentár* és praktikus feljegyzési rovatozott rész egészíti ki.

Ára angolvásonkötésben arany címnyomással 7 pengő, fehér (csont) címnyomással 6 pengő.

A Magyar Erdészeti és Vadászati Műszaki Segédszemélyzet Országos

Egyesületének igazolt tagjai, amennyiben a könyvet legkésőbb november 1-ig megrendelik, a díszes kötést 480 pengő, az egyszerűbb kötést 4 pengő rendkívüli kedvezményes áron kapják.

A Vadászati Útmutató szerkesztőségének címe: Budapest, VIII., Szigony-u. 34. sz. Tel. 304—14.

Az esztergomi m. kir. erdőéri és vadéri iskola 1932-ben végzett növendékei. Az ülő alakok balról-jobbra Kovács József csapatvezető, Daróczy Márton és Tömösváry Miklós.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A M. E. V. M. E. tagjainak minden szó 5 fillér.
Előfizetőknek 10 fillér. Nem előfizetőknek 20 fillér.
Csak ismételt hirdetésnek van eredménye!

ÁLLÁST KERESŐK

Állást kereső hirdetéseket csak a M. E. V. M. E. tagjainak közlünk díjtalanul.

22 éves, jómegjelenésű fiatalember gyakorlatszerzés céljából állást keres némi javadalmazással. Megkeresést a kiadóhivatalba kér „Megbízható 468” jelígre.

Azonnali belépésre állást keres 31 éves, katonaviselt, nős, egy gyermekes, nagy gyakorlattal bíró, szakvizsgázott, szerény igényű vadőr. Megkeresést „Jó szakember 508” jelígre kér a kiadóhivatalba.

34 éves, nős, gyermektelen, jó bizonyítványokkal rendelkező, az erdő-

szet és vadászat minden ágában jártas erdőőr állást keres mielőbbi belépésre. Címe: Fehér Lajos, János-halma, Átlós-u. 785.

FEGYVER

Egy francia gyártmányú golyós vadászfegyver és egy 16-os szaiiler sörétes, 3×-os greener zárós puska eladó. Előbbi 45.—, utóbbi 60.— pengőért. Horváth István erdőőr, Újkér. (Sopron megye.)

VEGYES

Megvételre keresek Erdészeti Zsebnaptárt. Kósa Ernő Királyszállás, u. p. Várpalota.

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 november

11. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Batthyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők.

Telefón: 566—24.

Az „erdész”.

Irta: bánáti *Nagy László*.

Ezt a szép, régi címet is elvitte a rohanó idő, a megállást nem tűrő fejlődés, amely mindig nagyobb és nagyobb követelményeket támaszt a megsúlyosodott életharcban az embertől.

Ma már a volt erdész *erdőmérnök*, amely cím igazabban is fejezi ki ha nem is a foglalkozást, de az iskolai képzettséget. Az erdőmérnöki főiskola egyetemi rangon van s az erdőmérnök doktorátust is tehet. Van is olyan kiváló erdőmérnöki karunk, amely egyik fundamentális erőssége az egyetemes magyar kultúrának. Csak az a hiba, hogy kevés az erdők, elvitte Trianon . . . és így sok tudás, képzettség nem érvényesülhet a maga teljességében. No de fel ragyog még a magyar nap Erdély és a Kárpátok szent bércein, amelyeknek minden fűszála, fája, köve, sziklája egy ezredéven át vallotta hűségese fiainak a magyart.

Magyar testvéreim! elhiszitek-e nekem, hogy ennek a gyönyörű hegy- és erdőegységnek, amely a világ összes országhatárai között a legtökéletesebb volt, érző szíve és lelke van? Elhiszitek-e nekem, hogy ez a pompás erdőkoszorú figyelni a mártir csonkagyagart s jaj nekünk, ha egyszer azt látja, hogy a mindennapi kenyérért való silány túlekedésben megbomlott lelkünkben az az isteni egység, amely szünet nélkül vágyik a szent bércek után? . . . Miként az a hegy- és erdőóriás, mi is legyünk egységesek: szeretetben, megértésben, minden cselekedetünkben. Hiszen ez az erő, amely a boldogulás és a győzelem útjára vezet.

Talán egyetlen foglalkozási ágban sem tapasztalható oly példaszzerű mértékben az egységesség, mint éppen az erdőszetben. Mintha az egész kar egy test és egy lélek lenne. Ez természetes is. Hiszen az erdész a nagy Természetben mindenütt egységessé-

get lát és az idők kényszerű hatása folytán ha modernizálódott is az erdészet, lényege, akár a Természeté, az őserő konzervatívizmusa maradt.

Az „erdész” cím eltűnése az erdészeti nagyszerű egység egyik ősi, szép patinájának a lepattanása volna. Hagyjuk meg ezt a dicsőséges multú veretet, ezzel az erdészeti kar csak önmagát és az erdészeti hagyományokat becsüli meg.

Úgy tudom, hogy van is a karnak egy kategóriája, amely az elárvult, gazdátlan címre jogosan tarthat igényt, sőt annak használatát már illetékes helyen kérelmezte is. Ez pedig az erdőgazdasági segédszemélyzet.

Az erdőmérnöki kar tudja legjobban, hogy az erdőgazdaságok üzemvitelében mily értékes és felelősségteljes munkát végeznek sokszor teljesen önállóan is ezek az intelligens, sok gyakorlattal és kellő elméleti felkészültséggel rendelkező férfiak. Mégis teljesen érthetetlenül a hivatalos rangcímük „altiszt”.

Ha nem is lealázó, de mindenesetre önérzetet bántó ez a rangjelzés, amely sem a munkakört, sem a képzettséget nem fejezi ki, sőt ezeket egyenesen félreérteti, lekicsinyli. Altiszt alatt közönségesen hivatalszolgát értünk, aki aktákat hordoz, küldönci teendőket végez, hivatali szobákat takarít s lesegíti vagy feladja a főnökei kabátját. Hát ezzel egy sorba állítani mégsem lehet az erdészeti segédszemélyzet munkáját, melynek becsületes elvégzése sokoldalú szaktudást igényel.

Én nem hiszem, hogy az erdőmérnöki kar tagjai között akadna csak egy is, aki szívvel-lélekkel ne állna a derék segédszemélyzetnek azon törekvése mellé, hogy végzett munkája külsőségekben is megfelelő kifejezésére jusson a társadalom előtt. Ennek az elvitázhatatlanul jogos kívánságnak teljesítésével csak fokozzuk a segédszemélyzet ambícióját, munkakedvét s öregbítjük, erősítjük azt az egységet, mely az erdő művelőinek eddig is tiszteletet parancsoló lelki vonása volt.

De várják ezt a munka- és lelkiegységet, felkészültséget a Kárpátok és Erdély elárvult bércei is . . .

Ügyvezetői beszámoló.

Írta **Daróczy Márton.**

Kultúrember számára nincs nagyobb boldogság, mint végigtekinteni a közért végzett becsületes és önzetlen munka eredményein. Különösen vonatkozik ez napjainkra, mikor a Végzet kemény csapásaitól feldúlt emberi élet és a túlon túl mostoha viszonyok oly kevés örömet nyújtanak a létért lihegő, küzdő embernek.

Az önfenntartás lélekemésztő problémái százszorosra fokozták a hosszú háború és véres forradalmak nyomán felburjánzott önzést s a legtöbb ember

úgy gondolkozik, hogy földi küldetésének teljes mértékben eleget tesz, ha a saját mindennapi kenyerét akármilyen úton-módon biztosítja. Ennek a balga felfogásnak az eredménye az, hogy a közszellem annyira megromlott, sőt, hogy egészséges közszellem egyáltalában nem tud kialakulni.

Az önző ember, aki csak magára gondol, nem méltó tagja a társadalomnak. Pusztán csak az egyéni jólét biztosítása és az egyéni kedvtelések lázas hajszolása nem lehet erkölcsi alap és nem lehet egy kultúrlény egyedüli célja. Manapság sok szó esik a magasabbrendű emberről. Szerintem erre a címre csak az tarthat igényt, aki — bármilyen foglalkozást űz is — lelki szomjúságot érez a közért való önzetlen munkálkodásra s aki meg tudja érteni az egyesülésben rejlő erő felemelő értékét.

Elbukott hazánkban különösen fontos, hogy sok ilyen magasabbrendű ember álljon őrt a végpusztulásra ítélt magyar nemzet életérdekei mellett; akik háttérbe szorítva egyéni érdekeiket, éjt nappallá téve fáradoznak, hogy a sors által részükre kijelölt poszton elősegítsék a nemzet feltámadását.

Ezek a megfontolások adtak nekem erőt és bátorságot ahhoz, hogy fél-évvel ezelőtt elvállaltam a Kartársaim által oly megható bizalommal és szeretettel reáruházott ügyvezetői tisztet. Éreztem ugyan fogyatékos képességeimet, de éreztem azt is, hogy a lelkemben élő ügyszeretet és a Kartársaim iránt szívből izzó testvéri vonzalom, továbbá nagy lelkesedésem és akarásom, valamint a Kartársak egyeteme részéről remélt odaadó támogatás át fognak segíteni minden akadályon.

Ebben a feltevésemben nem is csalódtam. Igaz, hogy egy egyesület életében félesztendő nagyon rövid idő, de ha ennek a félévnek munkáján is végigtekintek, őszinte boldogság tölt el annak láttára, hogy sem én, sem tisztársaim nem dolgoztunk hiába. Azon az elhanyagolt területen, amelyet gondozásra átvettünk, már elvégeztük az alapvető munkálatokat. A dudvát és bozótot kiirtottuk, a sziklányi akadályokat elhárítottuk, a vadvizeket, mocsarakat lecsapoltuk s a pagonyban ma már gonddal ültetett, egészséges csemeték várnak a gyors fejlődésre.

Azt akartuk, hogy egyesületünkben, melynek tagjait nemcsak saját, jól felfogott érdekük hozta egy táborba, de a legforróbb hazaszeretet és önzetlen nemzetszolgálat is, legyen békesség, harmónia, tiszta levegő és testvéri szeretet. Ezt pedig — legjobb meggyőződésem szerint — sikerült elérnünk. Sokan talán túlságosan csendesnek, öregesnek találták a vezetőség munkáját, de ez csak látszat, mert akik figyelemmel és jóindulattal kísérték sokszor emberfeletti erőfeszítéseinket, azok tudják, hogy a vezetésben, irányjelzésben nem hiányzott itt a lendület, ámde a kezdet-kezdetén állva, meggondolatlan, gyors rohanásokkal nem veszélyeztethettük a nehezen és körülményes küzdelemmel kivívható sikert.

Egyébként is minden munkának, minden harcnak legbiztosabb érték-mérője az eredmény. A mi munkánknak eredménye pedig el nem vitatható. És amidőn ezt mélyen meghatott szívvel megállapítom, nem mulaszthatom el, hogy kifejezésre juttassam a hálás köszönet szavát egyesületünk vezetőségének, választmányának és az ezret meghaladó táborunk minden egyes tagjának, akik bölcs tanácsaikkal segítségünkre voltak, áldozatkészségükkel pedig lehetővé tették, hogy az elmúlt rövid néhány hónap alatt céltudatos, fáradtságos, nagyon nehéz és odaadó munkával hatalmas lépéssel sikerült egyesületünk ügyeit

előbbre vinnünk. Nekik köszönhető az, hogy egyesületünk anyagi helyzete oly mértékben javult, hogy szent meggyőződéseim szerint — ha a Kartársak lelkes érdeklődése és buzgó áldozatkészsége ezután sem fog megcsappanni — a mostani nehéz időket átélve, rövidesen minden zökkenő nélkül elérkezünk ahhoz a célhoz, amelyet miskolci megalakulásunk alkalmával magunk elé tűztünk.

Más munkakörben működő altiszti egyesületekkel szemben, a mi munkánkat megkönnyítette az az örvendetes körülmény, hogy a mi előjáróink s egész hivatali felsőbbségünk példátlan jóindulattal foglalkoztak és foglalkoznak ügyeinkkel. Nemesen érző, magyar szívük sugallatára hallgatva, tiszteletteljes formában előadott, jogos kérelmeinket nemcsak figyelemre méltatták, de azok teljesítésében elmentek a törvényszabta legszélsőbb határig s jóakarató támogatásukat az élet minden viszonylatában bő alkalmunk volt tapasztalhatni.

Most, e rövid kis beszámoló keretében, egyesületünk nevében, tisztelettel és bizalommal kérem felsőbbségünket, hogy becsületes törekvéseinkben ezután is a régi jóindulattal legyenek segítségünkre s különösen hassanak oda, hogy *az altisztképzés a mainál sokkal magasabb nivóra emeltessék*, hogy mi is, mint a hazafias magyar társadalom meg nem ingatható, biztos tartóoszlopaí, lépést tarthassunk a folyton rohanó, fejlődő étellel és kellő vértézzel felelhessünk meg a mai rendkívüli idők súlyos követelményeinek.

Ez alkalommal két kérést bátorkodom előterjeszteni Kartársaimhoz is. Az egyiket azokhoz intézem, akiknek egyesületünkkel szemben még elintézetlen kötelezettségeik vannak. Az általunk kiharcolt és még ezután kiharcolandó erkölcsi és anyagi javaknak minden Kartársunk részese, akár megfelelt alapszabályszerű, önként vállalt kötelességeinek, akár nem. De jogokat élvezni munka, áldozatok és kötelességteljesítés nélkül, nem egyenes dolog és nem felel meg öntudatos magyar ember jellemének. Igaz, hogy a közönyös kartársakkal szemben erélyesebb eszközökkel is módunk volna eljárni, de mielőtt ezt tennénk, a szelidebb megoldáshoz folyamodunk és kérjük az érdekelteket, hogy a közösség érdekében kellő öntudattal és fegyelmeltséggel tehetségük szerint teljesítsék hazafias és kartársi kötelességüket!

A második kérésemet dunántúli Kartársaimhoz intézem. Legyenek szívesek a november 6-án Kaposváron tartandó propaganda-gyűlésünkön lehetőleg minél nagyobb számban megjelenni és elhozni magukkal olyan Kartársakat is, akik még nem tagjai egyesületünknek, mert feltétlen bizonyossággal hiszem, hogy az ott látottakon és hallottakon fellelkesülve, be fognak lépni táborunkba. Hiszen az a célunk, hogy lehetőleg minden sorsosztályosunk egyesületünkben tömörüljön, hogy ennek a nagy tábornak erejével biztosíthassuk küzdelmeink áldásos sikerét.

Ezt a gyűlést kaposvári Kartársaink kifejezett kérelmére rendezzük meg s arra az egyesület költségén csupán az elnök és titkár utaznak le, mert a nehéz verejtékkel összegyűjtött filléreinkkel a legnagyobb gonddal iparkodunk sáfárkodni.

Ezzel is elérkeztem ügyvezetői beszámolom végére. Tiszta önérzettel és nyugodt lelkiismerettel állok Kartársaim érdemes testülete előtt, mert úgy érzem, hogy a reámbízott feladatoknak csekély erőmhöz mérten, legjobb tudásom és legbecsületesebb szándékaim szerint megfelelttem. Ez a félesztendő próba volt, kemény próba s hogy azt kiállottam-e, annak elbírálói Ti vagytok, szeretett Kartársaim. A mai súlyos, életgondokkal telített időben sem tölem, sem a

vezetőségtől ne várjatok csodákat, csupán odaadó kötelességteljesítést, tapintatos vezetést és becsületes példaadást. A csodák kora lejárt és szerénytelenség nélkül nem állíthatnánk, hogy mindenben a legjobbat és legutólrhetetlenebbet alkottuk. De azt igenis állíthatjuk, hogy jószándékunknak, becsületes akaratunknak és céltudatosságunknak, valamint hűségünknek teljességével végeztük munkánkat azon a helyen, ahova a Ti bizalmatok állított.

És most, midőn emelt fejjel indulunk neki a közeljövő küzdelmeinek, meglobogtatjuk Elöttetek szeplőtlen zászlónkat és kérünk, hogy a hazaszeretet útjáról egy pillanatra sem térve le, egymás iránti őszinte ragaszkodással, megértő becsüléssel, előljáróink iránt pedig önérzetes és őszinte tiszteletadással, hittel, reménységgel, törhetetlen energiával és akarattal haladjunk a megkezdett úton, hogy gyönyörű céljainkat elérhessük.

Legyen ennek az egyesületnek minden tagja valóban felsőbbrendű ember, akik nemcsak egyéni életet élnek, de ragyogó példaképen állanak a közösség szolgálatában, mely öntudatos szolgálat eredményei szípközvetítve gyujtják majd fel lelkünkben a legtisztább örömek lángjait, ha majd egyszer visszapillantunk sikerekben gazdag életküzdelmeinkre!...

Amit érdemes tudni . . .

Már előző lapszámunkban is közöltük, hogy a M. E. V. M. E. és „Az Erdő” hivatalos helyiségét áthelyezzük Budapesten II., Batthyány-utca 59. III. 2. alá. Minthogy az áthelyezés már meg is történt, kérjük, hogy minden postai küldeményt az új címünkre szíveskedjenek irányítani, hogy a kézbesítés ne szenvedjen késedelmet.

Többektől érkezett megkeresés folytán tudatja ezúton is egyesületünk vezetősége, hogy a kaposvári vándorgyűlésre utazó választmányi tagok csakis saját költségükön vehetnek részt a gyűlésen, mert ez a gyűlés kizárólag propaganda célt szolgál. Felhívjuk tehát erre a körülményre a szíves figyelmet, hogy minden félreértést elkerülhessünk.

A nagy érdeklődés és kereslet folytán sikerült biztosítani november hó 15-ig a „Szent Hubertus” kalapjelvény 1— pengős és a „Vadászati Útmutató” 4—, ill. 4'80 pengős kedvezményes áron való beszerzését igazolt tagjainknak. A „Vadászati Útmutató”-t megrendelők óhajuk levelezőlapra való bejelentése mellett két havi részletfizetést is kaphatnak.

Megjegyezzük, hogy az utánvételes küldése a jelvénynek és könyvnek is 1— pengős többletet jelent, miért is ajánlatos a pénz előzetes beküldése.

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés. (2)

Írta: Orosz Imre.

Az előző számunkban közölt kimutatások folytatását az alanti táblázatokban ismertetjük:

I. Szerfa.

b) **Bányafa.**

BEVÉTEL

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőrész			T á r g y	B á n y a f a								
							T ö l g y						B ü k k		
							2'2 m. h.		2'4 m. h.		2'8 m. h.		2'8 m. h.		
							lap	tétel	gazd. oszt.	tag	részlet	darab	m ³	darab	m ³
<i>Január hó.</i>															
1	8	3	B	5	c	Bérjegyzék szerint	50	1'50	100	5'00	120	8'40	80	5'60	
2	12	6	"	"	"	Bérjegyzék szerint	10	0'30	200	10'00	180	12'60	20	1.40	
						Összesen .	60	1'80	300	15'00	300	21'00	100	7'00	
						Le a kiadást .	60	1'80	300	15'00	300	21'00	100	7'00	
						Marad február hóra	—	—	—	—	—	—	—	—	

I. Szerfa.

b) **Bányafa.**

KIADÁS

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőrész			T á r g y	B á n y a f a								
							T ö l g y						B ü k k		
							2'2 m. h.		2'4 m. h.		2'8 m. h.		2'8 m. h.		
							lap	tétel	gazd. oszt.	tag	részlet	darab	m ³	darab	m ³
<i>Január hó.</i>															
1	15	7	B	5	c	Eladatott . . . . . bányának	60	1'80	300	15'00	300	21'00			
2	18	6	"	"	"	Eladatott . . . . . bányának							100	7'00	
						Összesen .	60	1'80	300	15'00	300	21'00	100	7'00	

A fix méretű bányafát rendszeren külön anyagnaplóban szoktuk nyilván tartani, tehát nem az „Épület- és műfa” rovaton.

A fix méretű bányafákat lehet az anyagnaplóban darabszám szerint is kezelni, ilyen esetben minden hosszmeátrnél egy átlagos vastagságot állapítunk meg s a köbtartalmat a hosszmeátr alá írjuk. E szerint megszorozzuk a darabszámot az átlagos köbtartalommal és megkapjuk a fatömeget. Az értékesítés pedig történhetik m³ szerint, vagy pedig levezetve az átszámítást, darabszám szerint is lehetséges.

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőréz			T á r g y	T ö l g y v a s ú t i t a l p f a																
	lap	tétel	gazd. oszt.	tag	részlet		Polygon		Rendes		Ipar vasúti		Váltó talpfa										
							2'7	2'5	2'2	2'7	2'5	2'2	1'7	1'4	3	4	5	6	7				
							m é t e r h o s s z ú																
<i>Január hó.</i>																							
1	10	5	B	5	c	Bérjegyzék szerint bevét . .	20	—	50	20	—	100											
2	18	4	"	"	"	Jegyzék szerint felfürészelésből bevét	—	—	—	40	—	100											
						Összesen .	20	—	50	60	—	200											
						Le a kiadást .	20	—	50	60	—	200											
						Marad február hóra	—	—	—	—	—	—											

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőréz			T á r g y	T ö l g y v a s ú t i t a l p f a																
	lap	tétel	gazd. oszt.	tag	részlet		Polygon		Rendes		Ipar vasúti		Váltó talpfa										
							2'7	2'5	2'2	2'7	2'5	2'2	1'7	1'4	3	4	5	6	7				
							m é t e r h o s s z ú																
<i>Január hó.</i>																							
1	19	12	B	5	c	Felfürészelésre kiadatik . .	20	—	50														
2	26	3	"	"	"	MÁV-nak eladatott	—	—	—	60	—	200											
						Összesen .	20	—	50	60	—	200											

„Polygon” alatt értjük az olyan vasúti talpfát, amelyből több darab rendes talpfa kerül ki felfürészelés által.

Így például a vasúti talpfa-faragó amikor látja, hogy a törzs, illetve a szálfá oly vastag, hogy az több darabot ad ki, úgy azt kifaragja polygonnak. Van olyan polygon, amelyből 2—3, sőt 4 darab rendes talpfa is kikerül. A polygonokat azután vízi- vagy gőzfürészen elfürészeltetjük.

T é t e l s z á m	Pénztári könyv		Erdő-rész		Tölgy német donga hektoliter							Összes hektoliter tartalom		
	lap	tétel	gazdasági osztály	tag	erdőrészlet	1	2	3	4	5	6		7	
						a donga hosszúsága centiméter								
	T á r g y					62·8	79·1	90·6	99·7	107·4	114·1		120·2	
						vastagsága milliméter								
						32	38	42	46	48	51		53	
					táblák száma							hektoliter		
<i>Február hó.</i>														
					Maradvány január hóról . .	—	—	—	—	—	—	—		
1	21	2	B	5	c	Bérjegyzék szerint bevét . .	9	15	20	18	36	9	18	117·98
					Összesen .	9	15	20	18	36	9	18	117·98	
					Le a kiadást .	9	15	20	18	36	9	18	117·98	
					Marad március hóra	—	—	—	—	—	—	—	—	

T é t e l s z á m	Pénztári könyv		Erdő-rész		Tölgy német donga hektoliter							Összes hektoliter tartalom		
	lap	tétel	gazdasági osztály	tag	erdőrészlet	1	2	3	4	5	6		7	
						a donga hosszúsága centiméter								
	T á r g y					62·8	79·1	90·6	99·7	107·4	114·1		120·2	
						vastagsága milliméter								
						32	38	42	46	48	51		53	
					táblák száma							hektoliter		
<i>Február hó.</i>														
1	26	5	B	5	c	N.N.borkereskedőnek eladott	9	15	20	18	36	9	18	117·98
					Összesen .	9	15	20	18	36	9	18	117·98	

A hektoliter tartalmat a következőképpen számítjuk ki:

Például a fenti példa szerint van 15 tábla 2 hektoliteres dongánk; ebből tehát lesz 6.66 hektoliter tartalmú hordónk, mert egy hordó elkészítéséhez 4·5 tábla kell, e szerint $15 : 4·5 = 150 : 45 = 3·33 \times 2 = 6.66$ hektoliter.

Tételszám	Pénztári könyv		Erdő-rész			T á r g y	Szőlőkaró (hasított és faragott)		Táviró oszlop				Faragott kerítésoszlop 2·5 m. hosszú, tölgy			
	lap	tétel	gazd. oszt.	tag	erdőrészlet		Tölgy	Akác	Tölgy	Fenyő						
							1·8 méter hosszú		4·5	6·5						
	I. o.		II. o.		I. o.		II. o.		méter hosszú							
	d a r a b		db	m ³	db		m ³	db	m ³							
<i>1932 január hó.</i>																
1	14	5	B	5	c	Bérjegyzék szerint bevételük	1000	200								
2	19	3	"	"	"	" " "			2000	400						
3	20	2	"	"	"	" " "					50	4'00	10	1'10		
4	23	6	"	"	"	" " "								50	4'00	
Összesen .							1000	200	2000	400	50	4'00	10	1'10	50	4'00
Le a kiadást .							1000	200	2000	400	50	4'00	10	1'10	50	4'00
Marad február hóra							—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Tételszám	Pénztári könyv		Erdő-rész			T á r g y	Szőlőkaró (hasított és faragott)		Táviró oszlop				Faragott kerítésoszlop 2·5 m. hosszú, tölgy			
	lap	tétel	gazd. oszt.	tag	erdőrészlet		Tölgy	Akác	Tölgy	Fenyő						
							1·8 méter hosszú		4·5	6·5						
	I. o.		II. o.		I. o.		II. o.		méter hosszú							
	d a r a b		db	m ³	db		m ³	db	m ³							
<i>1932 január hó.</i>																
1	24	2	B	5	c	Eladatott N. N.-nek	1000	200								
2	24	5	"	"	"	" N. gazdaságnak . .			2000	400						
3	25	4	"	"	"	" Postának					50	4'00	10	1'10		
4	26	2	"	"	"	" N. N.-nek								50	4'00	
Összesen .							1000	200	2000	400	50	4'00	10	1'10	50	4'00

Ha többféle fajta fagyártmányaink vannak, természetesen úgy az anyag-napló nagyságát meghosszabbítjuk, hogy minden anyagnak megfelelő hely kerüljön, mert az összezsugorított rovatokon igen nehéz elmenni és kezelésük is rossz.

(Folyt. köv.)

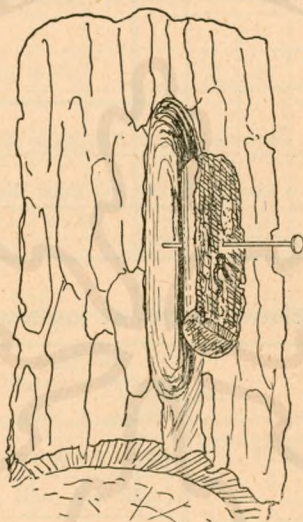
Gyakoribb ehető és mérges gombáink.

Írta: **Szemere László.**

A hazahozott gombakalapok közül kiválogatjuk a nagyobbakat (kinőt-eket) s azokat egy nagyobb, tiszta üveglapra szorosán egymás mellé úgy rakjuk le, hogy a lemezes részük legyen az üvegen, amelyet aztán egy éjszakára a szekrény tetejére teszünk. Ha sok a gomba, akkor több üveglapot készítünk el, de az üveglapokat sötétszínű papirossal is helyettesíthetjük.

Másnap reggelre azt fogjuk észlelni, hogy az üveg, avagy a papír fehér porral van bevonva, mindenütt ott, ahol felette gomba volt.

Ez a fehér, lisztes bevonat végtelen sok spórából áll, s ezek a spórák (népiesen „mag”) szaporíthatják a gombát, ha megfelelő helyre jutnak. Mivel

4. ábra.

ma még nem tudjuk azt, hogy mi a spórák legmegfelelőbb fejlődési „körül-mény”-e, azért a begyűjtött spórákkal egyelőre utánozzuk a szabad természetet. Ott pedig az történik, hogy a spóra alkalmas fatönkre jutva, ott kifejlődik a fában lappangó gombanövénye (mycelium), amely aztán a termőtesteket (gombákat) kifejleszti. Tehát a beoltandó fatönkre locsoljuk szét még aznap (amikor gyűjtöttük a spórát!) a spórákat. E célból azokat az üvegről (papírról) az öntözőkanna vizébe mossuk le.

Egy öntözőkanna vizébe elég 10 gombának a spórája. A fatönkökbe előzőleg fejszével 2—3 vágást eszközölünk úgy, hogy a kérge kissé elálljon a fájától. A nagyobb tönköket köröskörül is megvasogathatjuk ilyen módon.

A spórás vízzel belocsolt tönköket aztán gyeptéglával lefedjük úgy, hogy a füves rész kerüljön alulra. Szokták ezt egy kövel le is nyomtatni. Fő az, hogy a kihullatott spórát késedelem nélkül juttassuk a fatönkökre, lehetőleg még az nap!

Azokat a gombakalapokat, amelyekből a spórát hullattattuk, a konyhán frissiben elhasználhatjuk, vagy másként is értékesíthetjük, tehát az se vész kárba.

Az előző módon való leírt szaporító eljárás a tél folyamán vagy kora tavasszal történt, s ezzel a természetet utánzó módon elvetettük a spórát. A tőosztás ideje áprilisa első felére esik. Felkeressük a télen megjelölt gombatöveket s a szegek kihúzása után egy vésővel (kerek idomvéső lehet ez) — felülről lefelé ütve — kivéssük a gombatövek alját egy kb. félujjnyi hosszú fadarabkával együtt. Az összes ilyen anyagot külön gyűjtjük azoktól a fadarabkáktól, amelyeket a fatönkből az első darabka kivétele után még kivéssünk. Az első vésés gödre körüli részt, tehát még 3—5 darabot, ugyancsak kivéssük s ezeket, mint másodrendű oltóanyagot, külön tesszük.

Fadarabkáinkkal odamegyünk, ahol a természetesen kiszemelt fatönkék vannak. Ezek lehetnek ugyanazok, amelyeket télen más spórával is beoltottunk. Kísérleti tanulságul lehet azonban egyelőre még fertőzetlen tövekre is oltani. Ugyanazzal a vésővel vágunk egy kis csatornát a fatönkék oldalán (közel a földhöz), amellyel a termelőhelyen is dolgoztunk, így a fadarabkák új helyükön pontosan beilleszkednek a vésővágás nyomába.

Egy vékony szeggel szögezzük új helyükre a csírás fadarabkákat. Az új helyen oly mélyen járunk a vésővel, hogy a fa kérge alatt, annak elevenjéig érjük. Ha az a fa, ahonnan a csírákat vésünk, oly korhatag, hogy szépen nem véshető, akkor a csírás korhadékot az új tönknek fejszével kissé lefeszített kérge alá dugdossuk s nem is szögezzük oda, mert a kéreg azt eléggé szorosan odatartja. Lehet nedves fűrészporral (akácfa-fűrészpor!) kitölteni a feles réseket.

Elmélet szerint célszerűnek látszanék az oltott tövek megöntözése is, ha az idő száraz. A m. kir. Növényélet- és Körtani-Állomás gombászati osztályának az ültetési kísérleteikor esős idő járt s így a töveket sem akkor, sem azután (az 1928. évi száraz nyáron!) nem öntöttük s ennek dacára is termett gomba.

A másfajta gombákkal végzett németországi kísérletek módjára a Gombászati Osztály is alkalmazta az esetek egy részében az imént leírt gyepfödést, de gomba termelt a lefödetlen tönkön s a lefödöttön egyaránt.

Megállapítottuk azt, hogy azokon a helyeken termelt gomba, ahol tőosztást hajtottunk végre, míg a spórás vízzel locsolt helyeken egyelőre (1928 tele) még gomba nem jelentkezett. De nincs kizárva, hogy később fog; a spóra — megfelelően a magnak — mindenesetre csak később teremhet, mint a tőosztásos eljárás.

Mi 1928 februárban letermelt gombatöveket 1928 április végén akáctönkökre oltottunk, mely tönkök aztán 1928 november havában kezdtek gombát termelni.

Miután a termesztési kísérleteknek ilyenformán még csak a kezdetén vagyunk, nagyon célszerű lenne, ha mások is kísérleteznének, illetve, hogy az eredményről — vagy eredménytelenségről — az Osztályt értesítenék, hogy a megfogalmazást százalékszerűleg kimutathassuk. A Gombászati Osztály címe: Budapest II, Hermann Ottó út 15.

Hasonló módon természetjük mindazokat a gombákat, amelyek fán szoktak teremni, így elsősorban a laskagombákat. (Pleurotus. A Gombászati Osztály a laskagombák egyik fajtát ugyancsak sikerrel oltotta át.

A téli fülőgomba betegsége.

Egy penész — valószínűleg a *Diplocladium majus* Bon, — a gomba kalapját és lemezeit szokta bevonni sűrű fehér porral, amely kis rázásra is felhőske alakjában porzik le róla. Azonban ez ritkán szokott fellépni. A meglepett gomba lemezei nem fejlődnek ki szabályosan, csenevésznek maradnak.

A téli fülőgomba felhasználása.

Ha gombánkat frissiben készítjük el, akkor csak úgy készítjük el, mint ahogy általában a gombákat szokták. Leforrázni nem okvetlenül szükséges, főleg, ha a szedés tiszta. Gyakran tapad azonban a kalapokhoz egy-egy fűszál, száraz gíz-gáz, falevél, sőt homok is, amiket szárazon nehéz eltávolítani. Ilyenkor langyos vízben mossuk meg a gombát. Ezzel a mosással a gomba lemezei közé került homokot is kimossuk.

Mivel a gombát igen sokféleképp szokták elkészíteni, azért itt az amúgy is közismert, vagy a szakácskönyvekben is szereplő elkészítési módokkal nem foglalkozunk. Csak azt írjuk le, hogy télire, azaz itt, helyesebben szólva tavaszra meg nyárra, — mert hiszen télen terem — hogy tehetjük el ecetesen. A szárításon és az ecetben eltevésen kívül másképpen is lehet konzerválni a gombákat, de ezeknek a leírása is messze vezetne célunktól.

Ecetben úgy tesszük el, mint ahogy a közönséges rizikegombát (*Lactarius deliciosus* L.) szokták. Tehát a gombakalapokat (mert a tönkök rágósak, ételle nem készíthetők!) 10 percre forró vízbe tesszük s ott megkavargatjuk, hogy jól letisztíthatók legyenek. A tiszta kalapokat szitára tesszük, hogy a feles víz lecsuroghasson róluk. Jól előre persze annyi tiszta befőttes (uborkás) üvegről gondoskodunk, amennyi a gombák befogadására szükséges. Még mikor a vizet forralni kezdjük, a tűzhelyre teszünk vizesecetet. Jó borecethez annyi vizet öntünk, hogy az íze se túl erős, de enyhe se legyen, tehát 1 liter vízhez kb. $1/4-1/2$ liter ecetet számítva, az ecet erőssége szerint.

Ennek az ecetnek forrónak kell lenni arra az időre, amikor a szitáról a gombákat az üvegbe rakjuk. Egy réteg gombát, azután egy réteg karikára vágott nyers vöröshagymát rakunk folytatólagosan egymásra, míg csak az üveg meg nem telik. A rétegek közé itt-ott köménymagot, egész borsot, babérlevelet, kevés kaprot (száritott darabkákat) s ahol van, tárkonyt is rakunk. A megtelt üvegeket aztán a hígított forró ecettel megtöltjük s a rendes hólyagpapirossal bekötözzük. Használhatunk persze újfajta, gumival és rugóval záródó üvegeket is, de a gumi az ecetes készítmény mellett csak egyszer használható, mert az ecet azt annyira tönkreteszi (megnyújtja), hogy az másodszor fel nem használható. De nem is szükséges ecetes készítményt valami gondosan sterilizálni („kidunsztolni“) s így az elzáráshoz a papiros is teljesen elegendő. Ha nem hosszú időre tesszük el a gombát, a sterilizálás el is maradhat, máskülönben a rendes módon „dunsztoljuk“ ki az üvegeket, de elég lesz, ha csak $1/4-1/2$ óráig hagyjuk az üvegeket a tűzhely felett, illetve a forró vízben. Az ecetes gombát leginkább a főtthús mellé találják uborka helyett.

Mint fentebb jeleztük, főként a rizikét szokás így eltenni. Az a gomba azonban fenyveserdőben terem s így Csonkamagyarországon csak oly kis mennyiségben, hogy a keresletet egyáltalán nem képes kielégíteni. Mivel a téli

fülőkegomba is igen józú rizike módjára eltéve, azért pótolhatjuk ezt azzal, annál inkább, mert a téli fülőkegomba az Alföldön is közönséges és mint látni fogjuk, természetes is.

Minden ecetes-gomba készítménynél előfordulhat, hogy az 2—3 hét múlva kissé megnyálkásodik. Ekkor kiöntjük az üvegből az első ecetet s újonnan kevert és felforralt vizes-ecettel töltjük fel a gombákat.

A téli fülőkegomba szárítása.

Ha a gyűjtött gomba nem földes (homokos), akkor a ráragadt levelek, fűszálak eltávolítása után azonnal szikkaszthatjuk. Persze csak a kalapokat s ezeket is jobb 3—4 darabra vágni, mert így jobban kiszáradnak.* Lehet a kalapokat cérnára fűzve is aszalni. Ekkor a fűzereket szellős, meleg helyre (kemence, tűzhely felett) akasztjuk. A felvagdalt gombát gyalult deszkalapokon szétteregtetve szárítjuk, ugyancsak meleg, lehetőleg szellős helyen. A szárítódeszkákra alul is, felül is lécpárkányt szögezzünk köröskörül, illetve mind a négy oldalán, hogy a szél avagy a léghezám a száradó darabokat a deszkáról le ne sodorja. Az alsó lécecskék pedig azért kellene, hogy ha a deszkát a már hűlni kezdő tűzhely vasára tesszük, azok kissé távol tartják a deszkát az esetleg még túl meleg vaslemeztől. 60 Celsius foknál nagyobb hőfoknak nem szabad eleinte kitenni a gombát. Akkor szárad ki jól a gomba, ha jól eltörnek az egyes darabkái.

Ha a gomba friss volt s a szárítás is simán ment, akkor a gomba nem sötétedik meg. A kalap felülete sárgásba vagy vörhenyesbe húzó barna színt ölt, a lemezek pedig világos dohány színűek (okkersárgák) lesznek. A szárítmány jó gombaszagú, ize változatlan, azaz édeskés.

A kiszárított gombát később is száraz helyen kell tartani s időnként meg kell forgatni, szellőztetni. Ha molyrágás mutatkoznék, akkor azt a dobozt (üveget), amelyben a gomba van, 1—2 órára valamely forró helyre tesszük, pl. kemencébe a sütés után, amikor már az annyira lehült, hogy a próbának belétt papírdobozok már nem perzselődnek meg benne.

A szárított gombát az elkészítés előtt 3—6 órával vízbe kell áztatni, hogy felpuhuljon, máskülönben aztán éppen úgy készítjük, mint ahogyan a nyers gombákat szoktuk.

A legtöbb gombát ilyen módon szárítjuk, tartjuk el és használjuk fel.

Az egészen kiszáradt gombát porrá őrölve levesek, főzelékek vagy sülték ízesítésére is fel szoktuk használni, ez esetben nem kell azt előzőleg puhítani.

* Ez a módja a többi gomba szárításának is.

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11-20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötetben 10—10 P. — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.

FEGYVER ÉS LŐSZER.

Írta: **ifj. Breitfeld Dezső.**

(Második közlemény.)

Lakatok.

Kakasos fegyverek lakatai.

Régebben visszaneppattanó volt, ma már azonban kizárólag visszapattanó! A lakatokat az ütőrügő elhelyezése alapján felosztjuk előlfekvő és hátulfekvőre, melyek egyaránt jók. Az előlfekvő elegánsabb, azonban gyengíti a baskulet, a másíknál fordítva van. Legcélszerűbb az előlfekvő lemezre szerelt hátulfekvő lakat, amely mind a kettő előnyeít egyesíti magában.

Önfeszítő lakatok.

Úgy a kakasos, mint a kakasnélküli önfeszítő fegyverek lakatja lényegileg egyezik a fentiekkel, csupán egy feszítőemelő — amely a kakas, ill. ütődarab felhúzását eszközzi — szokott hozzájárulni.

Kakasos önfeszítő-puskák pl. „Fückert Korona fegyverei.”

A kakasnélküli önfeszítő fegyverek a puskák legnagyobb részénél a feszítőemelő eszközzi (a csőbillenéskor tudniillik!) esetleg azonban a zárókulcs nyitása, mint pl. a „Teschner“-fegyvernél. A gyúszeg vagy különálló, vagy a kakassal egy darabból készül. Mindegyiknek megvan az előnye és hátránya! A külön gyúszeges lakat megakadályozza a gázoknak a lakatszerkezetbe való tódulását, de viszont hamar berozsdásodik, amely csütörtököt eredményez; ezzel szemben a gyúszegnélküli biztosan elsüti a patront, de kevésbé tudja meggátolni a gázok betódulását, ami felette kellemetlen, mert gyakori szétszedést és tisztítást igényel, másrészt meg az esetben, kiszakad (p. o. a túlhegyes kakasorr ütése folytán) a gyutacs fenéke, akkor oly nagy tömegű gáz tódulhat a szerkezetbe, hogy az kitöri, kiszabja a fegyver nyakát, sőt ha oldallakatos a puská, az esetben még az oldallemezt is kitépi és elhajtja lakatostul együtt, amire ma nap-nap mellett láthatunk példát s amiből az a tanulság, hogy normálperemű puskához kizárólag normálperemű töltényt használjunk és ne akarjunk belőle vékonypereműt löni, mert annak gyutacsát rendszerint nem tudja elérni a kakas, tehát az eredmény csütörtök lesz, amelyen a laikus vadász és a lelkiismeretlen puskaműves többnyire úgy szokott segíteni, hogy egyszerűen meghosszabítja a gyúszeg ill. a kakasorrát, sőt esetleg még ki is hegyezi, ami aztán nemhogy csütörtök-mentességet, hanem holtbiztos defektust eredményez.

„Greener” ejectoros puskája volt az első igazán modern kakasnélküli önfeszítő fegyver, melyet rövidesen követett az „Anson & Deeley”, „Purdey”, „Hollan and Holland” és sok egyéb fajta, különböző nevekkel megjelölt lakatkonstrukció. Az egyes szerkezetek beható ismertetése nagyon is meghaladná a munka kereteit, másrészt nagyon nehéz dolog disztingválni közöttük, hiszen egyik jobb, mint a másik, továbbá az a néhány eredeti konstrukció, amely a többinek mintául szolgált, ma már annyi módosításon ment át, hogy szinte rá sem lehet ismerni.

Ezért tehát a felosztást leghelyesebb azon az alapon végezni, hogy: 1. a baskulebe be van-e ágyazva a lakat, vagy pedig 2. az oldallemezre van-e szerelve? Az előbbihez tartozik pl. az „Anson & Deeley“-rendszerű lakat, amely

mai nap leginkább el van terjedve, s amely eredetileg egyáltalában nem rendelkezett oldallemezzel. Újabban azonban oldallemezzel is készül, ez az u. n. párizsi lemez. Ezen azonban nincs lakatszerkezet, hanem csupán dekoratív célokat szolgál s rögtön felismerhető arról, hogy csak egy összekötő csavar megy keresztül rajta. A párizsi lemez „Anson & Deeley” lakat átmenetet képez a másik csoport, az oldallemezre szerelt, vagy más néven oldal-lakatok felé, amelyekhez tartozik a „Purdey”, vagy pl. a „Holland and Holland”-lakat, melynek lemezei könnyen felismerhetők a sok csavar,- illetőleg szögfejecskék-ről, melyek kívülről is láthatók.

A ravaszvédő lapjára szerelt, illetőleg a baskulebe ágyazott lakatok jelentékenyen gyengítik a baskulet, tisztítás alkalmával nehezen hozzáférhetők, amellet puskadiszítás (vésés) szempontjából is kevésbé mutatósak, ezzel szemben az oldallakatok nemcsak a baskulet nem gyöngítik, hanem könnyen kivethetők, azután még mutatósabbak is.

A lakatok túlnyomó része szalagrugóval van ellátva, mert a laikus vadász közönség ellenszenvvel viseltetik a spirálrugós lakatokkal szemben, amilyen pl. a „Lepage”-féle is. Pedig ezek nemcsak egyszerűbbre — tehát olcsóbb árak mellett készíthetők, hanem tartósabbak, kevesebb helyet igényelnek (ami pl. drilingeknél igen fontos.) egyes részei könnyebben kicserélhetők, illetőleg pótolhatók, továbbá van még egy igen nagy előnyük, és pedig az, hogy a beágyazás, illetőleg tüskére való felhúzás következtében, rugótörés esetén sem mondják fel a szolgáltatást, míg a szalagrugós lakat igen. (folyt. köv.)

FEGYVEREK a legnagyobb választékban.

TÖLTÉNYEK minden mennyiségben azonnal szállíthatók.

A „KING” serétes vadásztöltény cégünk különlegessége. — A „HUBERTUS” la töltények rottweili és walsrodei „Perfekt” porral raktaon,

JAVÍTÁSOK puskaműves műhelyünkben. — (Távcső szerelések, belövések, új alkatrészek készítése.

VADÁSZTROFEÁK

kikészítését — állattöméseket elsőrangú szakképzett preparátumuk végzi. Vadász, céllövő, atlétika, tennis árjegyzékek.

Skaba és Plökl
 Budapest VI.,
 Vilmos Császár-út 33
 Telefon: 270—56.

A véreb munkában.

Írta: **Storcz Mátyás** kir. udvari vadászati tiszt.

(5)

Reggel cserkésztem. Megsebesítettem egy agancsárt az erősebbek közül, mely a puska eldördülése után magasugrással jelezte a lövést, majd rövidebb ugrásokkal eliramodott, de 200 lépésnyire való futás után kivált a csapatból és jobbra egy fiatal akácosba váltott.

A lövés helyére mentem s ott hosszabb keresés után vágott szőrt találtam, amit aztán megjelöltem egy zöld gallyal. A lövés reggel $\frac{3}{4}$ órákor történt, $\frac{1}{2}$ 11-ig tovább vadásztam s végül hazamentem.

Csak délután félkét órákor értem a vérebbel ismét a lőhelyre. Kutyám, amikor látta a zöld gallyat, örömmel feküdt bele a vezetőkébe s azonnal felvette a csapatát.

Egész pontosan ment a csapán, hiba nélkül ott váltott be, ahol a bika, noha alig volt vér, csak imitt-amott egy-egy csepp.

Az akácoson keresztül haladva, egy sűrűbb kőkény táblában találtam nagyobb mennyiségű vért. Mindjárt láttam, hogy itt a vad hosszabb ideig időzött, majd innen egy náddal benőtt pocsolya felé tartott, ahol a vad meghemperegni szokott. Biztosan és csendesén haladtunk előre s figyelve követtem a kutyámat.

Erősebb ropogást hallok s látom, hogy egy erősebb bika kivált a nádas túlsó szélén és ellenkező irányba veszi az útját. Látom a kutyán, hogy a vad előttünk van, de a pocsolya annyira össze-vissza van hemperegve, legkevésbé nyílt alkalmam arra következtetni, hogy ez volt a sebzett vad. Valahogyan átvánszorgtunk a sáron és a vízen, kutyám folytonosan a csapán maradt, melyen beértünk a szálerdőbe. Alig, hogy ott vagyunk, máris látom, hogy az erős bika lehorgasztott fejjel, tőlem mintegy 250 lépésnyire ott áll a vadásznyiladék kellős közepén. Kutyámat hamar egy ághoz lekötöm s gyorsan odadobtam neki a zsebkendőmet, én pedig jó széllel a nyiladék szélén kezdem a bikát becserkészni. Alig megyek vagy 50 lépést, a vad megmozdul s látom, hogy az első lábára sántít. Letérdelek, benyomom a rögtönzöt s mivel lövésre rosszul állt, füttyentek egyet. Amint visszafigyelt, félkört kaptam és e pillanatban dur... Kirúgott hátsó lábaival, tehát hasba löttem.

Visszamentem a kutyámhoz, mely ezalatt nyugodtan viselte magát, rávezetem a csapára, melybe jól befekszik és direkt a bika felé tart. Mihelyt a lőhelyre érek, szabadon engedem és Luna 5 perc múlva állóra csaholja a bikát. Jó széllel odacserkészem és látom, hogy a bika sebágyban ül, fától-fához húzódva. Megadom neki alig 20 lépésnyire fél 5 órákor a kegyelemlövést.

Az estéli cserkészeten egy vadász-vendég szarvastehénre lőtt, amely külön állt a csapattól, lövésre előrebukott, messze volt s a

tehén a csapatba vegyült. A vendég vért nem talált. A löhelyet megjegyezte s megtördelte.

Másnap reggel kimentem a vérebemmel, mikor a tördeléshez értem, kutyámnak hosszabb vezetéket adok és biztatom: „keress, keress, hahó, hahó.” Nem vettem észre kutyám mozdulatán, hogy vért jelezett volna. Nehéz is volt a keresése, mert ahol a vad állt, mikor a lövést kapta, egészséges vad legelt, mert rozs vetés volt. Hosszabb ideig köröket csinált ebem, engedem az egész vezetéket, egyszerre csak azt veszem észre, hogy kutyám zakatol, belefekszik a vezetékbe és vezet. Ismerem ebem mozdulatát, engedem, Luna jobbra kitar egy akácós szálerdőbe. Amint vagy 200 lépésre a szálerdőbe vezet, zakatol és mutat. Rövidre veszem a vezetéket. „Mutass, Luna!” Széles orra zakatol a csapán, talállok egy ujnyi tört lábszárcsontot, tehát azért volt az előrebukás jel-

Szultán, — huszárok elő — és Plutó, — huszárok elő — annoveri vérebkanok.
Gróf Esterházy Tamás tenyészetéből.

zése a lövés után. Látom a csapákon, hogy a sebzett vad a csapatban van.

Kutyám vezet, zakatol, farkát csóválja, ez a jel, hogy a vér csapán van. Kapaszkodom egy meredek hegyoldalba, vagy háromnegyedóráig észlelem, hogy a sebzett vad még mindig a csapatnál van, többször rövidebbre veszem a vezetéket, pihenőt tartok, mert én is kezdek fáradni.

Egy kis pihenő után újra: „tovább, Luna mutass!” Bök egyet és látom, hogy egy magas fűszálon köröm parányi vér van. Megdicsérem, becézgetem; „hahó Luncikám, hahó!” Megsímogatom, belefekszik a vezetékbe, mozog a farka. „Előre, előre, kedves kutyám!” Zihál a tüdőm, nehéz a munka. Egyszer csak fordul a kutyám, kezd körözni. Biztatom. Visszafelé vezet, balra kivezet, látom, hogy jól vezet. Rövidre fogom a vezetéket, pihenünk. — Tovább: „Mutass, Luncikám!” Bök az orrával, a haraszton

vércsepp, megsímogatom és megcsókolom. Nehéz munkát végez. Elöttem vagy 500 lépésnyire áthatolhatatlan sűrűség, odaérünk, pihenünk. Luna orra azonban csakúgy vibrál, nincs maradása, mozog a farka, rámnéz, mintha mondaná: „eressz el, mindjárt muzsikálok!” Nyalábomba fogom egy pár lépésnyire, a földre teszem és körülnyomozom a sűrűt, nem áll a sebzett vad csapája kifelé, tehát a sűrűben van. Mikor a vér csapára érkezem, kutyám belefekszik a vezetékbe és vezet; körülbelül 100—150 lépésnyire, találok egy sebágyat. Innen előre nem mehetek, oly kegyetlen szederindás kefesűrű a gyertyán fiatalos, tele galagonyával. „Pihenj, Luna, nagy munka előtt állsz, pihenj kedves kutyám!” Vagy 10 percig ül, előre néz, farka motólázik, szeme fényesedik, csak menni akar. Megsímogatom, óvatosan leveszem a nyakszíját. Kutyám lassan halad a csapán, kezem a fülkagylómon van tölcserbe, hogy jobban halljam, mikor muzsikál Luna, mert szél fúj.

Messze lent hallom „haf, haf” hajt, messzebb már állóra csahol a szálerdőben, egy régi szekérútra sietve iparkodom oda, a kutyám szavát hallom, közeledem, jó szelet keresek, óvatosan az állóra csaholó kutyámhoz már 100 lépésnél közelebb vagyok, de annyi tüskés akadály van előttem, hogy nem látom a vadat, lassan fától-fához, gyenge fütty tölem, Lunci észrevesz, kegyetlenül ugat. Most látom kutyámat, lóg a nyelve, habzik a szája, „haf, haf, haf.” Nem látom a vadat, — ott, most ott mozdul valami, Lunci is azt ugatja, távcsővemmel odaszegezem, látom ott áll, — most kiszuszogom magam figyelve kutyámat, látom jobbról ugat úgy 10 lépésnyire a vadtól, egyik szemem a kutyán, másik a vadon, összenézem a célgömböt, — most! Lövés után nem látok semmit, Luna elhallgat egy pillanatra, hallom hajt, — csahol most állóra, — most vonít — „jaj, jaj, hau, hau, hau,” — értem szavad Luna! Odaérek, ott áll kutyám a vad mellett, muzsikál kegyetlenül, örömeiben. Kimúlva fekszik a vad, első lövés térden alul, el van törve a jobblába, az én lövésem harántul belövés has, kilövés a lapocka előtt.

Megdicsérem, nagyon fáradt drága kutyám, igaz én is csakúgy szuszogok, — fáradt vagyok, túl nehéz munka volt. Vezetékre kötöm ebemet, — kizsigerelem a vadat és adok neki, amennyit el tud nyelni, apróra vágott májat és lépet. Esőköpenyembe fektettem, hogy pihenjen s a legelső erdészlakhoz mentem, hogy a vadat minél előbb elszállítsák.

Főnökömtől kapom a parancsot, hogy másnap reggel menjek ki a legjobb vérebemmel és a gyorslábú kopóval, mert ma este a cserkészeten egy magas vadász-vendég megsebzett egy kapitális bikát, mely tűzben rogyott össze, kapalódzott, addig-addig forgott, míg csülökre kapott és elváltott, vér sok van, de nem tudják megtalálni.

Reggel az öreg Hangos barátommal, segédem a gyorslábú fogó kutyával kimentünk a lövés helyére s vártunk, míg a harmat felszaradt, Hangosnak hosszú vezetéket adtam, jelzi is azonnal a vért, sok vért talált, — kivált ott, ahol tűzben rogyott a bika s kapálódzott, forgott, mígnem csülökre kapott. Hangos körözni kezd és belefekszik a vezetékbe, vagy 200 lépésnyire elég vér van, mondhatom sok vér, majd mindig kevesebb és kevesebb, már vagy 100 lépésnyire a földön semmi vér, csak a bokrokon stráfolt vér, ahol állt, ott több vér. — Reggel félkilenc órától délután félkettőig vezetett Hangos, egyetlen-egyszer sem találtam sebágyat, a bika több helyen belekeveredett nagyobb csapat vad közé. Hangos nagy tüzzel dolgozta folyton a csapat, szerencsém, hogy volt hátizsákomban a pléhüvegemben víz, — jáger és kutya ivott abból, a fáradalmas keresésben való megpihenés alkalmakor szólok segédemnek: Te Lajos, ezt nem lehet elfogni, egy mód volna, — hagyjuk el a követést, ülj le, addig én majd körülnyomozom az egész sűrűséget, lehet, hogy adagonykában elfeküdt, ha nem áll kifelé a csapa, akkor ráeresztjük a kutyákat. Úgyis volt, hogy egy órába került a körülnyomozás, — tehát a szarvas nem váltott ki, — odaérek segédemhez és pihenünk vagy egy órát, mert nagyon melegen tűzött a nap. Még megittuk a megmaradt langyos vizet s egy Weidmannsheillel megsimogatom Hangosomat. Lajoshoz szólok, hogy ne engedje el előbb Vezért, míg Hangosnak legalább 400 lépés előnye nincs, mert csak Hangos tartja a csapat. Dolgozom vagy 100 lépést, látom, kutyám jól vezet, nem is látom a csapat, de ismerem, hogy Hangosnak igaza van. Most elengedem, de előbb megsimogatom, — eltűnt. — Vezér áll mellettem, hallgatódzik, semmi, 2 perc, semmi, 5 perc. Hangos szavát hallom, — ereszd! Vezér mint egy hiúz ugrik, 3 perc és mind a két kutya hajt, — mindig gyengébben, halljuk messze, messze túl a hegyek ormán, utána egyszerre csak csend, egy kukkot sem hallunk. Lajoshoz szólok, te Lajos, innen el ne mozdulj, ha éjszaka is lesz, míg vissza nem jövök, mert ha valahol csaholnak, úgy a Prédikáló tetejéről meghallom. — A nap már lemenőben, én nem hallok semmit, visszamegyek, ahol eleresztettem a kutyákat, leülök Lajoshoz és várjuk vissza kutyáinkat. E várás alkalmával a cserkészúton jött felséges megboldogult jó királyom a vezetőjével cserkészve. — Jelentettem a történeteket, hogy a kutyák nem bírták elfogni a sebzett bikát, mert a golyó csak horzsolta a gerincet, — itt kell maradnom, mert itt engedtem el a kutyákat a hetzre és ide fognak azok visszatérni. Jó királyom azt mondotta: ich werde Ihnen einen Wettermantl und zum essen schicken, den bei Nacht ist es kühl!

Vezér 11 órakor jött vissza, — Hangost sajnáltam nagyon, de nem szabad elmennem. — Éjfélkor látok világosságot, jön két lovasz a póni lovakon és Felséges jó királyom küldi az ígért dolgokat. Éhesek és szomjasak vagyunk. Míg nekilátunk az evésnek, addig elolvasom Pettera főnök uram által küldött levelet,

melyben értesít, hogy Hangos „um 10 Uhr im Jagdschloss gekommen.“ Meg volt a nagy öröm, hogy meg lett Hangos is stb.

Nem mindig jár sikerrel az utánkeresés, — a kutya megteszi a magáét s amit csak megtehet, de nincsenek szarvas lábai, hogy utólérje a sebzett stráfolt bikát.

A következő télen a személyzet az etetőn megtalálta a nagy bikát lesoványodva és betegen, — nagy volt a hó, — a golyó helye látszott, nagyon valószínű, hogy később a legyek álcáikat rakták bele, a nagy hideget és a rettenetes havat nem bírta ki, — agyonlőtték.

Ma is a gödöllői királyi kastély jobb lépcső feljárójában, táblán lóg a kapitális 14-es bika agancsa.

Egyik emlékezetes utánkeresést azért írom le, hogy lássák a véreb vezetők, milyen nagy szükség van arra, hogy ebünket az egészséges, hideg csapán tanítsuk.

A boldog időkben sokszor kísértem felejthetetlen jó, öreg királyomat vérebbel a szentkirályi erdőben cserkészetre.

Egyik alkalommal történt, hogy Legmagasabb Uram akkori Krause erdőmesterrel cserkészett. A bikák mindenfelé jól bőgtek, mindig bizonyos távolságra elmaradtam, sokáig cserkésznek, láttak több elég jó bikát, — de ma az erős dám lapátú bikára cserkésznek. Hallják messziről az ismert hangját, — kinn a „Klini“ tisztáson tombol és bőg, — ott van háremjével és vagy 10 udvarlójával — Beihirschel, — sokáig állt ott Felséges Uram a terebélyes tölgyfa alatt, de lövésre még messze volt a nagy Úr, — várt, míg a tisztás közepéről bevált a vad az erdőbe, jó hosszú félóra tartott, míg a vad a szokotti váltóján beváltani kezdett. Én egy nagy tölgy mellett feküdtem, Luna horkolt és aludt. Távcsövem a kezemben, figyelem a cserkésző vadász minden mozdulatát, lassan vált a vad, — dübörög a föld és hajtja az alkalmatlankodó Beihirscheket, most látom, emeli a fegyverét Felséges Uram, a pasa zavarja a vendéglátó bikákat, távcsövemben van a bika, hogy lássam a lövés jelét.

Visszhangot ad a szomszéd erdő a lövéstől, a bika nagyot rúg, — a tulsó felén a homokban látom, porzik a golyó. Látom, hogy keresik a vért, boldogult erdőmester uram szól, hogy jöjjenek a vérebbel oda, de ő úgy hiszi, hogy Felséges Urunk átlötte, vagyis fölötte lött, látta a golyó porzását. — Jelentem Felséges Uramnak, hogy a bika magasan „weidwund“ van löve, a golyó átütötte a vadat, azért porzott a golyó. Felséges Uram azt mondja: „nagyon jól rajta voltam, amikor ujjam a ravaszt érintette!“

Igen, Felséges Uram, a bika mindig mozgott, csak így lehetett, hogy a golyó célt tévesztett. Krause erdőmester uram hegyes szemeit reám szegezi, — jelenteni akarva azt, hogy talán nincs igazam, ahogy Felséges királyomnak jelentettem. Dél előtt 11 óra

van, Felséges Uram sietett haza, mert sok vendége volt. Köszöntöm Legmagasabb Uramat. Krause erdőmester úr a kocsihoz kíséri Felséges Uramat és visszajön.

Most Luna, mutasd, mit tudsz! Láttam a nagy bika kiugrását (Ausrisz), láttam, hogy hol váltott be a háremmel az erdőbe. Leülök és várom Krauset. Kegyetlenül tűz a vasárnapi nap, fél-tizenkettőkor érkezik vissza Krause, a jó öreg jáger s kérdezi, no Storcz, gondolja, hogy igaza van, s úgy van, ahogy Őfelségének jelentette? Erdőmester úr, úgy van! Na, akkor keresse, én nagyon fáradt vagyok s a kocsijával hazamegyek, akár találja a bikát, akár nem, jöjjön be hozzám!

Megsimogatom a kutyámat, csapára teszem, — köröz, a hosszú vezetéket húzza, csapán van, látom, érzem a vezetéken, itt váltott be, — jól vezet, — lassan, lassan megy, Luna magasan kezd szelet fogni, mozdul a farka, „mutass!” All és reám néz vitorlázik a farka, — előre megy. Látom kutyámról, hogy a közelben kell a bikának lenni s valóban alig törtetünk át egy kis vesszős fagyalos sűrűségen, a bikát a cserkész út közepén látom kimúlva, — nézem, hogy nem-e káprázik a szemem a gyors iramtól? Luna orra a levegőben, — haladunk — mégis a bika! Lerepül izzadt fejéről a kalapom, megcsókolom a kutyámat és elmondom a jáger miatyánkot. „Erdő az én templomom, vihartört fa az oltárom, ott imádkozom,” örömben. Luna elcsaholja a dermedt bikának kijáró végtisztességet, én kiveszem a grandlikat, megolvasom az ágakat, páratlan ágú, erős, nagyon erős 20-as. Kizsigerelem a bikát, Luna kapja az áldomást, ölembe kapom, megsimogatom és futólépésben be a jó erdőmester Uramhoz, hogy jelentsem. Örömmel fogadott, nagyon megörült és kettecskén erre az öröme ittunk egy-egy flaskó sört és elmondtam, hogy a bika magasan van löve, a vesék átlöve, kimúlva találtam 400 lépésnyire onnan, ahol meglövetett.

Ha kutyám nem lett volna tanítva a hideg csapán a vér nélküli csapa követésére, megrothadva találták volna csak meg ezt a nagy bikát.

Vége.

Az egerek kártétele a méhészetben.

Az egerek leginkább ősszel, a hidegek beköszöntésével behúzódnak a melegebb helyekre, a lakóházakba, a mellék épületekbe, a méhesekbe, telelővermekbe és a szabadban felállított méhlikások közelébe, ahol rongyokból, papirosból, forgácsból és egyéb melegtartó anyagokból szívesen vetik meg vackukat. A méhlikások közelébe beverődött egerek — ha méhész idejében nem védekezik ellenük — a méhlikásokban található meleg miatt besurannak a kaptárokba, kasokba és ott nagy károkat okoznak.

Az egerek tömegesen rendszerint október hónapban jelennek

meg a méhesekben, vagy a méh lakások közelében, mert az idő ekkor már hűvösebbre fordul, de meg a szabadban található élelemkészlet is kezd megfogyatkozni, a méhesben pedig a meleget is, meg az ételmezt is megtalálják a télre készülődő egerek.

Kártételük olykor kisebb jelentőségű, legtöbbször azonban nagyobb mérvű. Ha a kijárónyílást nem védi fogas szűkítő, vagy szeges rács, vagy drótháló, akkor a kijárón bemásznak; ha azonban a kaptárok, kasok szája az egerek ellen védett, akkor a szalmafalú kaptárok és a kasok oldalán lyukat rágnak és ott bújnak be, a deszkafalú kaptárt ellenben nem bántják. Ismeretes azonban néhány eset, hogy a deszkakaptárra is lyukat rágta. Bent a méhkasban jelenlétükkel, zörgésükkel, motoszkálásukkal, rágcsálásukkal háborgatják, nyugtalanítják a teelő méhgomolyt, úgy, hogy a méhek a folytonos háborgatás következtében vérhasba esnek. Ezenkívül összeroncsolják a lépeket, garázdálkodnak a a mézeslépekben és néha a méheket is pusztítják. Keresztül-kasul rágcsálják a lépeket, zecsává rágják a szalmapárnát, a papirosburkolatot, vagy takarót és az összerágott szalma és papiros hulladékból a keresztül rágott lépekben, vagy a lépek között elkészítik a vackukat. Vizeletük bűzös, átható szaga az egész kaptárt betölti, ami a méhekre rendkívül kellemetlen: nyugtalanok, felizgulnak és erősen zúgnak. A legtöbb tapasztalat szerint az egérszag ki is üldözi a méheket lakásukból, a növekvő, átható bűz miatt télen kénytelenek megbontani a teelő fűrtöt, azonban a megbomlott teelő gomolyból szétmászott méhek megdermednek és elpusztulnak. Ezért nagy veszedelem az egér a kaptárban.

Az egerek ellen való védekezés a méhészetben kétféleképpen történik: egyrészt megakadályozzuk az egerek behatolását a méh lakásokba, másrészt irtjuk őket. A kaptárokat úgy védhetjük belopódzásuk ellen, hogy a kijárónyílásra dróthálót, szeges rácsot, vagy fogas szűkítőt illesztünk. A kasok kijáróit hasonlóképen látjuk el, magukat a kasokat az egérrágás ellen a kas körül rakott bojtortjával védjük.

Az egerek irtása háromféleképpen történhetik: macskával, egérfogóval és méreggel. Az egér legbiztosabb pusztítója a macska, mert az egerésző tulajdonság kiirthatatlan belőle. Azonban a méhesben nem igen használható, ezért jobb szolgálatot tesznek helyette az egérfogók. Ezek közül a méhesben legjobbak a zajtalanul működő tömeges egérfogók. A mérgezés csak akkor indokolt, ha a méhesben nagyon sok az egér és az egérfogókat elkerülik az egerek, vagy pedig keveset fognak. Mérgezésre régebben tengeri hagymát használtak. Ma van egy kitűnő egérméreg készítmény a *Zelio-magvak*, amelynek használata egyszerű és biztos, még az egérfogónál is egyszerűbb és gyorsabb eredményű szer. A kaptárba belopódzott egeret csak kaptárbontással zavarhatjuk ki, a kasból már körülményesebb kiűzni, az eljárást az időszak és a család állapota szabja meg.

Dr. Koppán József.

K Ü L Ö N F É L É K

Szerencsés menekülés a vadászó gyilkos golyójától. Vitéz Horváth József hgi. erdőőr kar- és tagtársunk néhány nappal ezelőtt éjjel ment haza védkerületéből. Már közel járt lakásához, mikor „Állj, ki vagy?” kiáltás mellett hirtelen a szemébe világítottak zseblámpával s ugyanakkor egy lövés is eldördült. Horváth kartársunk hirtelen hasravágódott s így a gyilkos golyó szerencsére célt tévesztett. Másnap reggel a lövés helyén vizsgálódva, Horváth kartárs „Manlicher” fegyverbe való hüvelyt talált. Az esetet jelentette a csendőrségnek, mely azonnal nyomozásba kezdett az ismeretlen tettesek kézrekerítése iránt.

Gombabemutató kiállítás lesz Budapesten a Társadalomegészségügyi Múzeum helyiségében, Eötvös-u. 3. szám alatt. A kiállítás november hó 5-től 15-ig lesz nyitva, naponta d. e. 10 órától d. u. 6 óráig.

A kiállítás helyisége mellett levő előadóteremben két előadás is lesz és pedig november hó 8-án d. u. 6 órától 7 óráig és november hó 12-én ugyancsak d. u. 6 órától 7 óráig. Az első előadáson mintegy bemutató óra lesz az állandó Gombaismertető Tanfolyam óráiból, a másikon negyven színes gombás vetített kép kerül bemutatásra.

A gombabemutató kiállításon a friss gombák mellett több mint kétszáz gombafestmény lesz szemlélhető, olyan csoportosítással, hogy az egy nembe tartozó gombák közös keretben lesznek csoportosítva az illető nem (genusz) általános jegyeit feltüntető leírás és meghatározó kulcs körül.

A szemléltető táblázatokból mindenki tiszta képet alkothat magának arról, hogy mely nemekben fordulnak elő mérges, s mely nemekben ehető fajok. Kiderül így, hogy jóval többféle mérges gombánk van, mint ahogy a nagyközönség gondolja.

A kiállításra a közönség részéről hozott gombákat a Gombászati Osztály gombaszakértői díjtalanul meghatározzák, egyébként is mind a kiállítás, mind az előadások ingyenesek.

Svédországban, Németországban és Ausztriában már régen divatban vannak az ilyen gombabemutató kiállítások, hihető, hogy a mi közönségünk is, tekintettel arra, hogy gombával mi is élünk, — érdeklődéssel tekint a kiállítás elé.

A kissólyom (*Falco aesalon* Tunst.) és a **nagy-örgébcics** (*Lanius excubitor* L.) mint téli vendégmadár október—november hónapokban érkezik vidékünkre. Ezt a két fajt azért említjük most együtt, mert mindkettő sok tévedésre ad alkalmat még olyanoknak is, akik pedig nyitott szemmel járják a határt. Mint már más alkalommal is megemlítettem, a kis- vagy törpesólymot — öreg himjének kékes felsőteste miatt — a *télen* nálunk soha elő nem forduló hasznos kékvércsével tévesztik össze, mely utóbbi viszont fészkelő madár alföldi tájainkon, míg a kissólyom soha nem fészkel még hazánkban. A karvalyon kívül ez a kis ragadozó a legrátermettebb aprómadár-, különösen veréb-fogófajunk.

A nagy-örgébcicsre vonatkozólag főleg azt érdemes most — egyelőre — megjegyeznünk, hogy sokszorosán állítják több vidékünkön való fészkelését.

Ezzel szemben a mai határainkon belül csak egyes vidékeken ismeretes *fészkelési időből* és mindenképpen fontos az állítólagos fészkelést be is bizonyítani. Tény, hogy a vele összetévesztett kis-örgébcis (*Lanius minor* Gm.) az, amely alacsonyabb fekvésű vidékeinken gyakori fészkelő, de ez „szigorúan” költöző faj lévén, meg csak nyáron fordul elő nálunk, télen soha.

Dr. Vasvári Miklós.

A szentesi kertészeti kiállításról. Szépen sikerült kertészeti kiállítást rendezett a Csongrádvármegyei Gazdasági Egyesület szeptember hó 17—20-án. A gyönyörűen elrendezett kertészeti és gyümölcsészeti tárgyak között nagy feltűnést és mély érdeklődést keltett a *szentesi m. kir. Erdőhivatal* fásítási propaganda céljait szolgáló kiállítás, mely a *fábiáni* állami csemetekert csemetéiből mutatott be szép és izlées elrendezésben egy csoportot. Az Erdőhivatal kiállítása I. díjat nyert, a kecskeméti *Gazdasági Kamara aranyérmét.*

Vadhúsarak. (Többek óhajára a jövőben közöljük a vadhúsarakat is. Közlésünk mindíg a lap megjelenésének hetében érvényben levő árakat tünteti fel. Az árak a feladó állomáson értendők.)

Szarvastehén 30—40, özsuta (golyóval lött) 45—75, vaddisznó 30—50 fillér kg-ként. Nyúl 2—2.50, fácánkakas 1.50—1.90 pengő darabonkint. Fogoly 50—80, vadkacsa (*tökéskacsa*) 30—70 fillér darabonkint.

Pályázati-hirdetmény.

Dunántúli hitbizományi uradalomnál áthelyezés folytán megüresedett állásra.

Pályázhatnak 28—35 év közötti, róm. kat. vallású, nős, szakvizsgázott erdőőrök. Magas, erőteljes, egészséges testalkat, erélyesség és megbízhatóság, az erdészeti termelési és felújítási munkákban, valamint a vadászatban való kellő jártasság feltétlenül megkívántatik.

Előnyben részesülnek a dunántúli, szakiskolát végzett, állás nélküli pályázók.

Az állás azonnal elfoglalható. A felvétel próbaszolgálatra történik.

Sajátkezüleg írt kérvényhez bizonyítványokat sem eredetiben, sem másolatban ne csatoljanak a pályázók, hanem adataikat a kérvényben sorolják fel részletesen.

Pályázatok „AZ ERDŐ” szerkesztőségéhez küldendők továbbítás végett.

AZ ERDŐ

VI. évfolyam

1932 december

12. szám

Felelős szerkesztő és kiadó: **Tömösváry Miklós**

A lap havonta egyszer jelenik meg. Előfizetési ár: egész évre 6 pengő, fél évre 3 pengő, negyed évre 1.50 pengő. Egyesületi tagoknak a tagdíj fejében jár. A lap szellemi részére vonatkozó levelezés (kéziratok stb.) AZ ERDŐ szerkesztőségéhez Budapest, II. Batthyány-utca 59. III. emelet 2. küldendők.

Telefón: 566—24.

Néhány szó az alsóbbfokú erdészeti szakoktatásról.

Írta **bánáti Nagy László.**

E lap novemberi számában „Az erdész” című szerény cikkem keretében érintettem erdészeti szakoktatásunkat annyiban, hogy az felsőfokon mintaszerű. Az erdészeti akadémia az idők folyamán egyetemi rangú főiskolává fejlődött s van olyan erdőmérnöki karunk, amely tudás, képzettség tekintetében világviszonylatban is első helyen áll.

Ezzel szemben azonban meg kell állapítanom azt a sajnálatos tény, hogy az erdészeti műszaki segédszemélyzet kiképzésére irányuló iskolapolitikánk mindig ingadozó, mondhatnám tervszerűtlen volt, s határozottan visszafejlődést vont maga után.

Ennek az oktatási rendszernek folyamata időbeli sorrendben ez:

Felállítottak *erdőőri szakiskolát*: Királyhalmon, Görgény-szentimrén, Liptóújavárott és Temesvár-Vadászerdőn. Ezek az iskolák kétéves tanfolyamukra legalább négy elemi előképzettséggel vettek fel növendékeket. A végzetek, ha egyévi gyakorlati szolgálatot igazoltak, jelentkezhettek a megye székhelyén évenként tartott vizsgára, melynek kiállása után megkapták szakképesítési bizonyítványukat. Megjegyzem, hogy ezekbe az iskolákba túlnyomóan olyan ifjak iratkoztak be, akiknek néhány középiskolai előképzettségük is volt, hiszen hajlamuk vitte őket erre a pályára, talán a jobb jövő reményében is. — Később Vadászerdőn egyéves *továbbképző tanfolyamot* nyitottak azok részére, akik az erdőőri szakiskolát legalább jó eredménnyel végezték. Ennek a tanfolyamnak a bizonyítványa már *kisebb erdőgazdaságok önálló vezetésére jogosított*. A szükségszerű fejlődés útjának első állomása a középfokú erdészeti képzés felé! A második állomás az ugyancsak Vadászerdőn felállított tisztavirágéletű erdészeti szakiskola volt,

amely négy középiskolai előképzettséget kívánt meg és négyéves tanfolyama lett volna hivatva *középfokon* az erdészeti szakképzést megteremteni, stabilizálni. A megszálláskor azonban az iskolának menekülnie kellett s egyideig Tatán, majd Esztergomban folytatta működését, de most már *erdőgazdasági szakiskola* néven, hároméves tanfolyammal. Elvégzése *kisebb erdőgazdaságok vezetésére adott jogot*. Ez az iskola is megszűnt 1931-ben. Ma aztán egyetlen iskolatípusunk van: *erdőőri és vadőri iskola* egyéves tanfolyammal, melynek elvégezhetése négy elemi előképzettséghez és egy évi gyakorlathoz van kötve. És megvan az 1879-ből való erdő-törvényünkben előírt *erdőőri szakvizsga*, amelyet mindenki letehet, aki okleveles erdőmérnök által igazolni tudja, hogy három éven át megszakítás nélkül erdészeti gyakorlatot folytatott.

Az a sajnálatos körülmény, hogy a megszállás folytán erdőterületünk nagyrészt elvesztettük, természetesen indokoltá tette, hogy a segédszemélyzet sokfajta, célszerűtlen képzését megszüntessék és az iskolákat számbelileg apasszák. Másrészt azonban éppen összezsugorodott erdőállományunk minél intenzívebb művelése, a kisebb erdőestrészek teherbíróképességének megfelelően is, azt a közérdekű köteleességet rója szakoktatási politikánkra, hogy a mai helyzet kívánalmaihoz mérten és keretekben megfelelő képesítést létesítsen.

Tudom, hogy ennek a régen vajudó kérdésnek végleges és célszerű megoldásával behatóan és megértéssel foglalkoznak a hivatalos intézőkörök, amelyek legjobban tudják értékelni és értékelik is az erdészeti segédszemélyzet munkáját.

Úgy látszik azonban, hogy az évekkel ezelőtt beígért új erdő-törvény, amelynek keretében remélték és óhajtották megvalósítani a kérdés rendezését, még ma is távol van attól, hogy a parlament asztalára kerüljön. A megkötő okokat nem ismerem, nem is kutatom, tény azonban, hogy a szükségszerű fejlődés a közérdek sérelme nélkül nem ismer hosszú megállást. Ha tehát az új erdő-törvény megalkotását bármely okból el kellett odázni, addig is, míg ez megvalósul, *mint sok más, ezt a kérdést is rendeletileg kellene rendezni*.

A feltétlen szükségszerűség háromfajta szakerőt igényel az erdőgazdaságban is, s ehhez képest háromfajta szakképzést. Felsőfokon az irányító erdőmérnököt, középfokon a műszaki segédszakerőt, alsófokon az erdőőrt, vagy erdővédet. Még egy közbeső képzettségi fokra valóban nincs szükség. A lényeg az, hogy ezt a három képzettségi fokot rendeltetésének megfelelően, célszerűen képezzük.

Szerény véleményem szerint középfokon „*erdészeti szakiskolát*”-t kellene szervezni, amely legalább négy középiskolai előképzettséggel veszi fel egyébként minden más tekintetben megfelelő növendékét a három, de kívánatosabban négy tanfolyamú intézetbe. Ennek a középfokú iskolának a bizonyítványa adjon jogot a *kisebb erdőterületek önálló vezetésére*. Képzettségükhöz

mérten rangcímük legyen: segéderdész, alerdész, erdész, főerdész. — Ennek az iskolának a keretében kellene aztán képezni legalább négy elemi előképzettséggel, *de rátermett jelentkezőkből*, hat-nyolc hónapi tanfolyamon az erdővédeket.

Természetes, hogy *minden fokon* csak annyi munkaerő képzése volna megengedhető, amennyire *tényleg szükség* van.

Hogy pedig a szerzett jogok csorbát ne szenvedjenek, feltétlenül jogosnak kell elismerni az eddigi alapokon képzett erdészeti segédszemélyzetnek azt a kívánságát, hogy az államhatalom rendeletileg biztosítsa részükre iskolai képzettségük, szolgálati teljesítményük figyelembe vételével az „erdész” cím használatát.

Hozzászólás.

„Az erdélyi középiskolát végezték” *Intéző Bizottságának az „Erdészeti Lapok” folyó évi november havi számában megjelent „A m. kir. erdőgazdasági szakiskolát végezték helyzete” című cikkéhez.*

Nem kívánok bővebben foglalkozni az erdőgazdasági szakiskolát végezték szomorú helyzetével, annál is inkább nem, mert mi is osztályrészesei vagyunk, annak dacára, hogy az erdőgazdasági szakiskolát végezték nem ismerik azt el. Éppen ezért csupán két részletre van megjegyzésem, melyet szösz szerint idézek a kérdéses cikkből.

1. „Megnehezíti körülményeinket, hogy munkásságunk, szerénységünk dacára, érdemtelenül az alsófokú szakképzettségű erdőőrökkel soroznak bennünket egy színvonalra, amiben a középfokú erdészeti szakképzés és az egyetemleges magyar erdészet érdem nélküli lebecsülését látjuk akkor, amikor tehetségünkhöz mértem úgy itthon, mint külföldön megbecsülést szerzünk azoknak, kik kiképzésünket irányították. Hogy ez társadalmi életünkben is mélyen érint bennünket és elzárják előlünk az utat a hozzánk hasonló képzettségűhöz, szükségtelennek tartjuk részletezni.”

Erre vonatkozólag szerény megjegyezni valóm az, hogy „Az alsófokú képzettségű erdőőrök” között van egy néhány száz olyan is kik a régi két éves erdőőri szakiskolát végezték, tekintet nélkül az előképzettségükre, mert hiszen ezen szakiskolába való felvételhez az igaz, hogy csak hat elemi, illetve két középiskolai előképzettség kellett, de nem is szólva arról hogy a régi szakiskolások cca. 70—80%-ának ennél nagyobb előképzettsége volt, de hiszen itt nem is az a fontos, hogy kinek milyen előképzettsége van, hanem arról van szó, hogy nemcsak az erdőgazdaságiak végezték a középfokú szakiskolát, hanem azok is, kik a régi és igen jól bevált erdőőri szakiskolát végezték, mert azok a fiúk, akik még a régi jó világban a szakiskolát választották és nem a magánvizsgát, ők akkor, bár hivatalosan nem, de logika szerint a középfokú szakiskolát végezték, mert már akkor is volt alsófokú az u. n. magánvizsga, a középfokú pedig a 2 éves erdőőri szakiskola. Ezek szerint tehát nincs mit keseregjenek, mert az még nem ad olyan nagy jogot, hogy ők 2 középiskolával nagyobb előképzettséggel rendelkeznek, mert ma még a suszter inasnak is kell

IV középiskola ahhoz, hogy megszerezze magának azt a jogot, hogy a mester úr a fejéhez vágasson egy rossz cipőt avagy a lábszíjjal a hátát megsimogathassa.

2. „Megoldást talál az a visszás állapot, hogy idegen, velünk nem a legjobb barátságban álló államok többre értékelik a magyar középfokú képesítést, mint azok, akik bennünket kiképeztek.”

Erre vonatkozólag megjegyezni valóm csupán annyi van, hogy a megszállott területeken a hatalmak az impérium átvétele után a régi 2 éves erdőőri szakiskolát végzetekkel egy kategóriába sorozták az erdőgazdasági szakiskolákat, vagyis a *Románoknál még az erdőőri és a vadőri iskolát végzeteket és a magán vizsgások közül is a jobbakat* mint brigádir silvic, forestier (erdész) kezdi a szolgálatot. A szakiskolások egy vizsga letétele után pedig oficiánt silvic-ok (erdőtisztek) lehetnek. Eszerint tehát nem csak az erdőgazdasági szakiskolát végzetek kapják az elismerést a megszállott területeken, akik itt, csonka hazában végeztek és oda mentek az 1921. évi vizsga után, hanem az erdőgazdasági szakiskolások által annyira lenézett és lebecsült régi 2 éves erdőőri szakiskolát végzetek is, kiket a sors arra kényszerített, hogy ott maradjanak.

Szöllősy Sándor

a vadászterdei 2 éves erdőőri szakiskola
volt növendéke.

Beszámoló kaposvári vándorgyűlésünkről.

Örömmel számolhatunk be tagtársainknak arról a szép erkölcsi sikerről, melyet egyesületünk Kaposváron november hó 6-án tartott vándorgyűlésén elért. Bizonyítékát látjuk ezzel annak, hogy milyen szükségesek ezek a propaganda-gyűlések, ahol legfőképpen a még egyesületünkön kívülről álló kartársainknak élőszóval — közvetlenül — mondhatjuk el, hogy egyesületünknek mik a céljai. De szükségesek ezek a gyűlések azért is, mert ezáltal szakunk vezetőurai is közvetlenül szereznek tapasztalatokat óhajainkról, s így meggyőződhetnek arról a szellemről, mely közöttünk uralkodik, ami eloszlatja a sok tévhitet, kedvetlen véleményt.

A kaposvári vándorgyűlésünk színhelye a vármegyeház árvaszéki ülésterme volt, melyet a szépszámmal megjelent kar- és tagtársaink teljesen megtöltöttek. Egész Somogy megye, de még a távol vidék erdészeti műszaki segéd-személyzete is képviselve volt. Megjelent a gyűlésen *Földváry Miksa úr ömeltósága*, kaposvári erdőigazgató és *Dr. Zavitsa József úr* m. kir. erdőtanácsos is.

A „Magyar Hiszekegy” elmondásával kezdődött a gyűlés. Utána *Daróczy Márton* elnöki megnyitója következett. Üdvözölte a megjelenteket és hálás köszönetet mondott a megtisztelésért, *Földváry ömeltóságának* és *Zavitsa dr.* erdőtanácsos úrnak, hogy érdeklődésükkel és személyes megjelenésükkel emelték a gyűlés jelentőségét.

A szakiskolások bölcsőjétől jövök közétek — folytatta *Daróczy Márton* —, hogy elmondjuk nektek kartársaink, hogy mi is tömörülésünk célja. Halljátok és fogadjátok szívetekbe az elmondandókat, ami mind azt célozza, hogy magunkon, családjainkon segíthessünk. Ki akarjuk küszöbölni az érdekellentéteket, hogy egységes, szívben-lelékben egybeforrt táborba gyűjthessük a karnak tagjait, lett legyen az a sokféle szakoktatásnak akármelyik neveltje. Ember és

ember közötti különbséget nem ismerünk, mert miként az ércben is vannak nemes és kevésbé nemes szemcsék, ugyanígy van ez közöttünk emberek között is és éppen azért kötelességünk a gyengébbet pártfogolni, segíteni. Törekvéseinket — meglátjátok — siker fogja koronázni mert feletteseink a legnagyobb jóindulattal támogatnak, hogy a kar elérhesse azt, ami után oly régen vágyik.

Daróczy Márton nagy éljenzéssel és tapssal fogadott beszéde után felkéri *Tömösváry Miklóst*, hogy ismertesse az egyesület történetét és jövő programját.

Tömösváry Miklós néhány bevezető szó után az egyesülés szükségszerűségét és a más szakmák erőik egyesítésének, sőt a természetben látható erőegységesítések hasznából kiindulva ismerteti egyesületünk megalakulásának főbb mozzanatait. Ismerteti azt a nagy munkát, mely a szervezés kezdetével indult meg, majd így folytatja: „Szinte hihetetlen nehézségeket talált e munka útjában, mely teljes egészében még ma sem nyerhetett befejezést. Hogy miért? Mert az elmúlt hat esztendő alatt sajnos állandóan tapasztaltuk, hogy kartársaink jórésze még ma sem okult a multakon, még ma sem érti meg, még ma sem érzí át lelkeben azt az alapigazságot — mely egyesületünknek is jelszava —, hogy „Egységben az erő!”

Sokan vannak kartársaink között, akik az egyesületekben nem annak célját, nem a saját sorsuknak javulását elősegítő eszközt látják, hanem csak azt ami az egyénre nézve terhet jelent, azt a kevés anyagi hozzájárulást a közös költségekhez, amit tagdíjnak neveznek. Ez az egyik főakadálya, hogy a szervezési munka még ma sem nyerhetett befejezést.

A másik főakadály teljes tájékozatlanságból és idegenkedésből táplálkozik. Híresztelték, hogy egyesületünk felforgató, szélsőséges eszméket terjeszt. Sajnos, különösen a magánuradalmi intézőkörökben talált talajra e tévhit. Pedig nem hiszem, hogy volna egyetlen egy tagja is egyesületünknek, aki nem áll nemzeti alapon. Mi, erdészeti és vadászati műszaki segéderők mindenkor jó hazafiak, jó magyarok voltunk, vagyunk és leszünk. És tisztelettudók, tekintélyt tisztelő, fegyelmezett testület vagyunk, akik nem akarunk mást, csak azt, hogy több mint félszázadot meghaladó alulmaradottságunktól felemeltessünk a velünk hasonló képzettségű emberek sorába. Egyesületünk révén pedig célunk az erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzet szellemi színvonalának emelése és anyagi helyzetének javítása.”

A következőkben rátér az egyesület hivatalos lapjának fontosságára s beszédének ezen részét így fejezi be: „A kérvények és szóbeli előadások mellett ez a lap egyetlen fegyverünk, mellyel és melyen keresztül sérelmeinket, panaszainkat és jogos reményeinket hirdethetjük.

Hogy nemcsak karunk helyzetét ismertető cikkek jelennek meg a lapban, ezen többen találtak kifogásolni valót. Nagy örömmre szolgálna, ha jelenlévő kartársaim elismernék, hogy nekünk nemcsak az említett cikkekkel kell harcolnunk, hanem igen, meg kell mutatnunk, hogy bennünket gyakorlati értékű szakcikkek is érdekelnek, melyek elősegítik tag- és kartársaink szakbeli továbbképzését és szellemi művelődésük továbbfejlesztését, ami mindazt bizonyítja, hogy ennek a karnak zöme intelligens, tanulni vágyó ember, akiket nem holmi mesékkel és versekkel lehet szórakoztatni, hanem komoly szakemberek tollából eredő munkák ismertetésére, tanulmányozására vágyanak.” (*Földváry* öméltósága: *Úgy van! Taps.*)

A temetkezési segélyalapot ismerteti a továbbiakban. Megemlíti hogy már elkészült egy tervezet, mely korosztályonként állapítja meg a fizetendő járulék nagyságát, s így igazságos teherelosztás lesz, mert a fiatal korban belépő tag kevesebb járulékot fog fizetni, mint az, aki idősebb korban lesz az alap tagja.

Előadja azon ténykedéseket, mely a kar egyetemleges óhajait van hivatva megoldani, melyek azonban a súlyos viszonyok között igen nehezen nyernek elintézés, legfőképpen az anyagi nehézségek miatt, ami azonban nem jelenti azt, hogy egyesületünk tétlenül várja intéző köreink jóakarátát, mert minden kínálkozó alkalmat felhasznál karunk megoldásra váró ügyének sürgetésére és azok mielőbbi elintézésére, mely végül is megfogja hozni a kívánt eredményeket.

Ezen ügyek mellett legfontosabb teendőjének tartja az egyesület vezetősége — mondá —, hogy tagjainak a mai rendkívüli súlyos helyzetben a lehető-séghez képest kényeret biztosítson és az állásnélkülieket elhelyezze.

Ismerteti még az egyesület vezetőségének azon törekvését, mely szerint a szakmabeli egyesületekkel való állandó összeköttetés folytán a köztudatba is igyekszik átvinni a kar óhajának, céljának jogosultságát. Ennek látható hasznos jeleiről is beszámol, s megjegyzi, hogy már belátják, hogy óhajaink és szükség diktálta kívánságaink beteljesülése nemcsak kifejezetten a kar, de legalább is ugyanolyan mértékben az erdőbirtokosoknak, s így az egész magyar erdő-gazdaságnak is érdeke, tehát közérdek!

Nem tartja elmulaszthatónak megemlíteni, azt is, hogy az egyesület nem kizárólag a tényleges szolgálatban álló kartársak érdekeit szolgálja, hanem a lehetőség határain belül a kegy- és nyugdíjasokét is. Mégpedig elsősorban a magánszolgálatban állott kegy- és nyugdíjasokét, akik szinte elképzelhetetlen nyomorban sínylődnék. Minden igyekezetünkkel azon vagyunk — úgymond —, hogy szegény, nyomorral és betegséggel küzdő, elaggott kartársainkon minden tőlünk telhető eszközzel segítsünk, mert gondolják el Uraim, az öregség már magában véve betegség, melyhez ha nyomor szegődik, teljesen elviselhetetlenné válik. Éppen ezért törekvésünk oda irányul, hogy a jövőt úgy alapozzuk meg, hogy magánszolgálatban egy életet eltöltött kartsrsainknak minél többet tudjunk nyújtani. De éppen így igyekszünk tagjaink gyermekeinek nevelését is megkönnyíteni, miért a közgyűlésre javaslatot dolgozunk ki, hogy nagy családú, igazán szegény tagjaink tehetséges gyermekeinek taníttatását előresegíthessük támogatásunkkal.

A továbbiakban előadja még, hogy az egyesület célkitűzésében mindenkor az általános, az országos erdőgazdasági érdekek szem előtt tartásával az erdő-birtokosok, illetve erdőgazdaságok helyzetének figyelembevételével, tehát az érdekellentéteknek a lehetőség szerinti kiegyenlítésével kíván eljárni. Vagyis a lehetőség határain belül úgy kívánja célját elérni, hogy azokat az állami, illetve a hatóságok, valamint az egyes magánerdőgazdaságok, tehát az erdő-birtokosok pártfogó, támogató hozzájárulásával sikerüljön megvalósítani, amivel azt kívánja egyesületünk vezetősége bizonyítani, hogy mindig és mindenkor a törvényszabta kereteken belül vezet egy szükségesé vált cselekedeteit.

Végezetül statisztikai adatokat sorol fel az egyesületi munkákról, melyek a komoly munkásság bizonyítékai és beszédét a következőkkel fejezi be: „Végül arra kérem a jelenlevő, de még egyesületünkön kívül álló kartársainkat, hogy értsék meg az idők szavát, s most mikor kellő felkészültséggel és eszkö-

zökkel vonulhatunk fel, megdöbbenő helyzetünk orvoslását kérn. nagyon szükséges, hogy mindannyian ott legyünk az egyesület zászlaja alatt, mindnyájan vegyünk részt a közös ügyért való küzdelemben, már csak azért is, mert miként szeretett ügyvezetőnk lapunk legutóbbi számában közölt beszámolójában is írta: „jogokat élvezni munka, áldozatok és kötelességteljesítés nélkül nem egyenes dolog és nem felel meg öntudatos magyar ember jellemének.” Tehát lépjenek be az egyesületbe, annak legyenek lelkes apostolai, hűséges, kitartó katonái, mert ez az egyesület, mint a magyar erdészeti és vadászati műszaki segédszemélyzet egyetlen országos képviselője, van hivatva közös érdekeinket megvédeni, azt előre segíteni és a sikert számunkra megszerezni.”

(A beszédet lelkes taps és éljenzés fogadta.)

Daróczy Márton állott fel ezután újból szólásra.

Kedves kartársaim — kezdé beszédét — amit az előttem szóló titkár úr elmondott nektek egyesületünkről, annak céljairól és jövő programjáról, úgy hiszem kellőképpen meggyőzött arról a munkáról, melyet nagy ügyszeregettel, lelkiismeretesen végzünk a ti érdekekben. Lássátok be, hogy saját érdekekben kötelességek tagja lenni ez érdekképviselőnek, hogy közös erővel, melynek a kar minden egyes tagja részese, érthessük el nemes céljainkat.

Most pedig még néhány szót jelenlévő tagtársainkhoz akarok intézni. Hírek terjedtek el, hogy az egyesületben bajok vannak' s ezért nem fizetnek egyesek tagdíjat. Ezt határozottan megcáfolom, mert ami volt az már múlté, semmiféle károsodás az egyesületet nem érte. Tagdíjat pedig fizetni kell, mert a költségekhez minden egyes tagtársunknak egyformán kell hozzájárulni. Dolgozni is csak úgy tudunk, ha a tagdíjak rendesen befolytak, s anyagi nehézségek nem jelentkeznek. Kérlek tehát benneteket, hogy a tagdíj fizetését soha se hanyagoljátok el, már csak azért sem, hogy az egyesület reá szoruló tagjaival szemben is teljesíthesse kötelességét. Most pedig megadom a szót *Répásy Ferenc* kartársnak.

Répásy Ferenc dióhéjban összefoglalva mondja el hatásos beszédét, melynek vezérfonala az, hogy szerencsétlen helyzetünknek legfőképp magunk vagyunk az okai, mert szervezettségünk még ma sem teljes egész, még ma is igen sokan vannak, akik egyesületünknek nem tagjai és csak távolról lesik, hogy a sültgesztenye eléjük hulljon. Pedig azokat a célokat, melyeket magunk elé tűztünk, csakis az egész kar együttes akaratával lehet elérni. (Taps és éljenzés.)

Földváry Miksa öméltósága lép ezután az asztalhoz és néhány közvetlen szóval ad tetszésének kifejezést a gyűlésen szerzett tapasztalatairól. Hivatkozik Öméltósága a titkár beszédére, melyben többször is hangoztatva volt a kar magyar érzelmé s az egyesületnek hazafias iránya. Örömeinek ad kifejezést, hogy az egyesületben ilyen szellem uralkodik, s biztosítja a jelenlevőket, hogy ezzel az iránnyal mindenütt csak jóakaratot, támogatást fog találni a kar. *Tömörüljének — mondá Öméltósága — és folytassák a megkezdett úton való haladást, mert az odavezeti a kart ahová vágyik, mert részünkről is a legmesszebbmenő támogatást várhatják mindaddig, míg ezen az úton haladnak!* Öszintén kívánom, hogy mielőbb célhoz érhessenek.

Földváry öméltósága szavait viharos éljenzés fogadta. Látszik az arcokon, hogy milyen jól esett a jelenlevőknek, hogy egy vezető főtisztviselő ennyi jóindulatot tanusít a kar iránt.

Daróczy Márton mond köszönetet Öméltósága szép szavaiért, mellyel

bizalmat öntött karunk megjelent tagjaiba. Reménykedve néz a jövőbe, mert biztosítékot lát abban, hogy a vezető uraink részéről tapasztalt jóindulatú támogatás a karnak szebb és jobb jövőt készít elő. A Mindenható áldását kéri Őméltósága munkásságára és újból hálás köszönetet mond a gyűlésen való megtisztelő részvételükért. Ezzel a gyűlést berekeszti.

A gyűlés után még jó ideig maradtak együtt a megjelentek. Minden biztatás nélkül jelentkezett egyik új tag a másik után. Közben pedig örömmel tárgyalják Földváry öméltósága felszólalását. Valósággal fölviillanyozta a kartársakat az a néhány közvetlen szó, mely mégis ily biztatóan hatott, s reményt adott a jövőre. Éppen ezért nem mulaszthatjuk el ezúton is megköszönni méltóságos Urunknak azt az atyai jóindulatát, mellyel karunk törekvéseivel szemben viseltetik. Kérjük ne vonja meg a jövőben sem támogatását egyesületünk-től és a kartól.

A jól sikerült propaganda-gyűlés, mely 20 új tagot szerzett egyesületünknek Répásy Ferenc kezdeményezésére, Deáky Dezső és a többi kaposvári m. kir. erdőigazgatóságához beosztott kartársaink figyelmes megrendezésének eredménye. E helyen mindnyájunk nevében ismételten köszönetünket fejezzük ki közreműködött kedves kartársainknak önzetlen, buzgó munkásságukért, mellyel egyesületünknek nagy szolgálatot tettek.

A jól sikerült gyűlés után a hangulatnak megfelelően társasbéd következett, melyen az összes jelenvoltak résztvettek. Itt is folytatódtak az eszmecserék tarkítva néhány szép beszéddel.

A megtisztelő fogadtatás után a legnagyobb szívélýességgel, a megjelentek táborának kíséretében vonultak ki egyesületünk megbízottjai a pályaudvarra, ahol zúgó éljenzés között búcsúztak a közeli viszontlátás reményében.

Amit érdemes tudni . . .

Két kartársunk, akik nemcsak egyesületünk, hanem temetkezési segélyalapunknak is tagjai voltak, a közelmúltban meghaltak. Mindkét tagtársunk özvegye természetesen igényelte a temetkezési segélyt. De a szomorú esetet jelentő levélre csak Szekeres Károly özvegyének válaszolhattunk egy 200 pengős utalvánnyal, mert megboldogult férje csekély nyugdíjából is rendesen fizette a járulékokat. Szabó József özvegyének szomorú szívvel kellett tudtul adnunk, hogy megboldogult férje évek óta nem fizetett járulékot, s így elveszítette a segély iránti igényét. Szabó József özvegye és három árvája minden támasz nélkül maradt a tél idejére . . .

Azért csatoltunk jelen lapszámunkhoz befizetésilapot, hogy tagdíjkkal hátralékban lévő Tagtársaink fizessenek be még december hó folyamán egy csekély összeget hátralékuk törlesztésére annál is inkább, mert 1933. évi január hó 1-én újból postai megbízás útján kérünk be egy bizonyos összeget a hátralékos járulékok törlesztésére. Felkérjük tehát Tagtársainkat, hogy előzzék meg a postai megbízás útján való hátralék bekérést a csekken való befizetéssel.

*

Felhívjuk t. Olvasóink figyelmét, hogy „Az Erdő“ 1932 (VI.) évfolyamát aranynyomásos, csinos vászondíszkötésben 4.— pengős árban megrendelhetik kiadóhivatalunknál.

Bekötési tábla külön is kapható 2.— pengő előzetes beküldése ellenében.

FEGYVEREK a legnagyobb választékban.

TÖLTÉNYEK minden mennyiségben azonnal szállíthatók.

A „KING“ serétes vadásztöltény cégünk különlegessége. — A „HUBERTUS“ la töltények rottweili és walsrodei „Perfekt“ porral raktáron.

JAVÍTÁSOK puskaműves műhelyünkben. — Távcső szerelések, belövések, új alkatrészek készítése.

VADÁSZTROFEÁK

kikészítését — állattöméseket elsőrangú szakképzett preparátorunk végzi. Vadász, céllövő, atlétika, tennis árjegyzékek.

Skaba és Plökl
Budapest VI.,
Vilmos Császár-út 33
Telefon: 270—56.

Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag- és pénznaplók vezetése és számadás készítés. (3)

Írta: Orosz Imre.

Az előző számunkban közölt kimutatások folytatását az alanti táblázatokban ismertetjük:

I. Szerfa.

f) Fűrészáru.

BEVÉTEL

Tétel szám					Pénztári könyv					Erdő-rész		Fenyő fűrészáru									Összes köbtartalom											
												Gerenda			Deszka			Léc				m ³										
lap	tétel	gazdasági osztály	tag	erdőrészlet	T á r g y									m ³																		
1 db = m ³											h o s s z ú s á g m é t e r b e n				s z é l l e s s é g c e n t i m é t e r b e n			v a s t a g s á g m i l l i m é t e r b e n														
					4	5	3	4	5	6	2	4	20	30	15	18	20	20	5	5	150	250	25									
											0	120	0	375	0	0	110	0	180	0	250	0	300	0	002	0	005					
											d a r a b																					
1932 január hó.																																
					Maradvány a múlt évről . . .							—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—						
1	26	3	B	5	c	Felfűrészelésből jegyz. sz. bev.							30	20	40	30	50	30	35	40	14	500										
					Összesen .							30	20	40	30	50	30	35	40	14	500											
					Le a kiadást .							30	20	40	30	50	30	35	40	14	500											
					Maradvány február hóra . .							—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—								

I. Szerfa

f) Fűrészáru.

KIADÁS

Tétel szám					Pénztári könyv					Erdő-rész		Fenyő fűrészáru									Összes köbtartalom											
												Gerenda			Deszka			Léc				m ³										
lap	tétel	gazdasági osztály	tag	erdőrészlet	T á r g y									m ³																		
1 db = m ³											h o s s z ú s á g m é t e r b e n				s z é l l e s s é g c e n t i m é t e r b e n			v a s t a g s á g m i l l i m é t e r b e n														
					4	5	3	4	5	6	2	4	20	30	15	18	20	20	5	5	150	250	25									
											0	120	0	375	0	0	110	0	180	0	250	0	300	0	002	0	005					
											d a r a b																					
1932 január hó.																																
1	28	4	B	5	c	Eladatott többeknek							30	10	30	30	50	30	35	40	10	640										
2	28	6	"	"	"	Felhasználtatott saj. gazd.-ban							—	10	10	—	—	—	—	—	—	3	860									
					Összesen .							30	20	40	30	50	30	35	40	14	500											

Tételszám					Erdő-rész	T á r g y	Hasáb			Dorong			Selejt hasáb és dorong		Bot		Tuskó és gyökér	Ö s s z e s e n
lap	Pénztári könyv tétel	gazd. oszt.	tag	erdőrészlet			cser	tölgy	akác	lágý (puha)	cser	tölgy	akác	lágý (puha)	kemény	lágý (puha)		
ü r k ö b m é t e r																		
<i>1932 január hó.</i>																		
Maradvány a mult évről . .							—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	6	3	B	5	c	Bérjegyzék szerint bevét . .	150	80		250	140		70		52		742	
2	8	2	"	"	"	" " " . .	200	50		320	100		—		—		670	
Összesen .							350	130		570	240		70		52		1412	
Le a kiadást .							350	130		570	210		70		52		1382	
Marad február hóra							—	—		—	30		—		—		30	

Tételszám					Erdő-rész	T á r g y	Hasáb			Dorong			Selejt hasáb és dorong		Bot		Tuskó és gyökér	Ö s s z e s e n
lap	Pénztári könyv tétel	gazd. oszt.	tag	erdőrészlet			cser	tölgy	akác	lágý (puha)	cser	tölgy	akác	lágý (puha)	kemény	lágý (puha)		
ü r k ö b m é t e r																		
<i>1932 január hó.</i>																		
1	20	2	B	5	c	Eladatott egyeseknek	50	80		100	70							300
2	23	3	"	"	"	Kiadott szem. illetményül .	20	40		40	40							140
3	24	8	"	"	"	Eladatott nagyban	200	10		300	100							610
4	26	10	"	"	"	Kiadott szénítésre	80			130			70	52				332
Összesen .							350	130		570	210		70	52				1382

Ha a fenti minta bizonyos okoknál fogva nem volna alkalmas, úgy a következő minta szerint készíthetjük el anyagnaplónkat, ez főleg ott fog megfelelni, ahol több erdőrészeletről lesz szó.

T é t e l s z á m	lap	Pénztári könyv	T á r g y	A. g. v.	A. g. v.	A. g. v.	A. g. v.	B. g. v.	B. g. v.	B. g. v.	B. g. v.	C. g. v.	C. g. v.	Ö s s z e s e n		
				2 tag	5 tag	20 tag	32 tag	5 tag	8 tag	12 tag	18 tag	1 tag	4 tag			
				a. rész	c. rész	b. rész	d. rész	c. rész	a. rész	e. rész	b. rész	a. rész	a. rész			
				Cser	Tölgy	Cser	Cser	Tölgy	Tölgy	Tölgy	Cser	Akác	Akác			
hasáb	dorong	bot	hasáb	dorong	bot	hasáb	dorong	bot	hasáb	dorong	bot	hasáb	dorong	bot		
ü r k ö b m é t e r																
1	20	22	1932 január hó. Bérjegyzék szerint bevételük												400	
2	22	28	" " "			200	610	82	10	40	6				948	
3	23	12	" " "	50	120	15					80	220	43		528	
4	23	13	" " "										45	104	25	174
			stb. stb.													

MEGJEGYZÉS. Az „Összesen” rovatot lehet úgy is beosztani, hogy minden fanemre és választékra külön-külön alrovatot húzzunk. A kezelési bevételről, illetve kiadásnál hiányról s azok mikénti elszámolásáról később lesz szó.

III. Mellékhasználat.

a) Szénégetés.

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőrész			T á r g y	Szénítésre felhasznált tűzifa								Felhasznált összesen	Szénítésből ny. faszén
	lap	tétel	gazd. oszt.	tag	részlet		tölgy hasáb	tölgy dorong	kem. selejt	kem. bot						
							ü r k ö b m é t e r									
						Bevétel 1932 január hó.										
1	30	2	B	5	c	Maradvány a mult évről . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
						Bérjegyzék szerint	80	130	70	52					332	332
						Összesen	80	130	70	52					332	332
						Le a kiadást	80	130	70	52					332	332
						Marad február hóra	—	—	—	—					—	—
						Kiadás 1932 január hó.										
1	30	3	B	5	c	Eladatott . . . . . vasgyárnak	80	130	70	52				332	332	
						Összesen	80	130	70	52				332	332	

III. Mellékhasználat.

b) Mészégetés.

Tételszám	Pénztári könyv		Erdőrész			T á r g y	Mészégetésnél felhasznált tűzifa					Az égetésből nyert mész
	lap	tétel	gazd. oszt.	tag	részlet		kemény selejt	lágý feküfa	lágý	összesen	ü r m. ³	
							ü r m. ³					
						Bevétel 1932 január hó.						
						Átmérő	—	—	—	—	—	—
						Kiadás 1932 január hó.						
						Átmérő	—	—	—	—	—	—

(Folyt. köv.)

A fűrészüzem és a fakereskedelem jelentősége az erdőbirtokosságra és az erdőgazdaságra.

Írta: **Orosz László** erdész, magán tisztviselő.

Meggyőződéselem késztetett arra, hogy nem éppen kisjelentőségű és a legidősebb soraimat papírosra vessem, hogy ezáltal nemcsak kar- és tagtársak vegyenek róla tudomást, hanem azok is, akiknek módjában és hatalmában áll a helyzet — legalább egyelőre részbeni — megváltoztatásában.

Mielőtt hozzálatnék a célul kitűzött fűrészüzemnek és fakekedelemnek az erdőbirtokosságra és az erdőgazdaságra vonatkozó jelentős tárgyalására, szükségesnek látom a múlt viszonyokat némileg ismertetni és egyes vonatkozó eseteket felhozni, hogy ezáltal világosabb képet nyerhessen.

Nemcsak mi, akik az erdészeti pályán működünk, hanem sokan mások is igen jól tudják azt, hogy milyen küzdelmeken kell keresztül esni és áldozatokat kell hozni az erdészeti személyzeteknek azért, hogy a reábízott erdőállomány kezelési, nevelési és őrzési teendők végrehajtásával oda hassanak, hogy az erdőállomány vágási korát elérve kihasználás alá kerülhessen. Ezen teendők évtizedeken keresztül két emberélet kort is elérő, vagyis 80—140 évig is eltartanak.

Régebben az erdőgazdaság csupán erdőnevelésből állott, alig csekély műfa, szerszámfa és tűzifa termelés eszközlésével. A vágásra érett erdőállományokat tövön, illetve álló állapotban, ritka esetben, amikor rönk alakjában adta el az erdészet, vagy az erdőbirtokosság. Ezen eljárás mellett, mint erdőtenyésztési jövedelemmel a számítás megtaláltatott ugyan, azonban igen sokszor jóval magasabb jövedelem kizárásával történt. Ezt az eljárási módot joggal nevezhetjük rendes erdőtenyésztésnek, de könnyelmű erdőgazdálkodásnak.

Az intéző körök rájöttek arra, hogy belterjes erdőgazdálkodással jóval magasabb tőárakat érhetnek el és nemcsak az erdőbirtokosaiknak nagyobb jövedelmet biztosíthatnak, hanem az erdőtenyésztésre, építményekre, vadtenyésztési célokat szolgáló berendezésekre és a szükséghez képest más kiadások fedezésére is fordíthatnak a jövedelemből. Ennélfogva egyes, de leginkább nagyobb erdőbirtokokon rátértek a belterjes erdőgazdálkodásra, illetve házikezelésre. Ez abból áll, hogy az erdőgazda az erdőállomány tenyésztésén, védésén, összes más berendezésén és vadtenyésztésén kívül az összes fakihasználatokkal nyert faterméseket fanem és minőség szerint a kereskedelmi szokások és méretek szerint termelteti ki házilag olyképpen, hogy a fa szakszerűen és minden használható részét felhasználva az árút közvetlenül piacra vetheti eladás céljából. Ide tartoznak a keretfűrészek és az azokban termelt összes szelvényárúk, az erdőn termelt gömbfa, tűzifa

és fagyártmányok, valamint a szénégetés, végül pedig a mellékhaszonvételek.

Hazánkban az ilyen belterjes erdőgazdálkodás még ma is igen kevés helyen van, amiről a fakereskedelmi pályán volt alkalmam meggyőződést szerezni. Sajnos, holott az ellenkezőjének kellene lenni. Éppen ez indított arra, hogy az érdekeltek figyelmét felhívjam ezen égetően sürgős és sok mindennél előbbre való intézkedésre és akcióba való lépésre. Hogy még ma is igen kevés helyen van a belterjes erdőgazdálkodás és a fakereskedelmi ismereteket nélkülöző erdészeti szakemberek, annak többféle oka van és pedig:

Eddig sem az erdőmérnöki főiskolán, sem pedig az alsóbbfokú szakiskolákban kereskedelemtan tantárgy nem volt és így előadva sem lehetett, legalább is behatóan nem, amely miatt ezirányú kiképzés sem történhetett. A magyar irodalomban első a most megjelent az „Erdészeti Kereskedelemtan” című könyv, melynek írója Krippel Móric, a soproni m. kir. bányamérnöki és erdőmérnöki főiskola ny. r. tanára. Ezen könyv 395 oldalra terjed és magába foglalja mindazt, ami a fakereskedelemben szükségeltetik. Nevezetesen a fának, különféle választékoknak fakereskedelmi ismertetése, a fának adás-vétele, a fának kereskedelmi forgalma stb. tárgyalja. Igen ajánlatos volna, hogy ezen kincset érő könyvet az illetékes erdőbirtokosok, vagy kezelőszemélyzetek, akik a faanyagoknak kereskedelmi méretre való termelését elrendelik és ennek eladását eszközlik, használatra megrendelnék. Ez a könyv megrendelhető a soproni főiskola kvesztoránál. Bolti ára fűzve 23, egész vászonkötésben 25 pengő, postaköltség külön felszámításával.

Ezen erdészeti kereskedelemtan ismeretét igen tanácsos volna nemcsak az erdőmérnöki főiskolán, hanem az alsóbbfokú iskolákon is előadni, mert tudvalevő, hogy az új erdőtörvény tervezet középfokú erdészeti alkalmazott képzést is biztosít, amely hivatva lesz kisebb erdőgazdaságok önálló vezetésére és az előforduló összes munkálatok elvégzésére is. Már pedig, hogy mindezeket jól, tökéletesen és a mai viszonyoknak megfelelően az erdőbirtokos javára elvégezhesse, szükséges a kereskedelemtan ismeretének elsajátítása.

Vannak erdőgazdaságok, ahol a kezelőszemélyzet bármennyire is kereskedelmi szellemű és jó erdőgazda, azonban mindhiába, mert minden önrendelkezéstől megfosztják s így a kitűzött célját a meggyőződése és belátása szerint nem teljesítheti; viszont van eset, amikor a járatlanság és tájékozatlanság folytán az elérni ígérkező, kedvező eljárást biztosítani nem sikerül. Általában és leginkább az a legfőbb akadálya a belterjes erdőgazdálkodás gyorsabb terjedésének, hogy a kezelő erdőtisztnak, vagy egyéb az erdőkezeléssel megbízott személyzetnek fizikai ideje nincs arra, hogy a fakereskedelemmel és a faértékesítéssel behatóbban foglalkozzék, mert vagy agyonügyiratoztatják az idejét, vagy az erdőtenyésztési és más ezzel kapcsolatos munkálatok teljesen lekötik s így a már

említett fakereskedelemmel és a faértékesítéssel foglalkozni behatóan képtelen.

Egyes birtokokon az erdőgazdálkodásnak van egy egészen elferdült válfaja, amikor is sem nem erdőmérnök, sem nem főerdész és erdőész, sem pedig nem fővadász irányítja és kezeli a többé-kevésbé 3000 k. holdig terjedő s ma még szabadon rendelkező erdőbirtokokat, — kivéve az állami felügyeletet — hanem ahhoz elég keveset értő gazdatisztek. Ezen csodálkozásomat fejezem ki akkor, amikor egyes kisebb erdőbirtokosok nem látják be azt, hogy középiskola előképzettség mellett 1—2 évi szakiskola előtti erdőészeti gyakorlattal, 2—3 évi szakiskola képzettséggel, szakvizsgával, vagy pedig ugyancsak középiskolával, vagy sokan anélkül is 3 évi erdőészeti gyakorlattal és szakvizsgával rendelkező szakemberek többet értenek az erdőtenyésztéshez és annak gazdálkodásához, mint a gazdatisztek. Nem is említve a hosszú erdőgazdasági gyakorlatot, melyet a gazdatiszteknek nincs módjában elsajátítani.

Mint faiparvállalati tisztviselő, kiküldetésekben részesülök az uradalmakban eladásra kerülő faanyagok megtekintésére és átvételezésére stb. Ez alkalommal sokszor sajnos, szomorú eseteknek voltam a szemtanúja. Megtörtént, hogy egy gazdasági intéző, aki egyszersmind az erdőgazdasági teendőket irányítja és a faanyagokat értékesíti — dacára annak, hogy szakvizsgázott erdőaltiszt tartatik — egy olyan egyéntől érdeklődött a fának kitermelési viszonyairól és termelési béreiről, aki minden mással foglalkozott csak fatermeléssel nem. Ezen egyén, hogy a gazdasági intézőnek a megfelelő felvilágosítást megadhassa, hozzám fordult adatok gyűjtéséért, akinek ugyan megadtam a megfelelő választomat. Egy másik esetben és máshol úgynevezett kitermelt mű- és szerszámfaanyagot kellett megtekinteni, ahol ugyancsak gazdasági intézőre volt bízva az erdő gondozása és a faanyagok értékesítése. Itt, amikor leszálltam az erdőn a kocsirol megtekinteni a szóban lévő faanyagot, nem akartam hinni szemeimnek, de végre sem csalódtam, mert olyképpen volt és olyan faanyag termelve, hogy egy része még csak rendes hasáb és dorong tűzifa sem kerülhetett ki belőle, mert szakértelem nélkül termeltetett ki, s ezért csak úgy lehetett használni, hogy előzőleg a használható darabokat a bejelölésünk szerint átkeresték, ami meg is történt. Elképzelhető ezen szakismeret hiányosságából származó felesleges költség és munkaszaporítás. Legfőbb ideje volna a kisebb erdőbirtokokat is külön választatni és kezelteni a mezőgazdaságtól, mint azt a nagy uradalmaknál szokás, legfeljebb a számbeli ellenőrzés gyakorlását tennék át a gazdaságra. Csakis így láthatni tiszta képet, vagyis így ellenőrizhető az, hogy hol történik az esetleges hiba. Ezekkel az esetekkel nem azt akarom kifejezésre hozni, mintha az erdőbirtokot is kezelő egyes mezőgazdasági intézők lennének a hibások, távol áll tőlem, mert hiszen nem tehetnek más egyebet, amikor rájuk bízzák az erdőtenyésztést és

gazdálkodást, mint a tőlük telhetően a legmesszebbmenő, jó-hiszemű munkálatok végrehajtását.

Azon erdőbirtokosok, akik belterjesen gazdálkodnak, jól ismerik a belterjes erdőgazdálkodással elérhető előnyöket és javakat s ezen szerény soraimmal nem is odairányulok, hanem igenis oda, ahol még ma is közömbösen és könnyelműen odadobják az idegenek kezébe az oly fáradsággal, áldozatokkal és sok egyéb más, rához körülmények között nyert fatermésüket a legtöbbször csekély ár mellett. Hogy ezen állításom mennyire fedí a valóságot, misem bizonyíthatja jobban, mint az, hogy számtalan olyan fűrésztelep van, amelynek egy talpalatnyi erdőterülete sincsen és mégis tud létezni, sőt bizonyos hasznót is ki tud mutatni.

Példképpen két olyan fűrésztelepnek a működése utáni pénzügyi eredményét hozom fel, — amely egyszersmind önálló fakereskedelmet is képez — hogy a tisztelt olvasó könnyen megállapíthassa azt, hogy a tőáron kívül még mennyi nyereség is biztosítható az erdőbirtokos és illetve fűrésztulajdonos számára az adott helyzet figyelembe vételével.

1. Történt kb. ezelőtt 35 évvel, hogy egy illető egyén fűrésztelepet építtetett fel, természetesen olyan helyen, ahol a fűrészelésre alkalmas rönköket beszerezhetette. Ezzel a félépített és üzembe helyezett fűrésztelepével, melyet később kibővített, olyan jövedelemre tett szert 35 év lefolyása alatt, hogy nagyobb — többezer holdat kitevő — erdő- és mezőgazdasági birtokot vásárolhatott az illető fűrésztulajdonos.

2. Bebizonyosodott tény, hogy egyes erdőbirtokosok, akik faterméseiket egy önálló és kizáróan fakereskedéssel foglalkozó fűrésztelepeken értékesítik, részben mint szelvényárút, (fűrészáron) részben pedig mint tűzifát és fagyártmányt a tőár legkevesebb 25—35%-os magasabb elérése mellett az adott körülményekhez képest még igen tekintélyes hasznót is biztosítanak.

A fentieknek figyelembe vételével vajjon nem volna-e tanácsos és célszerű a nagyobb erdőgazdaságokban külön fakereskedelmi osztály felállítása, ahol kizáróan a faanyag feldolgozásával és faértékesítéssel foglalkoznának úgy nagyban, mint kicsiben és mint ilyenek teljes súllyal intézhetnék a fának értékesítését? Természetesen értem ezt a várható jövedelemnek agyonadminisztrálása nélkül.

A kisebb erdőbirtokosok is segíthetnének a helyzetükön, akiknek olyan nagykiterjedésű erdejük nincsen, ahol fűrésztelep és faértékesítést szolgáló üzlet felállítása vállhatna szükségessé és pedig olyformán, hogy több vezető- és kezelő szakember véleménye alapján fűrésztelepet egybekötött egyéb más faértékesítést szolgáló üzlettel, vagy csak az előbbi nélkül részvénytársasági alapon nyitnának faüzletet megfelelő helyeken, ahol nemcsak az erdőbirtokosok fáit volnának jóval magasabb áron és biztosan értékesítve, hanem bizonyos haszonrészesedésben is részesülhetnének. Ilyenforma eljárás mellett igen sok illetéktelen és erdővel nem

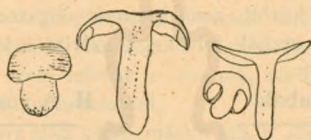
rendelkező fűrésztulajdonos változtatná helyét, vagy zárna be üzletét, ha országszerte ilyen esettel állna szemben. Nyilvánvaló, ha a környéken, vagy számításon belül eső helyről gömb és másféle faanyagot nem tudna beszerezni az illetéktelen fűrésztulajdonos, úgy csakhamar be kellene szüntetni üzemét és más kereseti forráshoz fordulna. Ha ez lassan bekövetkezne, úgy egy bizonyos fokkal szilárdabban állnának az ősi kúriák, amiért is nemcsak maguknak az erdőtulajdonosoknak, hanem minden alkalmazottjának is kötelessége és saját jól felfogott érdeke, amennyiben módjában áll megszüntetni és illetve a megszüntetésre közreműködni.

Nézzünk csak kissé széjjel és íme rájövünk azonnal arra, hogy az erdei fatermést tulajdonképpen kik veszik meg a termelőktől és ezt viszont kereskedőknek, vagy fogyasztóknak, kik adják el tovább azon célból, hogy abból nemcsak hasznot és létfenntartást biztosíthassanak, hanem legtöbb esetben meggazdagodás erejéig is hasznot húzhatnak. Azért kell tehát a magyar erdőbirtokosoknak áldozatokat hozni az erdészeti személyzetekkel együtt az erdőállomány felnevelése körül, hogy mások arathassanak? Igen ráérett az idő, amikor cselekedni kellene és nekünk ezzel foglalkozóknak kell rámutatni a hibákra, hogy azok megszüntetése multhatatlanul, lassankint bekövetkezessen.

A tisztelt olvasó, hogy tiszta képet alkothasson magának az előző bekezdésű mondatra, szükségesnek láttam hasonlatossággal megmagyarázni, amely a következő: Ebben az esetben képzeljünk el egy egészséges, nagy tölgyfát, ahová az egyes madarak ráhordják a fagyöngy bogyoit, csupán megszabadulás szempontjából. Mint-hogy a zuzmós és repedezett tölgyfakéreg közé illeszkedik, ahol nyirkos időben csakhamar gyökeret verve a tölgyfa testéből, a táplálékot ugyancsak megdézsmálja. És ha ilyen sok elősdi fagyöngy van a törzsön, akkor olyannyira veszélyes, hogy annak kiszáradását, illetve pusztulását okozza. Mindaddig azonban, míg a fa ki nem száradt, igen sok egészséges fa megtámadását okozta a madarak által elvitt bogyómagvak és évről-évre mindig nagyobb számban sokszorozódik a megtámadás mindaddig, amíg azt veszszük észre, hogy egész erdőrészeket faállományát, vagy fasort támadott meg. Magától értetődik, hogy minél jobban el van hatalmasodva valamely betegség, annál nehezebb annak gyógykezelése és hosszabb ideig tart. Így vagyunk ezzel is.

A „Magyar Faipar és Fakereskedelem” című lapnak 1930 október 1-én megjelenő 40-ik számában az „Új cégbejegyzések és cégváltozások” címe alatt egy illető egyén testvérével tűzifa, műfa, cserkéreg kitermelés, gubacs, borókamag és gazdasági termények kereskedést nyitottak. Ezek ugyancsak belemártották a tollukat a tintásüvegünkbe! Ha nem saját birtokukon gyakorolják a cserkéreg termelést, akkor az általam megírt és az „Az Erdő” című szaklapban annak folyó évi 3—7. számában leközölt „A cserzőerdő-, vagy cserhántó erdőüzemről” szóló cikkemet melegen aján-

lom az erdőbirtokos erdőkezelőjének azzal a megjegyzéssel, hogy az 2—4-szeresen magasabb jövedelmet biztosíthatott volna az erdőbirtokosa számára. Feltételezem, hogy nincs az egyesületünk kötelékében, mert mi, akik benne vagyunk, annyiunknak az adott tudást és gyakorlati módszerek megnyilvánulását összpontosítjuk a szeretett lapunkban és óhajtjuk is összpontosítani, hogy egymásnak ezúton is tudtul adassuk önképzésképpen azért, hogy ezzel is megismertessük magunkat úgy az erdőbirtokosainkkal, mint feletteseinkkel is, hogy minden célunk odairányul és fog irányulni, hogy a csekély és szerény élni akarásunk mellett olyan támaszponttá helyezkedünk, amellyel határozottan nemcsak anyagi előnyöket, de erkölcsöket is biztosítunk.

A galambgombák — Russula.

Irta Szemere László.

Az erdőt járó szíves olvasóim közül bizonyára a legtöbbben ismerik már a galambgombákat, melyeket más szóval galambicáknak is neveznek itt-ott. De hogy ismeretükben megerősödjének, e nembeli gombák általános jegyeit is ismertetem a következőkben :

A spórapor fehér, vagy alig sárgás (u. n. vajsárga). Még van a spórának egy jellegzetessége, t. i. hogy az egyes szemek tüskések, mint pl. egy vadgesztenye-termésburok. Ez természetesen csak erős nagyítóval (mikroszkóp) észlelhető.

K. A kalap eleinte domború, majd besüppedt, széle meg felhajló. Síma, azaz burokmарadványok soha sincsenek rajta, azonban az időjárás szerint megrepedezhet. Sohasem púpos. *Húsa pattanva törő, rideg, vagy elmorzsolható, s e sajátosság a lemezekre és a tönkre is ráillik.* A következő nembeli gombáktól (pereszkerg.) már csak e réven is különbözik.

A galambgomba kalapja gyakran rikitóan színes. A zöme közepes nagy, vagy nagy gomba, de apróbb fajok is akadnak. (Ezeket nevezhetnők „galambicák”-nak, annál is inkább, mert latin néven is van kicsinyítő jelzésük: *rusulina*.)

B. A galambgombák lemezei többé-kevésbé sűrűn állók nem lefutók, a tönk felé keskenyedők. Némely fajnál a lemezek egyforma hosszúak, ami jóformán egyedülálló jelenség, a legtöbb gombán — már t. i. a lemezeken! — különféle hosszú lemezeket észlelhetünk. Láttuk fentebb, hogy a galambgombák spórája fehér, vagy vajsárga; nos az érett gombák lemezszíne igazodik a spóra-

színhez, azaz a galambgombák egy részének lemeze éretten is fehér, mások ellenben vajszinre változók.

T. A síma (hüvely- és gallérnélküli) tönk rendszeren hengeres, vagy duzadt, vastag; belül eleinte tömött, később pudvásodhat, akár a retek.

Galambgombáink csakis a földön teremnek és pedig az erdők talaján; erdőtől messzebb eső réteken stb. galambgombát hiába keresünk.

Jó ehető gombák tartoznak ide, sajnos azonban halálosan mérges fajok, s továbbá akad izetlen, vagy bűdös fajta is, szóval élvezhetetlen. A galambgombáknál (de csakis itt, s kis mértékben a tejelőgombáknál!) érvényes az a szabály, hogy a halálosan mérges galambgombák a csípős ízűek közül kerülnek ki. Ezért a galambgombákat kóstolgatva kell gyűjteni s csakis a teljesen jóízű fajokat fogyaszthatjuk.* *Nyomatékosan figyelmeztetek azonban mindenkit arra, hogy más gombanemeknél ez nincs így, pl. a gyilkos galóca, a sátán-tinóru stb., stb. mérgesek, dacára annak, hogy nyersen kóstolva jóízűek!*

Magyarországon kb. 40—50 fajta galambgomba kerül elő.

A galambgombákat — mint ilyeneket — még csak könnyű meghatározni, azonban az egyes fajok között nem könnyű eligazodni. A szakkönyvekben rendszeren négy csoportra osztják fel őket e szerint a kulcs szerint:

I. A jóízű galambgombák.

1. Fehérlemezüek 2. Sárgáslemezüek.

Közlöm az alábbiakban néhány jóízű, s néhány rosszízű (azaz csípős galambgombának a leírását).

II. A rossz ízű galambgombák.

1. Fehérlemezüek. 2. Sárgáslemezüek.

Varashátú zöld galambgomba — *Russula virescens* Scutz.

K. Olykor 15 cm.-ig is megnövő gomba. Kalapja szemölcsös-varas, vagy repedésszerű, domború, majd besüppedt. Színe fehéres szürkétől zöld, kékes, vagy sárgászöld.

B. Nem lefutó, alig sűrűn álló lemezei különféle hosszúak, fehérek.

T. Fehér, tömött, majd pudvás, 6—8 cm. magas, 1—3 cm. vastag.

Húsa fehér, színtartó, jóízű, szaga nem kellemes. Júliustól-szeptemberig terem, leginkább lombos-erdőben. Jó ehető. Hasonlít hozzá a símahátú, zöld galambgomba — *Russula Meterophylla* Fr., továbbá a csípős ízű, zöld galambgomba — *Russula furcata* Pers. Ez utóbbi mérges gomba csípős ízénél fogva különbözik az előbbiektől, a közbülsőtől azáltal is, hogy lemezei gyérebben állanak, olykor kissé le is futnak a tönkre. A símahátú zöld galambgombával tévesztik össze — kezdő gombások! — a gyilkos galócának zöldes változatát! Az azonban puha húsu, galléros-papucsos gomba!

Veres galambgomba — *Russula integra* L.

K. Vékonyhúsú, kb. 12 cm.-ig növekvő gomba. Kalapja eleinte domború, majd besüppedt. Pereme olykor bordás. Színe rendszeren vérvörös, de lehet sárgásbarna, rótv, vagy ibolyászínű is. Nyálkás.

B. Egyenlő hosszú, nem lefutó lemezei ritkán állók, eleintén fehérek, később okkerszínűek.

„Kóstolásnyi darabka, amelyet nem nyelünk le, a legmérgeesebb gombából sem árt meg. Szem.

T. Többnyire bunkós, fehér, szivacsos, 7—8 cm. magas. Húsa fehér, de azután kissé megvöröszödik. Szaga nincs, íze jó, bár olykor csípős is. Az ilyen példányokat kerüljük. Másként e gomba ehető. Júliustól-októberig terem.

Kékhátú galambgomba — *Russula cyanoxantha* Schiff.

K. Ez is kb. 12 cm.-ig szokott megnőni. Vastaghúsú. Domború, majd benyomott, széle felhajló is. Szürkés, vagy élénk ibolyaszínű, kék; zöld, vagy sárgás foltokkal. Nyomásfelülete barna. (Azaz ott ahol nyomkodjuk a gombát!)

B. Széles, néha kissé lefutó lemezei fehérek, különféle hosszúak.

T. Fehér, tömött, 6—8 cm. magas, hengeres, vaskos. Húsa fehér, tömött, jóízű. Ehető.

Aranyos galambgomba — *Russula aurata* With.

K. Élénkpiros, vagy narancssárga, közepe és pereme olykor világosabb s élénkpirosan, vagy sárgán foltos. Fénylő, 10 cm.-ig nő.

B. Már a vajsárgánál sárgábbak a lemezei, miért is a gomba — úgy szemre — a császárgalócához (*Ananita caesarea* Scop.) hasonlít. (Ámde az gyűrűs-papucsos gomba!) Nem lefutók a lemezek, sűrűn állók.

T. Fehér, halványsárga futtatással.

Húsa a kalap felbőre alatt sárga, másutt fehér. Jóízű, legfeljebb savanykás. Nyáron terem, vegyes erdőkben. E csinos gomba ehető, kár hogy gyéren terem.

Halványuló galambgomba — *Russula depallens* Pers.

K. Szennyes húsveres, vörösbarna, ibolyásveres, sárgára fakuló, nedves időben enyves ragacsos. Csupasz, de pereme olykor kissé sávozott. 10 cm.-ig nő. Domború ez is, mint minden más galambgomba, s később besüppedő, szétterülő.

B. Sűrűn álló, némileg lefutó lemezei fehéresek.

T. Tömött, keményhúsú, fehér, lefelé vékonyodó és barnuló. Rövid, olykor csak 2—4 cm. magas.

Húsa fehér, tömött, jószagú, *enyhén dióízű*, nyersen is jó csemege, főleg a tönkje, de elkészítve, vagy szárítva is elsőrendű.

Néhány gomba (van egy a tejelők között is!) nyersen is rágsálható. Ilyen a fenti is, de ez nem azt teszi, hogy belőle valami sokat együnk, mert a nyers gomba megfeküdne a gyomrunkat. Hanem az erdőt járó, eltikkadt ember felfrissül tőle, ha keveset eszeget belőle; szárazságtól kiapadt szájunk foglalcozik, jobban elviseli a szomjúságot.

Rózsapiros galambgomba — *Russula veternosa* Fr.

K. Sárgásfehértől a vérvörösig, a piros színnek minden árnyalatában; az idős gomba különösen kifakulhat. Pereme nem bordás; a gomba nyirkos időben fénylő. 5—10 cm. átméretű.

B. A lemezek világossárgák (vajszínűek tehát!) különféle hosszúak, sűrűn állók, nem lefutók.

T. Hengeres, vagy kissé hasas, fehér, de rózsás árnyalatú is lehet. Azonkívül sokszor recés-eres, 5—7 cm. magas.

Húsa fehér, igen csípős ízű. Mérgező, de legalább is igen veszélyes hatása.

Az izzadó galambgomba — *Russula sardonía* Fr.

Állítólag a legmérgesebb galambgomba. Kalapjának színe jóformán a színskála összes színeiben pompázhat — kivéve a zöldet; így elég nehéz a felismerése. Lemezei halványak, de sárgán foltosodhatnak, s nedves időben cseppeket izzadnak ki. Ez még a legbiztosabb ismertető jegyük. A tönk tömött, oly hosszú kb., mint a kalap szélessége (3—5—8 cm.) s olyan színű is, olykor deres.

Húsa piszkosfehér, olykor sárgás, igen csípős. Halálosan mérges. Ugyancsak halálosan mérges a *törékeny galambgomba* *Russula fragilis* Pers. is.

K. Vékonyka húsa a peremén bordás. Alig domború, hamar ellaposodó. Színe piros, de barnás, kékes árnyalatú is lehet. Csak 5 cm.-ig nő.

B. Lemezei fehérek, vékonyak, szorosan állók, nem lefutók.

T. Üres, fehér, olykor pirosan futtatott. Selymesfényű 2—5 cm. magas, 8—12 mm. vastag.

Kora nyártól késő őszig terem. Íze igen csípős, mérges. Így néz ki a *hánytató galambgomba* is — *Russula emetica* Schff., de nagyobb, 10 cm-ig nő. Ez is mérges.

Büdös galambgomba — *Russula foetens* Pers.

K. Eleinte gömbölyded, kalapja később domború, majd ellaposodó, süpedt, sőt felhajló szélű. Pereme bordás, szemölcsös. Színe sárgásbarna, vagy alig vörhenyesbarna. Nyálkás. Megnö 15 cm.-ig is.

B. Különféle hosszú, nem lefutó, fehéres lemezei később elbarnulnak. Olykor (fiatalon) cseppeket izzadók.

T. Fehér, barnuló, tömött, de aztán hamar odvas, emeletesen is sorakozván benne egymás felett az odvak.

Piszkosfehér húsa kissé csípős ízű, s legtöbbször annyira undorító szagú, hogy némely ember rosszul lesz a szagától. Nem ennaló gomba. Nagy tömegekben terem júliustól-októberig, mindenféle erdőben. Ezért sajnálkozva látja a gombára vadászó; ott előtte, a sok, szemre szép, de annál kellemetlenebb jelenség.

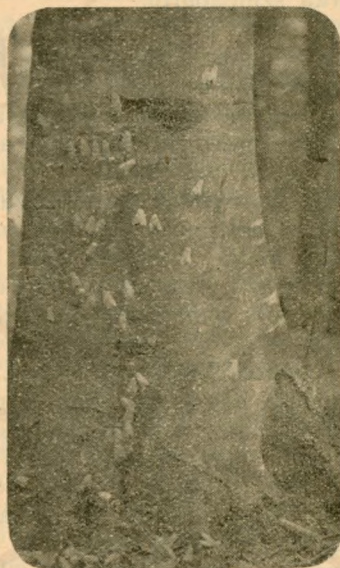
A gyapjas pille.

Irta : dr. Koppán József.

Az idén hazánkban igen sok helyen nagy hernyójárás volt. Ennek következtében erdőinkben és gyümölcsöseinkben a fák lombjukfosztottan, kopaszon meredtek az égnek és félelmes vázként mutatták leveletlen ágaikat szörnyű jelül a hernyók kiméletlen pusztításának. A gyümölcsösökben főleg a *galagonya pille* hernyója garázdálkodott és tette tönkre a gyümölcsstermelők minden reményességét. Ellenben erdeinkben és főleg tölgyeseinkben a levelek letarolását a lombfalásáról hírhedt erdőpusztítóknak a *gyapjas pillének* a hernyója végezte. A Dunántúl egy-két helyén alkalmam volt közlőrl is szemlélni azt a mérhetetlen kárt, amit ez a hernyó a gyümölcsösökben és az erdőkben okozott. Meg kell vallanom, hogy a károsult gyümölcsös tulajdonosok bizonyos

fásult közönyösséggel nézték a hernyók feltartóztatlan garázdálkodását, igaz, hogy már nem is tehettek ellenük, mert a közeli erdőkből jöttek át, amelyet kopaszra rágtak le.

A gyapjas pillék július végén, augusztusban jelennek meg. A barna, sárga szőrrel gyéren borított bábokból napszállta után kelnek ki a kifejlődött lepkék. A hím kisebb és karcsú termetű, szürkés barna szárnyú lepke. Szárnya cikk-cakkos, élesebb, elmosódottabb szalagokkal. Csápja hosszú fogú, fésűs. A nőtény pille nagyobb, esetlenebb testű, lomha benyomást keltő. Szárnya

Gyapjas pillék csapata egy fatörzsön (Kostyál János Baj, felv.)

fehéres, vagy világos agyagsárga, hasonló színű szalagokkal. A potroha végén lévő tömött szőrösomója még esetlenebbé teszi. A pillék kikelése után a nőtény egy helyen marad és meglapul, ellenben a hím szárnyra kel és az esthomályban csapongva keresi. A hím nappal pihen, de a legkisebb zörejre azonnal ijedten szárnyra kap és röpdös, a nőtény ellenben a zavarásra szárnyát maga fölé borítja és tovább is lapultan tapad a fa kérgére. Ha a fát megrázzuk, akkor összehúzódva tehetetlenül esik a földre, mintha nehézkes szárnyát nem merné használni. Sokszor seregestül vannak a fa kérgén hímek és nőtények vegyesen. A mellékelt felvétel egy fatörzset ábrázol rajta gyapjas pillékkel. A gyapjas pille nőtényének az élete rövid és nem változatos. Életének főtevékenysége az utódok biztosítása, a peték lerakása. E tekintetben is megtartja lomha magatartását, mert petéit ülő helyzetben rakja maga alá, olyan alakú és színű csomóban, mint egy kisebb taplógomba. Minden lomhasága ellenére is az ivadék godozásának

egy csodálatos vonását figyelhetjük meg peterakás közben. Anyai gondoskodásának munkáját azzal kezdi meg, hogy enyves nedvvel vonja be a kérget, amelyhez potrohának molyhos szőre hozzáragad. Erre a puha szőrrétegre helyezi a petéit, majd újra betakarja szőrrel és így váltakozva halmozza azokat, míg kb. 400 petéjét mind le nem rakta. Az egész petecsomót szőrrel burkolja be, tehát valóságos téli bundával látja el őket. Amint ezek a petecsomók a fakérgen, karókon, palánkon szaporodnak, azonképpen kezdenek eltűnedezni a nőstények. A hímek már előbb letűntek az élet tarka színpadáról.

A kis hernyók csak a jövő tavasz áprilisának vége felé kelnek ki, ha ugyan addig az erdész, vagy a kertész el nem pusztította őket, ami magábavéve könnyű, csak arra kell ügyelni, hogy a petecsomókat úgy kell lekaparni és összegyűjteni, hogy közben szét ne szóródjanak és apránként kell őket a tűzbe vetni, hogy a hőség egyszerre szét ne vesse őket.

A kikelt fekete hernyókák a pólyalyuk szőrös párnáján nyüzsögnek és sűtkéreznek, majd szétszélednek és mindegyik megy a maga pusztító útjára. Csak az ágak hónaljában, az alsó színen verődnek ismét össze, ahol az eső nem éri őket. A hernyók táplálék tekintetében éppen nem válógatósak. Különösen a tölgyfák leveleit mohón falatozzák, de beérik a díszkertek rózsáinak, patakok fűzfáinak, a topolyáknak a levelével. A gyümölcsösök levelétet falják föl. Megesik, hogy némely vidékek országos csapásává válnak. A gyapjas pille hernyójának szürkés barna testén két sorban elül 5 pár kék, mögötte 6 pár cseresznyepiros, nagy szőrös szemölcs van. Nagy fejükön sárgásbarna folt látható. A hernyók sötétes barna bábjukat legutolsó faló helyük levélmaradékához a kéreg közeibe, vagy az ágakhoz kötik néhány szállal. Bábállapotuk rendszeren 20 napig tart. Ennek elteltével kikelnek a lepkék.

Ha a hernyók nagy tömegekben jelennek meg, akkor nem véd ellenük semmi sem. A permetezés mit sem ér, mert mire a mérég hatása érvényesül már a hernyó lerág mindent és a kár már megvan. Az erdők permetezése pedig emberfeletti munka. Külföldön az erdöket úgy védik a rágó kártevők ellen, hogy arzén tartalmú porokkal porozzák repülőgépekről. A mérges por rátapad a levelekre és amint a rágó kártevő a leveleket falja a mérég hamarosan megöli. Azonban az ilyen nagyarányú erdőporozás a hasznos állatokban is igen nagy kárt okoz, mint pl. a méhekben, amelyek a virágok kelyhébe hullott mérget a mézzel együtt felszívják. A nagy tömegű hernyójárás idején rendszeren maga a természet jön segítségünkre: a hernyókat járványos betegség tizedeli meg, vagy természetes ellenségeik pl. a fürkész darazsak pusztítják őket szépszámmal. Azonban a természeti szabályozás nem mindjárt az első évben végez véglegesen a hernyókkal. Néha három-négy év is szükséges hozzá.

A pézsmapocok a Dunamedencében.

Írta: nádudvari Rázsó Lajos.

Ujabbán sokszor és sok szó esik a hódpatkány, vagy pézsmapocokról. És méltán, a *Fiber zibethicus*-szal a közép-európai medencében egy negyedszázaddal ezelőtt itt még ismeretlen vadfajta honosodott meg, szaporodott el; egyes vidékeken talán már a nem kívánatos mértékig is.

Pro és contra sok vélemény hallottam és olvastam. Valahogy azonban egyik közleményben sem találtam meg azokat a jelenségeket, illetve ezek megemlítését, melyeket magam hosszú időn át rendszeresen megfigyeltem.

Új állatfaj jelentkezése esetén, — kivált, ha egész más világrészből származó, őshazájával homlokegyenest ellenkező lét — és tényeszviszonyok közé jutott állatfajról van szó, — 6-7 év, megfigyelésből végleges következtetést levonni nem lehet, törvényszerűségeket megállapítani nem szabad. Megfigyeléseimet és ezek leszűrődéséből vont véleményemet — nézetem szerint idő előtt — azért is közlöm, hogy mások is közöljék tapasztalataikat és egészséges vita hamarosan tisztázza a kérdést.

Nem tudok igazat adni azoknak, akik a pézsmapocokot teljesen ártalmatlannak minősítik; de éppen úgy nem fogadom el azok véleményét sem, akik a hódpatkányban „duvadat” látnak. — Kismagyarország területén azt hiszem az elsők között vagyok, akik a pézsmapocok jelentkezését és később tömeges felvonulását észlelték. — 1924 őszén figyeltem meg először, — akkor még nem tudva miről van szó — a mosonmegyei Kisbodakon egy holt Dunaágban az első két példányt. A következő évben Dr. Szlávay Tiborral együtt ugyanott már pozitíven és nagyobb számban volt alkalmunk a magyar vizek új „hód”-ját megállapítani és meghatározni, sőt itteni — őshazájában épített várától eltérő — oduépítését megfigyelni. Ettől kezdve a kérdést állandóan figyelem és tanulmányozom. A hasznosságra, vagy károosságra nézve — szerintem — mint mindenütt, itt is az arany középut a helyes.

Egy mindenestre örvendetes tény, a Duna medencéjének vadfajtái eggyel megszaporodtak.

A zoológusok ma már kétségbevonhatatlanul megállapították, hogy egyes állatfajok, látszólag minden ok nélkül vándorútra kelnek és egy-egy faj olyan területen és klimatikus viszonyok között is megjelenik és szaporodik, ahol azelőtt soha sem észlelték. — Ez a tömeges vándorlás ugyan inkább az alsóbbrendű állatokra (rovarokra) áll, — mert a madarak törvényszerű és az egyes évszakokban rendszeresen megismétlődő vándorlását nem tekinthetjük ilyennek, — de azért az emlősök között is kimutathatók, sőt éppen napjainkban játszódik le szemünk előtt a pézsmapocok vándorlása, mely lassankint úgylátszik olyan méreteket ölt, hogy rövid időn belül a Dunamedence összes nem alkalikus vizeit ellepi.

1906-ban Windischgrätz hercegnő, Colloredo-Mannsfeld és Thurn & Taxis grófnők a Morava és Moldva folyókban kastélyuk közelében kísérletképpen szabadonbocsájtottak — tudomásom szerint — négy pár pézsmapocokot annak megfigyelésére, hogy az arctikus éghajlathoz szokott és ott becses prémet nevelő rágcsáló Középeurópában vajjon meghonosodik-e? A négy pár igen jól akklimatizálódott, sőt annyira elszaporodott, hogy ma már valósággal elemi csapásnak tekinthető annál is inkább, mert a háborút követő évek nagy prémhiánya, vagy inkább és helyesebben prémkeresete, — különösen Németországban — újabb telepítéseket eredményezett.

A Moldva folyó folyását követve a pézsmapocok az újonnan telepítettek ivadékaival együtt Északnémetországot, a Morava mentén Cseh- és Morvaországot, Szlovenszkrét lepte el, sőt a Morvából a Dunába kerülve ma már a Duna és mellékfolyóinak állandó lakójaként tekinthető. Katasztrófális tömegben egyelőre még nem jelent meg, de — tekintve hihetetlen szaporaságát — gyakori jelentkezése máris aggasztó mérvet kezd ölteni. Terjeszkedése aránylag igen rövid idő alatt egyenesen bámulatra méltó. 1925 folyamán a mosoni Dunaágban négy darabot ejtettek el; 1926 tavaszán a nagy nyári árvízíg összesen mintegy 20 elejtett példányról van tudomásom, melyeknek nagyrésztét okányi Szilávy Tibor dr. Kisbodakon hozta terítékre az Öregduna mellett. 1926 őszén a nagy nyári árvíz után, — valószínűleg a magas és sodró víz hozott le nagyobb tömeget — aránylag gyakori volt, sőt már nemcsak Mosonmegyében, hanem a Lágymányoson és Budafokon is észleltek elvéve egy-egy példányt. 1927. évi június hó 1-én Komáromból jelentik; 1927. év tavaszán a mosoni Dunaágot és a Lajta folyót annyira ellepte, hogy Frigyes kir. herceg magyaróvári uradalma az erdészszemélyzetnek elrendelte a pézsmapocok irtását, az elejtettekért lődíjat fizet, sőt akkor a prémet is megváltotta. — 1928 nyarán Körmenél a Rába folyóban, néhány nap mulva Hidvégnél a Zalában figyeltem meg egy-egy példányt, melyeket, nem vadászaton lévén, nem keríthettem kézre. 1929-ben ugyancsak fegyver nélkül, növénytanai megfigyeléseim közben figyeltem meg a Holt — Körösben Szarvasnál egy példányt, 1930-ban Zehipusztánál a Drávában, Tiszaroffnál a Tiszában bukkantam pézsmapocokra. Ez utóbbi helyen támpéldányt is elejtettem. — 1931-ben a Dunában Baján, a Sajóban Onódnál, a Marosban Kiszombornál figyeltem meg egyet-egyet, illetve ez utóbbi helyen kettőt. 1932 május 1-i számában a Budapesten megjelenő *Nimrod Vadászújság* Szödről a Tecepatokban jelenti előfordulását.

A veszedelmes elszaporodásnak elejét veendő 1926-ban Kismagyarországon 68.917/926 számú rendeletével a m. kir. Földművelésügyi Minisztérium elrendelte a pézsmapocok kötelező irtását.

Tekintve, hogy a pézsmapocok vadászközönségünk előtt ma

még valószínűleg nem általánosan ismert, külsejét, jelentkezését és vadászatának, illetve irtásának módozatait alábbiakban ismeretem. Mielőtt azonban erre térnék, felhívom az olvasó figyelmét egy igen érdekes momentumra, melyre sem a szakirodalomban, sem következtetéssel elfogadható magyarázatot nem találok. A Rába és a Zala folyók nem kommunikálnak, s mégis ugyanegy évben feltétlen bizonyossággal magam állapítottam meg ott a pészmapocok előfordulását. Annnyira vízhez kötött állatnál, mint a hódpatkány lehetséges volna a „szárazföldi vándorlás”? — Vidránál nem ritkaság.

Teste zömök, ékalakú, mellső része jóval keskenyebb, mint hátulja. Feje kerek, rövid; a fej rövidegét még inkább kiemeli az aránylag széles pofa és a nyomott orr. Felsőajka, — mint a nyúlé, — hasított, két oldalt hosszú bajuszsertéi vannak. Füle a tömött bundában jóformán elvész, rövid szőrök borítják és a fülkagyló egy hártáival a víz behatolása elöl elzárható. Hüvelykje mellső végtagjain csökevényes, elsatnyult, alig észrevehető, úgy, hogy látszólag csak négy ujja van; hátsó lábán megvan mind az öt ujj, mindkét oldalon és a lábközépen hosszú úszószőrökkel felszerelve. Az ujjak erős karmokkal vannak felszerelve. Farka töben hengeres, a tőtől mintegy két centiméternyire oldalt fokozatosan lapított, végül alsó harmadában már egészen lapos, szinte kétélű, gyűrűs és apró pikkelyekkel borított. A farokpikkelyek között rövid, ritkás, lesimuló szőrök vannak. Nevét a nemiszervek környékén lévő körtealakú mirigytől nyerte, mely fehér, erősen pészmaszagú olajszerű nedvet választ ki.

Tömött bundája lágy, fényes, finom, lesimuló gyapjuból és hosszabb, fényesebb, hamvascsillogású korona (nemez) szőrökből áll.

Háta világosabb, vagy sötétebb barna színű lehet, s a színeződés oldalain a hasi részen itt-ott vörössel árnyalt szürkésbe fakul. Farka fekete, lábujjainak úszószőrözete fehér, karma vörösen árnyalt fakó.

A kifejlett hím farkával együtt kb. 55—58 cm. hosszú, e méretből azonban kb. 20 cm. a farokra esik

Öshazájában, Canada nagy tavai mellékén művészi, a hó munkájára emlékeztető, vízínövényekből font, kerek, gömbformájú, kupolás iszappal gondosan kitapasztott vízbe épített várban lakik, melynek folyosói mindig a víz alá nyílnak. Az Európában meghonosodott pészmapocok nem épít canadai testvéreirez hasonlóan növényből font várat, hanem több folyosójú, kívülről holmi nagy vakondturásra emlékeztető, 40—70 cm. átmérőjű, földalatti katlanban tanyázik, melyet télire vizinövényekkel, sással, kákaával bélel. A katlan folyosói azonban nálunk is mindig a víz alá nyílnak.

Legfőképp vizinövényekkel táplálkozik, de ha a telep közelében kert, vagy ültetvény van, hamarosan odaszokik és hatalmas károkat okoz; nemcsak azzal, amit lelegel, hanem mert sok növényt gyökerestől kifogat. Halastavakban, vagy a halak ivóhelyein a

halállomány kész veszedelme: az ikrát csemegeképpen szereti és ezért — ha alkalma van rá — egész halgenerációkat tönkretelhet.

Április—májusban kezd párosodni, s a nőstény évenként háromszor-négyszer — hogy mennyi vemhesség után, azt a zoológia egyelőre nem tudja — 5—7 fiat hoz világra. A fiatalok rendkívül gyorsan fejlődnek, úgyhogy az első alomból származók még úgyanabban az évben tenyészképesek lesznek és párosodnak is. Ebben rejlik a pézsmapocok rendkívüli szaporaságának a titka, amit bizonyíthat az is, hogy a Moldva és Morava folyókban annak idején elengedett néhány példány leszármazottait 1921-ben hozzávetőleg 40—50 millió példányra becsülték. Az ilyen becslés mindig kétesértékű és illuzórikus ugyan, de mindenesetre azt mutatja, hogy ha már ilyen nagy számot vet valaki a statisztikába, ott bőven kell állománynak lenni.

Ahol megjelenik, jelenléte nem maradhat sokáig titokban. Ha nem halljuk éjszaka pisszenésszerű cincogását, illetve halk, a cickányénál erősebb füttyhöz hasonló hangját, vagy nem látjuk meg véletlenül úzás közben a sima víztükrön, okvetlenül észre kell, hogy vegyük „munkáját“, amivel a legnagyobb kárt és szerencsétlenséget okozhatja.

Max Otto német canadavadász, aki hosszas sarkvidéki tartózkodása alatt a pézsmapocokot és életmódját alaposan megismerte, — amit ugyan sokan kétségbevonnak, — (kilenc év alatt fegyverrel és csapdával 12.000 darabon felül zsákmányolt, lőjegyzéke szerint állítólag!) a veszélyes rágcső, — sajnos már Európában is tapasztalt — pusztító munkáját alábbiakban jellemzi.

„Bár ez a látszólag ártalmatlan állat, mint ragadozó (duvad) számba sem jöhet, a tavak, folyók utak és vasuti töltések gátjain valamint a folyómenti mezőkön végzett pusztítása, turkálása miatt mégis rendkívül káros. A gátat keresztül kasul furkálja, valósággal aláaknázza, úgy hogy a töltés könnyen süllyedhet, könnyen törtenhetik veszedelmes gátszakadás is. A réteken hosszan húzódó földalatti folyosókat váj, melyek a rétet annál inkább tönkretelhetik, minél régebben és minél gyakrabban használja a pocok az illető folyosót. Az aláaknázott rét a háziállatokra — melyek kénytelenek a réten dolgozni, — végzetes lehet, mert, ha beszakadnak, lábukat törhetik. Kártétele szempontjából mindenesetre csak azok a mezők és rétek jöhetnek figyelembe, melyek a vízhez közel, vagy attól nem messze vannak, s amelynek szintje a víz színét nem haladja meg nagyon. A pocok ugyanis a folyosóit mindig úgy vájja, hogy a folyosó fenekén, a folyosó magasságának legalább egy negyedéig víz álljon. A felső réteg „a folyosó megnyezete“ a mezőn csak pár hüvelyk (6—8 cm) vastag. Ha a víz apad, szintje esik, tehát a folyosóból is kitakarodik a víz, a pocok tovább ás, míg újra vízre nem talál. Ilyenformán olyan folyosók is keletkezhetnek, melyek, -- mindenesetre csak négy hüvelyk szélesek, de — egy méter és még mélyebbek is lehetnek. Azokat a folyosókat, melyek, mikor a víz emelkedik teljesen megtelnek,

nem használja tovább, hanem új, „szellőzőfolyosót” ás, amely félig, de legalább negyedéig vízzel van telve. Ilymódon a mezőt egész rövid idő alatt hálószerűen aláaknázza és tönkreteszi. Ugyanilyen pusztítást végez minden töltésen és gátban is, mely a vízben vagy olyan víz mellett van, melynek szintje emelkedik és süllyed. A különbség csak annyi, hogy a töltésnél a pézsmapocok munkája jóval könnyebb, mint a természetes réten, mert minden töltés és gát mesterséges lévén, jóval lazábban és lazább anyagból áll, mint amaz, tehát könnyebben aláaknázható; a kikezdett részeket is könnyebben elmossa a behatoló víz, mint a természetes rétet.”

Mint a fentiekből kitűnik, a pézsmapocok terjedésében különösen nagy folyóink, a Duna, Tisza, Maros és Kőrös töltését nagy veszély fenyegeti, de el lehetünk készülve a folyómenti, különösen az ártéren belüli legelőkön, réteken, valamint a halállományban okozott károokra is. A kellemetlen indigenákat tehát minden lehető eszközzel és módon irtani kell. Kipusztulásuktól még így sem kell tartani, mert rettenetes szaporasága minden irtás mellett is gondoskodik „utánpótlásról.” — Eltekintve attól, hogy az irtás Kismagyarországon a fenthivatkozott F. M. rendelet értelmében minden folyómenti vadászbérlő kötelessége, szórakoztató és jövedelmező is. A pézsmapocok bundája őshazájában, Canadában igen értékes és szilszkin utánzására kitűnően alkalmas. (Az Európában látható legtöbb szilbunda és pedig a szebbek a pézsmapocok bőréből készülnek, mert a valódi szilt, a nemes fókaprémét még Amerikában elkapkodják a dollármilliomosok darabonként 1000-3000 dolláros árban. Egy női bundához pedig legalább négy darab ilyen prém kell. Tessék kiszámítani, hogy akár a győztes, akár a legyőzött államok igavonó férjei tudnának-e 8000 dolláros bundával kedveskedni jobbik felüknek!?)

Annak idején, 1925/26-ban a mosonmegyei kisbodaki területemen a pézsmapocokot többnyire enyhehajlású partok mentén, csendesvízű dunaágakban észleltem és ott vadászó barátom, dr. Sz. is ilyen helyeken lőtte az összes ott eddig terítékre került példányokat. A koraőszi kacsalesek alkalmával, vagy a vízparton folytatott nyomozó és ellenőrző sétákon jó alkalom kínálódik egy-egy pocok elejtésére. Akik ismerik a terepet és a vízviszonyokat, a víztükör enyhe, alig látható, egyenesvonalú fodrosodásáról könnyen észreveheti az úszó „hódpatkányt” és megjegyezve azt a helyet, ahol a parton a fodrozódás megszűnt, a környéken eredménnyel ülhet lesbe. Sajnos, majdnem minden egyes esetben a vízbe kell löni, amivel együtt jár, hogy a sebzett pocok többnyire folyosójába vonulhat és ott örökre elvész. A vízben kitűnően dolgozó vizsla ezt a kellemetlenséget természetesen csökkentheti.

Igen jó szolgálatot tesz a fogas foxterrier. Magamnak ugyan még nem volt alkalmam foxterrierral pézsmapocokra vadászni, de felvidéki ismerőseimtől gyakran hallom, hogy jó foxival majdnem

olyan jó eredményeket lehet elérni, mint a csapdázással. Ilyen esetben természetesen megköveteljük a foxitól, hogy a lefojtott rágcslót a vízből okvetlenül apportírozza.

A legkiadósabb és legcélravezetőbb irtási és vadászati módszer a csapdázás. A legkisebb számú Grell & Co. vagy Weber féle haynauai (Felsőszilézia) patkányvasat, vagy a legújabban forgalomba hozott egyenesen a pézsmapocok fogására készült csapdát kb. $\frac{1}{2}$ —1 m hosszú, vékony aprószemű láncsal szereljük fel. Megállapítjuk, hogy a folyóparton hol van egy vagy több katlan, vagyis a csapdák állítása hol kecsegtet a legtöbb sikerrel. (Európában a katlanokat meglehetősen nehéz felismerni, mert a pocok nem épít növényekből kis szénapetrencéhez hasonló „várat.” Gyakorlottszemű vadász azonban okvetlenül észreveszi a vízparton az oda nem illő, nagyobb vakondtúráshoz hasonló kis dombocskákat, s tekintve, hogy közvetlenül a víz mellett a vakond jelenléte — legalább is — nem valószínű, pézsmapocok jelenlétére következtethet.) A katlan közelében a parton kézzel kell kitapogatni a katlanba torkoló folyosók nyílását, s egy vesszővel annak irányát megállapítva a part és a katlan között ásóval annyira feltárjuk a folyosót, hogy fenekére a víz alá a csapóra állított vasat kényelmesen elhelyezhessük. A csapdát tartó „horgonylánc” a folyosó felett egy, a földbevert cövekhez erősítendő, s végül a kiásott nyílás lombbal, sással, náddal könnyedén betakarandó.

Ahol a pézsmapocok megjelent egy csapdával természetesen nem érdemes kísérletezni. Legalább egy tucat folyosóba állítsunk vasat és naponkint kétszer nézzünk utána. Ha a pézsmapocok már elszaporodott, nem árt, ha kétóránkint vizsgáljuk a csapdákat, mert a törbe esett pocok néha annyira vergődik, hogy megfogott végtagja leszakad: a préda elvész és a szerencsétlen állat keserves kínok között pusztul el.

Mérgezéssel, vagy más egyéb vadászati és irtási módszerrel eddig — tudtommal — nem értek el eredményt. A vízben való mérgezés elsősorban nem vezet célhoz, mert a pocok főként a húsos növény szárak közvetlenül a víz fölé nyúló részét rágja el, a mérget tehát a víz lemosná; másodsorban a halállomány szempontjából veszélyes lehet a méreg, legyen az foszforszörp, vagy sztrichnin. Talán elpusztítana egy két rágcslót, de megölne egy csomó halat is. A mérgezést tehát, ab ovo el kell vetni.

Kísérleteztem „Citocid” gáztölténnyel. Az eredmény nulla, vagy talán még kevesebb, mint a nulla, mert a pocok vagy nem volt a katlanban, vagy ha benne volt, a töltény elsütésére azonnal a víz alá bukva elhagyta a várat és nem is tért vissza. Nem tartom valószínűnek, hogy elpusztult volna. A víz fodrozódásáról a folyosó nyílásától a víz közepéig szemmel lehetett tartani a víz alatt úszó állatot. Már pedig ha azonnal el nem pusztul, a Citocid-töltény inkább kiugrató, mint rövid időn belül gyilkoló hatású gázaitól ugyan meg nem dőglött. A végeredmény tehát annyi volt, hogy

a már megállapított katlant elhagyva, másikat épített, amit újra keresni kellett.

A célravezető eszköz tehát csak a csapdázás, alkalmilag a foxterierrel való vadászat és a les, mely utóbbit leginkább az üregi nyúl lessel lehetne összehasonlítani.

Azt hiszem nem volna érdektelen, ha vadásztársaim, akiknek a pézsmapocok irtása, illetve vadászata körül némi tapasztalatuk van, a szerkesztőséggel közölnék módszerüket. A várható elszaporodás meggátlása és a közérdekű fékentartás csak a célravezető irtási módszerek ismerete és az illetékes víz melletti területtulajdonosokkal való, hatóságok által történendő közlés útján volna megvalósítható. Már pedig — ha új vadfajtánkat teljesen nem is akarjuk kiirtani, — de terjeszkedésének meggátlása hamarosan nemcsak vadászati és halászati, hanem árvízvédelmi szempontokból is egyetemes közérdekké válhatik.

A héja galambászati jelentősége.

Írta: dr. Vasvári Miklós, a m. kir. Madártani Intézet asszisztense.

A „Modern Tenyésztők Lapja” (1930) hasábjain két olyan ragadozó-madárral foglalkoztam tüzetesebben, melyek a galambtenyésztő szempontjából részben valóságos, részben pedig állítólagos jelentőséggel bírnak és éppen ezért a galambok igazi üldözőjét, mondhatnám a „specialista” galambászó vándorsólymot, valamint az ártatlanul gyanúsított vércsét tárgyaltam. Tehát a két végletet. A galambokra nézve veszélyes egyéb ragadozómadarak közül ellenben a *héját* csak röviden említettem meg a vándorsólyomról szóló közleményemben és pedig teljes szándékosággal tettem ezt, minthogy a héjának a galambtenyésztőre nézve sokkal kisebb a jelentősége, nem lévén oly ügyes és cél tudatos galambpusztító, mint a vándorsólyom. Mégis szükségét érzem annak, hogy külön is elővegyem ezt a madarat, annál inkább, mert feljogosít lapunk — „Az Erdő” — iránya, mely lehetőleg a részletekbe menően engedi meg az aktuális témák megbeszélését.

Tehát lássuk a héját galambüldöző mivoltában közelebbről. Mindenekelőtt még kell említenem, hogy a nevében sokszor szereplő „galambász”-jelző — legalább is a házigalambra való tekintettel — használni szükségtelen, — minthogy az egyáltalában nem jellemző, — hanem teljesen elég, ha csupán héjának nevezzük. Igaz, hogy a „galambász”-jelzőt valószínűleg nem annyira a megfigyelési és tapasztalati tények alapján, hanem inkább annak köszönhetette, hogy a tudományos nevében — *Astur palumbarius*, L. — a palumbarius (galambász) szó szerepel, csakhogy a palumbus szó jelentése nem házigalamb, hanem örvösgalamb (*Columba palumbus* L.), vagyis hazai vadgalambféléink legnagyobb fajára vonatkozik; a „palumbus” szó ugyanis már a klasszikus latinságban is az örvösgalambot jelölte. És sajátságos, hogy a név — ha sokszor nem is — de ez esetben igen közel jár a valósághoz, amennyiben a héja az örvösgalambra nézve jóval veszedelmesebb, de kevésbé az a házigalambra nézve, amint ezt a táplálkozására vonatkozó tüzetes vizsgálatok igazolják.

Miként már említettem, a héja nem olyan szerencsés galambvadász mint a vándorsólyom, pedig ennek oka főleg nem a galamb ügyességében, hanem a vándorsólyom és héja vadászati módja terén észrevehető különbségben rejlik. A héja (és a hasonló alakú, de kisebb karvaly) nem annyira a nyílt tér, mint inkább a sűrű, fás vagy erdős terepen vadászik és mivel jóval sokoldalúbb a vadászás mesterségében mint a vándorsólyom, amely viszont specializáltabb egy irányban, tudniillik mint általában az igazi sólymok, a reptében, nyílt téren való zsákmányolásban, — ennél fogva az utóbbi módszert kevésbé ismeri. Éppen ez az oka annak, hogy a vándorsólyom a héjánál eredményesebben tud a házigalambra vadászni és így kevesebb galamb pusztul el a héja karmai között. Figyelemreméltó különben, hogy a ragadozómadarak a galambot többnyire repülés közben fogják el, ha egyáltalában elfogják és úgy látszik, hogy a földön vagy máshol ülő, illetve szedegető galambot meglepni nehezen tudják. Itt említtem meg, hogy a törpe sas (*Hiraaëtus pennatus* Gm.), amely nálunk elég ritka madár, inkább tőlünk délre és délkeletre gyakoribb, a galambot alkalmilag elfogja és Brehm szerint röptében is. Egyébként, hogy az ülő-galamb milyen vonzerőt gyakorol, bizonyítja a (többnyire fehér, illetve télen hó idején sötétszínű) galambbal felcsalizott héjacsapda vagy héjakosár, amely nemcsak héját, de néha, főleg télen nagy éhségben más ragadozót pl. ölyvet is foghat, amely pedig máskor igazán nem galambüldöző madár és ez utóbbi esetben sem lehet a galamb iránt való ragadozási szándékot bebizonyítani, már csak azért sem, mivel a csapda többnyire karó tetején állván néha ülő- illetve leshelyül is kínálkozik egyes egerésző ragadozók számára.

A héja galambászati fontosságát tárgyalva, újra hivatkoznom kell az *Uttendörfer** munkájában közölt adatokra, amelyek szerint 2145 ragadozóktól zsákmányolt házigalamb közül 695 példányt találtak a vándorsólyom fészkeinél, míg a héja-fészkeknél csak 232 volt belőlük, tehát körülbelül csak *harmadrésznyi*. Vagyis, míg a vándorsólyom zsákmányának 25⁰/₀-át teszi ki a házigalamb, addig a héja madártáplálékának (ugyanis elég nagy mértékben fog el emlősöket is) csak 11⁰/₀-a a házigalamb. Mindezt saját tapasztalataimmal is megerősíthetem.

Érdekesnek tartom ezekkel az adatokkal összehasonlítani a *vadgalambokra* vonatkozókat. Az aránylag legkevésbé gyors repülésű és egyúttal termetes örvösgalambot (*Columba palumbus* L.) éppen ellenkezőleg az előbb mondottakkal, a héja pusztítja jóval nagyobb mértékben mint a vándorsólyom, mert 1072 megölt örvösgalamb közül 239 volt a héja-fészkeknél (a madárzsákmányának 11⁰/₀-a), ellenben a vándorsólyom-fészkeknél csupán 44 (1⁶/₃⁰/₀) volt található. Magyarázatul mindenesetre azt is elfogadhatjuk, hogy ennek a galambfajnak a tartózkodási helye (erdős, fás terület lévén) inkább összeesik a héjaéval, aminthogy másrésről meg a vándorsólyomnak jobban van alkalma a házigalamb-vadászatra, részben azért, mivel a *héjával ellentétben* gyakran telet a városok templomtornyain vagy magas épületein. — A szirtigalambhoz, tehát a közepes házigalambhoz hasonló nagyságú és szintén gyorsreptű kékgalambból („vadgalamb“, *Columba oenas* L.) Uttendörfer tanulmányai során 81 olyan példányt talált, melyek ragadozómadaraknak estek zsákmányul és ezek közül a héja-fészkeknél 16, a vándorsólyom-fészkeknél pedig 15 darab volt. Noha a

* Studien zur Ernährung unserer Tagraubvögel und Eulen. Görlitz, 1930. (Abhandl. d. Naturforsch. Ges. 31. Band, 1. Heft.)

héja ezek szerint látszólag több kékgalambot pusztít mint a vándorsólyom, de tekintetbe kell vennünk azt a nagyon fontos körülményt, hogy éppen csak hogy eggyel több a héja-fészkeknél lelt kékgalambok száma, és Uttendörfer adatai 68 héja- és csupán 52 vándorsólyom-fészekre, illetve „költés“-re vonatkoznak, ami azt hiszem, elég beszédes bizonyosság arra nézve, hogy *általában a galambfélék vadászatában a vándorsólyom mégis a legügyesebb*. Természetesen a kékgalambnál épúgy mint az örvösgalambnál figyelembe veendő a tartózkodási hely (erdő stb.), mely a héjával jobban egyezik mint a vándorsólyoméval. Most még a roppant ügyes röptű gerlére (Turtur, communis Selb.) hivatkozom, amelyből, úgy látszik, ismét a vándorsólyom pusztít el többet, mint a héja, mert fészkeinél 27 példányt találtak, míg a héja-fészkeknél 20-at és érdekes, hogy 33 gerle a karvaly (Accipiter nisus L.) fészkeinél került meg, amiből talán arra lehetne következtetni, hogy a gerlét, mint vadgalambjaink legkisebb és éppen kicsinysége révén is legügyesebb, „legfordulatosabb” reptű alakját a szintén kistermetű karvaly képes leginkább elfogni, ámde meg kell gondolnunk, hogy Uttendörfer adatai 180 karvaly-fészek zsákmányanyagára vonatkoznak, tehát számban messze felülmúlják a héja- és vándorsólyom-fészekét, meg azután a karvaly az ülő vagy szedegető gerlét lesből támadva is elkaphatja, — amint ugyanezt más ragadozó is megteheti, — vagy a kevésbé repülő fiókákat fogja meg.

Nem érdektelen most még a héja és vándorsólyom galambászati jelentőségének, illetve általában galambfogó képességének összehasonlítása szempontjából megemlítenem, hogy *a galambhoz hasonló repülési típusú madarakat szintén a vándorsólyom vadászta legtöbb sikerrel*, aminek igazolásául álljon itt a következő néhány adat, melyeket Uttendörfer művéből válogattam ki. Igen szembeűnő például az, hogy a varjúfélék pusztítása terén egyébként ügyeskedő héja fészkeinél csak 4 csókáról (Colaeus monedula L.) találok adatot, míg a vándorsólyomfészkeknél 13 példány volt! A csóka a varjúfélék közül a legügyesebb repülésű, illetve sajátágos galambszerű röpte van. A másképpen repülő, lassú szárnycsapású dolmányos-, vagy szürkevarjúból (Corvus cornix L.) viszont 135 példány volt a héja- és 45 a vándorsólyomfészkeknél. Az a körülmény ellenben, hogy a szarkából a héjafészkeknél 36, a vándorsólyomfészkeknél pedig csak kettőt találtak, továbbá, hogy a szajkóból (Garrulus glandarius L.) a héjafészkek zsákmányában 279, a vándorsólyoméban pedig csupán 55 szerepel, a tartózkodási helyen kívül abban leli magyarázatát, hogy a szarka és szajka a bozótba, sűrűségbe menekülve sincs eléggé védve a héjától, utóbbinak fentebb említett vadászási módját tartva szemünk előtt. Megemlíthető még, hogy a galambszerű repülésű biciből is a vándorsólyom sokkal többet pusztít el mint a héja, igaz, hogy előbbi a vizes rétek táján gyakrabban jelenik meg.*

Uttendörfer adatain kívül hivatkoznom kell még arra, hogy *Rörig* 180 héja gyomrában összesen 11 galambot, *Bittera Gyula* 51 magyarországi héjájában csupán 2 galambot talált.

De ha a héja a mondottak értelmében a „galambász” jelzöt nem teljes mértékben érdemli meg, hát akkor annál inkább fején találja a szöveget a német „Hühnerhabicht” név, különösen, ha a fogolyra (= Rebhuhn) vonatkozik. Azt

* V. ö. Dr. Vasvári Miklós: Néhány érdekes ragadozómadarunk, különösen táplálkozási és természetvédelmi szempontból. „Vadászati Útmutató,” VIII. évf. (1931—32) és Fészkelő ragadozómadaraink. „Az Erdő,” VI. évf. (1932), 6—7. szám.

lehet mondani, hogy a héja a középnagyágú madarak közül talán leginkább a fogolyra veszedelmes és ha egy kissé szemügyre vesszük a fogoly és házigalamb életmód- és mozgásbeli különbségeit, úgy nagyon könnyen érthető, hogy a *héja* miért *speciális fogolypusztító*, miért éppen a fogoly az igazán „nekivaló” zsákmány? Uttendörfer vizsgálatai szerint a ragadozóktól levágott 1965 fogoly közül 455 példány héjafészkeknél került meg, (a héja összes madárzsákmányának 22^{0/0}-a), viszont a vándorsólyom fészkeinél csak 44 fogoly maradványát találták. Rörig 180 héja gyomortartalmában a fenti 11 galambbal szemben 43 fogoly, 7 fácán és 8 házityúk maradványait találta, míg Bittera az említett 51 héja gyomrában 2 házigalambbal szemben 8 fogoly, 2 fácán és 9 házityúk maradványait mutatta ki. Tehát a *héja* a *hasznos szárnyasok* közül *elsősorban* a *tyúk-félék* *rettegett ellensége*.

Amidőn tehát a héja galambászati jelentőségét kissé részletesebben tárgyaltam, korántsem az volt a szándékom, hogy védőügyvédjeül tüntessem fel magam és a fentieket nem a héja bűnösségének szépítéséül, vagyis enyhítő körülmények gyanánt említettem. Kétségtelen, hogy a héja összes ragadozómadaraink közül a legrosszabb hírben áll és a legkártékonyabb fajnak tartják — méltán. Ámde kártékonyága és ezt nyomatékosan hangsúlyozom, nem a galambtenyésztőt érinti a legnagyobb mértékben, hanem sokkal inkább a baromfi- és apróvadtenyésztőt, mert noha tud eredményt elérni a galambfogás terén is, de e tekintetben jóval a vándorsólyom mögött marad.

FEGYVER ÉS LŐSZER.

Írta: **ij. Breitfeld Dezső.**

(Harmadik közlemény.)

Felette praktikusak és közkedveltek az oldallakatok közül pl. a „Purdey”, a „Saner”, a „Simson”, a „Holland and Holland”, a „Thieme & Schlegelmilch”, a beágyazottak közül az „Anson & Deeley” (melyeknek egy igen sikerült változata a Thieme & Schlegelmilch-féle „Neinrod“-lakat,) aztán a „Lene., és a „Scholberg“-féle.

Nagyon praktikusak azon lakatok is, melyek csavarhúzó, vagy bármi más segédeszköz nélkül is, pusztá kézzel kivehetők. Ilyen pl. a „Holland and Holland”, londoni cég által legújabbán gyártott oldallakat, azután a „Westley” avagy pl. a „Bernard“-féle, melyek alulról vehetők ki.

Érdekes és korántsem lebecsülendők a különböző konstrukciójú u. n. „biztonsági puskák” amilyen pl. „Meffert”, „Thieme & Schlegelmilch” vagy „Pieper“-é stb., amelyeknek lakatja csak a használat pillanatában lesz megfejtve, s amelyek így abszolút garanciát nyújtanak.

Biztosíték.

Kétféle formában szokták készíteni. Egyik a „Greener“-féle mely a fegyver nyakán bal oldalt van s amelyet főleg drillingeken láthatunk. Nem automatikus. A másik felül a „Scott-kulcs” mögött van. Mindkettő tolokás biztosíték. Ez utóbbi vagy automatikus vagy nem. Silány fegyvereken azonban feltétlenül automatikus biztosíték legyen. Ritkán ugyan, de kakasos fegyvereken

is található biztosíték. A biztosítékok vagy a ravasz, vagy a lakatra, vagy egyszerre mindkettőre hatnak. A második jobb, a harmadik legcélszerűbb.

A lakatok feszített állapotát jelzőszegecsekkel (pl. Anson & Deeley-nél), vagy az oldallemezen lévő kakastengellyel szokták jelezni. Kívánatra az Anson & Deeley lakatok is készíthetők oldaljelzéssel.

Ejector.

Az ejectorok vagy automatikusak, vagy nem. Az első csoporthoz tartozó ejectorok két részre vannak osztva. Ha nincs két részre osztva az ejector, akkor az a ki nem lött patron, illetve patronokat is kivetí. Ilyen pl. a „Szailer”-féle. Az automatikus kivetőkhöz tartozik pl. a „Greener”-féle, ahol a lakat ütőrugója végzi a hüvely kiröpítését. Egyszerű és megbízható! A ma használatos ejectorok többnyire „Lancaster” (vagy a hozzá hasonló „Holland and Holland”) kivető systémája alapján készülnek, kisebb-nagyobb módosításokkal. Itt a kivetőkészülék (mindegyik csőhöz egy-egy) az előagyba van ágyazva. A módosítások folytán ma már ejector is sokféle van, de megbízhatóan csak abban az esetben működnek, ha lelkiismeretesen lettek készítve. Olcsó puskákon mindig gyanus az ejector, mert ha valahol, itt ugyancsak megbosszulja magát az olcsó ár! Végül jegyezzük meg jól, silány hüvelyre nincs ejector!

Ravaszok.

A csupán egy ravasszal ellátott duplafegyverek — noha gyorsabban lehet velük duplázni — vadászati célra nem nagyon alkalmasak. Egyébként is csak akkor működnek megbízhatóan, ha nagyon lelkiismeretes munkával készültek. Célszerűbb a kéttravaszos systéma, ahol is a jobb ravasz 1 kg, a bal pedig 1¹/₂ kg terhelésre szokott sülni.

Törő-szerkezet.

Rendkívül meggyorsítja a töltési műveletet az ú. n. „automatikus törő-szerkezet,” amelyet Defouruy pl. „armexuent automatique” néven gyárt s amely a Scott-kulcs félretolására egy hangos recscsenés kíséretében önjerejéből lehajlítja a csöveket, megfeszíti a lakatokat, kivetí a kilőtt hüvelyeket úgy, hogy a vadásznak nincs más feladata, mint tölteni. Alkalmazásra csakis finoman kimunkált fegyvereken célszerű.

Ismétlő serétes fegyverek.

A serétes ismétlők hazája Amerika, ahol a legújabb időkig úgyszólván egyeduralmat élveztek. Legismertebb és legraktikusabbak az ú. n. „szános-Winchesterek” (a ravaszfődő mozgatása által működő ismétlők nem praktikusak!), melyek közül a legújabb — az 1912-es — kakas nélküli, 6 lövetű, feltétlen biztosan működő modellek, nemcsak 12-es és 16-os, hanem 20-as kaliberűben is kaphatók. Főleg az utóbbi igen tetszetős, könnyű, kis jószág. Löképességük rövid csövük dacára is kifogástalan, anyaguk finom és kiválóan tartós, kidolgozásuk precíz, áruk aránylag olcsó. Rövid gyakorlat után majdnem olyan gyorsan lehet velük ismételni, mint az automatákkal.

Az automaták előnyei és hátrányai.

A jövő előbb-utóbb az automatáké. Előnyei: 1. az öt lövésre való készület, 2. a kisebb visszalökés, azaz rúgás, 3. a lövések gyorsabb egymásutána

(ezeknél ugyanis csak a mutatóujjat kell mozgatni), míg a dupla-puskánál, ha a második lövést is le akarjuk adni, az egész jobb kézfejet hátra kell csúsztatni, 4. jöminőség dacára az aránylag olcsó ár.

Hátrányai: 1. a működési zavarok (melyeknek oka többnyire nem a fegyverben, hanem annak gondozatlan, olajozatlan állapotában, vagy hozzá nem való, silány töltények használatában rejlik. Automatához ugyanis brizáns füstnélkülivel, jó szorfojtással töltött, kemény fenekű és üllőnélküli gyutaccsal ellátott, kívül gömbölyűre, belül szögletesre peremezett töltény való, s az újraláló felgyutacsolás feltétlenül kerülendő), 2. az egyoldalú alkalmazhatóság (ugyanis különböző nagyságú seréttel töltött patronnak egyidejű használata lehetetlen), 3. a nagy súly (töltve kb. $3\frac{1}{2}$ kg.), 4. a formátlan külső.

A legelső serétes automatát, vagyis önműködő ismétlőt „Burgess Gun & Co. Buffalo” (Amerika) gyártotta, ez azonban nem vállott be, úgy hogy az első és pedig valóban használható automatának a „Browning”-ot kell tekintenünk (1903), melyet rövidesen követett a Sjögren (1907), majd a Winchester (1911), majd pedig a legutóbbi évek folyamán a „Walther”, a Rheinmetall” és a „Becker”. Valamennyien öltövetűek s könnyen két részre szedhetők. A Sjögrent és Beckert kivéve, formára hasonlók. Legcsinosabb köztük a Browning, legotrombább a Sjögren, illetve Becker.

A Browning, amely ú. n. merev reteszelésű fegyver, eleinte csupán 12-es kaliberben, néhány évvel utóbb azonban már 16-os kaliberben is készült. Felhasználása óta több módosításon esett át, úgyhogy ma már jöminőségű patronok használata esetén, apróbb fogyatékságai dacára is, kifogástalanul működő fegyver. Gyártja a „Fabrique Nationale d' Armee de Guerre”, Herstal, Belgique.

A Sjögren (csakis 12-es kaliberben) a gyakorlatban nem vállott be, éppen ezért gyártását be is szüntették.

A Winchester csakis 12-es kaliberben készül, megbízhatóan működik, de nagy hibája többek közt kényelmetlen kezelési módja! Azután pl. az ötödik lövés után nem marad nyitva a fegyver, míg a Browningnál igen, s ez által figyelmeztet bennünket az újratöltés szükségességére. Amellett a Browningnál könnyűszerrel meggyőződhetünk arról, hogy vajjon van-e a csőben töltény, míg ennél nem. Fogyatékságai következtében a fegyver nem tudott szélesebb körben elterjedni.

A Walther-puskát egyelőre csak 12-es kaliberben gyártják. Jól lő, működése ellen azonban némi kifogás emelhető. Előágának konstrukciója szokatlan, amennyiben a tár töltésekor, egy gomb nyomására az előagy hátulsó része lebillenik s így teszi lehetővé a töltést. E rendszernek fő előnye abban rejlik, hogy a fegyver teljesen zárt lévén, por, piszoknak, esőnek a szerkezetbe való behatolásától mentesítve van. A fegyver merev reteszelésű csőve előre-hátra mozog. Némi tökéletesítés után úgy látszik ez lesz a Browning legméltóbb versenytársa!

A Rheinmetall-puska (kaliber 16) külsőleg megtévesztésig hasonló a Browninghoz. Merev reteszelésű fegyver, konstrukciója a Browningéval lényegileg egyező!

A Becker-puska (kaliber 16) forgó dobbal van ellátva, akárcsak a forgópisztolyok. Konstrukciója felette egyszerű, ára aránylag olcsó, formája azonban rendkívül otromba.

Minthogy úgy a Rheinmetall, mint a Becker csupán a legújabb időkben

kerültek forgalomba, éppen ezért működésükre vonatkozólag végérvényes ítélet még nem alakult ki. (Részemről még egyiknél sem tapasztaltam funkciózavart, azonban nekem csak 40—50 lövést volt alkalmam leadni mindegyikkel, már pedig ez korántsem elég egy automata-fegyver működésének megpróbálására.

Agyazás.

A serétes fegyverek agya lehet 1. számkengyeles (régí módí, ma már csak rendelésre készül), 2. pisztolyfogásos, 3. pisztolyfogás nélküli, azaz angol agy. Ez utóbbi megkönnyíti ugyan kissé — duplázás alkalmával — a jobb kézfej hátracsúsztatását, de viszont a kéznek kevesebb támasztékot nyújt. A pisztolyfogásnál éppen fordítva van, ezért golyós fegyvereken és drillingeken úgyszólván kizárólag ezt alkalmazzák.

Fontos az agy hossza és görbülete. Normális agyhossz (az első ravasztól az agyaltal közepéig mérve) kb. 35.5—36 cm. Kis termetű embernek 34—35.5, magas termetű, illetőleg hosszú karú, hosszú nyakú embernek 36—35.5 cm-es agy felel meg többnyire. (A pisztolyfogásos agy rendszerint rövidebb valamivel mint az angol agy.)

A normális görbület az agy orránál kb. 4 cm., az agyaltalnál pedig 6—6.5 cm. Hosszú nyakú embereknek tanácsos 4.5—5, illetőleg az agyaltalnál 7—8 cm. görbületű agyazás.

A kézimunkával készült agyak az agyaltalnál mérve a középvonaltól kb. 10 mm. eltérést, ú. n. kihajtást szoktak mutatni jobbra, ami kövér arcú embernek feltétlenül megkönnyíti a célzást, normális vagy pláne sovány arcú emberek azonban többnyire nem érzik hiányát ennek.

Az agyaltal régebben vas, ma azonban kaucsuk vagy lágygumi. A kaucsuk szebb, a lágygumi kellemesebb.

Az előagy lehet p. o. tolokás, kiskulcsos, automatikus, Purdey-rendszerű és gombnyomásos. Az utóbbi kettő a legcélszerűbb.

Serétes fegyverek belövése.

a) A löképeség elbírálása.

Megbízható gyárból kikerülő, minden jobb minőségű fegyver úgyszólván kivétel nélkül lölapja kíséretében jut a forgalomba, amely lölapon fel vannak tüntetve a belövésre vonatkozó adatok, így pl. lőpor, serétadagolás, hőmérséklet, légnyomás stb. Ezek közül azonban a gyakorlati vadászembert elsősorban is a távolság, a patron milyensége, a találati százalék érdekli, miután ránézve a hőmérsékleti stb. adatok csekély jelentőséggel bírnak.

Megbízható kísérleti állomások (pl. Wien, Ferlach, Neumannswalde, Halensee, Lüttich, London, Birmingham stb.) által kiállított lölapokat nagyon természetesen minden további nélkül akceptálhatnók, minthogy azonban a lölapokkal, amelyeken ugyan fel van tüntetve rendszerint a kérdéses fegyver száma, kalibere stb. s amelyek többnyire nagyon sok kézen mennek keresztül míg a vevőhöz jutnak, — már nagyon sok visszaélés történt, éppen azért célszerű, ha saját magunk is (hangsúlyozom, sajátkezüleg!) kipróbáljuk, mielőtt megvásárolnánk a fegyvert.

Az egyes kísérleti állomások elbírálási módszerei közt szoktak ugyan

lenni kisebb-nagyobb eltérések (így pl. Angliában 40 yard a belövési távolság, míg Németországban csak 35 méter stb.) azonban az egyes módszerek ismeretetésének a praktikus vadász szempontjából nem sok értelme van, azért csupán az eljárás lényegét ismertetjük.

A serétes fegyver lökéességét a következő szempontok alapján szokás elbírálni: 1. találati százalék, 2. egyenletes fedés, 3. találati-pont helyzete, 4. átütőerő, 5. lövésről-lövésre való rendszeresség! Azonban már itt leszögezem — amit nem tudok eléggé hangsúlyozni — tudniillik hogy néhány, avagy pláne egy lövés egyáltalán nem elég a lökéesség elbírálásához, hanem csövenként legalább 5—10 lövésnek az átlagát kell venni.

1. A találati százalék megállapítását legcélszerűbben úgy eszközölhetjük, hogy 35 méterről egy nagy fehér papírlapba (legalább is 1 m²) pontosan középre célozva belelövünk éspedig 8-as (3·5 mm.) seréttel, amiből kb. 110—120 darab van egy-egy 16-os kaliberű patronban. Utána egy 75 cm. átmérőjű kört rajzolunk a papírlapra olyanformán, hogy abba lehetőleg minél több serétütötte lyuk foglaltassék. (Körző gyanánt zsineget használhatunk, melynek egyik végét egy rajzszöghöz — e rajzszög lesz a rajz középpontja — a másik végét pedig egy írónhoz kötjük olyképpen, hogy a zsineg, mely a kör sugarát fogja képezni, pontosan 37·5 cm. legyen.) Ezután megszámláljuk a kör területén belül levő lyukakat. A lyukak számát megszorozzuk százzal és az így kapott szorzatot elosztjuk a kilőtt patronba foglalt serétszemek számával, melyeket lövés előtt, helyesebben már töltéskor pontosan meg kell olvasni. Az így kapott eredmény lesz a találati százalék. Jó hengerded, illetőleg koncentrált furat 40—50 százalékot, choke ettől felfelé szokott produkálni. 45 százalék elégséges, 50 százalék jó, 60 százalék igen jó, 70 százalék kiváló, a 75 százalékot és ettől felfelé mint legmagasabb teljesítményt szokták osztályozni. (80 százalékos cső már nekem is volt a kezemben, sőt birtokomban is van egy, azonban ennél magasabb százalékkal bíró fegyvert — sajnos — még nem volt alkalmam látni, mert egyes lövések meghaladhatják a 80, sőt esetleg a 85 százalékot, de ha 10—10 lövés átlagát vesszük, mint ahogy kell, akkor igen ritkán sikerül még 80 százalékos átlagos eredményt is kimutatni, tehát az a sok 80 - 85 százalékos fegyver, amellyel csak úgy dobálódik egyik-másik vadász, többnyire a mesék világába tartozik. Az ilyen magas százalékú (70—80%) fegyverek csakis galamb-lövésre, továbbá téli és pedig mezei, illetve vizivadászatra valók, azonban csakis a legkiválóbb lövők kezébe, mert gyenge lövő mindent el fog hibázni vele, erdőben pedig még oly kitűnő lövő sem veszi hasznát, mert a sűrűség és a kis távolságok következtében vagy elhibázza, vagy ronggyá lövi a vadat.

(Folytatjuk.)

MAGYAR GOMBÁSKÖNYVEK ÉS KÉPEK.

Szerkeszti: Szemere László — Gombáskönyv kezdőknek (250 leírás, 50 színes kép): 11·20 P — Gombáskönyv haladóknak 3 kötetben (2000 leírás, 75 kép) — Gombaképek (100 színes ábra) — Árak: vászonkötésben 10—10 P, — Levelezőlapok: 1 sor. (25 drb) 3 P.

Teljes tájékoztató ingyen! — *Budapest, II., Hermann Ottó-út 15.*

Őszinte fájdalommal adjuk hírül nemcsak az egyesületet, de az egész magyar erdészeti műszaki segédszemélyzetet érintő súlyos veszteséget, mely Zámbó Miklós közalapítványi kartársunk, egyesületünk igazgató-valasztmányi tagjának október hó 30-án, este 10 órakor bekövetkezett elhúnytával érte.

Megdöbbenéssel adjuk közre e szomorú hírt, mert Zámbó Miklós nem a hétköznapi emberek közül való volt. Az eszményekért való lelkesedése, rajongó szakszeretete számtalanszor nyilvánult meg összejöveteleinken.

Higgadt önmérsékletével, kiváló előadó képességével, megnyerő egyéniségével és példátlan jószívével — mely nem ismerte az ellenségeskedést — igen sok jóbarátot szerzett magának magánéletében, s rajta keresztül egyesületünknek és az egész kar ügyeinek.

Feljebbvalói is mindenkor a legnagyobb elismerésben részesítették. Kiváló szaktudásával és ritka lelkiismeretességével a reábizott feladatokat mindenkor becsülettel végezte, ami karunk büszkeségévé avatta eltávozott kartársunkat.

Ez az elismerés azonban nekünk, akik ma itt a legfájdalmasabb kegyetlennel emlékezünk meg Zámbó Miklósról, tanuságát adja annak, hogyan lehet a mi — oly kevéssé ismert, oly igen kevésre értékelt — szakunkban is elismerést, megbecsülést és méltó értékelést kivívni.

Emlékezzünk korán elhunyt jóbarátunkra és kartársunkra mindenkor a legőszintébb megilletődéssel, s azzal a hálaérzettel, melyet ügyünk érdekében kifejtett munkásságával és tanácsaival mindnyájunk részéről kiérdemelt.

Kedves kartársunk, szomorú szível búcsúzunk Tőled, kérve a Mindenhatót, adjon Néked csendes nyugodalmat földi szenvedésed után. Emléked híven megőrizzük!

K Ü L Ö N F É L É K

Halálozás. *Szekeres Károly* ny. erdészeti altiszt kar- és tagtársunk november hó 16-án a pécsi elmeógyógyintézetben hosszas szenvedés után meghalt.

Szabó József erdőőr kar- és tagtársunk november hó 15-én Adony-Dájaszentmiklóson elhunyt.

Béke poraikra!

Kitüntetések. A „*Hubertus*“ Országos Magyar Vadászati Védegylet november hó 8-án tartott ülésében a Védegylet nagyzermével tüntette ki *id. Agi Ferenc* kartársunkat, aki mint vadőr 30 éve áll Fricke Emil m. kir. gazdasági főtanácsos, győrsövényházi nagybirtokos szolgálatában. A kitüntetésre kiválóan érdemessé tette kifogástalan erkölcsi élete, hűséges szolgálata, a vadvédelem terén elért sikerei.

Ugyancsak nagyzermével tüntette ki a Védegylet *Gruber Alajos* fülesdi

lakost, 77 éves, nyugdíjas vadórt és erdővédet, aki 27 évig állott néhai báró Kölcsei Kende Zsigmond szolgálatában, példás erkölcsi és hazafiúi magaviselete mellett oly hűségesen védte élete kockáztatása árán a gazdaság érdekeit, hogy bátor fellépésének köszönhető egyedül, hogy a forradalmak sem erdőben, sem vadállományban kárt nem tettek.

Egy harmadik kartársunk kitüntetése is folyamatban van, s reméljük, hogy erről is hamarosan híradással lehetünk.

Az érmeiket a Védegyelet már elküldötte az illetékes főszolgabíróknak, akik ünnepélyes keretben adják azt át a kitüntetett kartársainknak. Ennek az aktusnak a lefolyásáról annak idején híradással leszünk.

A gombabemutató kiállításnak, melyről előző lapszámunkban híradással voltunk, igen szép sikere volt. Rengeteg látogató nézte meg a kiállítást és érdeklődéssel szemlélték a kitűnő csoportosítással elrendezett gombaképeket és a képek alatt az abba a nembe tartozó friss gombákat.

A gombaismertető előadásokat is nagyszámú közönség hallgatta végig.

A kiállítás sikerének érdeme *Szemere Lászlót,* a gombászati osztály nagynevű vezetőjét, kiváló szakírónkat illeti.

Lángokban áll egy ős fenyőerdő Torda közelében. Erdélyből kaptuk a hírt, hogy Torda környékén tűz ütött ki egyik ős fenyvesben. A szélviharban a tűz ijesztő méreteket öltött. Nagy területen már teljesen le is égett az erdő. Több, az erdő által határolt községet kiürítettek. A lakosságot és ingóságait kimentették.

Gróf Széchenyi Zsigmond a kiváló trópusi vadász, a „Csiu” című kitűnő könyv írója, Jussuf Kemal egyiptomi herceg társaságában november 1-én indult el ezzel már harmadik afrikai vadászútjára.

Agancskiállítás. A *Nemzeti Vadászati Védegyelet* folyó évi december hó 15-től—31-ig tartja meg Budapesten a Vigadó épületében az 1932 évben zsákmányolt vadásztroféák kiállítását.

Kiállítani szándékozóknak bővebb felvilágosítást ad a N. V. V. ügyvezető-alelnöke, Nadler Herbert úr, Budapest, Városliget (Állat- és Növénykert igazgatósága).

A Duna-Tiszaközi Mezőgazdasági Kamara körlevelet intézett a községi vadászterületek tulajdonosaihoz több pontból álló kérdőív csatolásával abból a célból, hogy a vadkárok újabb rendezése tárgyában anyagot gyűjtsön.

A m. kir. földművelési miniszter úr erkölcsi támogatásban részesíti. „VADÁSZATI ÚTMUTATÓ” IX. évfolyamának (1932—1933) 280 oldalra terjedő főbb tartalma: vadásznaptár, az új tilalmi rendelet, vonuló madarak tavaszi érkezése, a vad élettani sajátosságai, a lőtt vad árának hullámozása, élővad kereskedelmi forgalmunk az utolsó négy évben, élő és lőtt vad kivitelünk, díjazott agancsok táblázata, a vad ismertetése, agancsok szerelése, vadászati szempontból hasznos növények, a kisvad gondozása, ragadozómadaraink teljesítőképessége, fácán mesterséges tenyésztése, fácán elvándorlásának meggátlása, serétes fegyverek belövése, hüvelyek töltése, idősebb vizsla tanítása, vadászati haszonberek leszállítása (az eddigi bírói ítéletekkel), idegen fegyverrel vadászat, temetőben vadászat, hátizsák kinyitása, vadászvendég, vadőr általában, az ősrégék vadászai, szakcímtár stb. Ára egészvászonkötésben

5, díszesebb kötésben 6 pengő. Megrendelhető Nagy László szerkesztőnél Budapest, VIII., Szigony-utca 34. szám, a Franklin Társulat könyvkereskedésében és a nagyobb vadászati üzletekben.

Egyesületünk igazolt tagjainak rendkívüli kedvezményként december havában is 4, illetőleg 4.80 pengőért szállítja kiadóhivatalunk.

Méhészeti cikkünk Koppán dr. úr betegsége folytán maradt el. Legközelebbi füzetünkben remélhetőleg újból közölhetünk nagyrebecsült és közkedvelt szakírónk írásából.

A ragadozómadarak védelme miatt a természet eredeti szépségeit féltékenyen őrző Németországban újabb eszközt gondoltak ki a siker fokozása érdekében. Ott ugyanis nemcsak a hasznos, de az egyébként kártevő ritkább fajok is szigorú védelem alatt vannak annyira, hogy még a baromfiudvarok környékén is csak az elriasztást és nem az elejtést tartják megengedhetőnek. Evégből a háziszárnyasok otthona felett három méter magasságban zsinégeket feszítenek ki, amelyekre nagyobb távolságközökben 80 cm hosszú és 10 cm széles szalaglobogókat függesztenek. Mint látható tehát, ma már a művelt országokban ennyire hódít a természetvédelem eszméje! A sólymáztatnak az utóbbi időben való felelevenítése is sokat segített a ragadozómadarak megbecsülése terén. A német sólymászegyesület nemcsak sportot lát a sólymok és más ragadozókkal való vadászatban, hanem élesen örökdik a *ragadozómadarak veszélyeztetett fajainak megmentése körül is.*

Dr. Vasvári Miklós.

A „**téli madarak**“ ideje elérkezvén érdemes nagyobb figyelmet fordítani az egyes fajok mennyiségének megállapítására, életmódjának megfigyelésére. A feltűnőbb jelenségek közül megemlítem, hogy pl. a *süvöltők* idén ősszel korán, már október közepe táján megjelent nálunk. Talán nincs még egy olyan pinty-félnék, amely szokásaira nézve annyira különc volna, mint a süvöltő. Nyugodt, csaknem kényelmesnek mondható üldögélése, mélabúsan flótázó szava és rügyevő természete mind olyan tulajdonságok, melyek kell, hogy alkalmat nyújtsanak az erdőt járó embernek a megfigyelésre. A szép vörös mellű és hasú hímek különösen lekötik figyelmünket, azonban nemcsak gyönyörködtető voltuk és esetleges károságuk érdekeljen bennünket, hanem nagyon érdemes volna *rendszeresen gyűrűzni* őket. (Gyűrűk a M. k. Madártani Intézettől kérhetők.) A gyűrűzéssel megjelölt példányok útján talán sikerülne a süvöltők vonulási viszonyaira nézve biztos adatot hoznunk.

Az érdekesebb téli madarak sorában fokozott figyelmet érdemelnek a más alkalommal említett vadludakon kívül: a *mogyorószajkó* (havasi szajkó), *fenyvesrigó*, *csonttollú madár*, *nagy-örgébics*, *hósármány* és *havasi fülespacsirta* (utóbbi két faj különösen keleti megyéinkben fordul elő gyakrabban), azután az egyes tömegesebben fellépő bagolyfajok, pl. a *régi fülesbagoly*, *macskabagoly*, a jobbára északkeleti részeinkben küsszámban megjelenő *urali bagoly*, stb. A közönséges *szajkó* (cserszajkó, mátyásmadár) is megérdemli a figyelmet, már csak azért is, mert mostanában többször szó esik arról, hogy a szajkók helyenkint nagyobb csapatokba verődve vonuló madarak módjára viselkednek. Olvasóink közlései nagyon becses adalékokhoz juttathatnák a madártani kutatást.

Dr. Vasvári Miklós.

Vadhúsarak. Szarvastehén 30, őzsuta 80, vaddisznó 30—50 fillér kg-kint. Nyúl 3 kg-on felül 2'60, 3 kg-on alul 1'30, fácánkakas 2'—, fácányúk 1'40 pengő darabonkint.

Vadbőrarak. A szőrmeárú piac még nem vette kezdetét Egyelőre felhozatal nincs és így az árak sem alakultak ki. Érdeklődésünkre pesti nagykereskedők odanyilatkoznak, hogy kb. a tavalyi zárlati alacsony árak jöhetnek figyelembe. *Nyúlbőrök* iránt is gyenge az érdeklődés és a most felkerülő őszí árú 10, illetőleg 20 filléres áron kerül eladásra.

A m. kir. kereskedelemügyi miniszter 162.199/1932. számú rendelete,

újfajta füstnélküli vadászlőpor forgalombahozatala és árának megállapítása tárgyában.

Az 1921. évi XXIII. t. c. 20. §-ában kapott felhatalmazás alapján hivatal elődömnök 1932. évi június hó 11-én kelt 137.600/1932. számú rendelete 1. §-ának kiegészítéseképpen a m. kir. pénzügyi és honvédelmi miniszter urakkal egyetértve, a m. kir. robbantóanyag és lőpor egyedárúság által újonnan forgalomba hozandó belföldi gyártmányú „Rex” füstnélküli vadászlőpornak közvetlen fogyasztás céljára történő eladási árát bádogdobozokba csomagolva kilogrammonkint:

- a) 1 kg-os csomagolásban 19, azaz tizenkilenc aranypengőben,
- b) $\frac{1}{2}$ kg-os csomagolásban 19'50, azaz tizenkilenc aranypengő és ötven fillérben,
- c) $\frac{1}{4}$ kg-os csomagolásban 20, azaz húsz aranypengőben állapítom meg. Ez a rendelet a kihirdetés napján lép életbe.

Budapest, 1932. évi november hó 15-én.

A miniszter rendeletéből:

Tóry s. k.,
h. államtitkár.

Pályázati hirdetés.

Gróf Batthyány Pálné Ömértósága högyészki erdőgazdaságához két szakiskolát végzett erdőőr felvétetik.

A pályázók kérvényüket okmány másolataikkal, — melyek vissza nem küldetnek — fényképpel ellátva, *gróf Batthyány Pál úr titkári hivatalához Rigyc u. p. Sormás, Zala-m. címre küldjék.*

Az állásokat csak oly egyének pályázzák meg, kik a nagyvad vadászatában gyakorlattal rendelkeznek, jó cserkészők, 28—30 évnél nem idősebbek, nők. Előnyben részesülnek a német nyelvet is beszélők.

Személyes megjelenés — saját költségen — csakis meghívásra szükséges.

APRÓ HIRDETÉSEK.

A M. E. V. M. E. tagjainak minden szó 5 fillér.

Előfizetőknek 10 fillér.

Nem előfizetőknek 20 fillér.

Csak ismételt hirdetésnek van eredménye!

ÁLLÁST KERESŐK

Állást kereső hirdetéseket csak a M. E. V. M. E. tagjainak közlünk díjtalanul.

Nyolc gimnáziumot végzett, intelligens fiatalember gyakorlatszerzés céljából állást keres. Igényei szerények, irodai munkákban jártassággal bír. Szíves megkeresést édesapja következő címén kér: Répás Román erdősz, Olaszfalu, u. p. Zirc.

22 éves, jómegjelenésű fiatalember gyakorlatszerzés céljából állást keres némi javadalmazással. Megkeresést a kiadóhivatalba kér „Megbízható 468” jelégre.

Azonnali belépésre állást keres 31 éves, katonaviselt, nős, egy gyermekes, nagy gyakorlattal bíró, szakvizsgázott, szerény igényű vadőr. Megkeresést „Jó szakember 508” jelégre kér a kiadóhivatalba.

34 éves, nős, gyermektelen, jó bizonyítványokkal rendelkező, az erdőszet és vadászat minden ágában jártas erdőőr állást keres mielőbbi belépésre. Címe: Fehér Lajos, János-halma, Átlós-u. 785.

FEGYVER

Vennék jó állapotban lévő kakas nélküli 16-os vagy 20-as vadászpuskát, esetleg 32-es Winchestert. Ajánlatokat ármegjelöléssel e lap szerkesztősége továbbít.

VEGYES

Erdészeti Zsebnaptár (1908. évf.) kifogástalan jó állapotban eladó. Megkeresés a szerkesztőségben „N. L.” jelégre alatt.

„Szent Hubertus” kalap-jelvény

Magyar szobrászművész véste,
magyar iparművész készítette.

Kapható a VADÁSZATI ÚTMUTATÓ szerkesztőségében (Bpest, VIII., Szigony-utca 34.) és a nagyobb fegyver- és sportkereskedésekben. Ára postai szállítással nélkül bronzból P 1.50, ezüstből P 4.—. Utánvételek rendelés közel 1 pengő postai terhelést jelent, ezért ezt célszerű kerülni. Tessék az árhoz postás-csomagolási díj fejében 30 fillért számítani és az összeget előre beküldeni.

TARTALOMJEGYZÉKE

	Oldal		Oldal
A m. kir. földművelésügyi miniszternek 60.000/1932. számú rendelete a vadászati tilalmi idők módosítása tárgyában	152	<i>Nádler Herbert</i>	
A m. kir. kereskedelemügyi min. 162.199/1932. számú rendelete	247	Vadásznapló-jegyzetek	24
Amit érdemes tudni	133	<i>Orosz Imre</i>	
165, 189, 216		Vadgazdaság (vadtenyésztés) az erdőgazdaság megvilágításában	13
Beszámoló kaposvári vándorgyűlésünkről	212	Erdőgazdasági üzemi könyvvitel, anyag és pénznaplók vezetése és számadás készítés	166, 190, 218
<i>ifj. Breitfeld Dezso</i>		<i>Orosz László</i>	
Fegyver és lőszer	198, 242	A cserző vagy cserhántó erdőüzemről	28, 50, 62, 84, 104
Címkérdésünk és szakoktatásunk megreformálása	21	A fűrészüzem és fakereskedelem jelentősége az erdőbirtokosságra és az erdőgazdaságra	222
<i>Daróczy Márton</i>		<i>nádudvari Rázsó Lajos</i>	
Kartársaimhoz	81	A pénzmapocok a Dunamedencében	233
Ügyvezetői beszámoló	186	<i>Rohoska Samu</i>	
<i>Erdélyi László</i>		Az erdei szalonka gyűrtzésének lehetősége	53
A talajról	31	<i>Storz Mátyás</i>	
<i>Dr. Fazekas Ferenc</i>		A véreb munkában	69, 87, 123 146, 177, 200
Fakereskedelmi és fatechnológiai gyakorlati alapismeretek	5	Segítsünk állásnélküli kartársainkon	61
Jegyzőkönyv	43, 101, 161	<i>Szemere László</i>	
<i>Dr. Koppán József</i>		Mit célszerű tudni a gombákról	108
A harkályok kártétele a méhészetben	33	Gyakoribb ehető és mérges gombáink	138, 170, 194
A méhek és a virágpor	56	A galambgombák—Russula	227
Hogyan fogjunk a méhészkedéshez	72	Szózat a szakvizsgázott magyar erdészeti és vadászati altisztekhez	2
A nünúke-álcák és a méhek	92	<i>Tömösváry Miklós</i>	
A méhek tájékozódása és repülési távolsága	127	Kolb Tata	36
A mézharmat és a mézharmatmész	154	<i>Dr. Vasvári Miklós</i>	
Milyen edényben tartsuk a mézet	179	A császármadárról	10
Az egerek kártétele a méhészetben	205	Három vadgalamb	65
A gyapjas pille	230	Fészkelő ragadozó madaraink	112
Közgyűlésünkről	41	Érkeznek a vadludak	176
Különfélék	16, 37, 58 75, 95, 129, 156, 182, 207, 248	A héja galambászati jelentősége	239
Meghívók	1	<i>Vizner Sándor</i>	
<i>bánáti Nagy László</i>		Képek Budapest Székesfőváros erdőgazdaságának kamaraerdői erdei facsemetekert és gyümölcsfaiskolájából	134
Az „erdész”	185		
Néhány szó az alsóbbfokú erdészeti szakoktatásról	209		

